

Вивчення Євангелія від

Марка

Посібник для лідерів

*Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили
Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати
на викуп за багатьох.*

Марка 10:45

www.kraynebo.com

Видавництво «Крайнебо»
Львів, Україна

УДК 27-247.6-276(07)
К 342

ВИВЧЕННЯ ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

ПОСІБНИК ДЛЯ ЛІДЕРІВ

Усі права збережені © 2005 Тимоті Дж. Келлер та Пресвітеріанська церква Відкупителя.

Усі права збережені. Відповідно до обмежень щодо авторських прав, жодну частину цього матеріалу не можна відтворювати в будь-який спосіб або зберігати будь-яким засобом без дозволу *Пресвітеріанської церкви Відкупителя (Redeemer Presbyterian Church 271 Madison Ave., Suite 1600 New York, NY 10016)*

Переклад українською мовою.
Усі права збережені © 2017, 2020 Видавництво «Крайнебо»

Версія 3 – 1 липня 2020 р.

ISBN 978-617-7601-06-6

© 2005 Тимоті Дж. Келлер
та Пресвітеріанська церква Відкупителя
© 2017, 2020 Видавництво «Крайнебо»

Вивчення Євангеліє від Марка Зміст

Євангеліє від Марка поділяється на дві частини. Перша частина відповідає на запитання: **Ким є Ісус?** Її кульмінація – це визнання Петра у Мк. 8:27-30. Друга частина відповідає на запитання: **що Він прийшов зробити?** Її кульмінацією є смерть та воскресіння Ісуса.

Частина I	КИМ Є ІСУС?	
Заняття 1	Марка 1:1-15 Ваше Євангеліє занадто вузьке	11
	Додаткове заняття: Царство Боже	17
Заняття 2	Марка 1:16-34 Значення Царства	23
Заняття 3	Марка 1:35-2:17 Значення благодаті	29
	Додаткове заняття: Марка 2:13-3:6; Провина Ісуса	37
Заняття 4	Марка 3:7-35 Спільнота Царя	45
Заняття 5	Марка 4:1-34 Слово Царя	53
	Додаткове заняття: Марка 4:35-5:20; Віра в Царя	61
Заняття 6	Марка 5:21-43 Віра та сила	69
	Додаткове заняття: Марка 6:1-56; Відкинення Царя / Пастир-Цар	77
Заняття 7	Марка 7:1-23 Релігія проти Євангелія I	93
	Додаткове заняття: Марка 7:24-37; Релігія проти Євангелія II	101
Заняття 8	Марка 8:1-30 Ким є цей Цар?	109
Частина II	ЩО ІСУС ПРИЙШОВ ЗРОБИТИ?	
Заняття 9	Марка 8:31-9:1 Слідування за Царем I	119
	Додаткове заняття: Марка 9:2-29; Ісус на горі, Ісус із гори	129
Заняття 10	Марка 9:30-50 Слідування за Царем II	137
	Додаткове заняття: Марка 10:1-31; Зустріч із Царем	145
Заняття 11	Марка 10:32-52 Значення Його смерті	155
	Додаткове заняття: Марка 11:1-12:17; Останній храм / Суд Царя / Влада Царя	165
Заняття 12	Марка 12:18-44 Учення Царя	189
	Додаткове заняття: Марка 13:1-47; Цей світ не існуватиме вічно	199
Заняття 13	Марка 14:1-26 Цар готовий	209
	Додаткове заняття: Марка 14:27-52; Страждання від руки Своїх друзів	217
Заняття 14	Марка 14:53-15:15 Страждання від руки Своїх ворогів	227
Заняття 15	Марка 15:16-39 Страждання від руки Свого Отця	235
Заняття 16	Марка 15:40-16:8 Цар помер! Нехай живе Цар!	245

Здебільшого схилиються до думки, що Євангеліє від Марка було написане першим із чотирьох Євангелій (Матвія, Марка, Луки та Івана). Його вважають зразком для інших Євангелій і часто – їхнім джерелом.

Чим Євангелія не є

В їх основі немає повчань. І хоча Євангелія містять діалоги та повчання (на зразок філософських творів Платона), в основному у них зосереджуються на історичних подіях, пов'язаних із однією історичною особою – Ісусом. Водночас вони не є біографіями у прямому розумінні, тому що основна частина життя Ісуса їх мало цікавить. Яка біографія проігнорувала б усі роки життя, окрім трьох останніх, до того ж половину свого змісту зосередила б на останньому тижні. Хоча Євангелія є історичними творами, однак це не історії. Порівнюючи чотири Євангелія, ми дізнаємося, що вони не описують життя Ісуса за хронологією. І не лише це – вони мало що говорять про інші події, що відбувалися у той самий час. Зовсім мало зусиль докладено для того, щоб вкласти життя Ісуса у тогочасний історичний контекст. Автор Євангелій ігнорує події, про які автор – звичайний історик неодмінно згадав би. Врешті-решт, Євангелія не є легендами або міфами. Багато людей помилково вважало їх такими, оскільки вони розповідають про чуда.

Чим Євангелія є

Що ж таке Євангеліє? Слово **євангеліє** (Марка 1:1) означає не “повчання” або “оповідь”, а “новину”. **Ангел** був оповісником або вістуном, який приніс новину про певні історичні події, які вже відбулися. Найбільш поширені приклади “євангелій” у грецькій літературі – новини про перемогу на війні або про сходження на трон нового царя. Ми знайшли напис із проголошенням царя, що починається так: “Початок євангелія Цезаря Августа”. Імператори, які приходили до влади або долали загрозу своєму пануванню, посилали вісників, які повідомляли добру новину про силу царства або їхню інавгурацію. Такі вістунки завжди сповіщали про якусь історичну подію (наприклад, коронацію чи велику перемогу в битві), яка вводила новий порядок речей або призводила до нового становища людей, адже тепер вони мали ставитися до нього як до царя.

Чому це так важливо зрозуміти? Коли християни вибрали *євангеліон*, щоб висловити сутність своєї віри, вони обійшли увагою слова, що вживалися в елліністичних (грецьких) релігіях, зокрема *просвітлення* (фотісмос) або *знання* (гносис), а також ті, які використовували в юдаїзмі, наприклад, *повчання* (дідахе) або *мудрість* (софія). Звичайно, для опису християнства всі ці слова були використані, але жодне з них не залишилося в центрі уваги так, як слово *євангеліє*. Це означає, що слово *євангеліє* обрали, щоб показати, що:

По-перше, Євангеліє – це новина про те, що Бог уже зробив для тебе, а не повчання та рекомендації стосовно того, що ти маєш робити для Бога. Важливість Його діла, а не наших учинків є, таким чином, власне суттю християнської віри. В інших релігіях бог відкриває людям шлях, як вони можуть знайти або досягнути спасіння. У християнстві Бог Сам здобув для нас спасіння. Євангеліє насамперед звіщає новину, а не повчає.

По-друге, Євангеліє, по суті, – це опис історичних подій, тому воно має публічний характер.

“Воно окреслює християнську віру як новину, що має важливе значення для всіх людей, для всього світу, а не просто як езотеричне знання або прозріння” (Вільям Браунсон).

В інших релігіях розповіді про чудеса та інші особливі події у житті їхніх засновників не є суттєвими. Те, чи вчинив Будда чудо Х, чи ні, не впливає на те, чи спрацює Восьмигранний шлях до просвітлення. Але якщо Ісус не воскрес із мертвих, християнство – марне. Євангеліє полягає в тому, що Ісус помер та воскрес заради нас. Якби ці історичні події в Його житті не відбулися, то християнство було б марним, бо *добра новина* полягає в тому, що Бог прийшов у людське “сьогодення” (історію людства) з життям майбутнього віку. Але якщо Ісус прийшов як історична особа, то всі люди мають прийняти цю звістку та повірити в неї.

ДАТА

Більшість знавців Біблії вважає, що Євангеліє від Марка було написано першим з чотирьох Євангелій (ретельне дослідження текстів свідчить про те, що Матвій та Лука в багатьох місцях писали за Марком, а не навпаки). Крім того, зовсім немає чітких згадок про доленосні події 70 р. н. е. – захоплення Єрусалима римськими військами після повстання євреїв та повне зруйнування храму. Важко собі уявити, що хтось писав би після 70 р. н. е. і не згадав би цієї події (або принаймні не натякнув би на неї). Тому немає вагомих підстав датувати Євангеліє від Марка пізніше від 65 р. н. е. Отже, Марко писав про події, що відбувалися всього-на-всього 25-30 років тому.

Дуже важливо це усвідомити, адже, якщо так, то на час написання книги тисячі очевидців усіх цих подій ще були живі. Цей факт має подвійне значення.

По-перше, це означає, що автор мав достатньо джерел, щоб викласти все достеменно точно. Йому не потрібно було вдаватися до легенд, які переказували з покоління в покоління і які неможливо перевірити. **По-друге**, авторові було б дуже важко сфабрикувати оповідь. Наприклад, успішно опублікувати в 2000 році (неправдиву) розповідь про те, що у 1970 році на місто Бетлехем, штат Пенсильванія, впав метеорит і вбив десятки людей, було б практично неможливо. Надто багато залишилося живих людей, які мешкали у Бетлехемі у той час. Краще вигадати історію про метеорит, що впав на Бетлехем у 1770 році. Тоді вашу оповідь буде складніше спростувати. Таким чином, оскільки Євангеліє від Марка датують раніше, ніж 70 р. н. е., це дає нам підстави довіряти його оповіді.

АВТОР

Автор ніколи не називає себе на ім'я (хоча див. Марка 14:51-52), але ранні отці церкви (які знали апостолів та їхніх учнів) одностайні в тому, що автором був Іван-Марко, друг апостола Петра. У перші дні існування церкви апостоли часто зустрічалися в домі Марка (Дії 12:12). Він був двоюрідним братом Варнави, співробітника Павла, і був із Павлом під час декількох подорожей. Пізніше Марко служив із апостолом Петром та був разом із ним у Римі, коли той помер в середині 60-их рр. н. е. під час переслідувань у період правління імператора Нерона. У 140 р. н. е. Папій написав:

“Марко, ставши тлумачем Петра, точно записував усе, що запам'ятав з того, що було сказано або зроблено Господом, але не за порядком”.

Отже, це – “Євангеліє від Петра”. На відміну від Євангелій Матвія, Луки та Івана, воно починається з того епізоду, коли в житті Ісуса з'являється Петро. Петро, як правило, завжди присутній, розповідь ведеться ніби від його імені. Коли Петро присутній, автор подає яскраві деталі, натомість часто опускає їх, коли він відсутній. У ньому навіть немає слів похвали Петрові (наприклад, Матвія 16:17), які містяться в інших Євангеліях.

СТИЛЬ

Євангеліє від Марка – абсолютно новий жанр (або стиль) у літературі. Нічого подібного до чотирьох Євангелій раніше не було написано. Рейнолдз Прайс називає його “абсолютною новинкою”. Начебто було необхідно винайти повністю новий літературний стиль, щоб донести повністю нову, унікальну звістку. (Нові бурдюки для нового вина!)

Частина I

Ким є Ісус?

Від Марка

Ваше Євангеліє занадто вузьке

Заняття 1 | Марка 1:1-15

Євангеліє від Марка пояснює “Євангеліє Царства”, яке охоплює такі ключові істини.

Зцілювальна, всеоновлювальна присутність Царства Божого повернулася до цього світу та до людської історії, тому що Христос і є Той істинний Цар. Але Він є Царем, Який приходить, повністю змінюючи цінності цього світу, – не в силі, щоб панувати, але в немочі, щоб служити, померти і відкупити нас. Тому ми входимо в це Царство відповідно до “перевернутого з ніг на голову” зразка, що його залишив нам Цар, Який пішов на хрест.

Ми прийняті не через наші здібності або заслуги, але тільки завдяки покаяттю через благодать. Ми живемо в цьому Царстві відповідно до “перевернутого з ніг на голову” зразка, що його залишив нам Цар, Який пішов на хрест. Ми живемо життям жертвності та служіння.

1. Прочитайте Ісаї 40:3-5, а потім порівняйте з Марка 1:1-4. Що Марко розповідає нам про особу Ісуса?

По-перше, Марко відразу, від самого початку, несподівано і прямо стверджує, що Ісус є “Христос” і “Син Божий”. Христос – це грецьке слово, що означає “помазаний цар”, а в грецькому перекладі Святого Писання так перекладають єврейське слово “Месія”, яке вказує на Того, Хто прийде встановити Боже Царство на землі (наприклад, Книга пророка Даниїла, 9-ий розділ). Існувало розуміння, що Месія буде Визволителем Ізраїлю від усіх гнобителів та від усіх труднощів. “Син Божий” – це вражаюче сміливий термін, використання якого виходить за межі поширеного в той час розуміння Месії. Більшість людей думала, що Месія буде особливо могутнім політичним лідером, але що це буде людина. Однак, Марко відразу ж чітко заявляє про божественність Христа (див. також 1:11, 3:11, 9:7, 14:61, 15:39).

Далі Марко пише більш рішуче та приголомшливо. Власне титул “Син Божий” можна було трактувати так, що Ісус був якоюсь божественною істотою: можливо, однією з багатьох божественних істот або безсмертним ангелом (оскільки в єврейських Писаннях ангелів іноді називають “синами Божими”). Але Марко висловлюється тут цілком ясно. Він стверджує, що Іван Хреститель є “голосом, що волає”, про який говорить добре відоме пророцтво у 40-му розділі Ісаї. У цьому тексті Ісаїя пророкує, що Сам “Господь” прийде в Єрусалим (див. Ісаї 40:9) і весь світ побачить Його славу. Словом “Господь” в українській Біблії перекладено давньоєврейське “Яхве”, персональне ім’я Бога, яке Він відкрив Мойсеєві в палаючому кущі (Вихід, 3-й розділ) та використовував при укладанні Заповіту. Оскільки Марко ототожнює Івана (див. “так” у вірші 4) з тим, хто “готує дорогу” в пророцтві Ісаї, то це означає, що він ототожнює Ісуса із самим Господом Богом Ізраїлю! Не може бути вищого визнання!

Це також означає, що Євангеліє від Марка ґрунтується на глибоких знаннях історії та древній релігії Ізраїлю. Християнство, – каже він, – це не щось абсолютно нове. Ісус сповнює очікування та видіння всіх пророків; Він є Той, Хто

прийде й понизить гори та підніме долини, тобто відновить та перебудує увесь світ. Отже, Ісус та Його Євангеліє вкорінені в очікування того, що Бог (небесний Цар) повернеться, щоб царювати над цілою землею. Ця надія пронизує увесь Старий Заповіт, починаючи з Буття 3:15.

2. Як саме Іван “готував шлях” для Господа? Тобто, що вірші 4-8 розповідають про те, як треба прийняти Месію-Царя?

а) По-перше, читаємо у 4 вірші – Його потрібно прийняти через покаяння. Слово “так” означає, що Іван “приготував шлях для Царя”, закликаючи людей покаятися та шукати прощення гріхів. Але що насправді означає “покаяння”? Натяк міститься в самому заклику до хрещення.

Основна частина єврейського поклоніння та церемоній полягала в різноманітних миттях та обмиваннях, які потрібно було здійснювати постійно. Вони вказували на необхідність бути святим та очищеним від гріха, щоб стояти перед святим Богом. Зазвичай це означало, що, наприклад, потрібно омити руки, перед тим як зайти до храму тощо. Лише навернені погани, які хотіли поклонятися разом із Ізраїлем, мали бути повністю охрещені (через поливання водою або занурення в неї) і цей ритуал робив їх “чистими” та достойними входити в Божу присутність. Євреї ніколи не хрестилися, тому що вважали себе вже “чистими”. Але служіння Івана приголомшувало. Він усіх закликав хреститися. Це означає, що, по-перше, походження та моральні заслуги людини не мають значення. Щоб увійти в Царство, кожен має спастися через благодать. По-друге, це вказує на необхідність повного оновлення – створення нового народу Божого та укладення з Богом нового заповіту. Не дивно, що служіння Івана так збентежило всіх! Його служіння хрещення було настільки унікальним, що Івана можна було назвати “Хрестителем”, адже раніше ніхто не робив нічого подібного! Він проголошував (як і говорили пророки), що ритуальні закони Старого Заповіту лише вказували на дещо інше – що ніхто не “готовий” увійти в Царство і всім вкрай потрібне спасіння через благодать.

б) По-друге, вірш 7 – хрещення Духом – шлях до зустрічі з Царем (або, напевно, точніше – ознака того, що ти вже зустрівся з Царем, оскільки саме Він хрестить Духом). Це твердження та той факт, що Сам Ісус хрестить Духом, показують, що водне хрещення було тільки символом очищення. Насправді воно не очищало від гріха. Кожен християнин отримує хрещення Духом тоді, коли увірує, – воно з’єднає людину з Христом, занурює в Його “Тіло”. Порівняйте з 1 Коринтян 12:13 (“Бо ми всі одним Духом охрещені в тіло одне, чи то юдеї, чи геллени, чи раби, чи то вільні”).

в) Вірші 7-8 – покірність Месії та визнання Його величі. Це твердження Івана є дивовижним. Оскільки мати справу зі смердючими ногами вважалося принизливим, за єврейським законом такої послуги не можна було вимагати навіть від раба. Але Іван не просто говорить: “Я розв’яжу ремінець його взуття”, але наполягає, що він навіть і це недостойний зробити! Це означає, що Месія сповнений неймовірної величі та гідності, і ми зобов’язані служити Йому настільки цілковито і віддано, наскільки це можливо. Ми – Його, ми повністю Йому належимо. Він є нашим всемогутнім Господом, і ми покликані визнавати Його таким.

3. Про що йдеться у віршах 9-13 про “хрещення Духом” та що це нам дає?

а) Вірші 10–11 – Хрещення Духом – це “дух синівства”. Звичайно, більшість читачів Біблії знає, що Святий Дух дає “силу”. Але чим є ця сила? Це не абстрактна “сила”, щоб зробити щось. Сила Духа, що зійшла на Ісуса, відразу і безпосередньо дала Йому впевненість у тому, що а) Отець Його любить, б) на Ньому вподобання Отця. Саме це сказав Йому голос із неба. Чи було це явище унікальним – таким, що трапилося лише з Ісусом? З одного боку, відповідь – так, тому що “синівство” Ісуса відрізняється від нашого. Він є вічним, природним, унікальним Божим Сином. Але Біблія говорить, що ми теж є дітьми Божими. По-перше, ми стаємо такими, коли “народжуємося згори” (Івана 1:12-13), а це відбувається завдяки Духові (Івана 3:1 і далі). У цьому сенсі Дух робить нас дітьми Божими. В той момент, коли ми увірували в Христа, Дух приходить і обдаровує нас життям і природою самого Бога, подібно до того, як біологічні діти отримують природу своїх батьків. Але є ще один вид діяльності Духа. Римлян 8:15-16 говорить нам, що Дух Божий *“свідчить разом із духом нашим, що ми діти Божі”*. Це означає, що хоча ми (“наш дух”) можемо знати, що є дітьми Божими через віру в Ісуса Христа, наші серця надзвичайно потребують абсолютної впевненості. Важко “в глибині серця” вірити, що Бог як Отець любить нас безумовно, незважаючи на нашу нікчемність. Отож, завдання Духа полягає в тому, щоб “свідчити разом із нашим духом” – наповнювати наші серця абсолютною впевненістю, саме так, як Дух вчинив щодо Ісуса під час Його хрещення. У цьому й полягає розгадка того, як Святий Дух дає нам силу. Він робить нас дітьми Божими, а потім постійно нагадує нам про це, спонукаючи та скеровуючи нас до життя у впевненості, чистоті, радості та захопленні – відповідно до цієї великої істини.

б) Вірші 12-13 – Дух синівства робить пустелю місцем зростання. Зверніть увагу, що *“Дух повів Його у пустиню”*. Ісус пішов у пустелю, де на Нього чекали випробування. Це не випадковість, а важлива частина праці Духа в нашому житті. Її результатом є не деморалізація/розлад чи ослаблення, але (вірш 14 і далі) сповнення силою. Ми, християни, можемо сподіватися, що страждання зміцнять нас (а не зламують), якщо усвідомлюємо, що ми є дітьми Божими (див. Римлян 5:2-5: “Але й хвалимося в утисках, знаючи, що утиски приносять терпеливість, а терпеливість досвід, а досвід надію, а надія не засоромить, бо любов Бога вилилася в наші серця Святим Духом, даним нам”). Примітка: Марко писав до християн, яких страчували, кидаючи їх на римських аренах хижакам. Тут ми маємо сильне і неймовірне підбадьорення – Ісус теж був серед диких звірів!

4. Що сказано про головне проголошення Царя у віршах 14-15?

а) Що було пояснено? б) Що в проголошенні Ісуса залишається “таємничим” та не роз’ясненим?

а) Головне проголошення Царя було таким: (1) По-перше, щось відбулося в історії людства (*“добра новина”*, в. 14). (2) По-друге, сталося те, що Сам Бог-Цар увійшов в історію людства! (*“Боже Царство наблизилось”*). Не може бути царства без царя. Тому сказати, що Царство Боже вже майже тут, означає сказати, що Бог-Цар ось-ось має прийти і встановити Своє правління. (3) По-третє, щоб прийняти цього Царя та Його Царство, потрібно визнати свої гріхи (покаятися) та повірити в Царя, а не намагатися стати достойними чи звершити якісь подвиги (*“Покайтеся, і віруйте в Євангеліє!”*).

Хрещення: У часи Івана євреї часто проводили хрещення як ритуал для очищення язичників, що наверталися в юдаїзм. Іван пішов на крок далі, проповідуючи, що євреям так само, як і язичникам, необхідно хреститися – на знак відвернення від гріха.

Час: Грецьке слово тут вказує не на дату в календарі, а на переломний момент, коли Бог діє особливим чином. Ісус сказав, що збулися часи, тобто настав переломний момент.

б) Що залишається таємничим: (1) Хто Він – цей Цар? Якщо наблизилось Царство Боже, тоді й Цар наблизився – то хто Він і де Він? Звичайно, читачеві вже було сказано, хто є Бог-Цар (вірш 1-4), але тепер ми побачимо, як поступово розгадка цієї таємниці ("Хто є цар?") відкривається народові Юдеї. Який, безперечно, відчайдушно чекав на Визволителя, тому це проголошення, мабуть, спричинило неабиякий ажіотаж. (2) Чому Царство лише "наблизилось", якщо Ісус є Царем? Це таємниця навіть для нас, читачів. Ми знаємо, що Ісус – Цар. Але якщо це так, то чому Ісус говорить, що Царство лише "наблизилось"? Чому ж він не каже: "Царство Боже прийшло, тому що Я прийшов!" Якщо Ісус є Царем, але Царство лише наблизилось, тоді якимось чином Ісус ще не "встановив" Своє Царство. Ще щось має відбутися, ще треба щось зробити, щоб Він встановив Свою царську владу та панування і здійснив велике визволення. Перша таємниця ("хто є Цар?") є темою першої половини Євангелія від Марка – від першого до восьмого розділу, а друга таємниця ("що Він прийшов зробити?") – це тема другої половини книги, з 9-ого до 16-ого розділу.

5. Усі відзначають динамічність стилю та жвавість оповіді Марка. Усе відбувається дуже швидко, а всі твердження та описи надзвичайно стислі й чіткі. Як Ви вважаєте, що намагається донести Марко?

По-перше, "згідно з Марком, Сам Бог втрутився у цей світ" (Ричард Гейс). Марко відразу ж говорить нам, що Ісус є Сином Божим. Небеса "відкрилися" під час хрещення Ісуса (1:10). Марко говорить нам, що Бог "втрутився" в історію людства. Стиль його оповіді підкреслює, що настав критичний момент, і показує, що існуючий стан речей було порушено. Ми вже не можемо розглядати історію як замкнуту систему природних причин. Ми вже не можемо вважати незмінними чи абсолютними жодні суспільні устрої, традиції чи авторитети. "Раптове Боже втручання розбиває те, що здавалося незмінним, і людське життя оголилося перед Богом" (Ричард Гейс). Ісус прийшов; тепер може статися що завгодно.

По-друге, Марко хоче, щоб ми побачили, що прихід Ісуса спонукає людей діяти рішуче, діяти активно. Ісуса показано як людину дії, що швидко та рішуче переходить від однієї справи до іншої. У Євангелії від Марка дуже мало повчань. Здебільшого ми бачимо діла Ісуса. Саме Його діла спасають нас, тому нам потрібно активно відгукнутися. Ми повинні покаятись, увірувати та йти вслід за Ним. Ми не можемо залишатися нейтральними. Нам не можна сидіти, роздумувати та шукати виправдання, чому ми не змінюємо своє життя.

6. Що з того, що Ви сьогодні вивчили, стало для Вас найкориснішим та найбільше Вас вразило? Як можна на практиці застосувати сьогоднішній урок?

7. Ще раз перегляньте увесь розділ. Що ми дізналися про “Євангеліє”? Про сьогоднішній урок?

По-перше, Євангеліє – це звістка про те, що ми спасаємося Його ділами, а не нашими (вірш 1-8). По-друге, Євангеліє стверджує, що ми можемо стати усиновленими синами та дочками Божими (вірш 9-13). По-третє, Євангеліє проголошує, що прийшло Царство Боже, влада Божа (вірш 14-15), яка звільняє. Ви можете зазначити також інші істини про Євангеліє, які ви дізналися з цього уривка Писання.

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Христос (1:1 та 8:29). Він є “добра новина”, яку пообіцяв Бог. Він є “добра новина” про перемогу (1 Самуїла 31:9). Євангеліє від Марка присвячене Ісусові.

Чому Ісус прийшов: Щоб вирішити проблему гріха, що виникла в результаті гріхопадіння (1:4, 1:13, 1:15, 15:38).

Як я маю відповісти? Не противитися (1:14, 3:6), але покаятися та увірувати (1:15, 2:5 і т. д.). Євангеліє від Марка вимагає посвячення та зміни життя.

Молитовні потреби

Від Марка

Царство Боже

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Цей розділ було написано на основі книги Гордона Фі та Дагласа Стюарта “Як читати Біблію та бачити всю її цінність” (How to Read the Bible for All It's Worth, by Gordon D. Fee, Douglas Stuart, Zondervan, pp. 131-134).

Щоб зрозуміти вчення та служіння Ісуса, нам необхідно зрозуміти, що таке Царство Боже. У часи Ісуса євреї вважали, що вони живуть у переломний момент, коли Бог мав ось-ось втрутитися в історію людства і завершити його, щоб встановити новий вік. Грецьке слово *ἔσχατον* означало саме той кінець, якого вони очікували. Тобто мати есхатологічне мислення означало очікувати кінця світу. Перші християни добре розуміли цей есхатологічний підхід до життя. Для них прихід Ісуса, Його смерть та воскресіння, а також зішествя Духа Святого були тісно пов'язані з їхніми очікуваннями “приходу кінця”.

Прихід кінця також означав новий початок – початок Божого нового месіанського віку. Новий вік також називали Царством Божим, що означало “період Божого правління”. Для цього нового віку характерними будуть праведність (Ісаї 11:4-5) та життя людей у мирі (Ісаї 2:2-4). Це буде час повноти Духа (Йоїля 2:28-30), коли буде встановлений новий завіт, про який говорив пророк Єремія (Єремії 31: 31-34, 32:38-40). Уже не буде гріха і хвороб (Захарії 13:1). Навіть матеріальне творіння відчує радісний вплив цього нового віку (Ісаї 11:6-9).

Ісус прийшов і на початку Свого служіння проголосив, що наблизилося Царство Боже (Марка 1:14-15). Він виганяв демонів, творив чудеса та приймав знедолених і грішників – все це були ознаки того, що надходить кінець (Луки 11:20; Матвія 11:2-6; Луки 14:21; 15:1-2). Кожен прискіпливо стежив за Ним, щоб переконатися, чи справді Він – Той, Хто має прийти. Чи дійсно Він приведе до месіанської ери з усією Його славою? І ось несподівано Його розп'яли – настала темрява.

Але ні! Далі було славне продовження. На третій день Він воскрес із мертвих і явився багатьом Своїм послідовникам. Без сумніву, тепер Він “відбудує царство Ізраїлеві” (Дії 1:6). Але, замість цього, Він повернувся до Отця і вилив обіцяного Духа. Від самого початку, від проповіді Петра, записаної у 3-му розділі Дій апостолів, перші християни усвідомили, що Ісус прийшов не для того, щоб принести остаточний кінець, але “початок” кінця, так би мовити. Отож, вони зрозуміли, що майбутні благословення вже прийшли через смерть та воскресіння Христа, а також через зішествя Духа. Тож, певною мірою кінець уже прийшов. Але, з іншого боку, кінець ще не настав. Отож, він “уже”, але “ще не” настав.

Таким чином, перші віруючі навчилися есхатологічного підходу до життя. Вони жили у перехідний період – між початком та завершенням кінця. Оскільки Боже Царство, період Божого панування, було встановлене через прихід Ісуса, тому ми покликані жити в Царстві, тобто підкорятися пануванню Того, Хто нас пробачив і прийняв. Крім того, ми повинні бути настільки посвяченими пріоритетам Царства Ісуса, яке в повноті настане в майбутньому віці, щоб вони проявлялися в нашому житті вже нині.

Значення терміну “Царство” – біблійні тексти та висновки

1. **“Нехай заспівають тоді всі дерева лісні, перед Господнім лицем, бо гряде Він, бо землю судити гряде”**

Псалом 95:12-13.

Висновок: Бог створив світ, щоб панувати над ним – усе було створено так, щоб Він міг ним керувати. Усе процвітає та повноцінно самовиражається лише під Його пануванням.

2. **“Проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі...”**

Буття 3:17-18; див. Римлян 8:18 і далі.

Висновок: Усі сфери життя зазнають тління та занепаду, якщо вони не перебувають під владою Христа: наші стосунки з Богом (духовна сфера), із собою особисто (психологічна), з іншими людьми (соціальна) та з самою природою (фізична).

3. **“Об’явивши нам таємницю волі Своєї за Своїм уподобанням, яке постановив у Самому Собі, для урядження виконання часів, щоб усе об’єднати в Христі, що на небі, і що на землі”**

Ефесян 1:9-10; див. теж. в. 19-23

Висновок: Божий план – об’єднати тлінне життя цього світу з життям на небі, підкоряючи все царюванню Христа. “Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі”.

4. **“Збулися часи, і Боже Царство наблизилось...” Марка 1:15; “Боже Царство всередині вас!” Луки 17:21; “Як побачите, що діється це, то знайте, що Боже Царство вже близько!” Луки 21:31; “А коли ж Духом Божим вигоню Я демонів, то настало для вас Царство Боже” Матвія 12:28.**

Висновок: Царство вже тут (Луки 17 та наведені вище уривки), але ще не в повноті (Матвія 6:10 та наведені вище уривки). Подібно до насінини, Царство в теперішньому часі приховане, але воно кардинально змінює все, розростається до повноти, щоб здолати будь-який спротив Божому правлінню (Матвія 13:31-32).

5. **“Нехай прийде Царство Твоє!” Матвія 6:10; “Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство” Матвія 25:34; “Хто слухає слово про Царство...”**

Матвія 13:18-19.

Висновок: У Царство потрібно увійти через покаєння та нове народження (Івана 3), і тоді почнеться зцілення всіх сфер життя та всіх стосунків (Римлян 14).

- 6. “Поправді, поправді кажу Я тобі: коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Коли хто не родиться з води й Духа, той не може увійти в Царство Боже...”**

Івана 3:3, 5.

Висновок: Царство поширюється у світі та нашому житті за допомогою “зброї” Царства – слова (волі Царя) та Духа (сили Царя) (2 Коринтян 10). Оскільки Царство настало “вже”, але “ще ні”, ми перебуваємо у скрутному становищі, намагаючись жити у двох світах (Римлян 12:2; 13:11-14; 1 Солунян 5:4-8). Ми вже спасенні, але ще будемо спасенні (Римлян 8:24, 5:9-11). Ми вже відкуплені, але ще будемо відкуплені (Колосян 1:14 та Ефесян 4:30). Ми вже всиновлені, але ще будемо всиновлені (Римлян 8:15,23). Ми вже царюємо на небі (Ефесян 2:6; Об’явлення 1:8), але все ще не бачимо царювання (Євреїв 2:8). Апостол Павло підсумовує, стверджуючи, що ми праведні за становищем (виправдані – Римлян 5:1-5; 8:1), але на практиці ще не абсолютно праведні (Римлян 8:2-4).

- 7. “Бо Царство Боже не пожива й питво, але праведність, і мир, і радість у Дусі Святій. Хто цим служить Христові, той Богові милий і шанований поміж людьми”**

Римлян 14:17-18.

Висновок: Християни – еталон Царства, небесна колона Царя, що протиставляється звичаям цього світу та показує, як люди можуть жити під царюванням Христа (2 Петра 2). Ми також є агентами Царства, які поширюють вістку про Нього через зіцнення і через слово (Дії 8), і через добрі діла (1 Івана 3:17-18) – духовно, психологічно, соціально та фізично. Наші духовні дари – сили Царства, що зіцлюють людей, скоряючи їх царюванню Христа.

- 8. “Зброя бо нашого воювання не тілесна, але міцна Богом на зруйнування твердинь, ми руйнуємо задуми, і всяке винесення, що підіймається проти пізнання Бога, і полонимо всяке знання на послух Христові”**

2 Коринтян 10:4-5.

Висновок: Порівняйте Матвія 10:37 та Луки 14:26. Очевидно, що “ненавидіти” означає “любити менше”. Двоє чоловіків у Луки 9, можливо, так само як і багатий юнак, були випробувані найвищою, абсолютною вимогою, щоб перевірити, чи готові вони надати Христові найвищий пріоритет. Щоб увійти в Царство, потрібно повністю віддатися Цареві! Однак вважати, що ти заслужиш вхід до Царства своїм послухом, означало б покладатися на себе та намагатися самому контролювати своє життя. Ти можеш увійти в Царство, відкинувши свої діла та просячи милості в Бога (Івана 1:12). Вважати, що ти можеш увійти завдяки своєму послуху – означає продовжувати керувати своїм життям! Він помер за тебе, і лише тому Ти входиш, підкоряючись Йому.

9. “Але ви вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власності Божої, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого”

1 Петра 2:9.

“Вони повірили Пилипові, що благовістив про Боже Царство”

Дії 8:12.

“А кожному з нас дана благодать у міру дару Христового. Тому й сказано: Піднявшись на висоту, Ти полонених набрав і людям дав дари!”

Ефесян 4:7-8.

“Коли хто приходить до Мене, і не зненавидить свого батька та матері, і дружини й дітей, і братів і сестер, а до того й своєї душі, той не може бути учнем Моїм! І хто свого хреста не несе, і не йде вслід за Мною, той не може бути учнем Моїм!” *Луки 14:26-27;* **“І промовив до другого Він: Іди за Мною. А той відказав: Дозволь мені перше піти, і батька свого поховати. Він же йому відказав: Зостав мертвим ховати мерців своїх. А ти йди та звіщай Царство Боже. А інший сказав був: Господи, я піду за Тобою, та дозволь мені перш попрощатись із своїми домашніми. Ісус же промовив до нього: Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства!”**

Луки 9:59-62.

Підсумок: Царство Боже – це оновлення всього світу через вплив надприродних сил – Слова, Духа та Церкви (в якій перебуває Слово і Дух).

“Царство у Твоєму житті” – біблійні тексти та висновки

10. “Він є образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престоли, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, усе через Нього й для Нього створено! А Він є перший від усього, і все Ним стоїть. І Він Голова тіла, Церкви. Він початок, первороджений з мертвих, щоб у всьому Він мав першенство. Бо вгодно було, щоб у Нім перебувала вся повнота, і щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров’ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне”

Колосян 1:15-20.

ВИСНОВОК:

- 1. “Усе через Нього й для Нього створено!” а) Через:** саме Ісус створив усе. Тому тільки Він розуміє, що чи хто і як має функціонувати. Його Слово – це “Інструкція виробника”. **б) Для:** усі люди були створені з певною метою – належати Христові. Це означає, що лише Христові належить право власності (Творець має абсолютне, необмежене право).
- 2. “Усе Ним стоїть”:** Оскільки ми були створені для Нього, то деградуємо (зазнаємо тління), коли не підкоряємося Його пануванню. Наша цілісність залежить від того, наскільки ми підкоряємося Йому. “Щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров’ю хреста Його”. Саме через смерть Христа за гріхи людей Бог поєднує все з Собою. Коли ми покладаємося на смерть Ісуса за наші гріхи, ми примиряємося з Богом, входимо в Царство і маємо повноту життя.
- 3. “Щоб у всьому Він мав першенство”:** Віруючий повинен перевірити кожну сферу свого життя, ставлячи запитання: “Чи має Христос у цьому першість?”

“Що означає дозволити Ісусові бути Господом нашого життя?... Те, що керує нами, і є нашим господарем. Якщо людина прагне до влади, то це прагнення до влади контролює її. Тих, хто шукає похвали від людей, контролюють ті, кому він чи вона прагне догодити. Ми не підконтрольні самі собі. Нас контролює господар нашого життя. Якщо Ісус – наш Господь, то Він є Тим, Хто контролює. Тут не можна торгуватися. Ми не можемо маніпулювати Ним, говорячи: може, домовимося. Якщо Він – Господь, то єдина доступна для нас можливість – творити Його волю, дозволити Йому керувати. Звичайно, Ісус залишається Господом, незалежно від того, чи ми приймаємо Його, чи ні. Його панування та сутність не залежать від нашого вибору. Але наше життя докорінно змінюється залежно від нашого вибору”. – Ребека М. Пайперт (Rebecca M. Pippert)

ПРАКТИЧНІ КРОКИ – ставитися до Ісуса як до Царя означає:

- А. **Послух.** (Не так, як Йона. Він вважав, що зробити те, що Бог наказав йому, означає зруйнувати своє життя). Запитання для самоперевірки: "Чи готовий я бути слухняним у всьому, що б не наказав Бог у цій сфері життя?" Симптом: почуття провини та виправдання самого себе.
- Б. **Покора.** (Не так, як Йов. Він думав, що Бог несправедливий, так, ніби Йов знав, як краще керувати ходом історії людства). Запитання для самоперевірки: "Чи готовий я дякувати Богові за все, що відбувається у моєму житті?" Симптом: тривога, жалість до себе або образу.
- В. **Надія.** (Не так, як Авраам. Він зробив Ісака ідолом – тим, чого він потребував, крім Бога, щоб бути щасливим). Запитання для самоперевірки: "Чи є ще щось, окрім Бога, на що я покладаюсь, щоб досягнути щастя та почуватися гідно?" Симптом: невпевненість (похвала людей стає ідолом), "надмірна цілеспрямованість" (успіх або досягнення стають ідолом), потурання своїм слабкостям (насолоди стають ідолом).
- Г. **Довіра.** (Не так, як Мойсей. Коли Бог покликав його зробити велике діло, він був упевнений, що не впорається). Запитання для самоперевірки: "Чи є в моєму житті проблеми або перешкоди, які я вважаю занадто важкими для Бога?" Симптом: нудьга та розчарування.

П'яте, загальне запитання для самоперевірки:

Якщо ти інколи говориш: "Я послухаюся Христа, якщо...", то ти все ще сидиш на троні свого життя і сам вирішуєш, коли і як тобі діяти. Чи є такі "якщо" у твоєму житті?

Перевірка життя:

1. На основі запитань для самоперевірки, вибери одну чи дві сфери свого життя, в яких ти найбільше потребуєш глибше усвідомити панування Христа. (Зробіть перелік таких сфер життя та поставте собі ці п'ять запитань. **Або** намагайтеся помітити "симптоми" та визначити гріх (непослух), тривогу/образу (неприйняття), ідолів (брак надії) або розчарування (недовіра)).
2. Що ти можеш зробити, щоб дозволити Христові панувати в цих сферах життя?

Зробіть короткий план для кожної сфери життя, який може складатися з таких елементів: **1)** покаяння, **2)** молитва, **3)** зміна ставлення/мислення, **4)** зміна поведінки, **5)** підзвітність.

Від Марка

Значення Царства

Заняття 2 | Марка 1:16-34

Ісус (вірші 14-15) щойно проголосив, що “Царство наблизилось”. Минулого тижня ми говорили, що це твердження залишає декілька таємниць. Перша таємниця – “Хто Він – цей цар?” Царство не може бути без царя. Сказати “Царство Боже гряде” означає сказати “Цар-Бог гряде”. Але хто Він і де перебуває? Марко від самого початку говорить нам, читачам, Хто цей божественний цар. Марка 1:1-4 показує що Богом-Царем є Ісус. А далі ми читаємо, як Ісус поступово відкривав Себе людям, серед яких жив. Коли Він це робить, ми особисто знайомимося з Ісусом та особисто пізнаємо Його унікальне саморозуміння.

Друга таємниця, однак, стосується природи/сутності цього Царства. Якщо Ісус є Царем, то чому Царство лише “наблизилось” (вірш 15)? Чому Він не сказав: “Я вже прийшов, тому Царство Боже настало?” Очевидно, має відбутися ще щось для того, щоб воно “настало”. Що ж іще має статися? Чи буде це військова перемога Божого народу? Якщо ні, то що це за царство? Як до нього “ввійти”? Ця друга таємниця є таємницею і для читачів! Відразу ж після проголошення у вірші 15 ми бачимо, як Марко починає відкривати нам, у чому суть Царства Божого.

1. Що ми дізнаємося про Царство у віршах 16-20?

а) По-перше, ми дізнаємося, що Царство означає підкорення владі Ісуса в усіх сферах життя. Врешті-решт, коли ми входимо до Царства Царя, то туди входить кожна частка нашого життя. Зверніть увагу, що (1) у віршах 16-17, коли Ісус покликав, двоє чоловіків покинули своє заняття (рибальство). Таким чином, влада Ісуса поширюється і на нашу роботу – Він має займати перше місце і в цій сфері життя. (2) Далі у в.19-20, коли Ісус покликав, двоє чоловіків покинули свого батька та друзів. Таким чином, Його влада поширюється на наше сімейне життя – Він має займати перше місце і в цій сфері.

б) По-друге, ми дізнаємося, що Царство означає співпрацю з Ісусом, щоб приводити інших до Царства. Своєю владою Ісус робить людей кимось більшим, ніж вони були – ловцями людей. Вірш 17 – “ловець людей” – це прекрасна метафора про те, що потрібно робити людей учнями і приводити їх до Царства. Ловити людей – це витягувати їх із темряви на світло. У Біблії (і в багатьох древніх культурах) море було символом хаосу, безладу та Божого суду (див. Буття 1:1-2, див. також Єремії 16:16, Єзекіїла 29:4 і далі; Амоса 4:2). Таким чином, “ловити людей” означає не лише намагатися повернути їх. Апостол Павло говорить, що Бог “визволив нас із влади темряви й переставив нас до Царства Свого улюбленого Сина...” (Колосян 1:13). Мета Ісуса – перевести людей з одного царства до іншого. Коли ми йдемо вслід за Ним, ми беремо участь у цій великій справі – переводимо людей з одного царства до іншого.

в) По-третє, ми дізнаємося, що Царство Боже означає рішення. Зверніть увагу на вислів: “І зараз вони свого невода кинули...” (вірш 18); “І зараз покликав Він їх. І вони залишили батька свого...” (вірш 20). Це узгоджується з принципом, що “Бог втрутився у цей світ”. Ісус спалахує в житті людей, як блискавка, і “радикально змінює стан, що існує”, закликаючи до змін та рішучих дій. Він

втручається та змушує людей зробити вибір. Все це показує, що для того, щоб увійти до Царства Божого, потрібне рішуче, радикальне, ексклюзивне посвячення Ісусові як Цареві.

2. Чого навчають вірші 21-22 про Царство Боже?

У цих віршах ми бачимо, як Ісус виявляє Свою владу в іншій сфері життя. Ми бачимо, що Ісус демонструє Свою інтелектуальну владу. Ми повинні підкорити Йому свої ідеї, філософії, ідеології та точки зору. В цьому немає нічого дивного, адже наші переконання та вчинки тісно пов'язані між собою. Ми не можемо підкорити Йому своє практичне життя, якщо не підкоримо Йому свій розум, своє мислення.

Марко вперше використовує термін “можновладний” (вірш 22), що буквально означає “той, хто має в самому собі владу, право та силу”. Коли Марко говорить, що Він навчав їх “як можновладний”, він має на увазі, що Ісус навчав про життя з самотутньою, а не набутою владою. Хоча наведений текст не подає нам прикладу самого навчання, пізніше ми бачимо приклади застосування цієї “самотутньої” влади. Наприклад, учителі та навіть пророки починали свої повчання словами: “Так говорить Господь”, проте Ісус говорив: “Але Я кажу вам”. На це не наважувались ані вчителі закону, ані навіть старозаповітні пророки. Ще однією унікальною характерною рисою вчення Ісуса було те, що Він часто починав Свої повчання фразою “Поправді, поправді” (вперше вона зустрічається в Марка 3:28, але часто повторюється). Цю фразу виголошували старійшини синагоги, погоджуючи та підтверджуючи те, що сказав промовець. Вона означала: “Так, це твердження узгоджується з Писанням та переданнями”. Її завжди використовували для підтвердження вчення когось іншого. Однак Ісус починав Своє вчення цією фразою, затверджуючи Самого Себе. Він говорив: “Я забираю у вас право судити Моє вчення. Ніхто не має влади відкинути якусь частину Мого вчення, а також немає іншого мірила, окрім Мене Самого, щоб оцінювати Моє ж вчення”. Як сказав один коментатор Біблії: “Використання Ісусом цієї фрази не мало аналогії або прецеденту в історії людства”. Жоден пророк, священик, старійшина, вчитель закону або цар ніколи не наважувався так говорити. Ісус навчав зі значно більшим авторитетом, ніж будь-хто інший, і це приголомшувало його слухачів.

3. Чого навчають нас вірші 23-28 про Царство Боже? Як віра в існування злих духів, незважаючи на сучасні упередження стосовно біснування, допомагає нам пояснити те, що відбувається у світі?

Тут ми бачимо, як влада Ісуса над демонами проявляється в тому, що Він вигнав демона з біснுவатого чоловіка. Це відкриває нам ще більше, ніж те, що ми вже бачили.

По-перше, це не просто заява про владу (яку ми маємо в покликанні учнів і в можновладному навчанні), а чіткий доказ та вияв влади Ісуса. Він показує Свою дійсну владу над надприродним злом. По-друге, це прояв сили та влади, що значно перевершує те, що продемонстрував будь-хто з духовних лідерів.

Прочитайте увесь Старий Заповіт – там немає опису того, як хтось із пророків або священиків виганяв злого духа. Окрім цього, ми не бачимо тут якогось заклинання або ритуалу, ніякого фокусу, які завжди проводили екзорцисти того часу. Ісус робить це просто за допомогою декількох простих слів: “Замо-вчи, і вийди з нього!” І все. Який дивний прояв сили! Ми можемо сказати, що Ісус навіть не докладав зусиль. Зверніть увагу, коли Ісус uzдоровлював, Він не робив заклинань і не призивав “вищу силу”. Він Сам є вищою силою!

У нашій сучасній культурі люди переважно скептично ставляться до існування демонів. Якщо людина є атеїстом, то вона, відповідно, заперечуватиме існування злих духів. Проте коли хтось вірить у Бога, в *добру* надприродну особу, і при цьому відмовляється вірити в те, що є *злі* надприродні істоти, – це не послідовно. Водночас, якщо ми визнаємо існування демонічних сил, то це проливає світло на багато що з того, що ми знаємо про світ та життя. 1) По-перше, існування демонічних сил пояснює, чому психологічні проблеми такі складні та безкомпромісні. Раніше “лікарі душі” розуміли, що депресія, страх, гнів та внутрішнє заціпеніння можуть бути такими глибокими та важкими проблемами через те, що у них є багато різних взаємозв’язаних причин. Наші проблеми можуть мати фізіологічні, психологічні, моральні та демонічні витоки. Згідно з Біблією, демони можуть звинувачувати та спокушати, а також збуджувати та загострювати всі інші фактори, що дуже поглиблює наші емоційні темниці та замикає їх на два замки. 2) По-друге, існуванням демонічних сил можна пояснити постійні соціальні лиха. У певній культурі панують злі, несправедливі соціальні системи, що призводить до руйнівних наслідків, хоча жоден окремий представник системи гніту не здається “настільки вже поганим”. Подумайте про пересічну білу людину в суспільствах апартеїду. Дуже-дуже мало хто з них був сповнений ненависті, це не були злі люди, але вони брали участь у системі, яка в цілому була набагато гіршою, ніж окремі її частини. В Руанді багатьох християн охоплювали спалахи геноцидної люті, під час яких одні племена вирізали цілі інші племена. Як це можна пояснити? Святе Писання вказує, що демони можуть стояти за людськими установами, урядами або країнами та спонукати їх до злих вчинків.

Отож, неможливо назвати всю долю та все зло у світі результатом гріховних рішень та вчинків окремих людей. Злі духи великою мірою підсилюють, загострюють та ускладнюють прояв у наших серцях гріха проти Бога, один одного та проти самих себе. Люди потрапляють у глибокі психологічні та соціальні прірви гріховності та недолі, що, згідно з Біблією, є результатом діяльності демонів. Але Ісус показує, що Він Своєю владою може зцілити всі недуги в найтемніших і найпотаємніших частинах людської душі – кожної людини окремо і суспільства в цілому. Він здатний подолати сили, що поневолюють нас.

Це дозволяє нам побачити в екзорцизмі Ісуса зразок того, як працює Царство. Тут ми починаємо бачити, що Царство Ісуса – це щось більше, аніж просто мій особистий послух Його волі. Ісус приходить у моє життя не лише як Законодавець, але також як Визволитель та Цілитель. Він приніс не лише нові правила, але й новий “прояв” Своєї царської сили, яка зцілює. Чому?

Вперше ми бачимо, що альтернативою того, щоб мати Ісуса за нашого Господаря, є інша неправдива та поневолююча сила, що господарюватиме в нас. Не кожна людина є біснуетою, як цей чоловік (вірші 23-24), який втратив повний психологічний контроль над собою. Але апостол Павло говорить в Ефесян 6

та в інших місцях, що ми постійно боремося проти демонічної "влади". Все, що ми вважаємо найважливішим у житті (наприклад, кар'єра) стає "господарем" та поневолює нас своєю владою. У тому випадку, коли кар'єра стає ідолом, вона постійно змушує нас працювати, обманює наш розум так, що ми починаємо заперечувати, ніби багато працюємо, це руйнує міць нашої сім'ї і т. п. Коли Ісус приходить у наше життя та стає верховним Господом, Його Царство починає зцілювати нас від такого заперечення, починає зцілювати наше сімейне життя, починає визволяти нас від тривоги про гроші та про роботу. Він стає абсолютним Спасителем, а тому й абсолютним Господом (Царем). Чим більше у нашому мисленні домінує чиста благодать, тим більше Царство поширюється через наше життя та визволяє нас від неправдивих господарів та спасителів. Так працює "Євангеліє Царства". Коли я підкоряюся Його пануванню, Він оточує мене Своєю благодаттю та приводить мене до Свого Царства, і я стаю новою людиною.

4. Над якими сферами життя показано Його владу у віршах 29-34? Що ми тут дізнаємося про Царство?

Чудеса зцілення та нагодування, вчинені Ісусом, показують, що Він є царем над фізичним світом та турбується про наші фізичні потреби – не тільки духовні. Таким чином Ісус і навчає (служить "словом"), і зціляє (служить "ділом").

Це дуже важливо. Християни теж повинні задовольняти і духовні, і фізичні потреби один одного за допомогою своїх духовних дарів та ресурсів. "Царство Боже" віддаляє нас від індивідуалістичного мислення про зло та спасіння. Коли світ був під Божим пануванням, не було ні хвороб, ні смерті, ні бідності, ні злочинності, ні війни, ані несправедливості. Коли Бог повернеться, щоб царювати, то знову буде повнота здоров'я, миру та справедливості на світі (Псалом 95-97). А поки що, якщо ми є агентами Царства, то намагаймося бути "ловцями людей", поборюючи соціальну несправедливість.

5. Людям у наш час важко прийняти ідею, що ми повинні повністю підкорити всі свої думки та вчинки Господеві Христу. Що ми можемо сказати людині, якій важко прийняти таку ідею?

а. По-перше, слід сказати, що в глибині душі ми маємо потребу Царя, хоча наше демократичне суспільство втовмачує в наші голови потребу в особистих правах. Сучасним людям на Заході важко сприйняти ідею абсолютної влади Ісуса, тому що в нашому політичному житті ми відмовилися від монархії. Коли ми приходимо до Христа, то майже завжди шукаємо когось, хто б допоміг нам і любив би нас, а не панував би над нами. Але ми повинні прийняти Його як Правителя. Демократія є доброю для суспільства, але вона не відповідає духовній реальності.

"Я вірю в демократію, тому що я вірю в гріхопадіння... Велика частка ентузіазму щодо демократії походить від ідей таких людей, як Жан-Жак Руссо, які вірили в демократію, тому що вважали людей настільки мудрими та добрими, що кожен із них заслуговує участі в управлінні. Небезпека захисту демократії за такими постулатами полягає в тому, що вони хибні. І коли викривають їх

необґрунтованість, то прихильники тиранії наживають на цьому капітал. Справжня причина необхідності демократії полягає у протилежному. Ми настільки гріховні, що жодній людині не варто доручати безконтрольну владу над іншими. Аристотель сказав, що деякі погоджуються на те, щоб бути рабами... Але я відкидаю рабство, бо ніхто не є гідним, щоб бути рабовласником...

Але демократія – це ліки, а не їжа... Той розум, який ненавидить будь-яке верховенство, зачах... Та людина, яка не може ані осягнути радісного та відданого послуху іншим, ані благородно, без сорому прийняти такий послух від інших, та людина, яка ніколи навіть не хотіла стати на коліна чи поклонитися, є просто варваром. Було б гріховним безглуздя намагатися відновити ці давні нерівності на юридичному рівні. Належне їм місце – в іншому... Там, де заборонено шанувати царя, ми шануємо мільярдерів, атлетів або зірок кіно. Бо духовна природа, подібно до тілесної природи, візьме своє. Не даси їй їжі, то вона пожере отруту. Людська природа не буде терпіти рівність постійно, якщо вона поширюється з належної їй політичної сфери на повсякденне життя. Будемо ж носити рівність один перед одним, але й будемо знімати її щовечора перед Богом". – К. С. Льюїс "Рівність"

б. По-друге, слід сказати, що немає альтернативи тому, щоб бути під пануванням Царя. Якщо твоїм Царем не є Ісус, то ним є щось інше. Будь-що інше, перед чим поклоняємось, є "лжебогом."

Підсумок: На основі цього уривку Писання ми дізналися, що а) Царство є всеосяжним, воно поширюється на всі сфери життя та реальності та б) Царство Боже приносить uzдоровлення та зцілення в усі сфери життя, які ми підкоряємо Йому.

Запам'ятаймо головні істини

Хто є Ісус: Він є Цар, Христос і Син Божий. Він настільки ж могутній, як наперед сказав Іван Хреститель (1:7). Він має надприродну владу.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб установити нове Царство. Він має владу над духовним і фізичним світом.

Як я маю відповісти? Відповіддю багатьох людей була апатія. Кожен, хто зустрічався з Ісусом, "дивувався", а злі духи сильно противилися Йому.

Молитовні потреби

Від Марка

Значення благодаті

Заняття 3 | Марка 1:35–2:17

Ісус був наділений владою. У Його словах були накази, а Його наказам неможливо було чинити опір. Ісус мав владу зціляти та прощати, що міг робити тільки Сам Бог. Ми також бачимо, що Ісус мав владу сидіти та їсти з грішниками – вчителі закону вважали, що це заборонено. На відміну від книжників, Ісусові не потрібен був авторитет когось іншого, окрім Його Самого.

1. Що дивного у віршах 1:35-39 про реакцію Ісуса на Свою популярність? Що ми дізнаємося про особисті пріоритети Ісуса?

Вірш 28 говорить нам, що новина про владу Ісуса над тілом і духом поширилась, наче вогонь у степу, і незабаром нахлинули величезні натовпи людей, щоб побачити Його (вірші 32-34). Ісус реагує дивно. По-перше, Він прокинувся дуже рано, щоб помолитися в пустинному місці. Опис показує, що Його молитва не була короткою та поверхневою, але тривала декілька годин, тому що Він все ще молився, коли Симон прийшов по Нього. Це – дивно, адже для більшості з нас час на молитву скорочується або взагалі зникає в періоди перевантаженого розкладу. По-друге, коли Симон говорить Йому, що ось там просто зараз зібрався величезний натовп людей, щоб побачити Його (вірш 37), Ісус каже, що їм негайно потрібно йти в інше місце (вірш 38 – *Ходім в інше місце ...*)! Чому? Одна очевидна причина такої реакції Ісуса – Його служіння було призначене всім людям, не лише одній групі. Але більшість коментаторів Біблії вважають, що, можливо, Ісусові довелося залишити Капернаум, щоб чітко показати, що Він є *проповідником Царства* (вірш 38 – *Ходім... щоб і там проповідувати, бо на те Я прийшов*), а не просто чудотворцем (як Його в основному сприймав натовп у Капернаумі – вірші 32-34).

Що ми дізнаємося про пріоритети Ісуса? По-перше, ми безпомилково бачимо, що пріоритетом була молитва. Могутній Цар покладався на Свого Отця. Зовнішній прояв сили у служінні залежить від внутрішнього покладання на Бога. Багато молитовних годин були основою того, що Він проводив багато часу з людьми. По-друге, ми бачимо, що Ісус у Своему служінні прагнув *балансу* між словом і ділом. У Капернаумі служіння ділом (полегшення від страждань та утисків) могло затьмарити служіння словом (заклик людей до покавання та віри). Коли Він говорить, що хоче йти проповідувати, то не має на увазі, що бажає проповідувати, *а не* зціляти, тому що Він зазвичай продовжував робити і те, й інше. (Я не вважаю, що Ісус вибрав проповідувати, *замість того* щоб робити діла милосердя). Але діла і слова повинні йти разом, щоб люди вірували в Євангельську вістку. Баланс між ними та їх поєднання є дуже важливими.

По-третє, ми бачимо, що *не* було пріоритетом для Ісуса – популярність сама по собі. Хоча Ісус перебував на піку популярності, Він розвернувся і пішов в інше місце. Чому? Звичайно, Він хотів досягти якомога більше людей Євангелієм Царства. Ось чому Він хотів йти далі (вірш 38). Однак натовпи та популярність були лише засобами досягнення мети. Він був більше зацікавлений в *якості* відповіді людей, ніж у чисельності натовпу.

2. Що дивного у віршах 1:40-45 про те, як Ісус зцілив прокаженого? Що ми дізнаємося про Його метод?

У давнину терміном “проказа” описували різні деформуючі та часто смертельні хвороби шкіри. У багатьох суспільствах прокажених “утримували на карантині” в місцях, де вони не могли контактувати з іншими та розповсюджувати хворобу. А в Ізраїлі, окрім цього, прокажені вважалися “ритуально нечистими”. Навіть якщо ізраїльтянин надто близько наближався до прокаженого, то вважався негідним звершувати поклоніння.

“Якщо прокажений стоїть під деревом і поруч пройде чистий, то останній стане нечистим. Якщо чистий стоїть під деревом і поруч пройде нечистий, то перший залишиться чистим. Однак якщо нечистий зупиниться під деревом, то перший стане нечистим”. – *Праці равинів, цитовані в “Євангелії від Марка” В. Лейна (The Gospel According to Mark, W. Lane, p. 85)*

Прокажений підійшов до Ісуса, благаючи про зцілення. Ісус дарував йому зцілення, але зробив це не просто через проголошення, але через дотик (вірш 41). Це дивно. По-перше, це дивно тому, що це не було необхідним для тілесного зцілення. Як ми побачимо згодом, Ісус може зціляти тільки Своєю думкою – Йому не потрібно торкатися чийогось тіла (Марка 2:10-11). По-друге, це дивно тому, що тепер Ісуса могли звинуватити в тому, що Він ритуально нечистий (див. наведену вище цитату). Здавалося б, це невиправданий ризик.

Але, поміркувавши, ми можемо зрозуміти дві причини важливості дотику. По-перше, дотик, напевно, був відповіддю не на фізичне, а на емоційне страждання прокаженого. Він не був необхідним для зцілення його тіла, але мати проказу було важко також духовно та емоційно. Прокажені були вигнанцями, тому їм “не вистачало стосунків”. Цей чоловік, напевно, не відчував дотику іншої людини протягом довгого часу. Це був “*нечуваний вияв милосердя*” (Лейн, с. 87). Отож, по-перше, ми дізнаємося, що Ісус дивився не лише на фізичну сторону проблеми людини. Він підходить до людини комплексно. Ісус не вважав, що помітити та задовольнити чисто емоційну проблему – це для Нього принизливо. Ісус дає людині більше, ніж вона просить.

По-друге, дотик – це проголошення того, що Сам Ісус не може стати нечистим. Йому не потрібно робити Себе достойним або підтримувати гідність для Божої присутності. Немає жодних натяків на те, що після цього Він пішов здійснювати омивання та ритуальне очищення, як робив той, хто ставав ритуально нечистим. Це принаймні є вказівкою Ісуса, що Він прийшов скасувати застарілі обрядові закони та навіть систему жертвоприношень. Але навіть більше, Він, здається, заявляє, що Сам є джерелом чистоти, що робить людину гідною Божої присутності.

3. Що дивного у віршах 2:1-5, як Ісус повівся з паралізованим? Чого Ісус нас навчає?

Ісус повертається до Капернауму (вірш 1) і, щоб побачити Його (вірш 2а), збираються натовпи. І хоча останнього разу ми бачили, що люди цього міста мали сильне бажання бачити більше чудес та зцілень, Ісус проповідував їм Слово

(вірш 26). Знову ж таки бачимо, що Ісус наполягав на важливості і слова, і діла. Хоча добрі діла є вкрай важливою і необхідною частиною поширення Євангелії Царства, вони не відображають всю суть християнства. Якби вони відображали, тоді християнство було б подібне до всіх інших релігій. Воно полягало б у тому, щоб наслідувати приклади чеснот і дотримуватися етичних стандартів. Але у Христі ми спасенні вірою в те, що Він зробив. Тому нам потрібно почути проповідь про те, що Він зробив, щоб повірити в це. Цю істину добре демонструє випадок із паралізованим. Вірші 3-4 показують нам, що цей чоловік та його друзі проявили надзвичайну настирливість та рішучість, щоб принести його до Ісуса. Але (знову ж таки), коли цього чоловіка поклали перед Ісусом, Він вчинив щось несподіване та дивне.

По-перше, я майже впевнений, що поведінка Ісуса була дивною для паралізованого та його друзів. Без сумніву, вони очікували, що Ісус його уздоровить. Натомість Ісус прощає його гріхи! Ісус таким чином яскраво показує, що є щось актуальніше, важливіше та необхідніше за фізичне здоров'я, а саме – бути у правильних стосунках із Богом. Ця істина має вражаюче практичне застосування. Коли ми терпимо фізичну хворобу або матеріальну скруту, або якусь іншу проблему, найважливішим результатом має бути виправлення нашого становища перед Богом, наближення до Бога – ось головне зцілення, якого ми потребуємо. Ісус не каже, що фізичне є неважливим, але показує, що воно не є головним. Єдина хвороба, яка насправді може знищити тебе – це гріх, а єдині ліки, що справді вилікують тебе – це прощення. Отож, виправлення свого становища перед Богом – це справжнє чудо.

Але вчинок Ісуса був дивним не лише для паралізованого та його друзів, Він є дуже дивним і для нас, читачів. Тут у нас відразу ж виникає запитання: як може Ісус простити того, хто не кається? Відповідно до Біблії (див. Луки 17:3-4) і керуючись здоровим глуздом, не можна прощати того, хто не кається. Можливо, можна у своєму серці "простити" людину, яка не кається, в тому сенсі, щоб не намагатися помститися їй особисто (див. Марка 11:25). Але тут очевидно, що Ісус говорить чоловікові, що його гріхи та вина змиті перед Богом. Як це могло статися, якщо він не покався?

Проте 2:8 показує, що Ісус міг добре бачити наміри серця, і це означає, що Він знав, що паралізований розкаювався у своєму серці, хоча й не говорив цього устами. Це таке велике підбадьорення! Ісус настільки ласкавий, співчутливий і так прагне виявити благодать, що відгукується на внутрішні наміри серця, на "крик душі", так би мовити. Паралізований не просив пробачення вголос, але не може бути прощення перед Богом без покаяння, отож, мало бути покірне, невимовлене благання про милість і благодать. І Ісус відповідає на це! Щоб бути прощеними, нам не потрібно "правильно" щось сказати! Нам не треба виконувати певні кроки. Має бути серце, що усвідомлює свою залежність від Бога та бажає бути ближчим до Нього. Він бачить твоє серце і впускає тебе. Він сильно прагне дарувати прощення. Це – дивно.

4. Чому у віршах 2:6-12 і Ісус (вірш 10), і книжники (вірш 7) говорять, що потрібна влада, щоб прощати гріхи?

Тут ми бачимо третю групу людей, які були здивовані несподіваною поведінкою Ісуса. Релігійні лідери відразу ж усвідомили, що вислів Ісуса вказував на

Його неймовірну заяву про Себе. Якщо б ця заява не була правдивою, то була б богохульством (вірші 6-7).

“Богохульство” – це коли людина приписує собі права Бога. Іншими словами, вони вважали вислів Ісуса рівноцінним заяві про те, що Він є Богом.

Чому вони дивилися на це таким чином? Здоровий глузд дає нам підказку. Коли хтось грішить проти тебе, то він винен тобі щось. Простити – означає, що ти не вимагатимеш від нього заплатити борг, а візьмеш на себе витрати (наприклад, якщо хтось поламав твоє крісло і ти прощаєш йому, це означає, що ти сам заплатиш за нове крісло). Але ти можеш пробачити борг лише в тому випадку, коли заборгували перед тобою або ти готовий заплатити третій стороні борг замість когось іншого.

Що заявив Ісус, коли сказав: “Відпускаються, сину, гріхи (всі твої гріхи!) тобі”? 1) Якщо Ісус прощає чийсь гріх, то Він заявляє, що всі гріхи були вчинені проти Нього, що кожен гріх – це порушення Його правил і царських прав. Таким чином, Він говорить, що є Богом Творцем. (У певному сенсі всі ми є Його власністю, тому всі гріхи проти будь-якої людини чи проти Бога – це гріхи проти Нього). 2) Це також може означати, що Ісус заявляє, що може заплатити за ці гріхи. (Я можу простити пана Х за те, що він зламав крісло пана У, якщо в мене є кошти, щоб відшкодувати збитки). Фактично це також заява, що Він є Богом, бо хто ще може заплатити за гріхи всього світу? Коли католицькі священники “прощають гріхи”, вони це роблять як представники Бога і від Його імені кажуть: “Ти прощений”. Однак Ісус використовує грецький минулий час аорист: саме в цей момент ти є прощений. Він робить це власною владою (про яку заявив у в.10).

Релігійні лідери були спантеличені, тому що вони, хоч і очікували, що Месія матиме велику владу та силу, не могли збагнути, як людина може мати божественну владу прощати. Це виходило поза межі їхнього уявлення про Месію.

5. Що треба відповісти на запитання Ісуса у вірші 2:9? З якою метою Він поставив це запитання?

Коли Ісус сказав: “Що легше?”, Він міг мати на увазі: “Будь-хто може сказати “прощаються тобі гріхи”, але не мати справжньої влади та права робити це. Однак ніхто не може сказати “встань і ходи”, якщо не має на це справжньої влади та права. Отож, щоб довести вам, що Я маю владу та право робити перше, Я тепер зроблю друге”.

Або, можливо, релігійні лідери вірили (як друзі Йова та більшість людей у той час – див. Івана 9:1), що всі хворі люди захворіли на знак покарання за гріх. Отож, щоб довести їм, що Він простив гріхи того чоловіка, Ісус підняв його!

Навіть якщо мала місце друга причина, це не означає, що Біблія вчить, ніби хвороба завжди є наслідком гріха. Друзів Йова було різко осуджено за таку точку зору. Хвороби взагалі існують тому, що всі ми грішні. Але конкретне захворювання не обов'язково є наслідком якогось конкретного гріха. Ісус навчає, що хвороба не обов'язково є наслідком гріха хворого (див. Івана 9:1-3). Однак дослідження та здоровий глузд показують, що тіло та розум тісно взає-

мопов'язані. Часто фізичний занепад сил та немічність пов'язані з провиною та тривогою або зі страхом чи гнівом. Численні дослідження показують, що люди, які моляться та мають стосунки з Богом, краще відновлюють сили після операції чи важкої хвороби. Якова 5:13-16 показує, що хвора людина має шукати і ліків, і духовного прощення. Зміцнюючи дух, зміцнюємо і тіло.

У будь-якому випадку суть залишається такою ж. Ісус говорить: якщо Я можу підняти Його, то Я можу і простити Його, а ви повинні визнати, що Я маю надлюдську владу! За допомогою зовнішнього зцілення Я продемонструю внутрішнє.

6. Що означають терміни “грішники” та “праведні” у віршах 2:13-17? Чому це доволі несподівано і дивно? Чого тут навчає Ісус?

Коли Ісус говорить, що Він прийшов не для “праведних”, чи означає це, що деякі люди не потребують Його? Ні, насправді цей вислів є докором для самоправедних. Ключ до правильного висновку – Ісус уподібнює Себе до лікаря. Коли людина звертається до лікаря? Тільки тоді, коли у неї є проблема зі здоров'ям, з якою вона сама не може впоратись – тільки тоді, коли вона відчуває, що їй не стане краще за допомогою самолікування. Чого люди чекають від лікаря? Не просто поради, але втручання. Ніхто не хоче, щоб лікар просто сказав: “Так, ти хворий!” Хворому потрібні ліки та лікування. Що це означає?

Ісус називає “праведними” тих людей, хто перебував у такому ж духовному стані, як ті, хто не бажає йти до лікаря. “Праведні” – це ті, хто вважає, що може “сам себе вилікувати”, виправити своє становище перед Богом, дотримуючись етичного вчення. Вони не відчувають потреби лікаря душі, який би втрутився і зробив те, чого вони самі не можуть зробити. Для них Ісус, можливо, є прикладом або навіть учителем, але Він не є Спасителем, Лікарем душі.

Ісус навчає нас, що Він допоможе лише тим, які усвідомлюють, що вони є морально/духовно немічними і не можуть спасти себе самі. Лише люди, які визнають свій гріх, своє духовне банкрутство та свою неспроможність, можуть мати стосунки з Ісусом. Справжня передумова зустрічі з Ісусом – не добре життя, але визнання, що ти не є добрим. Тобі треба попросити в Ісуса не просто поради чи повчання, а нового життя. Ісус є не просто Вчителем, але Лікарем. Це означає, що Він не лише говорить тобі, як треба жити, але й дає силу, приходить у твоє життя, робить щось для тебе. Біблія говорить, що ніхто не є праведним (Римлян 3). Самоправедність у певному сенсі – це єдиний смертельний гріх, тому що вона осліплює тебе і не дає можливості побачити потребу звернутися до лікаря.

Дивна річ! Ті люди, про яких думають, що вони найбільше зацікавлені в християнстві, моральні та релігійні, *завжди* найменше зацікавлені у справжньому християнстві (коли їм пояснюють справжню суть вчення Христа). Ті люди, про яких думають, що вони найменше зацікавлені у християнстві, тому що вони – великі “грішники”, *завжди* найбільше зацікавлені у справжньому християнстві (коли їм пояснюють справжню суть вчення Христа).

7. Як у віршах 2:13-17 Левій та його покликання відрізняється від перших учнів та їхнього покликання (див. 1:16-17)? Що є схожим? Що це навчає нас про Ісуса? Про нас?

Петро, Андрій, Яків та Іван були рибалками. Це означає, що вони були почесними, шанованими працівниками. Матвій же був дуже багатим, представником вищого класу, але його зневажали та цурались у єврейському суспільстві. Це – вражаюча різниця, яка показує нам, що немає певного “релігійного типу” людей. Ісус кличе кожного і всіх. Єдині люди, які є виключенням, – це релігійні гордії (вірш 17, “праведні”). Ісус може спасти та змінити кожного, якщо Він спас і змінив Левія. Той не заслужив такого покликання, це все було через благодать.

Подібним у покликаннях Ісуса є тоталітаризм. Вони були здійснені з величезною владою, без будь-яких умов і домовленостей. Також їх було здійснено саме тоді, коли майбутні учні були зайняті своєю попередньою працею. Вони все кидали. Саме цим Ісус показує, що Його влада абсолютна та незрівнянна. У нашому серці не має бути конкурентів Ісуса. Він не може мати суперників. Відданість Йому важливіша за будь-які інші обов’язки: сімейні, професійні, економічні чи соціальні. З одного боку, Його покликання показує, що немає жодного, кого б Він не зміг спасти або змінити. З іншого боку, Його покликання показує, що не може бути компромісу або половинчастості у стосунках з Ісусом.

8. Яка тема об’єднує уривок 1:35-2:1-17? Також перелічіть, що дивного ми дізнаємося про Самого Ісуса.

Тепер, після чудових роздумів про силу та владу Ісуса, подумаймо про Його співчуття. Він усвідомлює Свою залежність від Отця, Він торкається до прокаженого, щоб зцілити його емоційно, Він відчуває невимовну внутрішню духовну покору паралізованого та нагороджує за неї, Він проявляє любов до вигнанців суспільства. Який чудовий цар – цар, *сповнений співчуття* (1:41).

Але це співчуття завжди є парадоксальним і дивним. Воно проявляється не так, як ми очікуємо – Ісусове спасіння чисто за благодаттю руйнує шаблони та зразки цього світу. Таким чином, та людина, яка (за стандартами цього світу) мала би бути зацікавлена в Ісусові, не є зацікавленою, а та людина, яка не мала би бути зацікавлена в Ісусові, цікавиться. Людей, які (за стандартами цього світу) мали б бути найбільш успішними працівниками Царства, відкидають, а непридатних (як їх вважали) приймають. Коли люди приходили до Нього, то ніколи не отримували саме те, на що сподівались. Ісусова благодать знову і знову шокувала та дивувала. Він не боявся відрізнятись від інших. Він не був прирученим левом. Він ішов проти традиційних переконань, постійно порушував шаблони та звичаї.

Що ще ми дізнаємося про Ісуса?

а) Він любив знаходити “складні випадки”, щоб показати, що Він може уздоровити будь-кого!

б) У Нього не було упереджень. Він дивився на людей як на “хворих”, але “грішники”, які знають, що їм потрібен лікар, перебувають ближче до Царства, ніж “праведні”, які не усвідомлюють себе грішниками.

в) Ісус доступний лише тим людям, які усвідомлюють свою моральну нікчемність.

г) Як Лікар, Він не лише навчає нас як жити. Він кладе на нас Свою руку, дарує нам силу Святого Духа та нове народження. Інші релігії лише дають нам учителів, які говорять, що треба робити. Слава Богу, що Він не послав нам просто ще одного вчителя.

ґ) Його прощення по-справжньому змінює нас – подивіться на Левія! Він негайно починає приводити до Ісуса Своїх друзів. Він вже стає тим, хто допомагає своїм друзям і турбується про них.

д) Ісус – не лише Лікар для тіла. Тоді була поширена думка, що “Месія” мав привести до політичної свободи та розв’язати зовнішні проблеми гніту, бідності і т. п. Отож, Месія, Який зціляє тіла, відповідав поширеним уявленням. Але Ісус показує, що Він прийшов зробити щось важливіше! Відпущення гріхів – прощення та очищення душі! А для того, щоб здійснити це, Він мав бути не просто обдарованим людським царем, Він мав бути Самим Богом!

е) Можна бути в захопленні від Ісуса, але при цьому не усвідомлювати, Ким Він є насправді (вірші 1-2: “І зібралось багато, аж вони не вміщалися навіть при дверях”; вірш 13: “Увесь натовп до Нього приходив”). Але в Діях 1, коли зібралися всі послідовники Ісуса, їх було всього 120 після 3 років. Що це означає? Що можна бути в захопленні від Ісуса і шукати емоційних і зовнішніх благословень від Нього, але не повернутися по-справжньому та не увійти до Його Царства. Ми страждаємо і нам потрібна допомога, але важливішим є те, що ми – грішники і потребуємо прощення. Якщо ти не вважаєш себе морально немічним, то ти не є християнином. Християнство призначене лише для тих, хто усвідомлює, що є моральним невдахою.

9. Які висновки могли зробити перші читачі Марка? Що цей уривок навчає нас про те, як ми маємо жити та мислити?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Христос, Цар та Син Божий. Він має владу уздоровлювати від хвороби та прощати гріхи.

Чому Ісус прийшов: Він проповідував, закликаючи грішників до покаєння.

Як я маю відповісти? Слухачі Ісуса дивувалися. Вони не могли мовчати про Нього (1:45) і ніколи раніше не бачили нічого подібного до Його чудес (2:12). Ісус закликав людей іти слідом за Ним. Ісус може покликати кожного, яким би поганим він не був (2:12-17). Ми також знаємо, що необхідними є покаєння (1:15) та віра (1:15; 2:5). Ми починаємо бачити, що ми є грішниками, яким потрібне прощення. Наголос падає на те, що Ісус робить, а не на те, що робимо ми.

Від Марка

Провина Ісуса

Марка 2:13-3:6

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У 2:15-17 ми бачимо, що релігійні та моральні люди не цікавились Ісусом тією ж мірою, як нерелігійні та моральні *вигнанці*. Ісус сказав: “Я не прийшов кликати *праведних*, але *грішників*”. Обидва слова Він використовує з іронією. Слово “праведні” тут означає самоправедні, а слово “грішники” характеризує тих, хто усвідомлює свою гріховність та потребу Спасителя. Ісус перевертає звичайну релігію з ніг на голову. Він не вітає тих, хто отримав високий рівень теологічної точності чи моральної дисципліни. Навпаки, Він застерігає їх, що вони можуть бути найдалше від Нього. У кількох наступних випадках Ісус критикує різні встановлені тоді релігійні та моральні правила і звичаї.

1. Прочитайте уривок 2:18-19. а) Чому люди постять? (Чого вони цим намагаються досягнути?) б) Як Ви вважаєте, чому учні Івана так багато постили? (прочитайте 1:4-5) в) Як Ви думаєте, чому учні фарисеїв так багато постили?

а) Піст допомагає нам зосередитись, сконцентрувати увагу на Божих істинах. Він сприяє щирій ревності у молитві, коли ми просимо щось у Нього або шукаємо більш близьких стосунків із Ним. Навіть коли нам доводиться виконувати наші повсякденні обов'язки під час посту, він допомагає нам “від'єднатися” від світу та зосередити всю увагу на молитві. Оскільки піст – це позбавлення себе їжі, яке може призвести до фізичного знесилення, його особливо ефективно використовують для підсилення молитви покаяння або висловлення смутку (див. піст Давида в 2 Самуїла 12). Ті, хто постить, “упокорюють свої тіла”, щоб упокорити свою душу в молитві.

б) У вірші 18 дієслово виражає тривалу дію – *постили* – і показує, що це було звичною духовною практикою учнів Івана. Піст був поширеним серед учнів Івана, мабуть, тому, що в центрі його служіння було покаяння. Він та його учні усвідомлювали, що світ не матиме надії, якщо не прийде Месія, тому вони благали Бога про це та готували себе до Його приходу через покаяння. Як ми вже бачили, Іванове хрещення на покаяння показувало нагальну потребу *благодаті*, хоча вони розуміли свою потребу в благодаті та спасінні набагато чіткіше, ніж шлях, яким усе це здійсниться. Таким чином, для Івана та його учнів піст відображав стан упокорення перед Богом. Він виражав усвідомлення своєї залежності та потреби у благодаті.

Водночас у фарисеїв піст не мав такої мотивації. Завжди є небезпека, що практика посту може призвести до переконання, що наші страждання та зусилля можуть заслужити у Бога відповіді на молитви, на які в іншому випадку Він би не відповів. Серце того, хто постить, може говорити: “Дивись, який я відданий! Подивись, як я зрікаюсь себе. Я насправді святий, повністю посвячений Тобі. Отож, благослови мене”. Фарисеї постили саме з таких мотивів.

2. Розгляньте вірш 2:18. Що говорить нам нарікання на Ісуса та Його послідовників про їхнє ставлення та поведінку?

За висловом “*учні Твої не постять*” стоїть занепокоєння всією манерою поведінки Ісуса та Його учнів. Порівняйте з Матвія 11:18-19, де Ісуса називали “ласун і п'яниця”. Спільнота учнів Ісуса був, звісно, дуже активним! Пам'ятаєте бенкет у домі Левія (Марка 2:13-17)? Це показує, що Його поведінка відрізнялась від поведінки інших релігійних учителів, навіть від Івана Хрестителя. Піст відображає саму *суть* “духу релігійності”. а) По-перше, релігія має тенденцію відділяти своїх послідовників від світу, повністю відокремлювати їх від нього (той, хто постійно постить, не зможе бути дуже ефективним на роботі). б) По-друге, піст може призвести до постійного смутку та самоосудження. Але Ісус був абсолютно не таким! а) Він зовсім не тримався на відстані від “невіруючих” і не відокремив Себе повністю від світу та суспільства. б) Він не був завжди похмурим, але вмів радіти та любив спілкуватися. На той час радість і “світський” стиль життя Ісуса не були релігійно коректними. Знову ж таки ми бачимо, що Ісус суперечив прийнятим релігійним нормам і звичаям.

3. Прочитайте вірші 2:19-20. а) Чи забороняє Ісус постити тут чи в якомусь іншому місці? б) Хто є “нареченим” Ізраїля? (Ісаї 54:4-6; 62:5; Єремії 2:2-3, 32; Єзекіїля 16:1-8). Що Ісус тут заявляє? в) Як образ “весільних гостей” показує, що Його прихід змінив ставлення до духовних дисциплін?

а) Ісус не забороняє постити ані тут, ані в іншому місці. У Матвія 6:17 Він говорить: “*А ти, коли постиш...*”, що передбачає, що християни можуть і будуть деколи постити. Але Його учні не постили за звичаєм, як Іванові учні. Піст Івана був правильним, на відміну від посту фарисеїв. Однак весь уривок показує, що віра в Євангеліє приносить духовне життя, в якому буде менше смутку та плачу, ніж у Івана. Та радість, яку приносить Євангеліє, має величезний вплив на наші духовні дисципліни (тобто піст, молитву, поклоніння, визнання гріхів). І це чудово, що Ісус говорить про цю Євангельську заповідь.

б) По-перше, Ісус робить заяву, від якої захоплює дух. Молодим (нареченим) Ізраїля є Сам Бог, Який часто називає Себе “чоловіком” Свого народу (Ісаї 54:4-6; 62:4-5; Осії; Єзекіїля 16; Єремії 2). Ісус говорить, що Він є Господом Ізраїля – Самим Богом! Неможливо зробити більш прямої заяви про божественність. Якби Ісус просто сказав буквально: “*Я є Бог*”, то могли б виникнути сумніви стосовно того, що Він мав на увазі. Чи мав Він на увазі, що Він є одним із богів, згідно з політеїстичним світоглядом? Але коли Він говорить, що є нареченим, то ототожнює Себе з Біблійним Яхве.

в) По-друге, Ісус говорить про Своїх послідовників як про “*гостей молодого*”. Нам треба пам'ятати, яким великим було значення весілля у тій культурі. Воно тривало цілий тиждень та було визначною подією. Талмуд стверджує, що запрошені гості вважалися на весіллі вільними від будь-яких релігійних чи громадських обов'язків. Увес'я їхній обов'язок полягав у тому, щоб радіти! Можливо, перед весіллям кожен ставив собі запитання: А мене запросять? Я є другом? Але на весіллі не було ніякої невизначеності. Гості мали особисте запрошення і мали право бути присутніми на самому бенкеті.

Як ми можемо це застосувати? Очевидно, Ісус говорить, що Євангеліє благодаті змінює наше релігійне життя. До приходу Ісуса люди каялись, але не отримували впевненості в тому, що Бог їх прийняв. Зверніть увагу на піст Давида в 2 Самуїла 12:17 і далі. Люди в інших релігіях і навіть люди у старозаповітній біблійній релігії мали тільки загальне розуміння, що Бог є милосердним. Але вони не мали впевненості у прощенні або його гарантії. Але тепер, говорить Ісус, Його послідовники подібні до весільних гостей! Гості на весіллі знали, що вони є “разом” із молодим. Їх прийняли, впустили. Цим прикладом про молодого і його гостей підкреслюється саме прийняття Богом. Смерть Ісуса замість нас – гарантія, що нас приймуть і впустять.

Головна думка Ісуса: “Бути постійно серйозним і засмученим – це не добре. Коли ти з Іваном Хрестителем або з якимось іншим релігійним учителем, то не знаєш, чи знайдеш Бога і чи прийме Він тебе. Але коли ти зі Мною, то вже все вирішено! Ти з Богом, а Бог із тобою. Ти вже запрошений на великий заключний бенкет історії людства – весільний бенкет Господа!” Див. Вихід 24 – коли старійшини Ізраїлю увійшли у Божу присутність та побачили, що Господь їх не вигубив, але прийняв, то вони “їли та пили”. Радість! Бенкет! Все це вказує на втіху та захоплення від усвідомлення того, що Бог прийняв тебе. У християн має бути щира радість та ентузіазм.

Примітка: “Коли заберуть молодого” – це, мабуть, перший натяк в Євангелії на долю Ісуса. Ми вже розглядали, що проголошення: “Боже Царство наблизилось” показує нам, що ще щось має відбутися, щоб Царство було “встановлене” або “настало”. Згадка про те, що молодого “заберуть”, а учні тоді “постити будуть... за тих днів”, напевно, говорить про розп’яття та подальші дні (див. Івана 16:16-22 – “Незабаром, і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром і Мене ви побачите... Сумувати ви будете, але сум ваш обернеться в радість!”).

4. Прочитайте уривок 2:21-22. Ісус продовжує пояснювати, як Його прихід змінює релігійні традиції. Що Він говорить?

Нове вино для бродіння в ті часи наливали в посудини зі шкіри тварин. Оскільки у вині виробляються гази і під час бродіння його об’єм збільшується, вино треба було наливати в нові бурдюки, які є еластичними та можуть розширюватися. Старі бурдюки вже були розтягнуті й легко могли тріснути, тому до них ніколи не наливали нового вина. Головна думка притчі – очевидна: прихід Ісуса приніс щось настільки могутнє та нове, що воно не може вміститися в існуючі форми. “Вино” – це Ісус та Його Євангеліє. “Бурдюки” – зовнішні форми поклоніння, молитви, покаєння та життя у світі. Що це означає практично?

По-перше, ми знаємо, що Ісус говорить тут про негайні радикальні зміни в релігійних звичаях, що відбулися, як тільки Він прийшов. 1) Учні Ісуса їли, не омиваючи рук (Матвія 15:2), хоча це порушувало старозаповітні закони про чистоту. Чому? Ісус тепер є нашою чистотою та святістю перед Богом. 2) Учні Ісуса не приносили жертв у храмі. Чому? Ісус тепер є нашою жертвою за гріхи. 3) Ісус іде до “нечистих” язичників, не тільки до євреїв. Чому? Благодать Ісуса поширюється на всіх людей. 4) Учні Ісуса не виконували всі міріади правил стосовно суботи (дивись нижче).

Взагалі, спостерігається перехід від складних численних постанов та дріб'язкових правил до більш простого духовного життя. Чому? Релігія сповнена правил і традицій, тому що ті, хто поклоняється, не впевнені, в якому становищі вони перебувають перед божеством. Примноження правил та обов'язків впливає з нашої невпевненості та стурбованості. Ісусова "благодать" розганяє смутки, черствість і прив'язаність до зовнішніх форм, що притаманні релігійному життю. Тепер із Євангелієм Христа ми робимо все а) з великою радістю, знаючи, що Бог любить нас, б) охоче, усвідомлюючи, що так мало Він просить від нас у порівнянні з тим, що вже дав нам, в) із розумінням того, що ці обов'язки допомагають пізнати Бога краще та преображатись на Його подобу, а не заслужити Його любов.

По-друге, нам, напевно, слід застосувати цю притчу до життя Церкви. Можливо, Ісус має на увазі, що відтепер *завжди* будуть потрібні нові форми поклоніння, що докорінна новизна та сила Євангелія буде постійно приводити до нових форм і структур у Церкві. Іншими словами, "вино благодаті" постійно дає Церкві право на творчий підхід. Як? Ми завжди схильні забувати про Божу благодать, що призводить до традиціоналізму та зачерствілих форм. Коли ми не впевнені, що Бог любить нас, незалежно від наших духовних досягнень, ми вдаємося до характерних для нас і знайомих нам методів церковного служіння. Коли ми не маємо духовної впевненості, то потребуємо підтримувати відчуття того, що ми праведні та "правильні" перед Богом. Однак євангельське вино благодаті дає нам можливість думати по-новому, намагаючись якомога краще організувати служіння та практикувати свою віру в теперішній час у цій ситуації.

По-третє, нам слід застосувати цю притчу в іще більш широкому сенсі. Ісус говорить тут: "Якщо Я увійду в твоє життя, то все зміню". Люди, як правило, спершу приходять до Христа та християнства з надією, що Він допоможе їм та підтримає їх у старому житті. У них є власні очікування, своя мета, певні цінності та потреби. Вони приходять зі словами: "Мені потрібна допомога, щоб досягти самовираження та щастя. Чи допоможе мені Ісус досягти моєї мети?" Ісус говорить тут: "Не проси мене прийти і лише допомогти та виправити старе життя. Коли Я приходжу, то даю зовсім нове життя. Я зміню все. Я не допоможу тобі досягти твоєї мети. Я дам тобі цілковито нову мету". Ісус розбиває наші стереотипи. Це дуже загрозливе твердження! Ісус говорить: "Якщо Я прийду в твоє життя, то можеш відмовитися від своїх планів на майбутнє. Все зміниться! Я не прийду в твоє життя, щоб просто бути твоїм помічником і порадиником. Я все зміню". Звичайно, якщо Він наречений, тоді все зрозуміло.

5. Прочитайте наведені нижче примітки про значення суботнього відпочинку в Біблії.

- а)** У Старому Заповіті, коли Творець закінчив творіння, Він "спочив" від Своєї праці. Але це не означає, що Бог втопився. Це означає, що Він припинив творити світ і почав керувати світом. Таким чином, *субота* в Біблії означає мир, "відпочинок" та благословення, яким насолоджується творіння за Божого панування. Ісаї 66:1: "Небеса Мій престол, а земля то підніжок для ніг Моїх: який же то храм, що для Мене збудуєте ви?" Отож, відпочинок отожднюється з пануванням Бога.

- б)** Коли ми бунтуємо проти Божого панування, ми втрачаємо суботній спочинок. Якщо ми не під пануванням Господа, то стаємо “неспокійними” та нещасними у своїх гріхах (Ісаї 57:20-21).
- в)** Бог дає Ізраїлю передчуття “відпочинку”, коли вони слухались Його, але то було лише передчуття чогось більшого, що мало настати (Ісус Навин 14:15; 1 Царів 8:56; Євреїв 4:1-10). Він наказав дотримуватися суботнього дня раз на тиждень, що було прообразом відпочинку, спокою та відновлення, які дає Боже спасіння.

6. Прочитайте 2:23-3:6. а) Що Ісус говорить про Себе, коли твердить, що Він є “Господь і суботі?” б) Як Ісус показує, що вони неправильно зрозуміли суботу, і в чому її правильне значення?

а) По-перше, це надзвичайно важлива заява (знову)! Якщо Ісус є “Господь” суботи, то це означає, що Він є Царем, Чие панування принесе суботній спочинок. І Господь суботи є Царем світу, Він також є Творцем світу. Зрештою, саме Творець установив суботу (Буття 1-2).

б) По-друге, Ісус зціляє сухорукого в суботу. У 5-ому вірші ми маємо твердження, що “рука йому стала здорова”. Як ще чіткіше Ісус мав це висловити? Суть суботнього відпочинку Бога полягала у зціленні та відновленні під пануванням Христа. Ісус говорить: “Якщо я в суботу роблю те, в чому й полягає суть суботи, то не нарікайте!” Як не дивно, правила та постанови щодо суботи, які були скеровані забезпечити буквальний, фізичний відпочинок та заборонити будь-яку фізичну працю, унеможливили отримання “спочинку”, на який субота насправді вказувала, який силою Царства мав принести зцілення для всього творіння. Рука цього чоловіка – це прообраз для нас. Наші серця, душі, життя та стосунки є “сухими”, поки ми не впокоримось під панування Христа. За Його панування рука стає такою, якою вона була створена від початку! Також лише за Його панування наше життя та увесь світ стануть такими, якими вони повинні бути.

Це означає, що головна суть суботи – це Сам Ісус. Коли Він говорить: “Я є Господом суботи”, то цим Він стверджує: “Суботній день – це лише дороговказ, що вказує на справжній, глибокий спочинок, який ви отримаєте в Мені, коли віруєте в Мене”.

Застосування: З практичної точки зору існують два “рівні” відпочинку, на які вказує суботній день. По-перше, це глибокий духовний відпочинок, у який ми відразу ж можемо увійти. Послання до євреїв говорить нам: “Отож, людові Божому залишається суботство, спочинок. Хто бо ввійшов був у Його відпочинок, то й той відпочив від учинків своїх, як і Бог від Своїх” (Євреїв 4:9-10). Слова “тепер” та “сьогодні” часто зустрічаються в Євреїв 3 та 4, коли йдеться про відпочинок. Ми можемо увійти в Божий суботній відпочинок сьогодні, віруючи в Євангеліє. Цей відпочинок починається тоді, коли ми відмовляємося від наших власних добрих діл, нашої самоправедності та пізнаємо прощення гріхів через Христа. Закінчується постійна напруга та тривога. Ми знаємо, що Бог прийняв нас. Коли в Посланні до євреїв сказано: “той відпочив від учинків своїх, як і Бог від Своїх”, це показує, що наш відпочинок завдяки завершеному відкупленню (здійсненому Христом) є прообразом Божого суботнього відпо-

чинку від творіння в Бутті 2:2. Спочатку Бог сказав: “Мої діла завершилися!”, і Він міг відпочити. На хресті Ісус сказав: “Моє діло звершилось!”, і ми можемо відпочити.

Однак, як і показує нам чудотворне зцілення сухорукого, остаточний суботній відпочинок – це зцілення всього творіння (Псалом 95, 97; Об’явлення 21). Боже суботнє панування над творінням, описане в Буття 2:2, буде відновлене через Христа, і все стане на свої місця. Смерть, усі хвороби, тління, війна, бідність, ворожнеча та страждання будуть знищені. Все перестане бути “сухим”. Але нам не потрібно другого приходу Христа, щоб знайти цей спочинок. І хоч у нас немає чудотворної сили, ми мусимо йти вслід за Ісусом і шукати цього відпочинку, намагаючись зцілити нещасних людей, служачи їм словом і ділом. Ми євангелізуємо, даємо поради, годуємо, будуємо та обіймаємо людей, роблячи через Євангеліє та дари Духа те, що Ісус робив у суботу.

Як не дивно, лише тоді, коли ми пізнаємо “відпочинок” завдяки відкупленню, ми можемо насправді ввійти у “відпочинок” відновлення творіння. Ось чому Ісус стверджував, що ми не можемо отримати відпочинок через постанови стосовно суботи, але тільки через Нього (Марка 2:27-28). Чому? Коли ми намагаємось ділами заслужити своє почуття гідності, то в центрі всього перебувають не самі вчинки і не інші люди, а ми самі. Ми все робимо заради себе – заради грошей, свого становища чи самовдоволення. Але коли ми відпочиваємо від своєї праці, покладаючись на завершене діло Христа, то можемо насправді бути вільними та віддавати свої гроші, час і серце, щоб бути дороговказом до Царства та суботнього відпочинку.

7. Підбийте підсумок того, чого ми навчилися, та порозмірковуйте про це. Які практичні відмінності мають бути між релігійною людиною, яка намагається бути доброю, та християнином, який розуміє Євангеліє?

Їх так багато! Ось деякі з них:

- а) Якщо ми втрачаємо розуміння благодаті, покаяння стає значно гнітючою справою, хоча має приводити до радості! (вірші 18-19). Загалом ми не повинні бути сумними, похмурими, відчуженими від світу.
- б) Якщо ми втрачаємо розуміння благодаті, то закони Біблії (а вони там є!) стають для нас засобом заслужити спасіння, і тому люди намагаються постійно “уточнити їх” та зробити їх такими, щоб їх “можна було дотримуватися”, розбиваючи їх на дуже детальні постанови. Але коли ми тримаємось благодаті, то розуміємо, що мета закону – допомогти нам догодити Тому, Хто спас нас, і преобразитися на Його подобу. Замість того, щоб ставитися до нього як до тягаря, ми повинні знаходити “в Законі Господнім... насолоду” (Псалом 1).

- в) Якщо ми втрачаємо розуміння благодаті, то, коли слухняні Божому закону, стаємо самовдоволені та самоправедні, а коли неслухняні – повністю розчавлені. Але благодать упокорює успішних та підбадьорює невдах. Вона всіх нас ставить на один рівень. Задоволення від того, що ми приносимо задоволення іншому, спонукає нас “виконувати” бажання коханої людини. Тут, на відміну від законництва, працюють зовсім інші принципи.
- г) Якщо ми втрачаємо розуміння благодаті, то вивчення Біблії, молитва та піст стають для нас тягарем і мертвими ритуалами. Нашою метою стає намагання схилити Бога на свій бік та отримати щось від Нього (благословення, небо, відповіді на молитву). Але коли ми тримаємося благодаті, то метою цих духовних вправ буде отримати Бога. Дотримання суботи і т. п. матиме зовсім іншу мотивацію.
- г) Якщо ми втрачаємо розуміння благодаті, то легко можемо стати трудоголіками.

8. Як ви можете допомогти своїй групі помітити ознаки сучасних “фарисеїв-євангелістів”?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він заявляє, що Він є Молодим, Сином Людським та Господом суботи. Це – відверто провокаційні заяви.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб розв'язати проблему гріха. Його присутність робить піст недоречним. Він прийшов, щоб принести абсолютно нову систему пріоритетів. Протистояння, що привело до Його смерті, було частиною задуманого Ним плану.

Як я маю відповісти? Цей уривок дає нам найчіткішу на цей момент картину протистояння людей, що призвело до хреста. Придумана людьми релігія не реагує на Ісуса правильно. Людська релігія відкидає Боже верховенство та благодать.

Молитовні потреби

Від Марка

Спільнота Царя

Заняття 4 | Марка 3:7-35

Кожний розділ Євангелія від Марка містить низку випадків із життя Ісуса. Кожен із них розповідає щось про Ісуса – Його силу, мету та розуміння Самого Себе. Так, начебто автор Євангелія сантиметр за сантиметром знімає з Ісуса покривало. Кожне оповідання відкриває трішки більше про те, Ким Він є.

Тепер, ми підходимо до нової низки оповідань. Деякі називають розділ 1 “Оповіданнями про владу”, бо він показує Його владу. Деякі називають розділ 2 “Оповіданнями про протистояння”, бо він показує боротьбу мудрості Його благодаті зі світським мисленням і світоглядом. Починаючи з розділу 3, ми бачимо, як Ісус будує нову спільноту, новий народ Божий, який втілює у життя Царство Боже. Він будує це суспільство, служачи людям, навчаючи, проповідуючи, даючи поради, зцілюючи та звільняючи.

Оскільки ми постійно будемо бачити, як Він служить іншим, нам треба читати, тримаючи в голові два практичні запитання: **1) Як Ісус може послужити в моєму житті? 2) Як я можу послужити в житті інших?**

1. Як ви думаєте, чому цей уривок (3:7-35) написаний після Марка 3:6?

У кінці попереднього уривку в 3:6 нам вперше повідомляють, що правителі Ізраїлю почали планувати вбивство Ісуса. Вони відкинули Його, і це відкинення “ієрархією” було остаточним. Іродіани були представниками більш світських людей при владі. Вони підтримували Ірода та вступили в угоду з Римською імперією. Вони були євреями, але їхнє релігійне посвячення було мінімальним та номінальним. Фарисеї, з іншого боку, були представниками дуже релігійної секти, яка, як правило, була рішучим опонентом Ірода та всього його уряду. Вони вірили, що лише особлива моральна та релігійна чистота всього Ізраїлю спонукає Бога послати Месію, Який допоможе скинути ярмо Риму. Фарисеї зневажали євреїв, які цинічно та егоїстично уклали мир із Римом. Отож, коли ці два протилежні “полюси” єврейських вождів об’єдналися з метою знищити Ісуса, то ми бачимо повне відкинення “офіційним” Ізраїлем.

Ісус тепер переходить від просто проголошення істини до створення нового Ізраїлю, нової нації, нового “народу Божого” на основі не фізичних критеріїв, а духовних. Він починає пояснювати, хто є Його сім’єю (3:31 і далі). Він обирає лідерів нової спільноти/громади (3:13 і далі).

2. Як вірші 3:7-12 протиставляються 3:6? Чого навчає нас Марко?

Тут є принаймні два протиставлення. По-перше, хоча вожді народу відкинули Христа, велика кількість простих людей ішла вслід за Ним. Натовп був "великим", і Ісусові довелося промовляти з невеличкого човна на озері через велику кількість людей (вірші 9-10). Таким чином, ті, хто мали б вести народ, перебували "позаду", а люди, які мали б іти за кимось, "тиснулись наперед" (вірш 10). По-друге, хоча релігійні експерти не могли зрозуміти, Ким був Ісус, проте злі духи розуміли (вірш 11)! Таким чином, учителі та лідери, які мали б проголошувати істину, були у такій темряві, що навіть у демонів було краще богословське розуміння!

Все це є частиною однієї з головних думок Євангелія від Марка.

"[В Євангелії від Марка], Бог втручається у світ через інверсію: Бог змінює з точністю до навпаки становище "своїх" і "чужих". Ті, хто мав владу та привілеї, відкинули Ісуса та Його вчення, навіть учні Ісуса постійно надто повільно розуміли Його вчення. Однак інші – люди низького становища у єврейському суспільстві в першому столітті – з радістю приймали Євангеліє, бо усвідомлювали свою велику потребу. Прокажені, біснுவаті, жінка з кровотечею (5:25-34), сиропінікійка (7:24-30), маленькі діти (10:13-16), сліпий Вартимей (10:46-52), жінка, яка у Віфанії намастила Ісуса на поховання (14:3-9), язичник-сотник біля хреста (15:39) – все це приклади правильної відповіді на заклик Ісуса, описані Марком. "І багато-хто з перших стануть останніми, а останні першими" (10:31). Тим із нас, хто знайомий із оповіддю, не слід недооцінювати шоку від такої інверсії". Ричард Гейс "Моральне бачення Нового Заповіту" (Richard Hays, The Moral Vision of the New Testament, pp. 89-90).

3. Чому Ісус покликав дванадцятьох учнів? Як ви думаєте, чому число "дванадцять" згадується (двічі), наче воно має велике значення?

а) Чому Ісус покликав дванадцятьох учнів?

З одного боку, учні були покликані, щоб примножити служіння. Він хотів "послати їх", щоб вони проповідували та робили чуда (вірші 14-15). Він витрачав багато часу на декількох, щоб у результаті охопити багатьох. Це – відповідь на потреби людей, яка природно випливає з розповіді про величезні натовпи в 3:7-12. З іншого боку, метод і манера цього покликання показують, що Ісус дотримувався біблійного зразка, коли встановлював новий народ Божий (дивись нижче). Цікаво простежити, як ці два поняття завжди поєднуються у євангельському служінні. Апостол Павло називає себе "служителем Євангелія" та "служителем церкви" в одному й тому ж уривку (Колосян 1:23-25). Ми маємо поважати і істину, і потреби людей. Не варто протиставляти їх одне одному.

б) Яке значення має число “дванадцять”?

Схоже, це вказує на паралель між створенням Ізраїлю у книзі Вихід та створенням Церкви. Подібно до того як Бог після виходу зібрав Свій народ та увійшов у заповіт із ними, так тут Ісус показує, що Він створює новий народ.

По-перше, Ісус покликав Своїх учнів на гору, подібно до того як Бог уклав завіт із Ізраїлем на горі Синай. Ісус покликав дванадцятьох учнів, подібно до того як Бог уклав завіт із дванадцятьма племенами. Марко часто називає їх просто “дванадцять”, що показує особливе значення числа “дванадцять”. Вважається, що це число має велике значення (див. Луки 22:29-30, де чітко сказано, що апостоли будуть “судити дванадцять племен Ізраїлевих”).

Далі Ісус показує, що Він більший за Мойсея. У розповіді про преображення в Луки 9:31 Ісус розмовляє з Іллею та Мойсеєм про Свій “кінець”, який от-от мав настати в Єрусалимі. У єврейському тексті використовується слово “вихід”. Таким чином, Його смерть розглядається як визволення Його народу, подібно до того як вихід Мойсея був визволенням для народу. Тут, у Марка, все це зароджується. Служіння Ісуса – новий вихід, що визволяє не лише від фізичного рабства, але від гріха та самої смерті. Так, як нове визволення торкається не лише звільнення від фізичного рабства, але і спасіння від гріха та смерті, так і нова громада не є певною національною групою. Старий Божий народ був ексклюзивним – лише один народ належав Йому. Новий народ охоплює всіх – пізніше ми побачимо, що представники будь-якої національності можуть належати до нього.

4. Що цей уривок (вірші 13-19) говорить нам про те, ким ми маємо вважати себе та якою має бути наша поведінка як учнів?

Слово “учень” не зустрічається у цьому уривку, зокрема тому, що Марко бажав підкреслити, що їх було “дванадцять”. Але слово “учень” означає серйозний послідовник духовного лідера. Ми покликані не лише вірити у Христа, але й із відповідальністю йти вслід за Ним. У цьому сенсі ми можемо розглядати покликання дванадцятьох як урок від Марка для всіх нас, хто бажає бути учнем Христа. Чого ми навчилися?

По-перше, ми маємо усвідомлювати, що є *вибраними через благодать*. Зверніть увагу, Він покликав *тих, кого бажав*, як Бог сказав Ізраїлю (Повторення Закону 7:7-8): “Я вибрав вас не через те, що ти кращий чи численніший за інші народи, але просто тому, що вирішив проявити до тебе Свою любов”. Це спростування всякої “релігії”. Його учні покликані Богом лише завдяки любові та благодаті. Немає жодної вказівки на те, що вони були “вершками суспільства”. Далі оповідь Марка показує це знову і знову. Вони були повільними до розуміння (4:13), закам’янілими серцем (8:17) та боягузливими (16:8). Їх було покликано на основі благодаті, а не заслуг. Ми вибрані Богом люди, а не народні “обранці”. Це має впокорити нас! Але також це дає нам упевненість, бо основою Його любові до нас (як у батьків до дітей) не є наші успіхи чи здібності, а наші стосунки з Ним. Таке усвідомлення свого становища і є коренем того, що вірізняє християн з-поміж інших. Воно і впокорює, і підбадьорює одночасно.

По-друге, ми маємо *служити та робити те, що робив Ісус*. Зверніть увагу, Він кличе їх, щоб потім послати робити фактично те, що Він Сам робив – проповідувати слово та творити діла звільнення (вірші 14-15). Подібно до того як Бог вибрав Ізраїль бути “царством священиків” (Вихід 19:6) (священик – це той, хто приводив людей до Бога), так учні були покликані проповідувати та здійснювати Ісусове служіння зцілення. Їх називають “апостолами” – “посланими”. Іншими словами, всі ми повинні здійснювати служіння Ісуса. Як? Звіщати істину, проявляти любов і використовувати плоди Духа, приводити людей під владу Царя, що зцілює. Ми не є учнями, якщо ми в певному сенсі не є апостолами. Ми повинні приходити до Ісуса не лише для того, щоб Він задовольнив наші потреби, але щоб служити Йому як агенти Царства у світі.

По-третє, ми повинні самі *проводити час з Ісусом, щоб служити іншим*. Зверніть увагу, що Він кличе їх бути “з Ним” (вірш 14). Із цього можна зробити багато висновків. (1) По-перше, має бути баланс між тим, щоб “перебувати з Ним” та “йти на проповідь”. У нас має бути сильне внутрішнє життя та близькі стосунки з Ним, щоб ми могли мати сильне та успішне служіння іншим. (2) По-друге, учнівство – це не просто “передання інформації”, але вплив через особисті стосунки. Ісус не навчав Своїх учнів в академічному стилі. Він не просто бачився з ними з понеділка до п’ятниці з 9-ої ранку до обіду. Вони навчалися, живучи з Ісусом. У центрі кожної частини їхнього життя був Ісус.

По-четверте, ми повинні *розуміти, що покликані бути частиною спільноти, а не лише мати індивідуальні стосунки з Христом*. Зверніть увагу, що жоден із учнів не міг бути з Ним без того, щоб одночасно не бути з усіма іншими. Ісус не навчав людей сам на сам під час декількох особистих зустрічей. Він створив нову “сім’ю”. Вступити у стосунки з Христом означає автоматично стати членом нової сім’ї разом із людьми, з якими, зазвичай, ви не мали б стосунків. Зверніть увагу на Матвія (митника та прислужника римлян) та Симона Зилота (який намагався звільнити свій народ з-під влади римлян). Якщо у громаді з іншими віруючими ти не поєднаний з ними Христом так, як цього ніколи б не трапилося у світі, то ти не учень Христа.

5. Чому Марко розділяє вірші 20-21 та вірші 31-35 віршами 22-30? Чому вірші 28-29 бентежать людей? Як можна розв’язати ці проблеми?

а) Чому Він розділяє їх?

Цей уривок написано у стилі “сендвіч”. Розповідь про випадок із рідними Ісуса у в. 20-21 переривається бесідою про екзорцизм у в. 22-30 та продовжується у в. 31-35. Яка мета використання стилю “сендвіч”? “Переплітаючи” дві розповіді, автор сподівається, що читачі порівнюють їх. Що спільного між цими двома випадками? По-перше, ми бачимо, що рідні відкидають Ісуса (див. Івана 7:5, де сказано, що брати Ісуса не вірили в Нього). У 3:6 і знову у в. 22 і далі ми бачимо, що керівники народу, до якого “за тілом” належав Ісус, відкидають Його. Вірш 22 розповідає нам, як керівники Ізраїлю приходять знову та погоджуються з рідними Ісуса, що Він несамопитий, та ще додають, що насправді Його несамопитість – це одержимість сатаною (зверніть увагу, що ніхто не заперечував особливу владу Ісуса, лише джерело Його чудотворної сили ставилось під сумнів). Обидва випадки показують, як Ісус

встановлює і новий народ, і нову сім'ю. Таким чином, Ісус говорить: "Твої стосунки зі Мною мають бути духовними та живими. Ніхто не є рідним Мені автоматично. Те, що ти з Мого народу, Мого роду чи навіть Моєї сім'ї, ще зовсім не означає, що ти належиш Мені. Має бути живий зв'язок зі Мною". Ось у чому суть.

У віршах 23-27 Ісус стверджує: "Якби Я виганяв демонів демонічною силою, то це було б наче два члени однієї сім'ї воюють один проти одного та руйнують міць сім'ї. Можливо, люди інколи й чинять таке, але сатана не настільки дурний". Він також говорить: "Ті поразки сатани, які ви спостерігаєте, не є просто окремими чудесами, але цілим широкомасштабним служінням звільнення від влади сатани. Я зв'язую сатану і забираю у нього десятки його полонених".

б) Чому вірші 28-29 бентежать людей?

Вірші 28-29 – "Гріх проти Святого Духа" можна пояснити так:

По-перше, основний сенс вислову Ісуса (у в. 28) полягає в тому, що немає такого гріха, який неможливо простити. Він стверджує: *"всі гріхи та богозневаги прощаються"*. Він не говорить: "всі, крім одного". Він стверджує, що немає певного вчинку непослуху, який не прощався б. Коли ми говоримо про "гріх проти Духа Святого", нам не слід думати, що Ісус мав на увазі якийсь учинок, який Божа милість не може покрити.

Але Ісуса щойно звинуватили, що Він використовує силу сатани, а не силу Духа. Чому? Релігійні лідери зрозуміли, що служіння Ісуса як Месії не вписується в їхнє релігійне розуміння. Вони хотіли Месію, Який (а) прийшов би у силі, зі світською владою та (б) визволив би добрих і моральних людей від злих людей та язичників. Натомість Ісус прийшов як Месія, що (а) живе у немочі та переносить страждання і (б) звільняє сторонніх людей і тих, хто визнає свої гріхи, а не гордих і самодостатніх. Ісус дає Царству нове визначення в термінах благодаті. Керівники противляться такому Євангелію – вони вважають, що воно "від диявола". Однак Ісус говорить, що коли вони відкидають Євангеліє, то у дійсності противляться Духові Святому, Який насправді наділяв Ісуса силою.

Коли ми відмовляємося вірити в Євангеліє та зневажаємо основну працю Духа, тоді прощення неможливе. Якщо ми віримо в Євангеліє, будь-який гріх може бути прощений, яким би огидним він не був. Але якщо ми не віримо у Євангеліє – жоден гріх не буде прощений. Якщо ми відмовляємося слухати свідчення Святого Духа про істини Євангелія, то надії не залишається. Страшно те, що можна бути дуже релігійним і моральним, але "пропустити" Євангеліє.

Примітка: Можливо, саме релігійні люди в основному грішать проти Духа Святого. Ісус звинувачує в цьому лише релігійних лідерів. Це той гріх, який можуть вчинити релігійні лідери (наприклад, фарисеї), які, хоча глибоко занурені в Біблію та релігію і на власні очі бачили чудеса Ісуса та зміну життя людей, все-таки відкидають Ісуса як Спасителя.

Підсумок: Ісус стверджує у вірші 28, що всі гріхи та богозневаги простяться людям. Як це може бути істинним у світлі вірша 29? Практично єдине пояснення: відсутність покаяння (духовна гордість) – це єдиний гріх, що може тебе вбити. Якщо ти покаєшся, то всі гріхи будуть прощені. Але якщо ти не

покаєшся, нічого не буде прощено. Якщо ти стурбований тим, що, можливо, вчинив цей гріх, то можеш бути певен, що ти його не вчинив. Хто чинить цей гріх (вірш 29), не переживає і не упокорюється – це було б протилежно до богозневаги!

6. Що у віршах 20-21 та 31-35 Ісус говорить про те, хто є Його сім'єю? Які тут є практичні застосування для нас?

а) Хто є Його сім'єю?

“Той” у вірші 35 показує, що не кожен є Його братом або сестрою. Деякі навчають, що кожна людина є дитям Божим. Тут та в інших місцях Ісус чітко стверджує, що не кожен належить до Божої сім'ї.

Його земна фізична сім'я “намагається контролювати Його” (вірш 21). Йдеться про протиставлення Його духовній сім'ї. До Його духовної сім'ї входять люди, які дозволяють Йому їх контролювати! Коли ми дозволяємо Йому стати нашим царем, ми можемо стати Його братом чи сестрою. “Хто виконує Божу волю, той Мій брат, чи сестра, чи мати”. Тут йдеться не просто про послух, а про відмову від своєї волі, від права бути самому собі господарем. Ми маємо усвідомити, що ми є Його дітьми і скласти обітницю безумовного послуху.

Його фізична сім'я вважає Його несамовитим (вірш 21). Йдеться про протиставлення Його духовній сім'ї. Вона прислухається до Його мудрості, слухається Його Слова. “Хто виконує Божу волю, той Мій брат, чи сестра, чи мати”. Діти не можуть жити самі по собі, самі все вирішувати. Дитина Божа усвідомлює таке своє становище.

б) Які тут є практичні застосування для нас?

Це надзвичайно вражає, що Ісус стверджує таке представникам глибоко етноцентричної, патріархальної культури, в центрі якої перебувала сім'я. Він стверджує, що, зрештою, немає необхідності ані в земній сім'ї, ані у приналежності до певного народу чи культури. Християнство було засноване неодруженим чоловіком і поширене неодруженим чоловіком (апостолом Павлом). Це була перша релігія у давньому світі, що розглядала безшлюбність як нормальний спосіб життя. Якщо ти віруєш, то в тебе є брати, сестри і сім'я – в тебе є та єдина сім'я, яка має найважливіше значення і яка триватиме вічно. Наша приналежність до Божої сім'ї руйнує сімейне ідолопоклонство, яке так сильно поширене серед традиційних і консервативних людей. Це показує, що мати щасливу земну сім'ю – не найголовніше в житті. З іншого боку, приналежність до Божої сім'ї руйнує зневагу сім'ї, яка так сильно поширена серед індивідуалістичних світських людей. Людські сім'ї створюються за образом Божим, Який Сам є Сім'єю, Трійцею. Тому сімейне життя є важливим і його треба плекати.

Інше практичне застосування: ми знаємо, що нас люблять.

Найкраще тлумачення для цих віршів – це притча про блудного сина в Луки 15. Там Ісус розповідає нам про юнака, який забрав свою половину сімейної спадщини і марно розтратив її, живучи в гріху та розпусті. Але люблячий батько прийняв його назад у сім'ю. Блудний син міг повернутися і прийняти одяг, їжу та гроші з маєтку свого старшого брата, за його рахунок. У тому оповіданні старший брат зненавидів його за це. Але саме цим Ісус показує, що Він є

справжнім старшим братом. Він із радістю приводить нас у сім'ю Свого Батька за Свій рахунок. Він помер за нас, Він збіднів заради нас. Ми сидимо за столом Отця, одягнені в одяг Ісуса, з Його перснем на пальці. Все – завдяки Йому. Ми повинні радіти з того, що є членами царської сім'ї та втішатися цим. І все це за рахунок нашого старшого брата Ісуса Христа.

Чи живеш ти кожен день так, як член Божої сім'ї – прийнятий і улюблений? Пам'ятай, що дитина в сім'ї слухається не для того, щоб її любили та прийняли, але тому, що її люблять і приймають. Ти не зможеш бути слухняним своєму небесному Отцю, якщо Отець ще не привів тебе до Своєї сім'ї через усиновлення. Ти живеш як дитя Царя чи як раб?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус має велику владу, що походить від Бога. Демони називають Його Сином Божим (вірш 11). Ісус проявляє Себе як Месію, Який кличе справжній Ізраїль із рабства (вірші 13-14, 27; Повторення Закону 18:15,18; Ісаї 49:5). Ісус – Відкупитель, Який кличе Свій народ до Себе на гору, щоб вони були святою нацією (вірші 13-14; Вихід 19:5-6).

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов не лише, щоб спасти, але й щоб судити. Марка 11:1-12 навчає, що тих, хто відкидає Ісуса, Він буде судити.

Як я маю відповісти? Правильний відгук – іти вслід за Ним, слухати Його вчення та слухатися Його волі (вірш 34). Вірші 13 та 27 застерігають нас проти думки, нібито ми можемо зробити це власними силами. Було б абсолютно нелогічним відкинути прощення та сказати, що Ісус безумний чи поганий.

Молитовні потреби

Від Марка

Слово Царя

Заняття 5 | Марка 4:1-34

Це перше місце в Євангелії від Марка, де ми зустрічаємося з особливим методом навчання за допомогою “притч”. На відміну від інших Євангелій, Марко не включає довгі повчання Христа. Тому в цьому Євангелії відносно мало притч. Грецьке слово, що перекладається як “притча”, буквально означає “покладене поруч” – порівняння двох речей та аналогія між ними. Тому притчі починаються словами “подібне до”. Притчами Ісус навчає нас про Царство Боже, порівнюючи його з яскравими конкретними ситуаціями з нашого життя. Притчі містять безмежно глибоке нове повчання. Якщо Ісус запитає: “Чим церква подібна до міста на горі?” (Матвія 5:14), то існує нескінченно багато відповідей на це питання. Притчі викликають глибокі роздуми.

Буде корисно нагадати собі знову, що Ісус має на увазі під “Царством Божим”. Багато людей думають про “царство” як про географічну місцевість, де хтось царює. Наприклад, коли ми чуємо про “царство Гондор”, то, як правило, думаємо про певну географічну державу. Грецьке слово *basilea* (царство), яке використовував Ісус, більше стосується “правлячої сили, влади” царя, а не території, на якій він царює.

1. Прочитайте вірші 4:3-9 та 14-20. а) Яка головна думка цієї притчі? б) Що ще вона говорить про Царство Боже? в) Що вона говорить нам про християнське життя?

а) Головна думка

Головна думка: “Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!” (вірш 9), тобто Царство прийде лише до тих, хто намагається слухати (вірші 3, 9, 13, 23, 24). Це чітко підкреслює, що Євангеліє не є чимось, що ти швидко прослухав і пішов далі. Тобі доводиться уважно слухати і намагатися зрозуміти, роздумувати над ним, поки воно не “закоріниться глибоко” (подібно до насіння) в твоєму серці. Використовуючи метафору із землеробства та декілька раз повторюючи заклик “слухати”, Ісус показує нам, що цілком можна думати, що ти розумієш Євангеліє, коли насправді не розумієш. Це має “дійти” до тебе. Ти можеш думати, що до тебе “дійшло”, але воно насправді не торкнулося твого серця та не пронизало твоє розуміння.

б) Що ще вона говорить нам про Царство Боже?

Ось деякі висновки. Боже Царство сильно відрізняється від земних царств:

Земне царство приходить до особливо самовпевнених, але Боже Царство приходить до повністю покірних, готових приймати. Ґрунт, у якому “проростає” Царство, має бути не твердим, а м’яким, у який легко проникнути. Ми повинні “відкритися”, опустити свій інтелектуальний і вольовий захист і прийняти Його послання, як ґрунт приймає насіння. Царство приходить не до впертих, але до готових навчатися – до тих, хто усвідомлює, що їм потрібно багато чого навчитися.

Влада Царства базується на істині, а не на силі. Царство Боже розвивається не за допомогою політичної чи військової сили, але через повчання та переконання і через слухання та пізнання. Царство Ісуса завойовує через любов і служіння, а не за допомогою сили; через ніжне переконання, а не через примус, і це приводить до послуху завдяки любові, а не через рабство; тому воно преображає повністю, а не поверхнево. Царство Ісуса більше подібне до насіння, що проростає в серці, аніж до каменя, який падає на голову. Удар каменя влучає ззовні, а насіння пронизує зсередини. Проникнення насіння глибоко в землю – надзвичайно делікатний процес.

Ми дізнаємося, з якої маленької та незначної насінини може зародитися Царство Боже! Дуже важко помітити кілька насінин, кинутих у ґрунт. Здається, ніби нічого не сталося. Подібним чином Церква Ісуса Христа впродовж багатьох десятиліть складалася з дуже невеликої кількості простих, нетитулованих людей. Ніхто не міг би й подумати, що вона “захопить” всю Римську імперію.

Ми дізнаємося, як повільно та поступово може розвиватися Царство Боже. Можливо, буде потрібно багато часу та здаватиметься, що зовсім немає результатів. Деякі насінини та корінці можуть лежати заховані в землі протягом дуже довгого часу, а потім прорости. Так і Царство Боже. Царство Боже не проявляється відразу ж і цілковито. Принаймні метафори із землеробства вказують, що воно буде приходити поетапно. Загалом воно розвивається органічно та поступово, а не примусово та несподівано.

Ми дізнаємося, що люди можуть відповідати на Царство Боже по-різному, і це може розчаровувати. Зверніть увагу, що більшість людей не стають учнями Христа, які приносять плід. Лише один із чотирьох ґрунтів символізує належну відповідь.

в) Що ще вона говорить про християнське життя?

Немає нічого настільки ж важливого у християнському житті, як слухати та розуміти Слово Боже. Для вивчення Слова необхідні навички, час і терпіння, як у землероба. І щоб почати християнське життя і розвиватися в ньому, необхідним є ніщо інше, як уважне слухання Слова Божого.

Нам не треба неодмінно чекати негайних ефектних результатів у нашому житті. Звичайно, величезні зміни відбуваються в ту секунду, коли ми починаємо вірити – божественне прощення, нове народження, усиновлення в Божу сім'ю, допуск у Божу присутність. Але, як і з новим насінням, все це переважно невидиме. Конкретні *плоди* нашого усиновлення Богом з'являються не одразу. Наприклад, якщо Ви схильні дратуватися, то мало ймовірно (хоча це можливо), що після навернення дратівливість зникне раз і назавжди. Вам доведеться протягом певного періоду часу втілювати в життя вчення про усиновлення. В основному духовне зростання християнина не є якимось драматичним, так само, як і сіяння та проростання насіння (до якого уподібнюється Царство Боже). Таким чином, зростання християнина у вірі, як правило, не є якимось видовищем. Поступовий духовний розвиток відбувається в результаті постійного слухання, вивчення, роздумування над Словом Божим та його застосування.

Існує три головних вороги або перешкоди щодо терпеливого та покірливого слухання Слова. Це – “світ, плоть та диявол” (1 Івана 2-3). Зло проявляється у трьох видах: зло навколо нас “систематично” (світ), зло всередині нас “особисто” (плоть) і зло над нами “надприродно” (диявол). Перші три ґрунти символізують ці три види протистояння Слову Божому, хоча в порядку, протилежному до звичного. Це показує, як багатьма різними способами гріх може утримувати нас від слухання Слова. Ми повинні бути пильними.

Останнє, що ця притча показує, – це як легко обманути себе. Багато людей думають, що вони чули Слово, хоча насправді вони його ніколи не чули. Слово має глибоко проникнути – для цього потрібно бути дуже відкритим. Для цього потрібно, щоб істина глибоко закорінилася. Подібно до того, як тільки час може показати, чи правильно була посаджена насінина, так тільки час показує, чи глибоко проникла істина.

2. Як, відповідно до слів Ісуса, ми можемо неправильно чути Слово про Царство?

а) Ми можемо слухати з черствим серцем (вірш 15). Твердий ґрунт. “Сатана забирає Слово”. Тут йдеться про людей, які є дуже скептичними і відразу відкидають християнство. Також це може стосуватися людей, які ніколи глибоко не замислювалися над Словом. Такими є номінальні християни, які устами визнають загальні істини, відвідують церкву, виконують релігійні обряди, дотримуються традицій, але їхнє життя не пов’язане тісно зі Словом. Іншими словами: істина не зворушує їх і не впливає на те, як вони живуть. Вони приходять і сидять у церкві, але це не має на них жодного впливу. Вони ніколи не замислюються про застосування, у їхньому житті нічого не змінюється.

б) Ми можемо слухати зі змілілим серцем (вірші 16-17). Неглибокий ґрунт. “Страждання знищують Слово”. Це стосується людей, які відгукнулися на Євангеліє лише емоційно. Можливо, вони переживали горе і дуже хотіли, щоб хтось допоміг та виявив любов. Але вони не обдумали всього і не мають внутрішнього переконання щодо істин Слова. Воно є істинним для них лише в тому випадку, якщо “допомагає у житті”. Коли приходять труднощі, то Слово здається їм абсолютно “неправильним” і вони відходять від віри. Або це можуть бути люди, які люблять “радість” – євангельську добру новину (про те, що Бог любить та приймає), але вони не приймають ту частину Євангелія, що говорить про покаяння, гріх і безумовну покору. Деякі люди починають наближатися до Бога, але коли вони знайомляться з усім вченням, то відмовляються прийняти.

Врешті-решт, другий ґрунт говорить про людей, чиєю основною проблемою є “плоть”, їхнє власне гріховне серце. Гріховне серце може спонукати людину відгукнутися на Євангеліє тільки поверхнево, тому що воно шукає зручності та вигоди. Коли приходять справжні випробування та труднощі, їхня поверхнева “віра” випаровується.

в) Ми можемо слухати з роздвоєним серцем (вірші 18-19). Ґрунт з іншим насінням. “Багатство та пожадливість заглушують Слово”. Це може стосуватися людей, які є справжніми християнами, але вони не повністю віддані Ісусові. Їхня основна проблема – “світ”. У світі найважливішими цінностями є мате-

ріальні блага, влада та комфорт. Світ оточує нас і намагається контролювати наше мислення.

Примітка: Часто про ґрунт № 2 та № 3 запитують: ці люди є справжніми християнами, які “відпали”, чи вони насправді ніколи не були справжніми християнами? Здається, що ґрунт № 2 не символізує істинних учнів, але є сумніви стосовно ґрунту № 3. Основою точки зору, що це – християни, є в. 19, де сказано, що рослини вирости і росли довго. (У випадку другого ґрунту рослини “зів’яли” відразу після того, як проросли). Але, хоча ці рослини не зів’яли, вони й не принесли плоду. Таким чином, для землероба вони не принесли більше користі, ніж те зерно, яке взагалі не проросло. Отож, безплідний християнин – це втрата для Господа.

Який “плід” мають приносити християни? Це може охоплювати багато чого. Згідно з апостолом Павлом, це може бути зміна характеру (“плід Духа” в Галатів 5:22: любов, радість, мир, терпеливість, покоря, стримання) або служіння іншим і зміни у їхньому житті (Римлян 1:13, апостол хотів прийти до Риму і “мати плід” у них).

3. Який із чотирьох ґрунтів відповідає Вашому життю зараз? Чому? Який із чотирьох ґрунтів відповідав Вам у минулому? Чому?

4. Про які дві групи людей Ісус говорить у віршах 10-12? Що характерно для кожної групи? Що є “таємницею Царства?”

Це дуже складний для тлумачення вислів. Ісус або стверджує, що Він навмисно намагається говорити незрозуміло, або Він стверджує, що повчання притчами виявляє тверді серця людей, оскільки вони не беруть уроку з оповідання через глибокі роздуми над ним. Хоч з другою відповіддю є проблеми, перша є взагалі недопустимою. Навіщо Ісусові приходити у світ, щоб приховати Євангеліє, коли Він міг би зробити це набагато краще, не приходячи взагалі?

По-перше, є ті, хто перебуває “назовні” Царства. Притчі в основному залишаються незрозумілими для них. Це не означає, що вони завжди будуть спантеличені притчами. До них може “дійти” значення притчі інтелектуально, але вони не захочуть, щоб притчі привели їх до особистого розуміння та глибоких переконань. Іншими словами, вони по-справжньому не почують їх. Наприклад, у 2 Самуїла 12 пророк Натан розповідає Давидові притчу, але, хоча до Давида “доходить”, що це насправді про нього, він не бачить тих великих застосувань історії до себе. Подібним чином люди поза Царством не мають особистих переконань щодо вчення Ісуса. Вони не підкоряються йому і не бачать, які наслідки у їхньому житті воно може зумовити. Вони не розуміють, як воно відкриває глибини їхніх сердець. Таким чином, “вони чують, але не чують”. Вони ніколи не зможуть прийняти більш глибоку істину, що стоїть за притчами.

Тут цитується Ісаї 6:9, і важливо розглянути контекст. Свого часу Ізраїль, народ Божий, відкинув Боже слово, тому у відповідь на це Бог зробив їх сліпими та глухими. Якщо ми противимось істині, яку маємо, то і вона забереться від нас. Нам не слід ігнорувати “щоб” у в. 12а або “щоб коли” у в. 12б. Це означає, що через те, що людство відкидає Бога, Бог робить людей сліпими і глухими.

По-друге, є ті, хто перебуває “всередині”. Ісус говорить, що Він вибрав деяких людей, щоб пояснити їм притчі так, щоб вони їх зрозуміли. Це означає, що Ісус Своєю благодаттю відкриває наш розум для розуміння істини. Це, напевно, і є “таємниця” Царства. Господь показує учням, що Царство прийшло в особі Ісуса і його можна прийняти, прийнявши Ісуса.

Це вчення не є легким, але воно відповідає нашому досвіду. Більшість із нас “слухали” біблійні істини протягом багатьох років, але не зрозуміли їх. Проте згодом, у певний момент, ми зрозуміли, що вони насправді означають для нас. Що сталося? Цей текст показує, що Ісус “прийшов до нас” через Святого Духа і відкрив нам очі. На підставі цього виникають деякі важкі запитання. Якщо Він відкрив очі нам, то чому Він не відкриє очі всім? Але нам цього не сказано. Однак ми дізнаємося з цього уривка, що кожен, хто залишається сліпим, сам це вибрав. За своєю природою ми всі не любимо істину і добровільно закриваємо свої серця.

5. Прочитайте 4:21-23. Чого навчає нас ця притча?

На жаль, сучасні переклади Біблії не передають точно особливий вислів, наведений у цій притчі. Буквально у ній сказано: *Чи приходить світильник, щоб бути під ліжком?* Вживання слова “*приходить*” є дуже цікавим, тому що зазвичай світильники не ходять. Вони не здатні самі пересуватись, їх приносять. (Більшість перекладачів згладжують цей вислів і використовують пасивний зворот “*Чи світильника приносять*” замість активного дієслова у грецькому тексті). Однак цей активний зворот є цілком зрозумілим, якщо Ісус говорить про Себе. Можна бути впевненим, що Він говорить саме про це. Він не говорить про “істину” або “світ” – Він говорить про Себе.

Навіщо тут записана ця коротенька притча? Яка її мета? Напевно, вона пов’язана з попередніми притчами та дає впевненість. Вище ми зауважили, що притча про сіяча говорить нам, а) яким непомітним та маленьким може бути початок Царства, б) як повільно воно може просуватися та в) наскільки по-різному можуть на нього реагувати і як це може розчаровувати. Але тут Ісус запевняє їх, що Він не прийшов, щоб бути маленьким світильником під ліжком. Мета світла в темній кімнаті – освітити все приміщення. Ніхто не запалює світильника, щоб поставити його під ліжко. Ісус говорить: “Повірте Мені – Я прийшов, щоб усьому світові показати Царство Боже. Кожен у свій час побачить його! Не впадайте у відчай під час довгого очікування”.

6. Прочитайте вірші 4:24-25. Чого навчає нас ця притча?

“Якою мірою будете міряти, такою відміряють вам”, напевно, стосується слухання теж. Це, по суті, також “притча”, але з хитрістю. Він, мабуть, посилається на той факт, що загалом багатий багатіє, а бідний біднішає. Якщо в людини є багато грошей, для неї досить легко заробити більше грошей і т. п.

Це – і обітниця, і застереження. Те, що ми отримуємо від Бога, залежить від того, наскільки добре ми слухаємо Його Слово (*Уважайте, що чуєте... Бо хто має, то дасться йому*). Схоже, що “мати” і “уважно слухати” – це одне й те ж. Отож, чим більше ми насправді віримо і підкоряємося тому, що Він сказав, тим більше Він дасть нам. “Більше” чого? Це означає, насамперед, більше Своєї істини, але, напевно, стосується Божих благословень назагал. Отож, обітниця така: уважно слухай та виконуй істину – і ти отримаєш більше. Ісус говорить щось на зразок цього: “Чому Я маю дати тобі більше мудрості та благословень, якщо ти не живеш згідно з тим, що вже знаєш?”

Але маємо тут і застереження. Вірш 25 говорить нам: *“Хто ж не має, забереться від нього й те, що він має”*. Зверніть увагу, що, з одного боку, (перша частина) ця людина не має, але все ж таки у другій частині сказано: *“Забереться від нього й те, що він має”*. Як він може “мати” і одночасно “не мати”? Зрозуміло, що використовуються дещо різні значення цих слів, і вони стоять разом у реченні, щоб воно краще звучало та легше запам’ятовувалось. Напевно, йдеться про те, що коли ти не застосовуєш те, чого навчився від Бога, і не живеш відповідно до цього, то навіть те, що ти знав, стане неактуальним і ти втрадиш його. Духовне зростання дуже подібне до їзди велосипедом. Якщо ти не рухаєшся вперед, то впадеш.

7. Прочитайте вірші 4:26-32. Чого навчають нас останні дві притчі?

Притча про насіння (вірші 26-29). Слово має силу, хоча ця сила може залишатися прихованою та таємничою. “Бо родить земля сама з себе” (вірш 28). Мабуть, це означає, що насіння – це Слово і Слово має духовну силу в самому собі. Слово дає нам духовне життя (див. Якова 1:10-11; 1 Петра 1:23-25; Римлян 1:16-17). Ще одна дивна заява! Однак потрібен час, щоб це могутнє Слово подіяло (вірші 28 та 29). Можливо, Ісус нагадує нам, що ми можемо зробити в духовному плані, а чого не можемо (1 Коринтян 3:5-9).

Притча про гірчичне зерно (вірші 30-32). Слово здається незначним, але стає причиною результатів, які незрівнянно більші за нього. Чим Слово подібне до гірчичного зерна? 1) Слово Євангелія здається безглуздим (це – розповідь про людину з невдалою кар’єрою!) Однак воно приносить дивні плоди у нашому житті. 2) Слово може ввійти в наше серце без фанфар і, здавалося б, спочатку не привести до значних змін, але чим більше ми пізнаємо, тим більше воно преображає нас. Коли ми приймаємо Слово до свого серця, то навіть не уявляємо, які це матиме наслідки!

8. Як пріоритети Царства Ісуса можуть чіткіше виражатися у Вашому житті?**Запам'ятаймо головні істини**

Ким є Ісус: Він є Царем, Який установив нове Царство.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб установити Царство. Його Царство поширюється через любов, служіння та істину, а не через силу.

Як я маю відповісти? (вірші 3, 9, 13, 23-24) "Слухай!" У притчі про сіяча Ісус описує три типи неправильних реакцій та один правильний. Слухання Слова повинно бути дуже важливим для нас. Нам потрібно слухати новими вухами!

Молитовні потреби

Від Марка

Віра в Царя

Марка 4:35-5:20

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У трьох із чотирьох оповідань, які ми збираємося вивчати, Ісус безпосередньо торкається “віри”, а в четвертому оповіданні віра все-таки є головною темою. Тому виникає запитання: “Що означає мати віру в Ісуса, Який приніс Царство?”

Відповідь: Мартін Лютер сказав, що віра складається з трьох частин: *notitia* (докази або знання), *assensus* (прихильність або потяг) та *fiducia* (вірність або відданість). Давайте подивимося на ці складові частини (а також на інші) у тексті.

1. Прочитайте уривок 4:35-41. Зверніть увагу, наскільки детальним є це оповідання. Яке враження ці деталі справляють на читача? (Після короткого обговорення прочитайте та обговоріть Екскурс 1).

ЕКСКУРС 1: Чи дійсно все це відбулося?

Якщо ми прагнемо на основі цих оповідань навчитися віри в Ісуса та довіри до Нього, ми повинні мати докази, що ці події дійсно відбулися. Для оповідання характерна велика кількість дрібних деталей, наприклад, час дня (“вечір”, 4:35), подушка в човні (4:38), де саме спав Ісус (“на кормі”; 4:38), інші човни, що плавали поруч (4:36), вік дівчинки в оповіданні про воскресіння дочки Яіра (5:42), точний арамейський вислів, який вимовив Ісус – “Таліта, кумі” (5:41). Ці деталі є вкрай цікавими з таких двох причин:

По-перше, вони достовірні. Експерти з давньої історії та культури говорять нам, що в той час у рибачьких човнах була подушка, яку зберігали під сидінням стернового для тих, хто не ловив рибу і не керував човном (Лейн “Євангеліє від Св. Марка” (Lane, *The Gospel According to St. Mark*, p. 176). Якщо б хтось складав легенду про Ісуса пізніше – через багато років, то мало ймовірно, що вона містила б таку достовірну інформацію про побут і культуру часів Ісуса.

По-друге, вони не є необхідними. Вони не відіграють важливої ролі ані в розвитку сюжету, ані в описі персонажів. Таким чином, давній автор не мав би жодної необхідності записувати ці деталі, якби джерелом інформації не був очевидець, який добре їх пам’ятав.

Перші читачі Євангелій розуміли відразу, що автори не подають їм казки, епоси або якісь вигадані оповідання. У такому випадку ці оповідання є або добре обдуманим і дуже витонченим обманом, або ж історичними оповіданнями, але вони не можуть бути “міфами” (такими як грецькі, римські або німецькі міфи про їхніх богів), як твердять деякі критики Біблії.

Інше важливе спостереження – наскільки правдиво, без лестощів, Євангеліє змальовує 12 апостолів (4:38, 40; 5:31). Багато критиків стверджують, що ці євангельські події насправді не відбувалися, але були придумані ранньою церквою, щоб відповісти на питання, розв'язати диспути та забезпечити послух і підкорення церковній владі.

Іншими словами, якщо в церкві була суперечка щодо демонів, то лідери церкви писали оповідання про те, як Ісус виганяв демонів або навчав про демонів. Таким способом вони могли розв'язувати проблеми між собою. Але чому, якщо рання церква придумувала ці оповідання, вона зображала апостолів такими немічними та схильними постійно помилятися. Яка за цим стояла мотивація? Ми знаємо, що рання церква мала багато доктринальних суперечок і їй доводилося вдаватися до вчення та авторитету апостолів, щоб підтримувати єдність та згоду. То чому ці негативні речі було записано? Логічна відповідь – вони були записані просто тому, що насправді сталися. Треба зробити висновок, що детальні розповіді в Євангелії є сильним підтвердженням, що вони є оповіддю про реальні історичні події. Якщо ми збираємося вірити в Христа, то повинні знати про це.

2. Прочитайте вірші 4:35-41. Що це оповідання говорить нам а) про особу Христа? б) про віру в Христа?

а) Особа Ісуса

Нам стають відомими дві дуже різні істини про Ісуса. 1) З одного боку, ми дізнаємося, що Він є людиною. Тут ми бачимо, що Він міцно спав під час "великого" шторму. Людина має бути дуже втомленою, щоб спати під час шторму. Він був змучений напруженим служінням. Він був абсолютно виснажений, допомагаючи іншим. 2) З іншого боку, текст виразно вказує на Його божественність. Галілейське море оточене високими горами, що наче утворюють чашу. Тому, коли вітри з північного заходу проходять крізь ущелини гір, несподівано, без жодних попереджень може піднятися потужний ураганний шторм. А Ісус здатний зупинити ураган одним словом. Він встає і просто говорить: "Мовчи, перестань!" Зовсім не відчувається, що Йому потрібно було докладати якихось зусиль. Він просто сказав. Але треба зауважити ще щось. Він не просто зупинив вітер. Якби після слів Ісуса лише вітер негайно зупинився, то це могло б бути збігом обставин. Але він забороняє і вітрові, і морю (вірш 39а). Ми читаємо далі, що настала "велика тиша" (вірш 39б). Тобто все стало абсолютно спокійним, включаючи море і хвилі! Якби вітер зупинився – то це одне, але текст вказує, що бурхливе море теж несподівано стало спокійним. Ми маємо тут дивовижну дію надзвичайно великої сили Божої, що неодмінно нагадує нам неодноразові заяви, що лише Господь має владу заспокоїти вітер і хвилі (див. Псалом 28).

Зіставлення божественної та людської природи Ісуса нагадує нам про Його унікальність. Якби Він не був людиною, то не міг би бути нашим представником і не міг би насправді постраждати замість нас. Якби Він не був Богом, то не міг би насправді відкрити нам Бога, не міг би успішно подолати спокуси та протистояти злу.

Це перше чудо із низки чудес, які показують одну й ту ж істину: Він є насправді "всемогутнім" – всесильним. Він проявляє Свою владу над такими сферами: а) природні стихії (4:35-41 – утихомирення бурі), б) над найбільш злісними та потужними демонічними силами (5:1-20 – вигнання "легіону") та в) навіть над самою смертю (5:35-43 – воскресіння дочки Яіра). Все це вказує, що Ісус – Бог. Ісус всемогутній навіть у тих ситуаціях, які, говорячи по-людськи, є безнадійними.

б) Віра в Ісуса

По-перше, ми дізнаємося, що віра має зміст, вона живиться істиною та інформацією. Коли Ісус запитує: "Все ще не маєте віри?" (вірш 40), то, схоже, Він нагадує їм про все те, чого Він їх навчав та що показав. Слово "ще" вказує, що Ісус дав їм багато доказів Своєї сили та доброї волі. Він говорить: "Після всього того, що ви бачили, ви все ще не маєте віри?" Таким чином, віра – це не лише зусилля волі. Віра має базуватись на чомусь, що ти дізнався, з чим ознайомився. Віра з'являється (і зростає) на підставі перевірки доказів (термін Лютера "*notitia*" означає "вивчати та обдумувати докази").

По-друге, ми дізнаємося, що віра – це, певною мірою, зусилля волі. Коли Ісус каже: "Все ще не маєте віри?", то має на увазі, що вони повинні мати її і застосовувати на практиці. Якби віра була чимось, що просто знаходить на тебе, то Він не міг би так говорити. Ісус не каже: "О ви, бідні люди, ви нічим не можете собі зарадити". Ні, це звучить як докір та підбадьорення до віри. Він сердиться на них не за те, що вони покликали Його на допомогу, а за те, що вони сумнівалися в Його турботі, незважаючи на всі докази, які Він їм дав. Він показує, що віру треба практикувати. Вони могли нагадати собі, що Ісус турбується про них. Вони могли нагадати собі про любов та чуда, які Він уже показав їм. Слід зазначити, що це не суперечить Ефесян 2:8-10, де сказано, що віра – це "дар від Бога". Ми маємо читати Писання таким чином, що його уривки доповнюють одне одного, а не суперечать один одному. Ісус говорить: "Я давав вам віру та все необхідне, але ви не скористались цим на практиці". Нам не можна бути пасивними. Ми не повинні просто нарікати на брак віри. Ми маємо діяти на основі того, що знаємо (термін Лютера "*fiducia*" означає "бути посвяченим та діяти на підставі істини, незважаючи на страхи та почуття"). Отож, віра в Ісуса та довіра до Нього не є чимось спонтанним, впливом почуттів або імпульсом. Це є щось, що потрібно практикувати. Вона походить від роздумів про докази та факти, від проголошення істини самому собі. Див. Матвія 6:28-30 – "Про одяг чого ви клопочетесь? Погляньте на польові лілеї... скільки ж краще зодягне Він вас, маловірні!" Віра не є чимось спонтанним, впливом почуттів, але походить від "обдумування" та роздумів. Коли Ісус говорить: "Чому ви так налякані? Все ще не маєте віри?" (вірш 40), Він закликає їх впоратися зі своїм страхом, ставлячи собі запитання та роздумуючи. Він говорить: "Чому ви боїтеся? Чи є у вас поважні причини, щоб боятися та сумніватися?" Сумнів, таким чином, є відсутністю осмислення.

По-третє, ми дізнаємося, що віра – це особиста прихильність чи прив'язаність до Христа. Брак віри видно в сумнівах у любові Ісуса (вірш 38 – *“Учителю, чи Тобі байдуже...?”*) або в силі Ісуса (вірш 41 – *“Хто ж це такий, що вітер і море слухняні Йому?”*). “Все ще” в питанні Ісуса вказує, що Він дав їм достатньо доказів і Своєї любові, і Своєї сили. Мало би бути досить. Зрештою, віра – це прив'язаність до Христа, довіра до Нього на основі того, що Він вже зробив для нас. Говорячи богословською мовою, “формальна складова” віри – обдумування та оцінювання доказів, а “матеріальна складова” віри – покладання на любов та діла Христа. Основна помилка учнів полягала в тому, що вони думали, що Ісус не турбується (вірш 38). До того часу, як вони побачать, що Він зробив для них на хресті, вони матимуть сумніви. Великий страх учнів після втихомирення моря (4:41) ідентичний до страху моряків на кораблі після того, як вони викинули Йону в море (Йони 1:10). Ісус називає Себе “істинним Йоною” (Матвія 12:40). Ісус є істинним Йоною, Який був поглинутий штормом і морем Божого гніву, щоб ми могли мати мир та спокій і бути спасеними! Ісус заспокоїв той шторм, який насправді міг погубити нас, – шторм Божої справедливості та гніву, померши за нас на хресті, щоб ми могли спастись. Коли ми усвідомлюємо, що Він зробив це, тоді ми здатні довіряти Йому в усіх інших менших штормах, що приходять у нашому житті.

Його любов забороняє мені й подумати,
Що Він залишить мене потопати у своїх проблемах.
Молитвою я боротимусь – тоді Він все зробить.
Христос у човні, то я посміхаюся в часи шторму.

Щоб по-справжньому покладатися на Христа, ми повинні усвідомити, що Він може дозволити, щоб шторм лютував деякий час, але насправді Він турбується! Він настільки піклується про нас, що був вкинутий у бурхливе море Божого гніву. Це є доказом того, що ми можемо покладатися на Нього, що Він не дозволить, щоб нас поглинули всі інші випробування та труднощі, які можуть трапитися на нашому шляху. Віра дивиться на докази, діє на підставі істини через нашу волю, але також захоплюється любов'ю Христа до нас, виявленою на хресті.

3. Прочитайте уривок 5:1-20. Які ознаки “демонічного впливу” ми бачимо у цьому чоловікові? (Після короткого обговорення прочитайте та обговоріть Експурс 2: Складність зла)

1) Вірші 3-4 – Демони можуть давати велику силу. Зверніть увагу, що біснува- того не могли зв'язати ланцюгами або кайданами. 2) Вірш 5 – Вплив демонів може призвести до ненависті до себе. Біснுவатий “кричав і бився об каміння”. Зло завжди схиляє нас до фаустівської угоди. Однією рукою воно дає тобі владу, але іншою забирає її. Ми бачимо це в усіх давніх історіях. Зло прино- сить владу та задоволення, але разом із цим воно приносить рабство та роз- чарування. 3) Вірш 3 – Вплив та дія демонів зростає з часом. Зверніть увагу, що сказано, що ніхто “вже не” міг зв'язати його. Це вказівка, що зло ніколи не зупиниться або буде захоплювати тебе все більше і більше. Але найсильніше підтвердження того, що зло примножується, – ім'я демонів “Легіон”. Одне зло відчиняє двері для іншого.

ЕКСКУРС 2: Складність зла

У нашій сучасній культурі люди все ще переважно скептично ставляться до існування демонів. Якщо людина є атеїстом, то, відповідно, вона заперечуватиме існування злих духів. Але це непослідовно, коли хтось вірить у Бога, в добру надприродну Особу і при цьому відмовляється вірити в те, що є злі надприродні істоти. Проте коли ми віримо в існування демонічних сил, то це проливає світло на багато що з того, що ми знаємо про світ та життя.

По-перше, існування демонічних сил пояснює, чому психологічні проблеми є такими складними. Раніше “лікарі душі” розуміли, що депресія, страх, гнів і внутрішнє заціпеніння можуть бути такими глибокими та важкими проблемами через те, що у них є багато різних взаємозв’язаних коренів та причин. Наші проблеми можуть мати фізіологічні, психологічні, моральні та демонічні джерела/причини. Згідно з Біблією, демони можуть звинувачувати та спокушати, а також збуджувати та загострювати всі інші фактори, що робить емоційні в’язниці дуже глибокими та закритими на два замки.

По-друге, існування демонічних сил може пояснити постійні соціальні лиха. У певній культурі панують злі, несправедливі соціальні системи, що призводить до руйнівних наслідків, хоча жоден окремий представник системи гніту не здається “настільки вже поганим”. Подумайте про пересічну білу людину в суспільствах із расовою ізоляцією. Дуже-дуже мало хто з них був сповнений ненависті, це не були злі люди, але вони були учасниками системи, яка в цілому була набагато злішою, ніж окремі її ланки. В Руанді багато християн піддалися спалаху геноцидної люті, під час якої одні племена вирізали дощенту інші племена. Як це можна пояснити? Святе Писання вказує, що за людськими установами, урядами або країнами можуть стояти демони, стаючи причиною їхніх злих дій.

Отож, неможливо назвати всю недолу та все зло в світі результатом гріховних рішень та вчинків окремих людей. Злі духи великою мірою підсилюють, загострюють та ускладнюють прояв у наших серцях гріха проти Бога, один проти одного та проти самих себе. Люди опиняються у глибоких психологічних та соціальних прірвах гріховності та недолі, які, за Біблією, є результатом діяльності демонів. Але Ісус показує, що Він Своєю владою може зцілити всі недуги в найтемніших та найпотаємніших частинах людської душі – кожної людини окремо і суспільства в цілому. Він здатний подолати сили, що поневолюють нас. Це дозволяє нам побачити в екзорцизмі Ісуса зразок того, як працює Царство. Тут ми починаємо бачити, що Царство Ісуса – це щось більше, аніж просто мій особистий послух Його волі. Ісус приходить у моє життя не лише як Законодавець, але також як Визволитель та Цілитель. Він приніс не лише нові правила, але й новий “прояв” Своєї царської uzдоровлюючої сили. Чому? Вперше ми бачимо, що альтернативою того, щоб мати Ісуса за нашого Господаря, є інша неправдива та поневолююча сила, яка господарюватиме в нас. Не кожна людина є біснуватою, як цей чоловік (вірші 23-24), який втратив повний психологічний контроль над собою. Але апостол Павло говорить в Ефесян 6 та в інших місцях, що ми постійно боремося проти демонічної “влади”. Все, що ми вважаємо найважливішим у житті (наприклад, кар’єру) стає “господарем” та поневолює нас своєю владою. У тому випадку, коли кар’єра стає ідолом, вона постійно змушує нас працювати, обманює

наш розум так, що ми починаємо заперечувати, ніби багато працюємо, руйнує міць нашої сім'ї і т. п. Коли Ісус приходить у наше життя та стає найвищим Господом, Його Царство починає зцілювати нас від такого заперечення, починає зцілювати наше сімейне життя, починає визволяти нас від тривоги про гроші та про роботу. Він стає абсолютним Спасителем, а тому й абсолютним Господом (Царем). Чим більше в нашому мисленні домінує чиста благодать, тим більше Царство поширюється через наше життя та визволяє нас від неправдивих господарів та спасителів. Так працює "Євангеліє Царства". Коли я підкоряюся Його пануванню, Він оточує мене Своєю благодаттю та приводить мене до Свого Царства і я стаю новою людиною.

4. Прочитайте уривок 5:1-20. Що це оповідання говорить нам а) про особу Христа? б) про віру в Христа?

а) Особа Ісуса

У розділі 1 ми вже розглядали значення влади Ісуса над духовним світом. Це є проявом сили та влади, які були виявлені раніше. Немає свідчень, щоб хтось із пророків чи священиків виганяв злих духів. І не лише це. Як і в розділі 1, ми бачимо, що Ісус не виголошував жодного заклинання, не здійснював жодного ритуалу, то не був "фокус-покус". Він просто "дозволив їм" вийти з чоловіка та увійти у свиней (вірш 13). "Дозволив!" Як прекрасно це слово підкреслює владу Ісуса. Зверніть увагу, коли Ісус виганяє демонів, Він не призиває "вищу силу". Він і є вищою силою!

Але цей конкретний випадок перевершує попередні приклади екзорцизму. В цьому біснуватому чоловікові жила ціла армія демонів. Тут був більший виклик для Ісуса, ніж у попередніх випадках, описаних Марком. Раніше Ісус стикався з "нормальною" діяльністю демонів. Але, без сумніву, влада Ісуса є абсолютною. Йому не потрібно було робити щось особливе – Він має стільки ж влади над військом демонів, як і над одним із них.

б) Віра в Ісуса

Демони показують нам, що віра – це дещо більше, ніж просто інтелектуальне розуміння та згода. "Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього?" (Вірш 7). Це є прекрасною ілюстрацією того, що говорить Якова 2:19: "Чи віруєш ти, що Бог один? Добре робиш! Але й демони вірують, і тремтять". Іншими словами, у демонів правильна теологія! Вони добре знають, Ким є Ісус, і тремтять перед Ним. Але, зрозуміло, цього не досить – так вірять навіть демони! Зрозуміло, що віра – це не лише знання про Ісуса, але й (як ми бачили раніше) життя довіри до істини, прийняття істини за основу нашого життя. Віра – це більше, ніж просто знати істину про Ісуса, більше від просто інтелектуального знання ("notitia"). Вірити – означає робити кроки, базувати свої вчинки та все життя на тих істинах, які ми прийняли вірою.

Подивимось на жителів міста. Цікаво проаналізувати, як вони відреагували. Звичайно, вони усвідомили, що Ісус має надзвичайну владу, але попросили Його піти геть! Чому? Вони поважали владу Ісуса, але вона тільки лякала їх. Вони не хотіли мати її у своєму житті. Жити з Людиною, Яка має таку велику владу, означало б втратити контроль. Таким чином, маємо ще один спосіб, як можна дивитися на віру: це особисто прийняти присутність Ісуса та передати Йому контроль над своїм життям. Знову ж таки, недостатньо просто визнати Ісуса Сином Божим. Мати віру в Ісуса означає прагнути жити з Ісусом – втратити контроль, мати силу в своєму житті, дію якої неможливо передбачити і якій неможливо протистояти.

Подивимось на звільненого біснுவатого. Він благає дозволити йому бути постійним учнем (одним із "еліти"), але Ісус відмовляє йому, і той слухається (вірші 18-19). Ісус говорить йому, що він не покликаний, щоб подорожувати з Ісусом та бути одним із "генералів" Його армії, що йому треба йти додому, жити звичайним життям і бути свідком для своєї сім'ї. Інакше кажучи, він покликаний бути "рядовим солдатом". Але він виконує своє покликання з радістю і, як видно, від усього серця (вірш 20). Тут ми бачимо істинну віру, що протиставляється вірі демонів та жителів міста. На відміну від демонів, він приймає Ісуса як новий фундамент свого життя, а на відміну від жителів міста, він дозволяє Ісусові керувати своїм життям. Ісус дає йому інше завдання, не таке, як чоловік уявляв собі, і той приймає (вірш 20). Колишньому біснуватому довелося пережити "негативну відповідь на молитву" у віршах 18-19, але його реакцією був послух. Це і є віра.

Тут є ще декілька застосувань: а) Зрозуміло, Ісус бажає, щоб ми розповіли своїм рідним та друзям, що Він зробив для нас (5:19), але ми маємо робити це чемно. б) Це оповідання також показує нам, що, незалежно від того, наскільки ми заплуталися в житті, в яке страшне рабство не потрапили б або якими складними не були б наші проблеми, Ісус може звільнити нас. Для цього теж потрібна віра.

5. У якій сфері свого життя тобі варто більше довіряти Христу?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є всемогутній і має владу над ордами демонів, над хворобами та над смертю. Він залишається всемогутнім, навіть коли спить. Навіть коли Ісусові протистоять великі сили, Він перемагає.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб зв'язати "дужого" сатану та визволити людей з-під його руйнівного впливу. Ісус прийшов, щоб іти і до язичників, і до євреїв.

Як я маю відповісти? Відповідь людей у наведеному уривку – страх, а не просто здивування чи віра (вірші 6:6, 9:23, 10:52, 11:22). Страх протиставляється вірі: якби в учнів була віра, вони б не боялися шторму. Демони боялися Ісуса, і люди з Гадарину теж помилково боялися присутності Ісуса. Але учні мали правильний страх перед силою слова Ісуса. Він являє Себе як Христос і Бог. Господь вимагає віри, яка визнає Його силу та покладається на неї навіть у жахливих обставинах. Коли ми усвідомлюємо Його силу, наша віра наповнює нас відчуттям благоговіння.

Від Марка

Віра та сила

Заняття 6 | Марка 5:21-43

У цьому уривку переплітаються два випадки або оповідання з життя Ісуса. Друге оповідання – про жінку з кровотечею (вірші 25-34) – розміщене між двома частинами першого оповідання, про воскресіння дочки Яіра (вірші 21-25). Коли дві історії таким чином поміщаються поруч, ми можемо припустити, що автор прагне, щоб ми пізнали важливі істини, порівнюючи та протиставляючи ці два випадки.

1. Яку спільну головну думку можна побачити в цих двох оповіданнях та у двох попередніх оповіданнях (про втихомирення шторму та звільнення біснуватого)?

Ці чудеса показують нам, що Ісус є справді всемогутнім – всесильним. Дік Лукас (Dick Lucas) стверджує, що тема цих чотирьох оповідань – “Влада Ісуса над неможливим”. Ті сили, які підкоряються Ісусові (без жодного протистояння), знаходяться поза межами людського контролю. Минулого тижня ми розглядали владу Ісуса над а) бурєю, природними стихіями (4:35-41) та б) біснுவатим, надприродними силами зла (5:1-20). Цього тижня ми будемо розглядати, як Ісус перемагає хворобу (5:25-34) та навіть саму смерть (5:35-43). Зверніть увагу на твердження про те, що хвора використала абсолютно всі людські ресурси (вірш 26).

Наступна тема, яку ми бачимо в усіх цих оповіданнях, – це віра. Яірові було сказано: *“Тільки віруй!”* (вірш 36) і хворій жінці також було підкреслено важливість віри (вірш 34). Віра жінки була пов’язана із *“силою”* Ісуса (вірш 30).

Таким чином, можна назвати такі теми, що виокремлюються в усіх цих чотирьох оповіданнях: а) Ісус має божественну силу та владу. б) Ісус руйнує перешкоди, які людські ресурси не можуть навіть зрушити. в) Його сила діє саме через віру. г) Нічого у Всесвіті не може відлучити віруючих від любові Христа (див. Римлян 8:31 і далі).

2. Що у віршах 25-26 було причиною страждань жінки? Чого це навчає нас про прихід до Христа через віру?

Цікаво, що в тексті стверджується: *“чимало натерпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі з того не мала, а прийшла ще до гіршого”* (вірш 26). Іншими словами, вона страждала не тільки від своєї хвороби, але також і від “лікування”! Жінка згодом втратила надію на будь-яку людську допомогу. Вона використала а) всі свої фінанси, б) всі можливі методи лікування.

Це вказує нам на істину: ми не зможемо по справжньому з’єднатися з Христом, доки не усвідомимо, що наші основні проблеми та потреби не можуть бути розв’язані чимось у цьому світі. Давайте перефразуємо це у більш практичний спосіб. Щоб по справжньому поєднатися з Христом вірою, ти не можеш дивитися на Нього як на шлях досягнення щасливого сімейного життя, кар’єри та

високого становища, але як на *альтернативу* цьому всьому. Це не означає, що ти не можеш одночасно бути християнином і мати добру сім'ю чи успішну кар'єру! Але це означає, що християнин усвідомлює, що всі світські ресурси в кінцевому підсумку є абсолютно недостатніми. Християнин усвідомлює, що ми колись шукали всього цього як "ліків" від підсвідомої самотності, порожнечі або відчуття, що ти нікому не потрібен. Тільки тоді, коли ми усвідомимо, що нічого у цьому світі насправді, до кінця не задовольняє нас, ми можемо прийти до Христа з правильним станом серця. (Див. класичний розділ "Надія", в книзі К. С. Льюїса "Просто Християнство" ("Hope", C.S. Lewis, Mere Christianity))

Отже, існує "здоровий" і "нездоровий" духовний відчай. "Нездоровий" духовний відчай властивий людям, які опановані бажанням отримати у цьому житті щось, що, як вони переконані, зробить їх щасливими. Вони готові робити все, навіть давати Богові обітницю, щоб його отримати. Це робить ту річ, яку вони жадають, ідолом, і вони роблять Бога лише засобом для досягнення своєї мети. Зовні така людина може здаватися дуже "відчайдушною" духовно, але її відчай походить не від прагнення Бога, а від бажання досягти своєї мети.

3. Прочитайте вірші 24 та 30-32. Якщо великий натовп "тиснувсь до Нього", чому ніхто інший, крім цієї жінки, не отримав силу Ісуса?

Це ще один очевидний урок із цього оповідання. Цілком зрозуміло, що десятки чи сотні людей буквально фізично "торкалися" Ісуса. Відповідь учнів підтверджує це, адже вони сказали: *"тисне на Тебе народ"* (вірш 30). Однак доторкнутися до Ісуса з вірою – це одне, а просто бути поруч із Ним – це інше. (Тут є деяка іронія, оскільки жінка вважає, що той фізичний дотик є ключем до її зцілення. Вона не мала рації, і Ісус показує це у вірші 35).

Це сильне застереження для людей, які просто відвідують церкву. Це застереження навіть для лідерів. Юда показує нам пізніше, що можна буквально жити з Ісусом, щодня слухати Його вчення, ходити до Його "школи", але не бути духовно з'єднаним із Ним вірою. Тому не треба думати, що відвідування церкви, вивчення Біблії чи становище лідера самі по собі щось значать. Люди у натовпі мали все це. Але тільки та жінка з'єдналася з Ним вірою.

Це підводить нас до запитання: "Що ми дізнаємося від цієї жінки про дієву віру?" Вона є прекрасним прикладом, оскільки її віра була багато в чому недосконалою, але вона складалася з необхідних ключових елементів, щоб духовно "торкнутися" Ісуса.

4. Прочитайте вірші 27-34. а) Які слабкі сторони чи недоліки ми спостерігаємо у вірі жінки? б) Як це оповідання може бути великим підбадьоренням для людей зі слабкою або недосконалою вірою?

а) Які слабкі сторони чи недоліки ми спостерігаємо у вірі жінки?

Віра жінки є дещо забобонною. У вірші 28 вона думала: *"Коли хоч доторкнусь до одежі Його, то одужаю"*. Тут вона допустила багато помилок! Схоже, що вона сприймала Його як чарівника, який володів абстрактною силою, що просто витікала крізь фізичні об'єкти. Жінка зовсім не розуміла, що сила Христа не діє

через фізичний контакт, але через віру, духовний контакт. Вона не усвідомлювала, що їй потрібні особисті стосунки з Христом через віру.

б) Як це може бути підбадьоренням для людей зі слабкою вірою?

Незважаючи на її надзвичайно помилкове розуміння Христа і те, як потрібно до Нього приходити, її було зцілено (вірш 29)! А потім Ісус говорить їй: *“Твоя віра, о дочко, спасла тебе”* (вірш 34).

Це різко суперечить поширеній точці зору, що “не важливо, у що ти віриш, якщо ти віриш у це всім серцем”. Біблія навчає майже протилежного. Можна це сформулювати так: “Не настільки важливо, щоб ти вірив повністю, досконало або без сумнівів, головне – щоб ти вірив в істинного Спасителя”. Класичний приклад – ковзаняр та лід на ставку. Перший ковзаняр пішов на лід, товщина якого 1 см, і каже: “Я впевнений, цей лід витримає мене”, а другий ковзаняр їде по льоді, товщина якого 10 см, і говорить: “Я боюся, сподіваюсь, цей лід витримає мене”. Той упевнений, сповнений віри ковзаняр провалиться під лід, а той, хто боявся, буде в безпеці. Чому? Не віра тримала їх, а лід, об’єкт віри. Все, що тобі потрібно, щоб жити, – це достатньо віри, щоб покласти надію на правильний об’єкт. Таким чином, ми бачимо, що не сила віри, а об’єкт віри спасає нас. Отже, віра – це питання не психологічної впевненості, але покладання надії на правильний об’єкт.

У цьому є велике підбадьорення. Ісус відгукнеться, навіть якщо наша віра немічна і сповнена недоликів, тільки якщо ми дивимось на Нього з надією. Нам слід бути обережними, щоб правильно зрозуміти слова Біблії про те, що “ми спасенні вірою”. Це не означає, що ми спасенні завдяки нашій вірі, тобто завдяки якості нашої віри. Це перетворило б віру на “діло”. Правильніше сказати, що ми спасенні *через* віру. Коли ми приходимо до Нього, то Його любов і Його діло спасають нас, а не якість нашої віри.

5. Прочитайте вірші 27-34. а) Що жінка зрозуміла правильно про свою віру? б) Які добрі мотиви могли бути в неї, щоб приховувати те, що вона доторкнулась?

а) Що вона зрозуміла правильно?

Її віра була дуже примітивною, але вона мала необхідні ключові складові. Вона лише знала: (1) світ не може їй допомогти, (2) вона була недостойна, щоб торкнутися святої людини, але (3) вона була впевнена, що Він все ж таки може допомогти їй – очистити та зцілити. І цього було досить.

б) Які можуть бути правильні причини, щоб приховувати щось?

Напевно, причиною того, що жінка хотіла тільки торкнутися і втекти, була не просто скромність. “Закони про чистоту” зі Старого Заповіту забороняли будь-кому з ранюю, що кровоточить, приходити на загальне поклоніння (у храмі), а також заборонялось приходити на поклоніння тому, хто доторкався до такої людини. Бути “обрядово нечистим” означало бути непридатним входити в Божу присутність. Сьогодні християнам важко зрозуміти біблійні “закони про чистоту”, але краще розглядати їх як спосіб навчити людей, що Бог є святий та що ми не можемо приходити до Бога просто так, якщо не очистимось.

Жінка з кровотечею була “обрядово нечистою” (Левит 15:25-30), тому їй про-

тягом багатьох років не дозволялось брати участь у загальному поклонінні. Для неї прийти та в присутності натовпу людей навмисно торкнутися когось, особливо равина, вважалося б чимось жахливим, оскільки це автоматично зробило б його "обрядово нечистим". Тому її мотивацією була покоря. Будучи нечистою, вона вважала себе абсолютно недостойною, щоб відкрито підійти до святої людини. Доторкнутися до Нього у натовпі так, щоб ніхто не помітив, захистило б і Його, і її від соціального вигнання та інших наслідків. Таким чином, це був (1) розумний, (2) покірний та (3) сповнений надії вчинок. Незважаючи на почуття негідності, вона вважала, що Він може допомогти їй навіть через дотик.

6. Що говорять нам слова у вірші 30, коли читаємо, що з Ісуса мала "вийти сила", щоб жінка зцілилась?

Дослідники Біблії називають унікальним явищем згадку про те, що з Ісуса "вийшла сила". Ми спостерігали, як Він постійно заспокоював шторм, виганяв демонів і зціляв людей просто словом, "не потіючи" над цим. Ми ніде не бачимо, щоб Ісуса виснажував, наприклад, екзорцизм. Йому не потрібно було навіть торкатися, щоб уздоровити людину (Луки 7:1-10). Коротко кажучи, здатність Ісуса робити чудеса була настільки абсолютною, що Він не був зобов'язаний робити їх певним чином. Йому не потрібно говорити, доторкатися, махати рукою або робити щось інше. Тому, коли Ісус робить чудо певним чином (наприклад, плює на очі – див. Марка 8:23), це не означає, що Він мусив діяти таким чином, але зробив це з повчальною метою. Деталі творіння чуда були призначені для спостерігачів. Чому ж тоді Ісус зціляє цю обрядово нечисту жінку через втрату сили? Чому Він відчуває слабкість? Щоб відповісти на таке запитання, нам доводиться здогадуватися, але автор Євангелія запрошує нас подумати над цим.

Це оповідання є доброю новиною, принаймні, для людей, які згрішили або відчувають себе негідними. Ісус може зцілити та спасти, незважаючи на те, що ти не достойний. Навіть якщо твоя репутація та твої проблеми зробили тебе абсолютним вигнанцем, це не перешкода для Ісуса. Він торкається прокаженого, біснуватого, поганина – всіх тих, хто був "обрядово нечистим", вважався негідним, щоб увійти в Божу присутність. Ісус є Спасителем, і Він надає допомогу не на основі наших учинків або заслуг, але за благодаттю. Наш поганий стан Йому не перешкоджає! Можливо, Марко навіть прагне, щоб ми побачили паралель між "духовною нечистотою" жінки та бурю (4:35-41), демонами (5:1-20) і смертю (5:35-43). Людина своїми силами не може впоратися з жодним із них. Наша моральна нечистота (яку символізує "обрядова нечистота") є, говорячи по-людськи, перешкодою між нами і Богом, яку неможливо подолати. Жодні людські зусилля не можуть відкупити гріх або виправити наші неправильні вчинки. Але Ісус може уздоровити.

Однак "втрату сили" може вказувати ще на щось. Вона зцілилась через Його неміч – і це може вказувати на хрест, через який ми спасаємося. *"Він був розп'ятий в немочі... так і ми... з Ним будемо жити з Божої сили..."* (2 Коринтян 13:4). Короткочасна неміч вказує, що Він зцілює нас, займаючи наше місце. Вона могла стати чистою та здоровою через те, що Він стане нечистим (відкинутим Богом) і пораненим.

У Виході 28:38 описано одяг первосвященика. Цей вірш містить таємниче твердження: *“Нехай носить Аарон гріх тієї святощі, що Ізраїлеві сини посвящать їй для всіх своїх святих дарунків. І нехай вона буде завжди на його чолі на благовоління для них перед Господнім лицем”*. Схоже, тут сказано, що, наскільки б ретельно люди не намагались залишатися “чистими” та бути слухняними всім законам та постановам, їхні жертви завжди будуть недосконалими. Але як сам первосвященик міг носити ті вади та недосконалість? Без сумніву, це вказує нам на Ісуса, головного Первосвященика (Євреїв 4). Він став проклятим і нечистим заради нас. Нашу нечистоту було покладено на Нього.

7. Як ви думаєте, чому у віршах 32-34 Ісус виявляє бажання, щоб люди дізналися про неї?

Ісуса не влаштовувало те, щоб вона просто зцілилася і пішла. Він подивився навкруги, шукаючи її (вірш 32), незважаючи на скептичне ставлення учнів до можливості її знайти (вірш 31). Нарешті вона приходить, падає до Його ніг і *“розповідає усю правду”* (вірш 33). Очевидно, вона робила це привселюдно. Після її відкритого визнання, Він називає її *“дочкою”* (вірш 35), що для Ісуса було не просто красивим звертанням, але вказівкою на те, що вона тепер є членом духовної сім'ї. Далі Господь виправляє її початкове неправильне розуміння щодо того, як працює його сила, говорячи їй *“твоя віра”* зробила це. Зрештою, Він фактично проголошує її чистою, коли говорить, що вона не лише зцілена фізично, але має мир і звільнена від *“своєї недуги”*.

Чому Ісус наполегливо шукав цієї зустрічі? а) Він хоче, щоб християни відкрито визнавали перед іншими людьми те, що Господь вчинив для них. Він наказав зробити так само колишньому біснுவатому. Це добре і для самих християн, і для імені Христа, щоб християни не ховались. б) За її готовність визнати свою віру публічно Господь дає їй більше розуміння та запевняє її, що вона усиновлена і чиста та має мир із Богом. Це показує, що чим більше ми готові ризикувати у своєму посвяченні Йому, тим більше ми зростаємо та отримуємо від Нього. Віра, коли вона справжня, завжди спричиняє зміни в житті (див. Якова 2:17).

8. Прочитайте вірші 21-25; 35-43. а) Як Яір виявляє віру в Ісуса? (див. Івана 3:1-2). б) Чого навчає нас затримка (у служінні Яіру через служіння жінці)?

а) Як Яір проявляє віру в Ісуса?

Яір був *“старшим синагоги”* (вірш 22). Це означає що Він був щонайменше відомим членом синагоги, “старостою” або ж був офіційно відповідальним за будівлю синагоги та проведення служіння. В будь-якому випадку він був глибоко шанованою людиною і в соціальному, і в моральному вимірі. Усвідомивши це, ми звертаємо увагу на таке. (1) На відміну від Никодима, він не прийшов вночі, але був готовий ризикувати і, не боячись осудження релігійною верхівкою, відкрито звернувся до Ісуса. (2) Хоча Яір міг покладатися на своє поважне становище та заслуги, він падає до ніг Ісуса, що яскраво показує його покору. Він благав милості й нічого не вимагав. (3) Під час молитви про зцілення зазвичай покладали руки. Незвичайною є дивна впевненість Яіра, що прихід Ісуса врятує життя дівчинки, яка в іншому випадку померла б. Отож,

Яір виявляє такі ж ключові складові віри, як і хвора жінка: 1) ніхто інший не може допомогти, 2) я не достойний, але 3) Ти можеш зцілити і спасти від чогось. Але він мав більше цих складових, ніж вона. Яір мав набагато ясніше розуміння Ісуса та віри в Нього.

б) Чого навчає нас затримка?

Вище ми говорили, що ці два оповідання “переплітаються”. Коли таке трапляється, то автор хоче, щоб ми зробили певні порівняння та протиставлення. Коли ми порівнюємо два оповідання, то пізнаємо деякі “поглиблені” уроки віри. По-перше, Ісус має не такі цінності, як цей світ. Він любить тих людей, яких світ зневажає. Дік Лукас стверджує, що один із найбільш вражаючих моментів цього “сендвіча” – *“Ісус витрачає час на те, щоб навчити нечисту жінку і при цьому примушує чекати чоловіка, керівника синагоги, який мав невідкладну потребу”*. Знову і знову в Євангеліях ми бачимо, що Ісус відмовлявся приймати світські цінності: красу, високе становище, славу та владу. Він не віддавав перевагу людям, які мали багато грошей, значний вплив або велику силу. Ісус любив митника більше, ніж фарисея. У цьому є частина зміни цінностей на протилежні, яку спричинив хрест. Щоб піднятися, потрібно впокоритися, щоб панувати, потрібно служити, щоб жити, потрібно бути готовим померти, останні будуть першими.

По-друге, любов Ісуса поєднується із (здавалося б, незрозумілими) затримками. Віра Яіра, як ми бачили, була “кращої якості”, ніж віра жінки. За логікою цього світу, він заслуговував отримати допомогу від Ісуса швидше за жінку. Також у жінки була хронічна проблема, а у дочки Яіра – невідкладна. Жінка могла спокійно почекати, а маленька дівчинка була на межі смерті. Існує ще одна причина, чому Ісус мав би надати йому перевагу над жінкою. Але Ісус зупиняється і вирішує проблему жінки. Її менш якісна віра та менш гостра проблема отримують негайну допомогу в той час, коли краща віра Яіра та гостріша проблема повинні почекати. І йому здавалося, що ця затримка Ісуса мала фатальні наслідки (вірш 35). Коротко кажучи, жінка слабенько вірить і живе, а Яір вірить добре, але його дочка помирає. Водночас Ісус все-таки говорить Яіру, що, незважаючи на те, як усе може виглядати, він має *“тільки вірити”*. Ісус говорить: *“Моя любов і турбота поєднуються із затримками та смертю”*.

Варто пов'язати це оповідання з учнями під час бурі (4:35-41). Їм здавалося, що Господь спить і зовсім не переймається їхніми потребами. Яірові довелося пережити затримку, і йому (як учням під час бурі) здавалося, що Господь байдужий, не уважний до його потреб. Чи може бути так, що після того, як ми покладемо нашу надію на Христа, проблеми в житті стануть ще складнішими? Що це нам каже про віру в Христа? Це говорить нам, що ми повинні повністю довіряти Йому, а не просто намагатися вірою досягнути своєї мети. Див. 2 Коринтян 5:7 – *“бо ходимо вірою, а не видінням [як воно виглядає]”*. У човні під час бурі нам здається, що Ісус не звертає уваги на нашу проблему. Часто може виглядати, що Ісус байдужий. Тут ми дізнаємося, що Бог любить нас, але це не означає, що ми ніколи не потрапимо в бурю. Бог не спить, але Він відмовляється поспішати. Не змушуйте Ісуса поспішати. Він просто ніколи не буде поспішати. Він надто мудрий і щасливий, щоб поспішати.

9. Прочитайте вірші 39-43. а) Як ви вважаєте, чому Ісус сказав: “Не вмерло дівча, але спить!”? б) Що показує нам метод, яким Ісус здійснив чудо?

а) Деякі думають, що вона насправді не була мертва, і Ісус лише реанімував її. Але євангеліст Лука додає: *“І вернувся їй дух”* (Луки 8:55). Рання церква розуміла цей випадок як воскресіння з мертвих. Ісус стверджував: *“Коли я присутній, то смерть є лише тимчасовим сном”*. Християни називають померлих *“покійними”*, тобто тими, що заснули.

б) Деякі дослідники Біблії чудово підкреслили ніжність Ісуса в цьому оповіданні. По-перше, Він охороняв приватне життя сім'ї, Він не впустив у дім натовп людей (вірші 40, 51). Він ніколи нічого не робив на камеру. По-друге, Він взяв її за руку та промовив: *“Дівчатко, вставай!”* Хоча *“таліта”* буквально означає *“маленька дівчинка”*, це слово використовувалось як лагідне звертання, як *“Дороженька”* або *“миленька”* сьогодні. А слово *“вставай”* – це саме те, що говорили дітям, будячи їх вранці. Подивіться на це! Ісус бере її за руку і каже: *“дороженька, час вставати”*. Саме ці слова її мама і тато, можливо, говорили їй сонячного ранку. (1) Який великий прояв сили! З Ісусом навіть найстрашніший ворог – смерть – стає просто приємним нічним сном. (2) Яка велика лагідність! Ось такий Батько нам і потрібен – Який візьме нас за руку та безпечно проведе через найтемнішу ніч щасливими та сповненими сил.

Навіщо Такого підганяти? Він знає, що робить, і Він любить тебе досконало.

10. Як могло змінитися життя учнів після того, як вони стали очевидцями цих подій? Як може змінитися наше життя в результаті віри в істини, що розкриваються в цьому уривку?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус проявляє Свою могутність в обставинах, які по-людськи є безнадійними: заспокоює шторм, виганяє легіон демонів, уздоровлює прокаженого, воскрешає з мертвих дочку Яіра та торкається нечистого і робить його чистим.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб зробити нечисте чистим, повернути знедолених до нормального життя та навіть перемогти смерть. Він приймає тих, кого відкидає цей світ.

Як я маю відповісти? Відповіддю людей повинна бути віра без жодних сумнівів та компромісів. Всі інші ресурси є марними та недостатніми.

Молитовні потреби

Від Марка

Відкинення Царя/Пастир-Цар

Марка 6:1-56

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Всі ці випадки говорять про те, що Слово Боже відкинули. Навіть посилаючи учнів на служіння, Ісус бере до уваги те, що буде багато неприйняття і протистояння євангельській вістці (6:11). Інша тема цього уривка: “Хто це?” Кожна частина уривка показує різні реакції людей на Ісуса, але всі вони були далекими від істини. Кульмінація уривка – вірші 8:27-30.

1. Чим, відповідно до віршів 2-3, жителі рідного міста Ісуса “спокушались” щодо Нього (вірш 3)? Чому для них було так важко повірити в Нього?

Жителі Ісусового рідного міста ніяк не могли поєднати дві речі: те, що вони знали про Нього, як їм здавалося, і те, що, як вони бачили й чули, Він робив. Вони знали, що Ісус походив із простої та добре знаної їм сім’ї, займав низьке соціально-економічне становище. Він – простий “*тесля*” (вірш 3), і навіть згадка про те, що Він “*син Маріїн*” (вірш 3), а не “*син Йосипа*”, можливо, вказує на чутки (які, звичайно, ходили) про Його незаконне народження (як правило, про чоловіка говорили, що він є сином батька, а не матері). У кожного з нас є власна шкала очікувань. Ми очікуємо, що люди певного класу, професії чи культури повинні бути особами певного типу. Ісус був надзвичайно простого, навіть низького соціального походження. Тому Він не міг бути Кимось особливим. Але, з іншого боку, ми бачимо та чуємо “*оце*” (вірш 2) – Його мудрість і чуда. Вони вказують на Його надзвичайну силу та владу. Його мудрість і чуда перевершують людські можливості.

Ось у чому була їхня проблема: існувала невідповідність між тим, що вони “знали” (Він – людина звичайного, скромного походження), і тим, що вони “бачили та чули”. Як вони розв’язали цю проблему? Заради своїх упереджень вони вирішили ігнорувати те, що бачили на власні очі та чули на власні вуха. Вони дозволили своєму упередженню ігнорувати або фільтрувати докази. Їхній розум не міг розірвати шаблон Його посередності. (В. Лейн “Євангеліє від Марка” (W. Lane, *The Gospel According to Mark*), с. 201). Вони очікували, що Месія буде особою екзотичною та таємничою, а не такою простою. Вони ігнорували свідчення і таким чином розв’язували протиріччя між своїми очікуваннями та свідченнями. Факти розбивалися об їхні упередження, але вони не хотіли відмовлятися від них, незважаючи на те, що свідчення були переконливими. Не дивно, що Ісус дивувався їхньому невірству (вірш 6). Це не обов’язково означає, що для Ісуса це було абсолютно несподіванкою. Однак Ісус був обурений такою впертістю людей, оскільки Він хоче, щоб люди вірили. Таким чином, те, що Він для них більше нічого не робив і нічого не говорив їм, було виправданим. Він уже зробив усе, що міг.

2. Як сьогодні Христос та Його послання все ще залишається для людей каменем спотикання? Як люди все ще чинять так само і сьогодні?

Сьогодні Христос і християнство можуть бути такими ж неприйнятними. Багато обставин перешкоджає нам розірвати "завісу простоти" довкола християн.

а) Насамперед існує простота самого Євангелія. Євангеліє навчає, що ми спасаємося добрими ділами Ісуса, а не своїми власними. На відміну від інших релігій, ми можемо мати стосунки з Богом просто через віру. Навіть дитина може примиритися з Богом. Навіть серійний убивця на смертному ложі може примиритися з Богом. Будь-хто може зробити це в будь-який час. Не існує "Восьмигранного шляху" (буддизм) або "П'яти стовпів" (іслам), яких потрібно дотримуватися, щоб спастися або зустрітися з Богом. Це так просто.

Таке вчення є неприйнятним для багатьох-багатьох людей. Воно здається їм надто простим. Одна жінка якось сказала пастору: "Ви стверджуєте, що якщо я прожила моральним життям 70 років, але не визнаю себе грішницею та не прийму Христа, то я загину. Але якщо серійний вбивця прийме Христа наприкінці свого життя, то він спасеться?" Пастор відповів: "Так!" Жінка тоді сказала: "Це так образливо! Це – надто просто! Я не вірю в це! Я ніколи в це не повірю".

б) Християни також є простими. Через те що Євангелія є простою, християни – це не ті люди, які досягли моральної вищості над іншими. Християни – це необов'язково ті люди, які досягли вищого морального та духовного рівня. Радше це ті люди, які визнали свою моральну неспроможність догодити Богові (а це дуже важко визнати!) та поклали всю свою надію у стосунках із Богом на Христа. Таким чином, християни (спочатку) не є людьми, "кращими" за інших, але прощеними людьми, які прийняли благодать. Багато новонавернених християн є насправді дуже слабкими людьми, які вчинили багато чого нерозумного та шкідливого, і після увірування вони не стають одразу зрілими. Вади їхнього характеру ще деякий час прилипають до них, навіть якщо вони досить швидко зростають у вірі.

Вади багатьох християн (особливо новонавернених) є каменем спотикання для багатьох людей. Звичайно, невіруючі люди не розуміють та не приймають спасіння через благодать. Тому коли вони чують, що хтось називає себе християнином, то думають, що це має бути високоморальна, непорочна людина, яка значно перевершує всіх інших. Є дві причини, чому християни стають для них каменем спотикання. 1) Для них каменем спотикання є те, що хтось стверджує, ніби знає Бога та має впевненість, що потрапить до неба. (Для невіруючих це звучить так, ніби людина заявляє, що вона досконала!) 2) Вони спотикаються, тому що багато християн є виразно недосконалими (тому для невіруючих християни виглядають лицемірами).

в) І останнє: досвід християн є примітивним. Християнство (як правило) не супроводжується чудесами та швидким розв'язанням проблем. Зростання у вірі відбувається поступово і до цього потрібно докладати великих зусиль. Ось цитата з художнього твору К. С. Льюїса "Листи крутень" (C. S. Lewis, Screwtape Letters). Це порада старого біса молодому щодо того, як спокусити людину.

“Отже, якнайдужче посилюй в підопічного розчарування та невдоволення, а вони неодмінно виникнуть у нього в перші кілька тижнів прилучення до Церкви. ... Коли він сяде на лавку та озирнеться довкола... намагайся звернути його увагу на якомога більше таких людей, що не в лад співають або носять черевики, що риплять, мають подвійне підборіддя або погано вдягнені, тоді твій підопічний легко повірить у те, що їхня релігія сміховинна... Ворог (Христос) не проти того, щоб людина розчаровувалася на порозі кожного свого випробування. Таке розчарування виникає, коли хлопчик, який захоплювався в дитячому садку “Оповіданнями з Одиссеї”, береться по-справжньому вивчати грецьку мову. Воно виникає, коли закохані, одружившись, починають опановувати мистецтво жити разом. У кожній ділянці життя розчарування знаменує собою перехід від мрійливого прагнення до важкої праці. Ворог іде на такий ризик, керуючись Своїм химерним бажанням перетворити всіх цих огидних дрібних людських покидьків на те, що Він називає “вільні” прихильники й слуги. Він уживає слово “сини” зі Своєю невикорінною любов’ю, яка понижує увесь духовний світ через неприродні зв’язки з тими двоногими істотами. Бажаючи їхньої свободи, Він відмовляється вести їх до мети, яку поставив перед ними, самими лише звичками і вподобаннями. Навпаки, Ворог хоче, щоб вони йшли до неї своїм власним шляхом. Така Його позиція відкриває перед нами широкі можливості”.

3. Чому Марко у віршах 5-6 говорить, що Ісус “тут учинити не міг чуда жодного” (однак розповідає нам, що Він уздоровив деяких хворих)?

Одне з можливих значень фрази “не міг”: через невірство людей Ісус не мав сили уздоровити людей, навіть якби хотів. Дехто вважає, що цей текст навчає, що Ісус здатний творити чуда лише тоді, коли в Нього вірять.

Однак така точка зору не є слушною. 1) По-перше, згадайте про втихомирення бурі наприкінці 4-ого розділу. Це було зроблено, незважаючи на невірство учнів. Як це могло статися, якщо для того, щоб Він міг вчинити чудо, було необхідно, щоб у спостерігачів була віра, 2) по-друге, твердження Марка не може бути абсолютно категоричним, оскільки у цьому ж реченні (вірш 5) ми дізнаємося, що Він вчинив деякі чуда.

Більшість дослідників Біблії погоджуються з К. Ф. Кранфілдом (C. F. Cranfield), який написав: “Справа не в тому, що в Ісуса без віри людей не було сили, але за відсутності віри Він не міг творити чуда відповідно до мети свого служіння”. Іншими словами, Ісусові не бракувало сили, щоб творити чуда, але не було відповідного контексту, що досягти мети чудес. Ми ніде не бачимо, щоб Ісус примусив гору палати полум’ям або написав щось на небі, або зробив інше якесь видовище, щоб показати Свою божественну силу. Звичайно ж, Той, Хто заспокоїв бурю та воскресив із мертвих, міг би вчинити й таке. Чому ж Він цього не робив?

Відповідь (як показує текст) полягає у тому, що чуда Ісуса були не просто “магічними трюками”, призначеними для того, щоб показати, наскільки Він сильний, але “знаменнями Царства”, щоб показати, як працює Його відкупительна сила. Його чудеса завжди приносили людям зцілення, відновлення та визволення, показуючи, яким чином ми вірою можемо знайти Його, а наше життя має Ним преобразитися. Ось чому Ісус змусив жінку з кровотечею публічно визнати свою віру (5:23-34). Він не просто використовує чудеса, щоб підкреслити Свою велич, але показує, як Його Царство приходить у світ та в наше життя, Хто Він є та як спасатиме. Коли Ісус бачив, що люди не повірять навіть із чудесами, то не творив їх. Чому? Він “не міг” (відповідно до природи Своєї місії) вчинити діло сили, яке не приводило б до відкуплення!

Також, можливо, коли Марко стверджує, з одного боку, що *“Він тут учинити не міг чуда жадного”*, але відразу ж говорить *“Тільки деяких хворих, руки поклавши на них, уздоровив”*, то автор має на увазі, що Він не вчинив чудес прилюдно, але просто приватно зцілив окремих хворих.

4. Чого це навчає нас щодо того, як сьогодні сила Христа може діяти в нашому житті?

Стає зрозуміло, що Христос робить більше чудес там, де Його *“шанують”* (вірш 4). Що це означає для нас на практиці? Це означає, що ми повинні віддавати Йому

а) пошану через ставлення. Якщо ми перестанемо дивуватися тому, Ким Він є та що Він зробив для нас, ми не будемо бачити Його сили в нашому житті. Якщо для нас Він стає звичним, ми перестаємо Його цінувати. І якщо наше захоплення Ним та вдячність Йому ослабли, то не варто чекати, що Він буде діяти. Мабуть, саме це мав на увазі Давид, коли говорив про *“радість спасіння”* (Псалом 50). Ми також маємо віддати Йому

б) пошану через дії. Якщо ми проявляємо непослух або відмовляємося віддати Йому перше місце у своєму житті, то ми не шануємо Його і не побачимо Його силу. Наша совість буде або турбувати, або озлоблювати нас. Ісус говорить: якщо ми слухняні Йому, то Він та Його Отець прийдуть і реально проявлять Себе в нашому житті (Івана 14:21). Ми також маємо віддати Йому

в) пошану через нашу молитву. Як ми бачили у розповідях про втихомирення бурі (4:35 і далі) та про жінку з кровотечею (5:27 і далі), Ісус творив чудеса для людей, які не вірили або мали слабку віру. Але в обох випадках немічні люди зверталися до Нього з проханням. Це означає, що має бути особисте звернення до Нього; ми повинні “шукати Його обличчя”.

5. До чого Ісус готує Своїх послідовників у віршах 7-13? Які корисні принципи для нас сьогодні ми можемо почерпнути звідси?

Треба читати цей уривок, пам'ятаючи про те, що Ісуса в 6:1-6 та Івана Хрестителя в 6:14 і далі відкинули. Ісус не лише дає Своїм послідовникам вказівки щодо завдання, але готує їх, щоб вони могли пережити відкидання, адже Його теж відкинули земляки. Вірш 11, у якому Він наказує їм “обтрушувати порох”,

вказує, що це відбуватиметься часто. Подорожуючи, євреї часто обтрушували порошок зі своїх ніг, коли приходили з інших країв. Цим символічним актом вони показували, що не мають нічого спільного з моральною нечистотою поганських країв і їх не торкнеться осудження, що в майбутньому впаде на них. Ось як Ісус навчає їх готуватися до відкидання.

а) По-перше, вони мали працювати в командах (вірш 7 – *по двоє*). Таким чином, вони могли підтримувати один одного і не бути вразливими “самотніми лицарями”. Існує потреба спілкування в житті та служінні християн, тому що їм буває нелегко. Християни, позбавлені спілкування, впадають у відчай під тиском обставин.

б) По-друге, вони мали покладатися на гостинність тих, кому проповідували (вірш 8 – *І звелів їм нічого в дорогу не брати... ні торби, ні хліба, ані мідяків у свій черес*). Їм не варто було відокремлюватися від людей, яким вони намагалися донести Євангеліє. Вони мали насправді жити серед них, навіть залежати від них. Це робило їх підзвітними людям. Це означає, що все їхнє служіння мало бути не “підпільним” чи секретним, а публічним. У світі буде багато упереджень проти християн, а ми не повинні давати для цього жодного приводу. Цікаво, що Ісус говорить, що християни мають бути прозорими перед людьми, готовими звітувати перед ними, а це – добра стратегія проти упереджень і відкидання!

в) По-третє, їм було наказано допомагати людям, задовольняти їхні насущні потреби (вірш 13 – *оливою хворих багато намащували*), щоб отримати можливість передати їм євангельську істину. Таким чином, вони мали приходити як слуги, а не як ті, хто осуджує. Ми повинні бути найкращими слугами і більше за інших намагатися полегшити страждання та біль.

Підсумок: Християни повинні запобігати природному спротиву Євангелії, 1) живучи бездоганним життям та 2) виявляючи співчуття. Але також вони повинні бути готові до неминучого відкидання, маючи 1) реалістичні очікування та 2) добрих друзів-християн.

Незважаючи на всі повчання бути добрими, відвертими та поважати невіруючих, Ісус також наказує Своїм учням “*обтрусити*” порошок. Це було прямим, навіть вражаючим осудженням. Більшість дослідників Біблії стверджують, що євреї так робили в “нечистих” поганських краях та містах. Коли учні робили це у єврейських містах і селах, це вказувало на попередження, що їм доведеться відповідати перед Богом у день суду. Єврейських жителів шокувало, що до їхніх міст і сіл ставляться як до поганських, як до території язичників! Що говорить Ісус? Він говорить нам, що незважаючи на те, що ми приходимо як слуги, ми не повинні бути боягузами. Ми не повинні намагатися уникнути переслідувань та неприйняття, йдучи на компроміс і боячись звіщати заклик до покаяння.

Коли ми уважніше подивимося на в. 7-13, то побачимо прекрасно збалансовану картину. З одного боку, нам треба бути слугами, жити прозорим життям серед невіруючих, поважаючи їх та жертвуючи заради них. З іншого боку, ми повинні мати відвагу сказати їм істину про Христа.

6. Розповідь про смерть Івана Хрестителя у Марка довша, ніж в інших Євангеліях. Також вона виглядає як дигресія (відступ від теми). Що може бути причиною такої особливості? Що намагається сказати Марко?

Напевно, ця довга оповідь також допомагає показати читачам-християнам природу та неминучість неприйняття. Багато хто вважає, що Євангеліє від Марка було написано під час перших гонінь на християн у Римській імперії, а однією з головних цілей автора було підготувати віруючих до страждань і смерті. В. Лейн прокоментував надзвичайно стислу розповідь про спокуси Ісуса – “Він був сорок днів у пустині, випробовуваний від сатани, і перебував зо звіриною. І служили Йому Ангели” (Марка 1:13). Лейн пише:

“Треба звернути увагу, що (на відміну від інших авторів Євангелій) Марко не сповіщає ані про перемогу Ісуса, ані про кінець спокус... Усе його Євангеліє дає пояснення того, як Ісус був спокушуваний... Описана тільки Марком деталь, що в пустелі Ісус був із дикими звірами, мала особливе значення для тих, хто був покликаний вийти на арену і без захисту опинитися перед дикими звірами. Євангеліє від Марка показувало, що все, що їм доведеться терпіти від Нерона, Ісус уже витримав. Подібно до них, Його несправедливо звинуватили перед людьми (3:21 і далі)”.

Лейн стверджує, що Марко не закінчив оповідь про спокуси Ісуса, тому що він хотів показати, що все Його життя було сповнене спокус, образ і випробувань. Чому? Марко, як пастор, показує, якою повинна бути реакція християн на переслідування, які вони переживали і які їм доведеться пережити в майбутньому. Це також пояснює, чому стільки уваги надається розповіді про неприйняття та страту Івана.

По-перше, Іван Хреститель – прекрасний приклад, як віруючий притягує до себе увагу та переживає несприйняття.

а) Він чітко закликав Ірода до покаяння. Він озвучив істину. Він сказав (вірш 18):

“Не годиться тобі мати за дружину жінку брата свого!” Тому він спрямував на себе ненависть Ірода, особливо його дружини Іродіяди (вірш 19). б) Однак чітко видно, що його співчуття і порядність заслуговували поваги (вірш 20 – “Бо Ірод боявся Івана, знаючи, що він муж праведний і святий, і беріг його”). Іншими словами, Іван є чітким прикладом, як християни повинні жити та служити у цьому світі. Чітке свідчення про Христа буде і приваблювати, і відштовхувати невіруючих. Якщо ми зазнаємо лише опору, але ніколи нікого не приваблюємо до Ісуса, або якщо ми завжди приваблюємо людей, але нас ніколи не відкидають, або ми ніколи і не приваблюємо, і не зазнаємо несприйняття, то ми не живемо праведно. Якщо ми живемо і в любові, і в істині, то ми будемо і приваблювати, і відштовхувати – так, як Іван. Принципи, проілюстровані в 6:7-13, Іван Хреститель втілює у життя.

По-друге, Ірод показує нам, як не потрібно діяти у разі несприйняття.

а) Ми знаємо, що Ірод цікавився та захоплювався проповіддю Івана. Як би сильно проповіді Івана не кололи та не бентежили Ірода, він все ж таки любив слухати їх (вірш 20). Співчуття, праведність і сміливість Івана – все це приваблювало Ірода і зворушило його серце. Це означає, що, можливо, Ірод насправді був відкритий до істини – він міг стати послідовником Христа. б) Але також Ірод страшенно боявся не догодити своїй дружині, тому він посадив Івана до в'язниці, хоча й захищав його (вірші 17-20). в) І, нарешті, він дуже боявся осоромитися перед своїми гостями, тому вирішив, що його гордість важливіша за життя та честь Івана (вірші 26-27). Отож, Ірод є прикладом того, хто не готовий сміливо стати на сторону правди і пережити відкидання, в результаті чого Іван втратив своє життя, а Ірод погубив власну душу. Наш страх перед відкиданням – жахливий, він спричиняє загибель душі. Він може зруйнувати життя тих, хто нас оточує, зробити нас моральними боягузами та, щонайгірше, завадити нам прийняти Ісуса.

По-третє, Іродіяда є ілюстрацією того, чому християнство приводить до відкинення.

Іван говорив: "Не годиться тобі мати за дружину жінку брата свого!" (вірш 18). За це Іродіяда озлобилась на Івана та бажала вбити його (вірш 19). Ніде немає навіть натяку на те, що він був неправий. Вона ненавиділа його за те, що він був правий і нагадував їй, що вона неправа. Іродіяда є прикладом того, як люди чинять, коли совість засуджує їх – вони просто закривають очі на правду. Вони намагаються забути. Римлян 1:18-21 говорить нам, що люди знають основні істини про Бога, але вони придушують істину. Ось як вони чинять у житті. Християни через слово життя нагадують людям істину так, що їм важко її відкинути. За це їх ненавидять.

Глибоко в наших серцях приховане прагнення до самовиправдання. Всі ми хочемо переконати себе, що ми праві. Ми робимо це, намагаючись зруйнувати все, що нагадує нам про абсолютні стандарти Божої праведності. Все, що вказує нам на гріх та потребу в Богові, дратує та ображає нас, бо примушує відчувати себе винуватими. Ісус був досконалим Учителем і втіленням Самого Бога, тому Його ненавиділи більш за всіх. Але якщо ми певною мірою подібні до Нього, нас теж будуть відкидати. Справжня побожність або відштовхує і навіть відлякує, або дивує та приваблює, але ніколи не є просто приємною.

7. У вірші 34 Ісус дивиться на нас як на овечок, а на Себе як на Пастиря. а) Що говорить про нас те, що Він уподібнює нас до овечок? б) Що говорить про Нього те, що Він уподібнює Себе до Пастиря?

а) Що ми дізнаємося про себе

Ісус уподібнює нас до "овечок" у добре відомій притчі про загублену овечку (Луки 15:1-7) та бесіді про Доброго Пастиря (Івана 10:1 і далі). Овечки практично не можуть існувати самі по собі. Вони повністю залежать від свого чабана і потребують, щоб він їх захищав і годував. У дикій природі вони просто не можуть вижити. Пастор, який раніше був чабаном, написав: "Овечки – нерозумні тварини... вони звикли йти одна за одною, слід у слід. На відміну від

котів та собак, вони постійно втрачають орієнтацію" (Д. Макмілан). Образ "овечки" підкреслює дві істини. (1) По-перше, він показує, що в наших серцях є багато безглуздя. Разом із нашим виразним, навмисним егоїзмом та гордістю в нас так багато духовної тупості, впертості та безглуздя. (2) Але овечки насамперед – безпорадні. Вони не можуть самі врятувати себе. Потрібно, щоб хтось інший спас їх. Вони нічого не можуть вдіяти. Ось чому Ісус використав їхній приклад. Коли овечки намагаються жити самі по собі, вони жалюгідні.

б) Що ми дізнаємося про Нього

Пастир є взірцем і ніжності, і твердості. Пастирі мають захищати овець від диких тварин. Вони повинні вміло володіти певною зброєю. І вони все це роблять, ніжно турбуючись про дуже безпорадних і нерозумних тварин. Їм постійно доводиться допомагати овечкам у найпростіших речах. Овечки мало що можуть зробити самі. Отож, пасти овець – це широкий спектр обов'язків. Пастир є і захисником, і лікарем, і годувальником, і лідером, і власником. Овечки залежні від пастиря в абсолютно всіх сферах життя. Вони мають справу з пастухом не лише в неділю або у складні моменти життя. Він є їхнім всеосяжним Господом і Спасителем.

Отже, образ овець і пастиря показує нам, що ми є набагато більш духовно нерозумними, ніж ми собі уявляємо (ми – овечки!), але Він більше цінує та любить нас, ніж ми коли-небудь сподівались (Він є Пастирем!) "Ось прийде Господь, Бог, як сильний, і буде рамено Його панувати для Нього! Ось із Ним нагорода Його, а перед обличчям Його відплата Його. Він отару Свою буде пасти, як Пастир, раменом Своїм позбирає ягнята, і на лоні Своему носитиме їх, дійняків же провадити буде!" (Ісаї 40:10-11). Бог має могутні руки, але цими потужними руками Він турбується про ягнят, яких Він любить. Вони є Його нагородою! Його найціннішою власністю. Цим прекрасним образом Ісус розкриває нам Свою особу та Своє серце.

8. Прочитайте вірші 30-34. а) Як у цих віршах Ісус показує, яким є пастир? б) Як у цих віршах Ісус показує, що пастир робить? (Зверніть увагу на слово "і" у вірші 34).

а) Характеристика Пастиря

По-перше, Ісус має глибоке *співчуття* до овець. Ісус проявляє співчуття до них у вірші 34. (Грецьке слово буквально означає "зворушилися нутроці Його"). Він усім серцем прагнув допомогти їм. Це – глибоке співчуття. Ісус був зворушений, Він не був байдужим. Люди, що наближались до Нього, відчували близькі стосунки. По-друге, Ісус мав *терпіння* та почуття відповідальності щодо проблем і потреб овець. Ісус потурбувався про відпочинок у безлюдному місці (вірш 31) для Себе і Своїх апостолів. Багато з тих, хто бачив, як Ісус відпливав зі своїми учнями, здається, здогадались, куди вони прямують, тому з різних міст вони пішки побігли туди і прибули раніше (вірш 32). Але Ісус не роздратувався і не відіслав їх назад, хоча вони Йому надокучали. Він вважав їхні проблеми Своїми проблемами. Тому Він був готовий послужити. Він віддавав Себе заради них. Ці дві характеристики показують нам, що Він є Пастирем, Який візьме на Себе наші проблеми і зробить усе, щоб задовольнити наші потреби. Отже, Івана 10 говорить нам, що істинний Пастир кладе власне життя за овець.

б) Праця Пастиря

По-перше, Він зберігає баланс між їхнім *особистим і громадським* життям. Зверніть увагу, як Ісус посилає Своїх учнів на служіння, а потім збирає їх (вірш 30), щоб вони звітували. Як і у випадку з буквальним пастирем, для кожної овечки краще залишатися з отарою, а не ходити самотньо.

По-друге, Він зберігає баланс між їхнім *духовним і фізичним* життям. Він потурбувався про їхній духовний відпочинок, провів із ними час (вірш 31), але також нагодував їх, здійснивши чудо (вірш 42). Ісус всебічно служить Своїм вівцям, задовольняє всі їхні потреби. Він не занедбує їхні фізичні потреби у сні та їжі.

По-третє, Він зберігає рівновагу у їхньому житті між *відпочинком та працею*. Зверніть увагу, що Дванадцять, яких зазвичай називали “учнями”, тепер звуть “апостолами” (вірш 30), що означає “уповноваженими послами”. Вони пройшли навчання і були готові стати ефективними агентами Царства: проповідувати і творити добрі діла (див. 6:12-13). Але в результаті цього до них тепер приходила величезна кількість людей, і їхнє життя було страшенно напруженим, так що у них не було часу навіть поїсти (вірш 31). Тому Ісус відправляє їх на відпочинок: “*Ідіть осібно самі до безлюдного місця, та трохи спочиньте*” (вірш 31). Хоча це було сказано як дуже чемне запрошення, це був наказ. Як Пастир-Цар Він наказує нам регулярно молитися, відпочивати та відновлювати духовні сили. Таким чином, молитва та відпочинок настільки ж необхідні, як служіння та діяльність. Це не розкіш, але наказ (див. Вихід 20:8-11, наказ “відпочити”). Ісус не збирається доводити Своїх овець до виснаження. “*Він душу мою відживляє*” (Псалом 22). Бути трудоголіком – не по-християнськи. Трудоголізм у служінні (коли ти настільки зайнятий християнською діяльністю, що не вдається відновлювати духовні та фізичні сили) – це теж неправильно з точки зору християнства.

По-четверте, Він зберігає баланс у їхньому житті між *істиною та любов'ю*. Важливо звернути увагу на слово “і” у вірші 34. Воно вказує на дві речі. а) По-перше, це означає, що Ісус був глибоко зворушений тим, що вони були такими духовно безпорадними та нетямущими, і пройнявся співчуттям до них. “І” тоді Він “*зачав їх багато навчати*”. Ісусова пастирська любов спонукала Його почати навчати їх істини. Це вражає. Правда і повчання такі необхідні для духовного зростання. Це означає, що ніщо не є настільки важливим для добробуту людей, як розуміння правди про Бога, про самих себе та про Ісуса. Таким чином, ми бачимо, що Ісус, Який так бажає бути добрим і ніжним до Своїх овець, любить їх настільки, що готовий сказати їм правду. З практичної точки зору ми знаходимо пастирські повчання та любов Ісуса в Слові Божому, коли навчаємося “*слухати голос Пастиря*”. б) По-друге, це означає, що тут Ісус знову заявляє про Свою божественність. Він бачить, що діти Ізраїлю заблукали без Пастиря. “*І зачав їх багато навчати...*” – це означає, що Він бачив Себе Пастирем Ізраїлю! Він навчає їх, бо Він є Той, Хто їм потрібен. Але хто є Пастирем Ізраїлю? Сам Господь Бог (Псалом 22). Отож, ми бачимо, що Ісус постійно та невпинно утверджує Свою божественну природу та владу через усе, що робить і говорить.

9. Прочитайте вірші 35-37. Що Ісус намагається донести до учнів у бесіді, описаній у цих віршах? Яким чином Він Сам є прикладом того, чого їх навчав?

а) На перший погляд, відповідь Ісуса здається вкрай нерозумною. Учні висловили дуже розумну пропозицію – щоб Ісус відпустив народ і вони купили собі щось поїсти. Але замість того, щоб погодитися, Він наполягає, щоб вони дали їм поїсти. Що ж Ісус робить? Він яскраво показує їм, що вони не мають необхідних засобів, щоб задовольнити потреби інших. Їхньою першою реакцією було підрахувати, скільки буде коштувати нагодувати всіх, і вони прийшли до висновку, що сума значно перевищує їхні можливості (вірш 37). Звичайно, що так, і саме це Ісус намагався показати. Наші власні ресурси ніколи не зможуть задовольнити потреби світу. Це, здавалося б, очевидна істина, але багато людей не розуміє цього. У дуже успішному русі “12 кроків” істина номер 1 проголошує: “Ми безсилі у розв’язанні наших проблем”. Доки людина не зрозуміє: “Моя проблема перевершує мої ресурси – мені потрібна допомога”, вона перебуває у стані жажливої омани та є дуже вразливою.

б) Другий принцип Ісуса: здавалося б, зовсім недостатні ресурси в руках Ісуса можуть бути примножені. В руках Ісуса несуттєве стає значним, недостатнє стає достатнім, декілька хлібів перетворюються на бенкет Месії. Той факт, що назбирали 12 кошів позосталих шматків, вказує нам, що Христос “може зробити значно більш над усе, чого просимо або думаємо, силою, що діє в нас” (Ефесян 3:20).

в) Третій принцип Ісуса: Він бажає задовольняти потреби через людей. Він примножив хліби, що знайшлися у них (вірш 38). Зрозуміло, що в Нього не було необхідності використовувати принесений ними хліб, але Він вирішив цим скористатися. Він міг легко створити гори свіжого хліба, але не зробив цього. Іншими словами, хоча Він спочатку показав нам недостатність їхніх ресурсів, згодом Він підкреслив, що бажає діяти в цьому світі через наші ресурси – через нас. Це – прекрасне партнерство.

г) Четвертий принцип, про який ми дізнаємося з цієї бесіди – важливість молитви у житті Пастиря. Ісус показав заключний приклад для всіх учнів, коли поглянув на небо та склав подяку, перед тим як поламати хліб (вірш 41). Ісус, коли жив на землі, був досконалим прикладом того, якими маємо бути ми, люди, адже Він робив усе, покладаючись на силу Духа Святого та на Отця (Дії 10:38). Сутність спокус сатани полягала також у тому, що Ісус на землі мав не використовувати власну владу; Він мав жити тут як наш представник, робити все так, як усі ми повинні робити. Це означає, що ми можемо робити все, що Він робив: мати віру, надію на Бога, чистоту Духа. Ми також дізнаємося, що першою реакцією Ісуса на приглушеність учнів була тривала, ревно молитва наодинці (вірш 46). Вони не розуміли, тому Він почав молитися! Важливість молитви – один із основних практичних уроків із чуда нагодування п’яти тисяч.

г) Ми ще дещо можемо дізнатися з цієї розмови. Інколи наш Пастир не відповідає на наші молитви та не діє так, як, на нашу думку, було б дуже розумно. Тут Ісус просить їх зробити дещо неможливе, що призводить до розчарування та розпачу. Ми знаємо, що цим Він намагався навчити та впокорити їх.

Інколи нам здається, що Він чинить нерозумно. Це нагадує нам про те, що вівці часто не розуміють, що робить Пастир. Пастор, який раніше був чабаном, стверджує:

“Навіть коли овечок знаходять, їх дуже важко зігнати в одне місце та привести додому, якщо немає собаки, яка б налякала їх. Загублена овечка бігає туди-сюди... коли знаходиш її, то потрібно схопити її, повалити на землю, зв'язати передні ноги, а потім зв'язати задні ноги, а тоді покласти на плечі та нести додому”.

Уявіть собі! Люблячому Пастирю інколи доводиться “налякати” тебе, “повалити на землю та зв'язати!” Це означає, що часто ми не будемо розуміти нашого Пастиря, хоча ми завжди повинні довіряти Йому. Це нелегко.

10. Що нагодування 5 000 людей навчає нас про Ісуса, Його особу та Його служіння? (Підказка: чому Марко двічі називає це місце “безлюдним”, хоча видно, що поруч були розташовані міста, де можна було купити їжу?)

Нагодування Ісусом 5 000 людей не слід розглядати як якесь спасіння. Потреба в їжі не була такою вже нагальною, і не було таких страшних проблем із тим, щоб дістати їжу. Також не можна сказати, що Він робив це чудо в основному для того, щоб показати Свою владу. Очевидно, що натовп людей взагалі не знав про це чудо, а учні вже мали достатньо знання про Його владу. Однак нагодування 5 000 людей – це одне з небагатьох чудес, описаних в усіх чотирьох Євангеліях. Єдиний правильний висновок: це чудо мало важливу повчальну роль. Ісус яскраво показує їм, Хто Він є. Двічі Він докоряє апостолам за те, що вони не зрозуміли чуда (див. 6:45-52 та 8:14 і далі). У чому ж полягає суть?

а) Ісус знаходить людей у “безлюдному місці” (вірш 35) і годує їх надприродним чином. Марко тричі використовує грецький прийменник “пустельне” (вірші 31, 32, 35), хоча Огієнко перекладає його як “безлюдне”. Зі слів апостолів стає зрозуміло, що, хоча те місце було відносно безлюдним, поруч були розташовані міста. Чому Марко підкреслює, що це місце було пустельним? Слово “пустельне” вживалося, щоб нагадати про те, як Мойсей вів і годував народ у пустелі. Навіть те, що людей розсадили по п'ятдесят та по сто, можливо, нагадує про організаційну модель Мойсея (див. Вихід 18:21). У чому ж суть? Ізраїльтяни глибоко в серці зберігали пам'ять про “хліб із неба”, яким Бог годував Свій народ у безлюдній пустелі. Вихід 16 – “... другого місяця по виході їх з єгипетського краю. І стала ремствувати вся громада Ізраїлевих синів на Мойсея та на Аарона в пустині. І говорили їм Ізраїлеві сини: ...ви вивели нас до цієї пустині, щоб поморити голодом увесь цей збір... І промовив Господь до Мойсея: Ось Я спускатиму вам дощем хліб із неба... Промовляй до них, кажучи: Під вечір будете їсти м'ясо, а рано насититесь хлібом, і познаєте, що Я Господь, Бог ваш! І сталося ввечері, і зняли перепелиці, і покрили табір. А рано була верства роси навколо табору. І піднялася верства тієї роси, аж ось на поверхні пустині щось дрібне, вузькувате, дрібне, немов паморозь на землі, зібрали кожен у міру своєї їди”.

Подібним чином Ісус зараз годує людей хлібом із неба. Він *“провадить Свій народ немов отару”* (Псалом 76:16 і далі). Він – Той же Бог, Який сказав голодним ізраїльтянам у пустелі: *“Я спускатиму вам дощем хліб із неба”* (Вихід 16:4). Він є Цар-Відкупитель, Бог-Пастир (Псалом 22). Він турбується про їхні потреби та чудовим чином задовольняє їх. Нашим справжнім Пастирем може бути лише Сам Бог, тому що потреби наших сердець надто великі, щоб хтось інший міг задовольнити їх. Зрештою, Бог-Пастир мав покласти Своє життя заради нас, щоб дати нам те, що нам потрібно (див. Івана 10:12, 18). Ніхто інший не міг цього зробити.

б) По-друге, в нагодуванні п'яти тисяч ми маємо вбачати важливе “знамення Царства”. Ми вже обговорювали, що чудеса Ісуса не були просто голими проявами та доказами Його влади. Швидше за все, вони є ілюстрацією того, як сила Царства здійснює відкуплення.

Коли Ісус зцілює хворих, воскрешає мертвих, годує голодних, Він показує, що настільки ж незадоволений теперішнім станом цього світу, як і ми! Сила Ісуса не лише спасає нас із цього світу, але зцілює світ. Чуда Ісуса нагадують світові, що спочатку Бог створив Едемський сад. Чудо нагодування нагадує про той час, коли ніхто не голодував, чудо зцілення нагадує про той час, коли ніхто не був сліпим, кривим чи хворим; чуда зі стихіями (як-от заспокоєння бурі) нагадують про той час, коли існувала гармонія між людиною та природою. Але чуда не лише нагадували минуле, вони також сповіщали про майбутнє. Вони вказували на нове небо та нову землю (Об'явлення 22). Це означає, що ми повинні дивитися на чудо, в основному, не як на тимчасове припинення “природного порядку”, а як на відновлення природного порядку! Юрген Молтманн (Jurgen Moltmann) написав *“Зцілення Ісуса – це єдине природне у цьому світі – неприродному, демонічному та ураженому”*.

11. Прочитайте вірші 45-52. З якою метою Ісус вирушив на інший бік озера? (Зверніть увагу, що вони не були в небезпеці. А також зауважте, що Він “хотів їх минути” – вірш 48).

У цьому чуді незвичним є те, що ті, заради кого воно було зроблене, не перебували у загрозовій ситуації (“Він побачив, як вони веслуванням мордуються, бо вітер їм був супротивний” – вірш 48). Практично всі чуда були “порятунком” людей, що перебували у якійсь великій фізичній небезпеці (від демонів, від голоду, від хвороби, від бурі, як у 4:35 і далі). Тут же Його чудо є просто проявом надзвичайної сили виключно для духовного блага учнів. Таким чином, це чудо є “порятунком” від їхнього невідання (“невірства”).

Вірші 48-49 – Ісус “хотів їх минути”. Ця фраза є дивною, тому що граматику підкреслює, що Його намір був серйозним! Вірш 50 – Ісус відразу ж сказав їм буквально: “Не лякайтесь, бо Я є”. Це Ім'я, яке Бог об'явив Мойсеєві, коли явив Себе у палаючому кущі. Також, коли Мойсей на горі захотів побачити Боже обличчя, Господь сказав: “Ні, ти не можеш побачити мого лица, але стій тут, і моя слава перейде поруч (Вихід 33:19-22)”. Таким чином, говорячи “Я є” та намагаючись минути їх, Він показує, що Він є Богом-Творцем. Він діє як Бог (див. Йова 9:8; Псалом 76:20). Все ж таки Він застосовує цю істину до них, говорячи: “Будьте смілі, не лякайтесь!” (вірш 50). Ісус знав, що Його учні ніяк не могли навчитися застосовувати своє знання про Нього до теперішньої ситу-

ації. Він знав, що найбільше добро, яке Він як Пастир може зробити для нас, – це показати нам і нагадати нам, Ким Він є насправді. Він показує, який вплив повинно мати на наше життя розуміння того, Ким є Ісус.

Ідучи по воді, Ісус вдруге в цьому уривку показує, що Він є Той Бог, який вивів Ізраїль із Єгипту. Глибоко в пам'яті всього ізраїльського народу були спогади про те, як Бог через Мойсея визволив їх із Єгипту та провів через Червоне море. Псалом 76:16 і далі так говорить про це: "Ти визволив люд Свій раменом, синів Якова і Йосипа! Тебе бачили води, о Боже, Тебе бачили води й тремтіли, затряслися й безодні... Гуркіт грому Твого на небесному колі, й блискавки освітили всесвіт, тремтіла й тряслася земля! Через море дорога Твоя, а стежка Твоя через води великі, і не видно було Твоїх стіп. Ти провадив народ Свій, немов ту отару, рукою Мойсея та Аарона". Також ми читаємо в Йова 9:8 – "Розтягує небо Він Сам, і ходить по морських висотах". Бог вивів Ізраїль через море. ("Ходить по морських висотах... і не видно було Твоїх стіп"). Тепер ми бачимо, як Ісус іде по хвилях. Це чітко підтверджує, що Ісус – це і є Сам Бог.

Ми тут дізнаємося: а) Люди сповнюються страхом у присутності святого Бога (див. Мойсей у книзі Вихід 3). б) Ісус є Господом над усіма бурями. Буря або потоп – це древні позначення хаосу. Псалом 28 говорить, що "Господь пробував в час потопу". У цьому випадку Ісус показує Свою владу над будь-яким хаосом і страхом. в) Господь інколи посилає нас у шторм, щоб явити Себе і таким чином утішити.

12. Прочитайте вірші 51-52. Яка загальна риса характеру завадила учням зрозуміти значення чуда нагодування 5 000 людей та ходіння Ісуса по воді? Як ми можемо цього уникнути?

Вірші 51-52 показують, що причиною страху учнів було їхнє невміння застосувати у своєму житті те, що вони вже знали. Ісус є і Царем, і Пастирем. Дік Лукас стверджує: "Хоча вони знали, що Ісус може зробити неможливе, вони ніяк не могли застосувати це знання в цій ситуації... Для нас тут є вказівка на вплив, який повинно мати розуміння того, Ким є Ісус". Це була постійна проблема учнів. Їм не важко було зрозуміти, що Ісус може зробити неможливе, надприродне. Він постійно показував, що любить їх. Але вони все ще не усвідомлювали повною мірою, Хто Він є (ось чому Марко говорить, що вони не зрозуміли чуда про хліби) і ніяк не могли застосувати те розуміння до теперішньої ситуації. Ось що означає те, що "серце їхнє було затверділе" у вірші 52. Віра – це нагадувати собі, Ким Він є, і у практичних ситуаціях діяти на основі того, Ким Він є.

Найкраще стисло висловити значення двох подій ми можемо так: "Покладіть на Нього всю вашу журбу, бо Він опікується вами!" (1 Петра 5:7). Він є Пастирем, тому Він турбується, і в цьому Його служіння – невпинно зцілювати зламане, шукати загублене, підтримувати слабке. Він також є Богом (всемогутнім Пастирем), Він обов'язково матиме успіх у цьому. Тому чим більше ми пам'ятаємо та застосовуємо в певній ситуації наше пізнання Його, тим ми вільнішими будемо від тривоги. Він любить тебе більше, ніж ти любиш самого себе. Він знає твої потреби краще, ніж ти знаєш власні потреби. Дивись Івана 10. Він кладе власне життя за овець – ось наскільки Він турбується. Отож, поклади на Нього всю свою тривогу. Марко показує, що неможливо розділити ці дві

речі. Він може задовольнити наші потреби, бо є Царем Всесвіту. Тому ми не можемо очікувати, що Ісус задовольнить наші потреби як Пастир, якщо ми не визнаємо Його Царем.

13. Якщо ми дійсно віримо та застосовуємо на практиці вчення, що Ісус є нашим Пастирем, то як це практично вплине на наше життя?

У кожного буде власна відповідь на це запитання, але можна сформулювати деякі загальні принципи. а) По-перше, Ісус є прикладом для нас у наших стосунках із рідними (з дружиною, чоловіком та дітьми) та з іншими людьми, особливо в Церкві. Чи ми такі ж доступні, як Ісус, чи, можливо, у нас немає часу на інших? Чи є у нас співчуття, чи ми думаємо тільки про себе і байдужі до інших? Чи реалізовуємо ми обидва напрямки праці пастиря: говорити правду та бути ніжним і спокійним? Чи, можливо, ми схильні підкреслювати тільки одну з них? б) По-друге, Ісус показує нам, що християнське життя – це більше, ніж просто бути етичним і виконувати певні правила. Ісус – це не просто Цар, але Пастир. Він бажає мати тісні стосунки з нами (вірш 31). У наших молитвах ми повинні не просто перераховувати потреби, але спілкуватися з Ним у любові та істині. Ми повинні бути Його друзями. в) По-третє, ми маємо застосовувати нашу віру в Нього як Пастиря-Царя до своїх емоцій. (1) Оскільки нашим Пастирем є Бог-Цар, нам не треба хвилюватись про майбутнє. Він дасть нам усе необхідне. (2) Бог-Цар є нашим Пастирем, і ми повинні надіятись на Нього в тому, що Він допоможе, коли прийдуть труднощі. Коли ми сильно розчаровані чи нам боляче, ми повинні знати, що Сам Бог співчуває нам (вірш 34). г) По-четверте, оскільки наш Пастир бажає, щоб ми відпочивали, нам слід уникати перевантаження та перевтоми (вірш 31).

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: У розділах 1-5 ми дізнаємося, що Ісус мав надзвичайну божественну владу, щоб перемогти сатану, пробачити грішників і перемогти саму смерть. Тут ми дізнаємося, що Ісус – обіцяний Месія Ізраїлю, Відкупитель, Який є Самим Богом.

Чому Ісус прийшов: Здійснюючи чуда, що нагадують вихід із Єгипту, Ісус показує, що Він прийшов заради відкуплення. У цьому уривку ми бачимо, що Ісус:

- Як Добрий Пастир навчає та скеровує Своїх людей.
- Дає хліб надприродним чином, як у часи Мойсея.
- Проходить через море, як у часи Мойсея.
- “Минає” у славі, що вказує, що Він – Яхве-Відкупитель.

Але водночас Він молиться про те, щоб вони не увійшли у спокусу шукати популярності навіть у служінні проповіддю.

Як я маю відповісти? Попередні розділи заохочували нас до покаяття, віри та слухання. Тут наголос падає на усвідомлення, що Ісус – Відкупитель. Учні не розуміли Ісуса, тому що вони були “жорстоко-сердними”, перебували практично в такому ж стані, як і вороги Ісуса.

Молитовні потреби

Від Марка

Релігія проти Євангелія I

Заняття 7 | Марка 7:1-23

Закон Мойсея перелічував кілька передумов, які робили людину недостойною поклоніння:

- дотик до мертвого тіла (*Числа 19:11-22*);
- заразні захворювання шкіри, наприклад, нариви, рани або висипи (*Левит 13:1-46*);
- грибок на одязі, предметах або в будинку (*Левит 13:47-14:57*);
- будь-які виділення з тіла – чи то природні (сперма, менструація, води при народженні дитини), чи патологічні (діарея, грибки, кровотеча або витік гною) (*Левит 12 та 15*);
- вживання в їжу продуктів, що вважалися нечистими (*Левит 11 та Повторення Закону 14*).

Якщо людина занечищувала себе чимось із переліченого (або через дотик до іншої нечистої людини), вона певний період часу не могла входити до Божої святині, а потім мусила омитися водою для очищення (*Левит 15:8-10*).

Біблія вимагала, щоб на подвір'ї храму омивалися тільки священики (*Левит 30:19 та 40:13*), а не всі люди. Але старці розробили додатковий "рубіж" (що називався "халака"), до якого входили конкретніші та суворіші правила, ніж ті, що в Біблії. Вони вимагали, щоб кожен омивав руки, щоб бути чистим. Ісус, однак, не захотів, щоб Його учні були зв'язані такими переданнями.

1. Старозавітні "закони про чистоту" використовували бруд як символ гріха. Чому ця метафора не є відповідною? (Чим вплив гріха на душу подібний до впливу бруду на тіло?)

Буквально нечиста людина є неприємною на вигляд, смердючою, негігієнічною (тобто вона легко може захворіти та передати хворобу іншим). У такому випадку не дивно, що фізична чистота є символом духовної та моральної "чистоти", яка дає право увійти до "святині", перед обличчя Бога. (Подібно до цього піст створює фізичний голод, що символізує голод духовний). Ось яким чином фізичний бруд або інфекція показує природу гріха.

а) Гріх руйнує. Більшість із символічних предметів або процесів, що називалися "нечистими", були пов'язані зі смертю, хворобою, тлінням, забрудненням або інфекцією. (Для людей Близького Сходу будь-яке виділення з тіла означало втрату життєвої сили). Нечиста їжа шкодила здоров'ю або легко ставала збудником хвороби в ті часи, коли не було холодильників (наприклад, молюски були "нечистими"). Отож, гріх руйнує людину, пожирає її.

Якщо людина назвала свої кошти “корбан”, то протягом свого життя вона не була зобов’язана віддавати їх Богові – це призвело до зловживання, про яке говорив Ісус.

б) Гріх занечищує та ізолює. З практичної точки зору чистота важлива для стосунків. Брудні та смердючі люди є і неприємними, і небезпечними. В усіх культурах само по собі зрозуміло, що для того, щоб зустрітися з іншими людьми чи перебувати у громадських місцях, потрібно помитися і бути чистим. Отже, гріх розриває наші стосунки з Богом та іншими людьми.

в) Гріх забруднює та деформує. Бруд залишає плями, змінює колір чи форму, викликає потемніння і тління. Отже, гріх робить серце і душу огидними та бридкими.

2. Прочитайте вірші 1-5. а) Для своєї громади релігійні лідери додавали певні моральні настанови до тих, що вказані у Писанні. Така практика має певні позитивні та негативні сторони? б) У підсумку, добре це чи погано і чому? в) Як християни “додають” до закону сьогодні?

а) Позитивні:

Правила “халака” були призначені залишатися своєрідною “буферною зоною”, щоб вберегти людей від порушення загальних біблійних принципів. Як ми зауважили, Біблія не вимагає, щоб кожна людина постійно омивалася водою. Однак обмивання було б виправданим у випадку, коли відбувся несвідомий контакт із кимось або чимось нечистим. Далі думка розвивалася так: “Якщо ти по-справжньому посвячений Богові та прагнеш святості, то готуйся пройти “додаткову” мильну, щоб бути абсолютно впевненим, що ти не забруднився. Відмова постійно омиватися свідчить про моральну недбалість і байдужість щодо святості”. Звичайно, такий аргумент має певну вагу. Чому б не перестрахуватися? Якщо ти насправді бажаєш догодити Богові, чому б не докласти додаткових зусиль про всяк випадок? Які можуть бути причини, щоб відмовитися прислухатися до цього цілком логічного передання, окрім егоїзму та самоправедності? Назагал вірні люди прагнуть мати детальні правила. Наприклад, хлопець чи дівчина сьогодні можуть запитати: “Як далеко я можу заходити, коли йдеться про фізичну близькість, але так, щоб не переступити межу?” Молодіжний пастор може відповісти: “Не допускайте навіть поцілунків! Я не можу показати вам вірш із Біблії, який би чітко забороняв це, але якщо ви справді прагнете чистоти в інтимних стосунках, то навіть не торкайтесь одне одного”. Багато християн дуже раді, коли лідери можуть дати такі конкретні вказівки, хоча їх зовсім не знайдеш у Біблії.

Негативні:

Хоча, на перший погляд, здається, що “халака” шанує Божий Закон і його святість, насправді вона може послабити, зменшити вимоги Закону. Завжди легше виконувати конкретні правила, аніж загальні принципи. Створюючи сотні дрібних правил, ми починаємо відчувати, що в усьому слухняні Закону та вважаємо себе праведними. Наприклад, якщо заповідь “люби Бога всім серцем своїм” та “люби свого ближнього, як самого себе” розбити на 300 правил, то вся увага зосередиться на їх зовнішньому дотримуванні і видимій поведінці. Це створює враження, що вимоги Закону можна виконати повністю. Але якщо ти фокусуєшся на глибоких чеснотах, яких насправді вимагає Закон, то можеш натрапити на такі дві речі.

(1) По-перше, Закон нас упокорює (виробляє базову християнську чесноту!) Коли ми бачимо, що залишаємось далеко від того, щоб повністю виконати його, це приводить до більшої любові та поваги до інших і більшої надії на Бога. Якщо ми запитаємо: "Що це дійсно означає – любити свого ближнього, як самого себе?", то зрозуміємо, що це означає приблизно таке: поспішати задовольнити потреби інших з усяким натхненням, наполегливістю, старанням, зацікавленістю та радістю так, як я задовольняю власні потреби. Якщо я цього не роблю, то я залишаюся егоїстом і це зашкодить моїм стосункам із Богом. Це приголомшує! Це спонукає мене наближатись до Бога та поважати ближнього.

(2) По-друге, це спонукає нас усвідомити більш глибокі питання щодо мотивації та стану серця, що є коренем святого життя. Давайте на хвилю повернемося до хлопця та дівчини, що намагаються стримувати себе в інтимних стосунках. Якщо їм дали правило в стилі "халака" – "Навіть не торкайтеся", то це звичайно може допомогти їм дисциплінувати себе. З іншого боку, суворе табу може пробудити їхнє пожадання ще сильніше! Можливо, насправді їм потрібно усвідомити, що вони шукають утіхи, гідності та близькості від сексу, а не від Господа. Вони не мають любові, миру та задоволення від слави Божої, а їм насправді це потрібно.

б) Додавати до біблійних заповідей – це добре чи погано, врешті-решт?

У підсумку – це погано. Нелегалістичний погляд на Закон (тобто такий, що розуміє загальні принципи та певні риси характеру, яких вимагає Закон) проявляє більше поваги до нього та запобігає самоправедності. Нелегалістичний погляд (тобто такий, що додає конкретні правила, щоб досягти відчуття повної відповідності вимогам Закону) насправді не проявляє до Закону належної поваги. Зосереджуючи увагу на величезній кількості конкретних ритуалів, ми відволікаємось від справжньої мети та не усвідомлюємо глибину проблеми гріха.

в) Як ми можемо "додавати" до Закону сьогодні?

Є багато шляхів, якими сьогодні ми можемо повторювати те, що релігійні вожді робили в часи Ісуса. Один із шляхів – зробити перелік дозволених і заборонених розваг, одягу, стилів музики і т. п. Звичайно, є книги та фільми, яких християни повинні уникати, якщо вони бажають зберегти свої серця чуйними та чистими. Але коли громада використовує детальний перелік забороненої та дозволеної поведінки, це спокушає віруючих до безтурботності та вдоволеності своїм духовним станом, навіть якщо вони скупі, заздрісні, не мають любові, думають лише про себе, прив'язані до земного, горді і т. п.

Інший шлях, яким ми можемо повторити помилку фарисеїв – робити більший наголос на захисті правильного вчення, а не на втіленні його в життя. Тоді християни вважають себе кращими, ніж ті, хто не має "правильних" поглядів. Наголос знову ж таки падає на зовнішнє.

Інший підступний шлях, яким ми можемо повторити помилку фарисеїв – покладатися на почуття впевненості та зворушливості, що з'являються в результаті того, що все відбувається за знайомою нам схемою. Це може бути сильна, навіть запекла опозиція до зміни в поклонінні, любов до проповідей, що "надихають", а не переконують.

3. Прочитайте вірші 6-13. а) Як у цих віршах Ісус відповідає на запитання фарисеїв (чому Він ігнорує передання старших)? б) Назвіть приклади, як ми можемо робити це сьогодні?

а) Як Ісус відповідає на запитання?

Ісус стверджує, що їхні передання не сприяють тому, щоб люди дотримувалися заповідей Божих. Він говорить, що вони занедбують заповіді Божі та тримаються передання людей (вірш 8). *“Занехавши”* вказує, що наголос на зовнішньому та дрібницях насправді відволікає людей від глибоких принципів Божого Закону. Правила та вказівки перешкоджають нам зосередити увагу на більш загальних застосуваннях Закону і, таким чином, відвертають наші зусилля від розвитку в собі чеснот, яких насправді вимагає Закон, як-от вірність, терпеливість, доброта та радість (Галатів 5:22 і далі).

б) Приклад

Він наводить приклад. Передання на основі Левит 27 стверджує, що Боже право на власність є вище, ніж право всіх інших. Таким чином, син міг пообіцяти Богові своє майно (назвавши його “корбан”, що означає, що воно “святе”, відділене для Бога) і тоді йому було нічим допомогти своїм стареньким батькам. Однак, вдаючись до такої позірної побожності, вони насправді не слухали Бога, який сказав: “Шануй батька свого та матір свою”. Людина могла приховувати свою неповагу до батьків за показним посвяченням Богові. Ісус стверджує, що іноді люди використовують свою зовнішню релігійність, щоб суперечити Божому Закону, зокрема заповіді любити і шанувати своїх батьків.

Як ми можемо робити це сьогодні?

Якщо ми стали християнами, а твої батьки не поділяють твоєї віри, то легко може статися так, що ми використовуватимемо їхній скептицизм як привід для того, щоб сварити їх (хоча ти приховуєш це, заявляючи, що “свідчиш” їм) та перестати приділяти їм увагу (хоча ти приховуєш це заявою, що “відділяєшся від невірних”). Свою зневагу до батьків та неправильне ставлення до них ми можемо виправдовувати своїм посвяченням і побожністю.

Кажучи загалом, дуже легко прирівняти релігійну діяльність (відвідування богослужінь, членство в церковній раді, свідчення невірним та відвідування християнських заходів) зі стосунками з Богом. Люди можуть вважати себе “близькими до Бога”, тому що вони дуже завантажені християнською діяльністю, але при цьому не турбуватися про те, щоб бути добрими батьками, сусідами, друзями, громадянами та навіть богопоклонниками.

4. Прочитайте вірші 6-7. Як ви вважаєте, як людина може “поклонятися” Богові та “шанувати” Його, але при цьому мати серце, “далеке від Нього?”

Це важливе твердження викликає багато роздумів. Цей принцип яскраво ілюструє притча про двох синів у Луки 15:11 і далі. Там ми бачимо старшого брата, який слухається наказів батька та проводить із ним багато часу, але показує, що серцем і духом він є далеко від батька. Як таке може бути?

Цитата з Ісаї 29:13 показує, що справжня мета Закону – наблизити нас до Бога. “...серце ж їхнє далеко від Мене...” (вірш 6). “*Далеко від Мене*” – це глибокі слова, що говорять про взаємини. Він стверджує: “Ви виконуєте, що я наказую, та бажаєте того, що Я даю, але насправді прагнете не Мене, але тільки того, що Я даю”.

Ісаї 29:13 фактично стверджує, що мета Закону – мати тісні стосунки з Богом, більше догодити Йому та пізнати Його. Найбільша заповідь: “Люби Господа Бога свого всім серцем своїм”. Закон є шляхом до того, щоб пізнавати Його, ставати подібним до Нього та догоджати Йому, бо саме цього бажає Його серце. Коли Закон є засобом, щоб поглибити наші стосунки з Богом, тоді він правильно діє в нашому житті. Коли він стає метою сам по собі, коли ми використовуємо його, щоб показати, що ми є добрими та моральними людьми, ми накидуємо зашморг на себе та на всіх довкола нас. Зверніть увагу, що Бог дав 10 заповідей лише після того, як визволив їх із Єгипту. Закон не був засобом, щоб визволитися з Єгипту, але способом підтримувати стосунки з Господом у новому краї. Закон Божий – це просто посібник, що навчає дружити з Богом. (Він спонукає розвивати стосунки на основі завіту).

5. Прочитайте вірші 14-23. Що в цих віршах Ісус говорить нам про СПРАВЖНЮ нечистоту?

Ісус повністю спростовує аргумент фарисеїв. Він показує, що ставиться до Закону та до потреби у святості набагато серйозніше, ніж вони. Ісус показує, що проблема нечистоти не є лише зовнішньою і з нею не можна впоратися шляхом самовдосконалення, але ми маємо справу з внутрішнім станом, який можна виправити лише через радикальне перетворення благодаттю.

а) По-перше, Ісус показує, що справжня чистота не є питанням зовнішнього дотримання. Ісус сказав це, “очищуючи всяку їжу” (вірші 19). Деякі люди запитували: “Хіба ж Ісус не відкидає заповіді Божі? Хіба ж Старий Заповіт не називає деяку їжу нечистою?” Ісус не відкидає Божі заповіді, але змінює їх через виконання. Закони про чисте та нечисте показували, що необхідно бути чистим, щоб прийти до Бога (див. Заповіді блаженства: Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога). Але у Христі ми можемо приходити до Бога святими, зі святістю Христа. Подібно до цього, Ісус є істинною жертвою, яка виконала заповіді щодо жертвоприношення тварин у Старому Заповіті. Він не відкинув ці закони, але виконав їх. Тому ми не приносимо тварин у жертву та не дотримуємося законів про чистоту, бо Він – наша жертва та наша чистота. (Про це йдеться у цілому Посланні до євреїв). Дуже важливо зрозуміти це. Сьогодні багато людей дивиться на велику кількість заплутаних обрядових законів та вважає, що вони роблять Біблію (або принаймні Старий Заповіт) застарілою книгою. Вони говорять: “Дивись, ми вже не дотримуємося всього цього! То чому маємо чинити за Біблією в інших сферах?”

б) По-друге, Він показує, що гріх починається зсередини – у мотивах та бажаннях серця. Насправді переступи (гріхи) є лише плодом, а корінь (гріх) складається з неправильного ставлення: егоїзму, гордості, бунту проти Бога і т. п. Іншими словами, як нерозумно було б вважати, що піст – фізичний голод є духовним голодом, так нерозумно й думати, що фізична/ритуальна чистота є духовною чистотою. Духовна чистота – це коли серце сповнене любові до Бога та до ближнього.

6. Назвіть усе, що ми дізнаємося про християнське вчення про гріх із віршів 13-23.

а) Вірш 13 – Гріх – це порушення Божих заповідей, а не людських звичаїв чи культурних норм. Ісус називає “Слово Боже” еталоном для осудження гріха. Тому про гріх не можна судити на базі популярних точок зору або норм культури, що часто змінюються, але на основі незмінних істин Біблії (див. Римлян 4:15 – де ж немає Закону, немає й переступу. Або 1 Івана 3:4 – гріх – то беззаконня). Зверніть увагу, що деякі гріхи в переліку Ісуса (вірш 20 і далі) є неприйнятною поведінкою і в наші дні (наприклад, вбивство) але іншим сьогодні майже аплодують (наприклад, “гордощі” та “безстидство”).

б) Вірш 20 і далі – Хоча обрядовий закон Старого Заповіту був тимчасовим, основний моральний закон, 10 Заповідей, все ще використовується як еталон. Ісусовий перелік гріхів пов’язаний із так званою “другою таблицею Закону” – заповідями, що говорять, як проявити любов до ближнього.

6-а заповідь – “Не вбивай!”

“Душогубство” (вірш 21) – це завдання тілесних ушкоджень.

“Зневага” (вірш 22) – це приниження людей словами, руйнування їхньої доброї репутації.

“Лукавство” (вірш 22) – це злі наміри щодо іншої людини.

7-а заповідь – “Не чини перелюбу!”

“Розпуста” (вірш 21) – це сексуальні стосунки поза шлюбом.

“Перелюб” (вірш 22) – це конкретніше шлюбна невірність.

“Безстидство” (вірш 22) – це сексуально нечисті думки, що призводять до аморального життя.

8-а заповідь – “Не кради!”

“Крадіж” (вірш 21) – це несправедливе присвоєння собі того, що належить іншому.

“Заздрісне око” (вірш 22) – це обурення тим, що у когось є те, чого в тебе немає. Це бажання не лише того, щоб і в тебе воно було, але й щоб вони втратили це.

9-а заповідь – “Не свідкуй неправдиво”

“Підступ” (вірш 22) – це обман, надання неправдивої інформації, приховування від людини правди, на яку вона має право.

10-а заповідь – “Не жадай!”

“Лихі думки” (вірш 21) – це говорить про загальний стан жалю до себе та незадоволення власним життям. Це загалом життєва позиція, що призводить до насилля, нечистоти, крадіжок та нечесності.

1-а заповідь – “Хай не буде тобі інших богів переді Мною!”

“Гордоці” (вірш 22) – це означає видавати себе за бога, жити заради своєї слави (самозвеличення), самому визначати, що добре, а що погане (свавілья).

“Безумство” (вірш 22) згадується разом із гордощами тут та в інших місцях Біблії, тому що через гордощі людина шкодить сама собі. Гордоці – це безумство, тому що роблять людину немудрою настільки, як дитина. Разом ці дві риси призводять до закоренілої впертості та егоцентризму: “Ніхто не має права вказувати мені”. Основна характеристика такого серця – бажання досягти свого (Ісаї 53:6).

в) Вірш 20 і далі – Ми також дізнаємося, що кожна заповідь забороняє не лише певні вчинки, але й неправильний стан серця та мотивацію. Гріх – це певний стан серця, а не просто видимі вчинки. У переліку гріхів Ісус змішує вчинки (душогубство, крадіж) з мотивацією/думками (лукавство, завидливе око). Кожне душогубство проросло із лукавства, отож, лукавство – це жолудь, а душогубство – це дерево. Ціле дерево колись було жолудем. Бог зацікавлений не тільки зовнішнім, але й внутрішнім. Тому, щоб діло було добрим, воно має а) не суперечити Божому Закону та б) бути зроблене від усього серця для Божої слави (1 Коринтян 10:31 – усе на Божу славу робіть!). Отже, гріх – це не просто вчинок, що не відповідає Божим стандартам, але й будь-яка думка, що не відповідає їм. Якщо в певний момент ми не любимо Бога всім серцем своїм, всією душею та силою, всім розумом, ми грішимо (Матвія 22:37), тому що ми Йому це винні. Ось чому в Ісаї 64:6 сказано, що “вся праведність наша немов поплямована місячним одіж”, бо наше серце ніколи не буває абсолютно правильним перед Ним.

г) Вірші 14-15 – Гріховність виникає зсередини, здебільшого з нашої природи, а не ззовні, як ми часто думаємо. Зараз поширена думка, що люди за своєю природою є добрими, і вони роблять зло, тому що на них тисне суспільство або неправильно виховують батьки і т. п. Але Ісус чітко заявляє, що ми грішимо тому, що ми є грішниками, а НЕ ми є грішниками, тому що з нами неправильно поведися.

г) Вірш 23 – Гріх робить нас “нечистими”. Ми всі недостойні увійти в Божу присутність. Ми не можемо спасти себе.

7. Подивіться на вірш 19. Як Ісус міг просто “очистити всю їжу”? Чи Він перекреслив велику частину Писання? Див. Матвія 5:17-18.

Чи говорить Ісус: “Деяких частин Біблії вже не потрібно дотримуватися; деякі частини застаріли?” Це, здається, не відповідає тому, що Ісус сказав про Закон Божий в Матвія 5:18: *“Поправді ж кажу вам: доки небо й земля не минеться, ані йота єдина, ані жоден значок із Закону не минеться, аж поки не збудеться все”*. Ця категорична заява, здається, зовсім не відповідає Марку 7:19! Але, можливо, нам потрібно уважніше подивитися. Перед самим твердженням про Закон у Матвія 5:18 Ісус говорить нам про Своє ставлення до нього: *“Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, Я не руйнувати прийшов, але виконати”*. Це означає, що Ісус “очистив усю їжу” не через скасування законів про чисте, але через виконання їх.

У 3-ому розділі Захарії пророк бачить у видінні первосвященика, який стояв перед Господом, одягнений у брудний одяг (вірш 3). Але Бог не докорив йому і не покарав його. Навпаки, Господь докорив сатані, що стояв біля первосвященика і звинувачував його у гріху (вірш 2). Далі Бог сказав: *“Здійміть з нього цю брудну одежу!... Я зняв з тебе провину твою, і зодягну тебе в шати коштовні...”* (вірші 4-5). Далі Господь говорить про день у майбутньому, коли *“відкриється джерело для Давидового дому та для єрусалимських мешканців для жертви за гріх і за нечистоту”* (13:1).

З Ісусом повелися як із нечистим, Його розп'яли поза табором на нечистому пагорбі, щоб ми могли приступити до Бога *“з щирим серцем, у повноті віри, окропивши серця від сумління лукавого та обмивши тіла чистою водою!”* (Євреїв 10:19). Ісус виконав закони про чисте, тому в Ньому ми є *“чистими”*.

8. Які головні думки можна виокремити із сьогоднішнього заняття? Для кожної думки назвіть можливі застосування на сьогодні.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Увесь текст 6:31-10:45 відкриває Ісуса як Відкупителя. Цей текст показує, від чого потрібно відкупити людей.

Чому Ісус прийшов: Ісус засудив людську релігію, розроблену на основі Старого Заповіту. Він натякає, що відкупить від гріха, показуючи, що причиною розділення з Богом є гріх. Ісус проголошує Закон Мойсея застарілим. За Нового Заповіту всі можуть спастися, не тільки євреї.

Як я маю відповісти? Придумана людьми релігія неправильно встановлює діагноз і не може запропонувати зцілення. Джерело зла – наші гріховні серця. Люди хочуть мати конкретні правила, щоб досягти праведності перед Богом, але Ісус представляє Себе як єдиний шлях до праведності перед Богом.

Від Марка

Релігія проти Євангелія II

Марка 7:24-37

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Тир – місто, що було розташоване за географічними межами Ізраїлю. Подорож Ісуса до Тира – єдиний записаний епізод, коли Він виходив із Ізраїля. Відвідати Тир означало зайти на “нечисту” територію поган.

Ми повинні розуміти, що принаймні ці перші випадки мають прямий зв'язок з ученням Ісуса про природу гріха в Марка 7:1-23. Закон Мойсея вимагав, щоб ті, хто поклоняється, були ритуально чистими, фізично здоровими, не мали б контакту з мертвими тваринами або людьми, утримувалися від цілого переліку нечистої їжі тощо. Мета цих правил – служити наочними посібниками, які вказують, що нам потрібно бути святими перед Богом. Хвороби, тління та бруд символізували гріх. Релігійні вожді, однак, дивились на ритуальну чистоту не як на символ святості, але, по суті, як на саму святість. У результаті вони додавали до біблійних законів ще більше правил і наказів, передань старших. Вони вірили, що можна догодити Богові, скрупульозно оберігаючи себе чистим від нечистих людей, місць та справ. Ісус стверджує, що вони абсолютно неправильно зрозуміли мету старозаповітніх законів. Гріх – це насамперед внутрішня проблема, проблема серця. Гріх неможливо виправити зовнішнім омиванням, але тільки внутрішнім духовним перетворенням.

1. Прочитайте вірші 24-26. Чому Ісус пішов у “землю тирську”? Чи Він просто хотів знайти час для Себе? Або здійснити служіння? Чому ця подорож має важливе значення і описана після уривку 7:1-23?

Вірш 24 вказує, що Ісус намагався трішки побути наодинці. Причину не вказано. У Марка немає згадок про учнів, хоча Матвій (15:21 і далі) говорить нам, що учні були з Ним під час цієї подорожі. У світлі попередніх спроб Ісуса знайти для Себе відпочинок в 6:30-34 та в 6:53-56, обидві з яких були невдалими, схоже, що Він знову намагався знайти час для відновлення особистих сил. Але (див. Марка 7:18) ми також знаємо, що Його учні не зростали так, як слід, духовно та в пізнанні. Напевно, Ісус також хотів провести час особисто з ними, віддалено від публічного служіння задля особистого повчання учнів та їхнього духовного росту. Отже, Ісус пішов у цей край зовсім не для того, щоб здійснювати прилюдне служіння для його мешканців.

З іншого боку, Його подорож у Тир мала і місіонерське значення. Це єдиний випадок, який описує, що Ісус покинув територію Ізраїлю. Він ішов у нечисте поганське болото. Більшість релігійних людей взагалі не спілкувалася з поганями. Хоча Ісус і не збирався здійснювати служіння серед місцевих жителів, Його подорож до краю поган має велике значення. Ця подорож після Ісусового диспуту в Марка 7:1-23 підкреслює, що Він відкидає законництво та націоналізм тодішніх релігійних вождів.

Отже, як ми бачимо, це складне питання! Ісус, мабуть, поєднував стратегічне місіонерське служіння із задоволенням особистої потреби у молитві та відпочинку. Нам теж не слід вбивати клин між нашим служінням та особистим життям! В усьому, що ми робимо, ми повинні бути слухняні та віддані Христові.

2. Розгляньте вірші 24-26. Подумайте, як Марко підкреслює, що Ісус опинився в “нечистій” ситуації.

Автор підкреслює, що людина, яка підходила до Ісуса, не була єврейкою. У цьому випадку людина була а) жінкою (загалом жінки в ті часи мали нижчий статус, аніж чоловіки), б) грекинею, народженою в поганському краї та в) в неї була дочка, яка мала “нечистого духа” (вірш 25).

У будь-якому випадку, це було практичне підтвердження того, що Ісус щойно сказав. Це – жінка-поганка, язичниця з роду, культури та релігії. Як ми бачимо, Марко постійно подає пояснення арамейських термінів, він писав це Євангеліє для греко-римлян. Вони були надзвичайно зацікавлені почути, як Ісус, святий єврейський Учитель, поставився до нечистої людини з нечистим духом.

3. Що незвичного та вражаючого у віршах 26-27 ми знаходимо а) в проханні жінки та б) у відповіді Ісуса на її прохання?

а) Її прохання

Оскільки цей край межував з Ізраїлем, цілком імовірно, що ця жінка знала переконання та погляди євреїв, особливо єврейських релігійних лідерів, стосовно поган. Для жінки навіть підійти та звернутися до чоловіка та ще й єврея вважалося безсоромним (див. Івана 4:29). Це було досить вражаюче, що жінка-язичниця просила святого єврейського чоловіка послужити їй духовно (див. Івана 4:9). Прийшовши до Ісуса, вона порушила всі правила – не лише єврейські, але й поганські. З точки зору євреїв вона була нечистою. З точки зору поган у світі існує багато богів та сил. Навіщо їй треба було звертатися за допомогою до Вчителя, строгого та вимогливого Бога Ізраїлю? Чому б не звернутися до богів її міста, народу або ремесла?

б) Його відповідь

Реакція Ісуса провокує багато дискусій. Його поведінка виглядає щонайменше різкою та грубою. У найгіршому випадку вона здається расистською та осудливою.

Дехто просто стверджував, що Ісус виявляє тут нетерпимість, але у процесі розмови Він стає більш толерантним. Це правда, що Ісус не прийшов у цей край, щоб служити місцевим язичникам (вірш 24), таким чином, здавалося б, можна припустити, що сміливість цієї жінки була несподіваною та неочікуваною навіть для Ісуса. Але проблема цієї точки зору полягає в тому, що в жодному з інших випадків Ісус не виявляв такої нетерпимості щодо язичників (див. у Матвія 8:5-12 про язичника-сотника та в Івана 4:1 і далі про жінку-самарянку). Також ми повинні запитати себе: “Чому Марко записав це оповідання в Євангелії для язичників, якщо воно показує Ісуса як упередженого фанатика, Якого настирлива грекиня все-таки примусила зробити те, що вона хотіла?” Існують два інші пояснення цього “різкого” тексту, які узгоджуються із загальним образом Ісуса як мудрого та доброго Вчителя.

(1) Ісус назвав язичників “нечистими псами”. Язичники були абсолютно далекими від законів про чисте, тому багато євреїв називали їх собаками. Собаки в ті часи – це, як правило, не симпатичні домашні тварини, а дикі звірі, які їли дохлятину і сміття. Вони в буквальному сенсі були найбільш нечистими

та небезпечними для здоров'я тваринами. (Наприклад, рабин Еліезер написав: *"Хто їсть із ідолопоклонником, подібний до людини, що їсть із собакою"*). Оскільки євреї часто ставилися так до поган, то жінка не здивувалась, що Ісус говорив до неї такими слова. Тут Ісус висловлює офіційну точку зору євреїв, яку Він щойно засудив у Марка 7:1-23. Він каже їй: *"Ти – язичниця, як же ти могла підійти до мене, єврейського Вчителя та попросити про допомогу?"* Чому Він це зробив? (Дивись (3) нижче).

(2) Можливо, Ісус висловлював більш помірковану та конкретну думку. Подивившись уважніше, ми бачимо, що Ісус говорить не про звичайних собак, що жили на вулиці та їли зі смітників, але про *"щеньат"*, тобто цуценят, які жили у домі з сім'єю та бігали під столом. А це вже набагато менш образливе порівняння. Також Він говорить, що діти мають їсти *"перше"* (вірш 27), що вказує, що цуценята теж їстимуть, але пізніше. Можливо, це стосується того, що вона перервала Його відпочинок і повчання учнів. Вона безцеремонно втрутилася в Його плани. Він говорить: *"У мене є план: спочатку донести Євангеліє до Ізраїлю, а пізніше – до всіх народів. Я тут із "дітьми", і ми зібралися для спілкування за столом, а ти втручаєшся. Так само як неправильно було б віддати хліб цуценят, коли діти ще не наїлися, так і не настав ще час здійснювати служіння серед вас"*.

(3) Як би ми не розуміли цей вислів, Ісус відмовляє їй, говорячи, що вона не має права на Його служіння. Можливо, Господь нагадує їй, що вона нечиста язичниця, або говорить їй, що вона перериває Його служіння учням, або, можливо, Він одночасно робить і перше, і друге. У будь-якому випадку, вона чітко розуміла, що порівняння її з собаками означає, що вона насправді не має права бути за столом. Як би там не було, спочатку Він відмовив їй у невідкладному благанні. Але чому? Більшість дослідників Біблії називають це *"вдаваною відмовою"*, яка була призначена, щоб розпізнати підґрунтя прохання жінки. Серед язичників було багато популярних чудотворців і чаклунів. Як і у випадку, описаному в Марка 5:25 і далі, Ісуса не задовольняло марновірство. Його чудеса не були голими проявами Його сили, але діями, скерованими на відкуплення, і Він здійснював їх у відповідь на віру або щоб пробудити віру. *"Ісус цим загадковим твердженням випробовує віру жінки. Це принизливе порівняння було призначене, щоб спонукати до ще одного прохання"* (Лейн, с. 262).

4. Як вона відреагувала у віршах 28-30? Чого це навчає нас про те, як прийняти Христа вірою?

Жінка показує, що завдяки вірі її серце було відкрите перед Христом. Її реакція показує нам, яким чином також і ми можемо прийняти Його вірою (ось чому Марко записав це).

а) По-перше, вона зовсім не образилась за таку низьку оцінку її гідності. Вона говорить: *"Так, Господи"*, а не: *"Як Ти насмілюся так говорити?"* або *"Я настільки ж добра, як і інші люди. Я теж заслуговую місця за столом!"* Вона покійно погоджується: *"Так, Господи"*. З чим же вона погоджується? Вона погоджується з тим, що її порівняли з собакою! Як ми обговорювали вище, значення цих слів могло мати більш грубий чи менш грубий відтінок. Але в будь-якому випадку це означало, що вона не має права бути за столом. Вона не ображається. Вона не розцінює низьку оцінку як расистську заяву, ніби люди її типу не мають

прав, але розуміє, що як грішна людина вона не заслуговує Його допомоги. Тут велика іронія та парадокс Євангелія. Тільки якщо ти визнаєш, що є собакою під столом, можеш стати дитиною за столом.

б) По-друге, вона все-таки відмовляється прийняти негативну відповідь. Вона приймає цю парадигму про собак під столом, але потім із покорю та повагою висловлює свої аргументи в межах Його ж системи поглядів. Вона знала про роль собак у звичайному грецькому домі. Вона знала, що, хоч їжа в основному призначалася дітям, цуценяттям теж було що поїсти з того, що залишалося. Члени сім'ї з радістю кидали шматочки своїм домашнім тваринам. Жінка використала це як аргумент на свою користь. "Так, Господи, я не заслуговую сидіти за столом, але я знаю, що на столі є достатньо і для мене! Справді, хіба ж діти не годують своїх домашніх тварин під час обіду?" З покорю прийнявши свою негідність, вона показує свою впевненість у милості та силі Христа. Її не відштовхнула вдавана відмова.

Це більше, ніж кмітлива відповідь. Вона показує дуже важливий баланс у нашому приході до Христа. Якщо, з одного боку, вона відреагувала б із надмірною гордістю (наприклад: "Як Ти насмілився сказати, що я недостойна?"), вона б не знайшла Христа. З іншого боку, якби вона відреагувала з надмірним відчаєм (наприклад: "Ти правий! Для мене немає ні милості, ні допомоги!"), то вона теж не зустрілася б із Христом. Неприйняття вірою чи то глибини нашої гріховності, чи то величі Його благодаті перешкоджає прийняти Христа як Спасителя. Християнин не повинен бути ані сміливим, але непокірним, ані покірним, але несміливим, натомість і сміливим, і покірним одночасно. Як це може бути? Якщо спасіння лише через благодать, то це означає, що я негідний, але одночасно все ж таки дуже цінний і люблений. Людська релігія не може виробити такої сміливої покорі в нас – ми або достойні бути за столом, або зовсім нічого не заслуговуємо, залежно від нашого успіху. Але ця жінка проявляє спасительну віру, що показує сміливу покору тих, хто знаходить Христа. Дух реалізує це в ній навіть у той час, коли вона говорить.

Бути або гордим, або пригніченим означає певною мірою відмовлятися дивитися на Христа як на Спасителя та продовжувати намагатися спасти самого себе. Джон Ньютон одного разу написав чоловікові, який був у депресії:

"Ти говориш, що тебе переповнює почуття вини та негідності... Ти говориш, що важко зрозуміти, як святий Бог може прийняти таку жахливу особу, як ти є.. Тоді ти висловлюєш не лише низьку оцінку самого себе, але й надто низьку оцінку особи, діла та обітниць Відкупителя... Ти нарікаєш на свої гріхи, але, коли ми аналізуємо твої нарікання, вони настільки сповнені самоправедності, невірства, гордості та нетерпіння, що мало чим кращі за найгірше зло, про яке ти шкодуєш".

Зверніть увагу, що Ньютон стверджує, що сумніви у Божій благодаті (тобто коли людина вважає, що Бог не простить та не прийме таку погану людину) є проявом самоправедності. Як так? Це – відмова прийняти Боже благовоління на основі милості. Коли серце говорить: "Якщо я цього не заслужив, тоді я не прийму його як дар", то воно настільки ж самоправедне, як і серце гордого фарисея. Воно хоче, щоб Ісус був прикладом і Відкупителем праведних, а не Спасителем усіх через благодать.

Отож, жінка є яскравим прикладом справжньої спасительної віри. З одного боку, в неї не було злоби. Вона сказала: "Ти правий! Я – собака! Я – грішниця, нечиста і негідна". Отож, вона прийняла принизливий вислів Ісуса. Але, з другого боку, в неї не було відчаю. Вона сказала: "Але я знаю, що Ти милосердний і Твоя любов дуже велика. Я знаю, що в Тебе є щось для мене. Я не заслуговую цього, але мені це потрібно." І гордість (невизнання свого гріха), і відчай (невіра в Божу благодать) є проявами невірства. І в тому, і в іншому випадку людина не усвідомлює, що Ісус – наш Спаситель. Отож, вирішення проблеми гріха – не намагання досягти моральної досконалості, але визнати свої моральні провини і повністю поклатися на прощення Христа. Ти є більш грішним і нечестивим, ніж ти коли-небудь вважав, однак Господь любить тебе більше і більше готовий прийняти, аніж ти будь-коли сподівався.

5. Прочитайте вірші 31-37. а) Що унікального ми бачимо в цьому зціленні у порівнянні з попередніми uzдоровленнями? Чому Ісус робив усе це? б) Як ви вважаєте, чому Марко продовжує розповідати про зцілення Ісуса?

а) Що унікального?

По-перше, Ісус відвів чоловіка вбік від натовпу. В інших випадках Ісус робив чудеса в усіх на очах, але тут Він відмовився це зробити. Чому? Ісус, певно, щось знав про дух цієї людини, що спонукало Господа захистити його приватне життя. Можливо, цьому чоловікові було важко витримати те, щоб бути видовищем для всіх. Можливо, він дуже боявся, й Ісусові треба було відвести його вбік, у безпечне місце, щоб встановити стосунки довіри.

По-друге, Ісус використовує багато фізичних жестів, чого раніше Він не робив. Вклав пальці Своєї йому в вуха, сплюнув Собі на пальці, доторкнувся до його язика, споглянув на небо. Ми знаємо з інших зцілень, що для Ісуса не було необхідності це робити, щоб проявити Свою владу. Чому ж тоді Він це робить? Він, мабуть, використовує метод спілкування глухонімих. Цей чоловік висловлювався мовою знаків, тому й Ісус скористався нею! Господь виявляє глибоке співчуття і велику зацікавленість у ньому.

Головна думка така: оскільки для Ісуса не було необхідності використовувати мову знаків, щоб здійснити зцілення, то Він робив це заради емоційних і фізичних потреб цього чоловіка. Який прекрасний приклад! Ісус вдається до найкращого способу проявити любов до цього чоловіка та допомогти йому. Він пристосовується, щоб задовольнити його потреби. Вірш 34 говорить нам, що, коли Ісус споглянув на небо, Він зітхнув. Це вказує на Його глибоке емоційне співчуття до нас.

б) Чому Марко розповідає нам про це?

Марко використовує дуже рідко вживане слово, говорячи про дефекти мови цього чоловіка: грецьке слово *mogilalon*. Єдине інше місце, де в Біблії використовується це слово – в Ісаї 35:5 (у давньогрецькому перекладі). Те місце описує прихід майбутнього: "Тоді то розплющатимуться очі сліпим і відчиняться вуха глухим, тоді буде скакати кривий, немов олень, і буде співати безмовний язик!" Чарльз Веслі так висловив це словами гімну:

Глухий, почуй! Німий, хвали!
Відкрийте всі уста.
Сліпий прозри та слав Христа,
Кривий, від радості скачи!

Таким чином Марко нагадує нам, що Ісус приніс Царство. Царство Боже приходить, щоб відновити весь світ.

6. Перегляньте ще раз ці два випадки та сформулюйте, які практичні уроки можна з них взяти.

Практичних уроків є більше, ніж ми можемо тут записати. Але ось деякі з них:

а) *Ісус не є прирученим левом.* Цю фразу взято із книги К. С. Льюїса "Хроніки Нарнії", але не обов'язково прочитати книгу, щоб зрозуміти суть. Перша відповідь Ісуса на прохання жінки-сирофінікійки є дуже загадковою і спримається як негативна і різка. Але до глухонімого від самого початку Він поставився ніжно і співчутливо. В інших місцях ми бачимо, що Ісус гнівався, коли зціляв людей (Марка 1:41, 3:5-6, 11:12-17), або зволікав, що здавалося невиправданим і жорстоким, наприклад, коли дочка Яіра помирала. Ісус був досить непередбачуваним, і Він не завжди був ніжним, лагідним і доброзичливим. Чому? Він є Богом. Він вищий за нас усіх. Повертаючись знову до книги "Хроніки Нарнії", ми можемо сказати: "Безпечний? Чи ж мова йшла про безпеку? Але Він добрий. Він – Король, кажу ж вам". Не поспішай думати, що знаєш, що Ісус повинен робити у твоєму житті. Як написав Джон Ньютон: "Все необхідне Він посилає, ніщо не є необхідним, що Він затримує".

б) *Ісус приймає кожного. Він не звертає уваги на культурні, класові та національні бар'єри.* Зцілення глухонімого відбулося в Декаполісі, в регіоні, де були розміщені 10 незалежних міст язичників. Отож, люди в натовпі і цей чоловік, напевно, також були язичниками, як і та жінка. Марко продовжує показувати нам, що ніхто не є безнадійно нечистим, бо всі є нечистими перед Ним. Ісус говорить нам в інших місцях, що тільки Він може очистити нас (Івана 13:10; Івана 15:3 – Через Слово, що Я вам говорив, ви вже чисті). Ісус часто перед тим як сказати учням "добру новину", повідомляв їм погану звістку. Дивись Луки 10:25 і далі; Марка 10:21 і далі. Якщо Ісус ігнорував культурні бар'єри, то ми теж повинні знаходити друзів і розвивати стосунки незалежно від класових та культурних бар'єрів.

в) *Якщо Ісус повівся з глухонімим із таким співчуттям та зацікавленістю, то і ми маємо поводитись так із іншими людьми.* Ісус, так би мовити, вивчив мову того чоловіка, щоб спілкуватись з ним. Отже, ми повинні бути готові приходити до людей зі зрозумілими для них поняттями, з їхньою системою мислення, говорити до них зрозумілою їм мовою, задовольняти їхні потреби та переживання. (Звичайно, що в цьому напрямку можна впасти у крайність. Потрібно закликати людей до покаяння та зміни поведінки).

г) *Коли нам доведеться постраждати заради Ісуса, слід пам'ятати, що наші страждання набагато менші, ніж ті, які Він витримав заради нас!* Коли Ісус зітхнув (вірш 34), Він або насправді переживав страждання (через Свій емоційний зв'язок) або зробив це, очікуючи страждань пізніше. Зітхання вказує

на ціну, яку Він мав заплатити, щоб зцілити нас, – хрест. Щоб “собаки” стали “дітьми”, єдиний Божий Син, повиснувши на хресті, мав стати “собакою,” нечистим, недостойним сидіти за столом. Щоб любити нас, Він мав прийняти на Себе Божий гнів за гріх. Якщо ми прагнемо навчитися співчувати людям, якщо ми хочемо донести Євангеліє до інших культур, нам також доведеться зітхати. Це – важко. Але це ніщо в порівнянні з тим, що Він мав зробити для нас. Подумай про це. Нам буде легше платити невелику ціну, якщо ми пам’ятатимемо, яку велику ціну Він заплатив.

Від Марка

Ким є цей Цар?

Заняття 8 | Марка 8:1-30

Тепер ми підійшли до середини Євангелія. До цього автор, Марко, давав відповідь на питання: "ХТО ЦЕ?"

Все, що Ісус робив чи говорив, допомагало читачам поступово зрозуміти, Ким Він є. Тепер ми підходимо до першого з двох кульмінаційних моментів Євангелія: один із них розміщений в середині книги, а інший – в кінці. В обох моментах важлива особа "прозріває" та відкрито визнає, що Ісус має "Ім'я, що вище над кожне ім'я". Тут, у 8:29, Петро говорить: "Ти Христос", тобто обіцяний Месія-Цар, Який принесе на землю Боже Царство і зцілить від усякого зла. А потім в кінці Євангелія в 15:29 сотник біля хреста стверджує: "Чоловік Цей був справді Син Божий!" Спочатку один із Його учнів розуміє, Ким Він є, і нарешті весь світ зрозуміє, Хто Він такий. Але реакція учнів на всі докази до цього моменту, описаного в 8:29, свідчить про значний брак розуміння. До них все ніяк "не доходило", вони не розуміли очевидного.

1. Чим відрізняються чуда нагодування у віршах 1-10 та в 6:30 і далі? З якою метою Марко описав тут це чудо?

Це друге чудо нагодування великого натовпу. (Ісус говорить про обидва нагодування у віршах 19-20, отже, це не дві фальсифіковані розповіді однієї й тієї ж події, як деякі припускають). Нам варто пам'ятати, що Марко не просто оповідач, але й учитель. Він ретельно добирав необхідний матеріал. Він би не описав ще одну подібну подію, якби не хотів щось підкреслити. Отож, нам потрібно розглянути відмінності між цими двома подіями.

Основна різниця – місце перебування. У 7:31 нам сказано, що Ісус прийшов у Десятимістя (Декаполіс). Той регіон складався з десяти міст язичників (звідки й пішла його назва), розташованих навколо Галілейського моря. То була дуже багатонаціональна, космополітична місцевість, тому в натовпі переважно були язичники. Ось як один із дослідників Біблії описав цей регіон:

"Провінція Галілея була невеликою, лише 80 на 40 кілометрів, але густонаселеною: у провінції було не менше, ніж 204 селища, у кожному з яких мешкало не менше 15 000 жителів. Це була найгустонаселеніша місцевість на Близькому Сході... Галілея перебувала в руках язичників, де панували грецька мова і поганська культура, а вплив євреїв був незначним" (Майкл Грін "Євангеліє від Матвія на сьогодні" (Michael Green, Matthew for Today), с. 65-66).

Основна різниця між цим чудом нагодування та попереднім полягає в тому, що це чудо показує, як Ісус послужив багатонаціональному натовпу язичників, а не натовпу, що складався лише з євреїв. Деякі також зауважили, що у 8-му вірші використовується грецьке слово, що означає великий кошик, який використовували язичники, на відміну від кошиків, про які йшла мова у 6:43. Також тут більше підкреслюється факт, що люди "поприходили здалека" (вірш 3). Це вказує, що люди зібралися з далеких окраїн цієї багатонаціональної місцевості.

Отже, Марко навчає нас, що Ісус є Спасителем усього світу, не лише Ізраїлю. Це оповідання йде відразу після розповіді про жінку-сирофінікійку в Марка 7, яка чітко розкривала цю тему.

Інша відмінність полягає в тому, що, на перший погляд, здається однаковим – нерозуміння учнів в обох випадках. Вони знову ж таки й не підозрювали про владу Ісуса нагодувати натовп людей (вірш 4) і пізніше в цьому розділі Ісус вказав на їхнє невірство і нерозуміння Його особи та здібностей, незважаючи на два чуда нагодування.

Іншими словами, це оповідання максимально виявляє духовне невігластво учнів. Нам, читачам Євангелія, важко повірити, що учні не зробили висновків із чуда нагодування 5 000 людей і не усвідомили Його чудотворної сили в нагодуванні 4 000. Але Марко показує, наскільки великою є духовна сліпотата. Учням ніяк не вдається навчитися застосовувати до нової ситуації те, що вони знають про Ісуса (див. Марка 6:45-52). А це і є визначення невірства. Таке викриття духовної сліпоти та нерозуміння є дуже важливим для розділу, тому що в розділі показано інші приклади сліпоти, що підводять до визнання Петром повної божественності Христа у віршах 29-30.

Звичайно ж, ми повинні бачити себе в учнях. Зрілі віруючі знають з власного досвіду, що наші серця постійно сумніваються в Ньому знову і знову, хоча ми потрапляємо в ситуації, в яких Він раніше проявив Свою владу і турботу про нас. Ми ніколи не перестаємо хвилюватися. Ми не очікуємо, що й цього разу Господь допоможе нам. Зараз ми повинні подивитися на свої тривоги і побачити, наскільки ми забуваємо те, що Він зробив для нас раніше. Духовна пам'ять – вкрай коротка. Такими є наші серця.

2. Чому фарисеї просили знамення в 11 вірші? Чому Ісус не дав їм знамення? Чого це навчає нас про те, якою має бути наша віра в Ісуса?

Фарисеї бажали, щоб Ісус дав їм знамення не просто для того, щоб показати, що Він має владу (адже це було очевидним), але щоб підтвердити, що Він є очікуваним Месією. Вони вже, звичайно, бачили багато Його знамень. Отже, це прохання означає, що вони вважали, що жодне з попередніх чудес не було достатньо великим. У кожному випадку різні члени їхньої секти могли вказати, що те чи інше чудо можна приписати сатані або магічній силі, або хитрості, або якомусь джерелу енергії. Вони вважали, що Його чудеса ще не доводять до кінця, Ким Він є. Вони просили чогось більш дивовижного та безсумнівного.

Але якщо вже вчинених чуд було недостатньо, то якого знамення могло би бути достатньо? Стає зрозуміло, що їхнє прохання про справжнє знамення – це спосіб уникнути відповідальності. Вони фактично звинувачують у своєму невірстві Ісуса, а не самих себе. Їхня справжня проблема полягала в тому, що Ісус діяв не так, як вони очікували від Месії, і вони хотіли, щоб Він почав робити все по-їхньому. Месія мав би подолати тиранію. Чому ж тоді Він не звільняє усіх від гніту римлян? Замість цього, Він допомагає пригніченим: ціляє, годує та утішає, але цього не досить, щоб довести, що Він є Месією! Іншими словами, Він не пасував упередженням уявленням про Месію. Ось чому вони залишалися сліпими щодо свідчень і звинувачували Його у своєму невірстві.

Отож, ми дізналися, що вони вже вирішили, що Ісус не може бути Месією. Їхні упередження та самовпевненість відфільтровували всі підтвердження, які Ісус міг їм дати. Це показує силу духовної сліпоти.

Чому ж Ісус відмовив їм у знаменні? Він не відмовляється дати підтвердження тим, хто сумнівається. Дехто, читаючи це, бачить твердження, що віра в Христа має бути "сліпою" та не ґрунтуватися на доказах, але Він насправді дав їм багато знамен і чудес (див. Дії 2:22). Ісус стверджує, що ще одне чудо не породить віру в серцях тих, хто вже вирішив, що Він не може бути Месією. Ісус уже надав величезну кількість доказів Своєї божественності. Раніше Господь показав, якими помилковими були аргументи, що Він творив чудеса владою сатани (3:22 і далі). Але Він не міг дати їм того, чого вони прагнули, – доказів, які давали б таку абсолютну впевненість, що не потрібно було б ризикувати чи довіряти. Іншими словами, віра в Христа не може бути з примусу. Нікого неможливо змусити вірити. Жодні докази не зможуть проникнути в розум, що прийняв тверде рішення не вірити.

Висновок такий: віра в Христа починається з пошуків підтверджень. Але вона також складається з дослідження мотивів нашого серця. Ми не зможемо повірити, поки не усвідомимо, що ми є заангажованими суддями. Уявіть собі суддю, який розглядає справу акціонерного товариства, в якому він має акції. Він не зможе бути неупередженим, якщо знатиме: коли він визнає акціонерне товариство винним, то втратить тисячі доларів. Тому ми не можемо бути неупередженими, коли розглядаємо Ісуса і знаємо, що якщо визнаємо Його Господом, то повинні слухатися Його та втратити контроль над своїм життям. Щоб судити справедливо, ми повинні чесно визнати, що наші серця мають сильні упередження проти Христа і нам слід покаятися в цьому та стати відкритими щодо Нього, щоб зможти правильно зрозуміти докази.

Це порушує вкрай важливе питання. Чи можна щось довести так, щоб не залишалося жодних сумнівів? Відповідь така: те, в чому ми впевнені, неможливо було б довести абсолютно точно, якби ми не довірилися цьому. Ми можемо дивитися на докази, але доки не довіримося тезі, доти залишимося невпевнені. Коли в нас є багато підтверджень, то вимога "доказів" – це насправді спосіб уникнути необхідності довіритися. Таким чином, у фарисеїв була вже не інтелектуальна, а моральна проблема. У них було достатньо доказів (не для того, щоб упевнитися в Христі, але щоб стати більш відкритими та довіритись), але вони не хотіли вірити чи слухатись.

3. Що Ісус намагається донести до Своїх учнів у віршах 14-21?

Що навчає нас їхня нездатність розуміти про нас самих?

Ісус не бажав, щоб сліпота фарисеїв була притаманною також Його учням. "Розчина" (дріжджі) в ті дні була символом зла. Це – добрий символ: хоча грибкові зараження були символом тління, але дріжджі символізують невидимий вплив, що сильно поширюється (наприклад, дріжджі проникають в усе тісто і надають йому певної форми).

Отож, Ісус застерігає учнів, щоб вони, на відміну від фарисеїв, усвідомили своє невірство. Вони вдавали, що займають нейтральну позицію, мають відкритий розум, хоча насправді вони (несвідомо) були сильними прихильниками своїх

упереджень і не бажали довіритися! Як вказано вище, ми не зможемо вірити в Христа, якщо не усвідомимо своєї “розчини”, своїх упереджень проти Нього. Таким чином, розчина – це символ ставлення фарисеїв, їхнього законництва та лицемірства. Це застереження проти фарисейського небажання вірити. Іншими словами, вони мали досліджувати власні серця, щоб усвідомити небажання підкоритися Ісусові та очиститися від цього, щоб бути відкритими на свідчення. Далі вони мали усвідомити, що докази не приведуть їх до впевненості, якщо вони не довіряться.

Образна мова Ісуса про розчину одразу ж спантеличила учнів. Чому? Якби вони усвідомили, що частково подібні до фарисеїв своєю духовною тупістю, то, певно, зрозуміли б суть цих висловів. Але вони нічого не зрозуміли, адже їм навіть на думку не спадало, що вони теж мали таку ж сліпоту.

Тут є багато застосувань для нас сьогодні. Навіть якщо ми є посвяченими християнами, нам слід визнати, що ми теж постійно виявляємо духовне невігластво, адже ми часто не розуміємо цей важливий урок і думаємо, що знаємо набагато більше про Христа і про самих себе, ніж це є насправді. Це має породжувати покору, щоб у нас не було духовної пихатості, начебто ми все знаємо, щоб залишалася готовність постійно досліджувати біблійні тексти та істини, навчатися та з вдячністю приймати докори і т. п.

З іншого боку, коли ми дивимося на свідчення та роздумуємо, Ким є Христос, нам слід визнати, що цей процес настільки ж моральний, як і інтелектуальний. Іншими словами, а) ми повинні усвідомити свої початкові упередження проти Христа та б) нам не слід очікувати повної впевненості на основі свідчень до того, як ми довіримося.

Підсумок усього: нерозуміння учнів – це застереження для нас. Ісус не вибрав 12 найдурніших людей у світі. Вони були випадковими представниками людства, і їхнє духовне нерозуміння ілюструє нам те, що Біблія чітко заявляє нам в іншому місці: “Не може сказати ніхто: Ісус то Господь, як тільки Духом Святим” (1 Коринтян 12:3). Єдиний вихід із нашої духовної сліпоти – втручання Бога. Це підводить нас до чуда зцілення та Петрового визнання.

4. Прочитайте вірші 22-26. Чому Марко розмістив розповідь про зцілення між докорами фарисеям та учням і розповіддю про визнання Петра?

У віршах 1-10 ми бачимо сліпоту учнів, а у віршах 11-21 – сліпоту фарисеїв. Напевно, Марко продовжує розвивати цю тему, коли у віршах 22-26 розповідає, як Ісус зціляє людину, яка була буквально сліпою. Все це підводить до визнання Петра. Там ми бачимо, що Ісус може уздоровити і від духовної сліпоти. Якоюсь мірою це – припущення. Але Марко принаймні намагався показати знову, що попри їхню сліпоту та повільне розуміння Ісус насправді є “Христом” або Месією, про Якого пророкував Ісая в 35-ому розділі. На основі цього пророцтва були написані слова гімну: “Сліпий, прозри та слав Христа, кривий, від радості скачи!”

Чому Ісусові потрібно було торкнутися двічі, щоб зцілити сліпого? Ми знаємо з інших випадків, що для Ісуса не було необхідності робити це в два етапи. Один із дослідників Біблії дає чудове тлумачення: "Вражаючим є технічний медичний нюанс: не достатньо тільки бачити. Щоб зір функціонував належним чином, розум повинен розуміти те, що людина бачить. Відповідь на поставлене запитання тісно пов'язана зі станом учнів (вірш 18)... Вони не могли бачити правильно, тому що не розуміли того, що бачать" (Дік Лукас). Іншими словами, згідно з цим тлумаченням, перший дотик зцілив зір, а другий – розуміння.

У будь-якому випадку, два етапи показують, що наше зцілення від духовної сліпоти є поступовим. Що це практично значить для нас, коли ми наближаємося до Ісуса? 1) По-перше, це означає, що ми повинні визнати, як і сліпий, що не бачимо правильно. Має бути покая. 2) Однак прийти до Ісуса – це не просто інтелектуальний процес. Необхідне просвітлення. Справжній християнин повинен отримати оновлений "зір" – коли ми відкриваємо для себе, що євангельські істини тепер захоплюють та утішають нас. Ми не просто знаємо істину, ми "бачимо" її. Це повинно стати частиною життя справжнього християнина.

5. Прочитайте вірші 27-30. а) Що запитання Ісуса говорить нам про Нього? б) Що відповідь Петра говорить нам про Ісуса?

а) Запитання

Запитання вказує на різницю між Ісусом та всіма іншими засновниками основних світових релігій. Ісус, на диво, зосереджував Своє вчення на Самому Собоі. Інші релігійні вожді говорили переважно про поведінку та спасіння, і Ісус, звичайно, теж торкався цих тем. Але в основному і найбільше Він навчав про Себе, Свою особу та велич. Уявіть собі професора, який сказав би: "Найважливіше, чого я намагався навчити вас протягом останніх трьох років – щоб ви справді пізнали, хто я є". Такого вчителя одразу ж відкинули б як вкрай безумного та пихатого.

Але запитання Ісуса показує, що основною метою всіх Його повчань було розкрити, Ким Він є. Це спонукає нас до крайньої точки зору щодо Ісуса. Таке ставлення прийнятне лише в тому випадку, якщо Він насправді є унікальним, божественним. Якщо Він є просто людиною, навіть дуже великою, таке зацікавлення Собою є абсолютно неприйнятним. Отже, Ісус не може бути просто добрим вчителем, але є або Богом, або негідником, якого слід уникати.

б) Відповідь

Слово "Христос" означає "принц із неба". Месія – це Той, Хто мав принести Царство Боже і таким чином знищити пригноблення і біль та зцілити всяку хворобу. Тут Петро прийшов до надзвичайно складного усвідомлення, тому що Ісус порушив усі стереотипи та очікування євреїв того часу. Вони чекали, що Месія прийде один раз, в один етап і 1) зцілить пригноблених та 2) покарає гнобителів. Натомість, Ісус приходить двічі, у два етапи. Під час першого етапу Він прийшов у немочі, щоб принести жертву за гріхи та запропонувати допомогу пригнобленим, і лише на другому етапі, під час Свого другого приходу Він прийде в силі, щоб звільнити від усякого гніту та знищити всяке зло. Прихід у два етапи повністю спантеличив релігійних лідерів. Навіть Іван Хреститель засумнівався (див. Матвія 11).

Те, що Петро усвідомив, що Ісус у Своїм немінному стані був Христом, було неймовірним просвітленням. Це не означає, що Петро вже наперед зрозумів, що Ісус прийшов померти за гріхи. Він не усвідомлював, що цей Месія не прийде з політичною силою, як цього очікували. У Матвія автор додає, що Ісус також сказав у відповідь Петрові: "Блаженний ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло і кров тобі оце виявили, але Мій Небесний Отець" (Матвія 16:17). Це означає, що духовна сліпота Петра почала зцілюватись.

Як можна це застосувати? Християни знають, що Ісус прийшов, щоб принести Царство Боже, Царство світла, але Він поки що не поклав кінця старому світу/ царству темряви. Отже, ми живемо між 1-им та 2-им приходом Месії, коли два віки існують одночасно. Царство Боже поширюється через служіння, любов і жертву, але не через примус та силу.

6. Прочитайте вірш 30. Чому Ісус наказує Петрові нікому не розповідати, Ким Він є? Чи треба нам мовчати? Чому?

Швидше за все, наказ Ісуса нікому не розповідати пов'язаний із тим, що навіть самі учні не розуміли по-справжньому особу та служіння Месії. Хоча їхня сліпота почала зцілюватись, їм потрібен був ще один "дотик" (або декілька!), як у випадку зі сліпим. Вони були ще не готові проголошувати Ісуса як Христа, бо вони все ще бачили "людей, які ходять, немовби дерева", і все ще не розуміли повністю, що Він прийшов зробити. Тільки після Його смерті та воскресіння вони були готові проповідувати Христа.

Ми не перебуваємо в такому становищі, тому що живемо набагато пізніше після Його смерті та воскресіння. Усім християнам наказано говорити іншим про Ісуса (Матвія 28:20).

ДИВЛЯЧИСЬ УПЕРЕД:

У той час як перша половина книги зосереджується на тому, Ким є Ісус, друга половина зосереджується на тому, що Він прийшов зробити. У першій половині подаються відповіді на багато питань щодо того, Ким Він є. Врешті-решт, ми бачимо, що Він є і Богом, і людиною. Що Він – Цар, Який з неба прийшов, щоб принести прощення та благодать, щоб прийняти нас у Божу сім'ю і щоб панувати над нами та зцілити нас Своєю владою та Своїм словом. Однак перша половина книги залишає без відповіді запитання про те, як Він усе це здійснить. Наприклад: а) Чому Царя відкинули? В Марка 6 Ісус заздалегідь говорив, що Його відкинуть і що це Його доля – бути відкинутим. Чому? Чи означає це, що Він зазнає поразки? Чому Бог запланував, щоб Його – Царя – відкинули? б) Що ж робити з гріхом? Ісус показує нам, що гріх – це щось, що перебуває глибоко в нас, тому ми є нечистими. Однак Він постійно вказує, що все одно прийме нас через благодать. Як таке може бути? Що ж Він зробить із гріхом?

Як тільки Петро визнав Ісуса Христом, центр уваги змістився і друга половина книги відразу ж (і вперше) пояснює, що Ісус повинен померти, щоб досягти цієї великої мети. Отже, друга половина книги покаже нам, чому розп'яття на хресті було необхідним і чого цим було досягнуто. Це і є наступною темою.

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос, Цар-Відкупитель! Саме на це вказували чуда нагородування.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов відкупити тих, хто чує, бачить і розуміє, Ким Він є.

Як я маю відповісти? Існує достатньо свідчень про те, Ким є Ісус. Опис Його служіння у першій половині Євангелія від Марка показує, що ми не можемо виправдатись, посиляючись на незнання. На нас лежить відповідальність за нашу відповідь. Тих, хто залишається невіруючими, Він буде справедливо судити. Проте ніхто не може зрозуміти, доки Ісус не відкриє очей. Суду можна уникнути лише завдяки благодаті Бога та Його втручання.

Молитовні потреби

Частина II

Що Ісус прийшов зробити?

Від Марка

Слідування за Царем І

Заняття 9 | Марка 8:31–9:1

ВСТУП ДО ДРУГОЇ ЧАСТИНИ ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

Як було сказано минулого тижня, перша частина Євангелія від Марка багато розповідає нам про особу Ісуса, але залишає без відповіді питання про працю Ісуса – наприклад, яким чином Він принесе спасіння та Царство. Наприклад: а) У Марка 6 Ісус говорить, що Він буде відкинутим і що це Його доля – бути відкинутим. Чому? Чи означає це, що Він зазнає поразки? Чому Бог запланував, щоб Його – Царя – відкинули? б) У Марка 7 Ісус подає надзвичайно радикальне вчення про гріх. Гріх пустив своє коріння глибоко в нас усіх, не лише в тих, хто є ворогами християнства. Однак Він постійно вказує, що все одно прийме нас через благодать. Як таке може бути? Що ж Він зробить із гріхом? в) Також у першій половині книги часто показано, що учні не розуміли вчинків і влади Ісуса. Як тільки Петро визнає, що Ісус є Христос, центр уваги зміщується і Ісус відразу ж відповідає на ці запитання, говорячи (вперше) про хрест. Вся друга половина книги зосереджує увагу на цьому – на розп'ятому Месії. Вона показує, чому розп'яття на хресті було необхідним і що завдяки цьому було досягнуто.

Книга Марка поділяється на дві частини, кожна з яких складається приблизно з 8-ми розділів. Перша частина починається з проголошення головної думки “першої половини”: “Боже Царство наблизилось!” (Марка 1:14-15). Це приводить до визнання Петра у 8:29: “Ти Христос”. Тепер друга половина починається з проголошення головної думки “другої половини” в Марка 8:31-38. А кульмінацією є визнання сотника під хрестом у 15:29 – “Чоловік Цей був справді Син Божий!”

Тепер, коли Ісус відкриває більш виразні подробиці Своїєї місії, Він також детальніше пояснює, що означає слідувати за Ним. У першій частині Він говорить людям іти вслід за Ним (1:17-18, 20; 2:14-15), але тепер Він починає пояснювати, що охоплює це слідування. Як Ісус бере хрест, так і ми повинні робити. Як хрест і слава пов'язані між собою в житті Ісуса, так вони будуть пов'язані між собою в нашому житті. Ця дивна тема представлена нам у другій половині Євангелія від Марка, починаючи з цього місця.

1. Прочитайте вірші 31-32. Чому ці вірші здаються несподіваними, навіть суперечливими у світлі вчення всієї першої половини Євангелія від Марка?

Перші читачі Марка були абсолютно не підготовлені до твердження Ісуса у віршах 31-32. Насправді, автор певною мірою шокував їх. (Нам важко поставити себе на місце людини, яка була абсолютно не знайома з життям Ісуса, але нам треба використати свою уяву, якщо ми хочемо зрозуміти вчення Марка).

Перша половина Євангелія від Марка розповідала, Ким є Ісус. Вона починалася з проголошення головної думки: “Боже Царство наблизилось! Покайтесь і віруйте” (Марка 1:14-15). Далі одне чудо за іншим, одне діло за іншим відкривають владу, велич і божественність Ісуса. “Хто ж це?” – ось запитання, яке

постійно задавали. Нарешті кульмінацією першої половини є визнання Петра в 8:29: *“Ти божественний Месія”*.

Тепер, коли ми знаємо, Хто Він є, ми очікуємо (справедливо), що друга половина Євангелія відкриє нам, що Він прийшов зробити. І знову ж таки друга половина починається з проголошення головної думки “другої половини” (в Марка 8:31-38). Але вона шокує своїх читачів. Оскільки в нас є власні людські уявлення про владу та успіх, то ми природно очікуємо, що після того як Ісус був оголошений божественним Месією, Він поведе Своє військо, розіб’є Своїх ворогів і почне панувати. Але замість цього саме у той момент, коли Його учні зрозуміли, що Він є божественним Месією, Ісус почав говорити про страждання, арешт і смерть – як про мету Свого приходу!

“Впродовж першої частини Євангелія (1:1-8:26) ми, напевно, чекали зовсім іншого кінця розповіді. Ісус несподівано виходить на сцену, проголошує, що прийшло Царство Боже, і творить великі діла: виганяє демонів, зціляє хворих, воскрешає мертвих, заспокоює море та вітер, ходить по воді та двічі помножує хліб, годуючи великий натовп. Говорячи коротко, в першій половині розповіді Ісус у Євангелії від Марка виглядає дуже схожим на елліністичного чудотворця або чарівника. Він чинить як супергерой, який використовує Божу силу, щоб перемогти сили зла... Але у в. 8:31 і далі ми бачимо, що Марко так побудував свою оповідь, щоб унеможливити інтерпретаційну помилку – сприймати Ісуса як чудотворця. Ті, хто дивиться на Ісуса як на джерело сили – чи то надприродної, чи то політичної – не зрозуміли Його насправді. Його можна правильно зрозуміти лише як Сина Людського, Який відмовився від влади, щоб постраждати та вмерти. Таким чином, запитання: “А ви за кого Мене маєте?”... отримує належну відповідь лише в кінці оповіді, коли язичник сотник, свідок принизливої смерті Ісуса на хресті, говорить істину: “Чоловік Цей був справді Син Божий!” (15:39). Тут, у кульмінації розповіді, ми бачимо головну істину, яку Марко намагається донести: Ісуса можна пізнати як Сина Божого лише після того, як пізнаємо Його як розп’ятого”. (Ричард Гейс “Моральний погляд на Новий Заповіт” (Richard Hays, *The Moral Vision of the New Testament*), с. 75, 84).

Ми бачимо, яким майстерним письменником є Марко! У першій половині він наче заколисав нас (читачів) у звичному для нас мисленні. В 1:1 нам було сказано, що Ісус – *“Син Божий”*, а далі ми спостерігали, як недоумкуваті учні та натовпи тупих людей ніяк не могли зрозуміти істину, яка нам уже була відома. Але тепер ми несподівано бачимо, що Він зовсім не такий “Бог” і “Месія”, на якого ми чекали! Він прийшов, щоб відмовитися від влади, щоб втратити все, стати немічним, щоб служити, страждати й померти. Наші упередження та світська мудрість тепер цілковито розхитані. Євангеліє полягає в тому, що Ісус помер і “втратив усе”, щоб здобути наше спасіння. Тому справжня свобода – це підкорення Йому; справжню праведність отримують ті, хто кається і визнає, що не має власної; справжню владу мають ті, хто служить, любить і надихає інших.

Тепер ми можемо побачити побудову оповіді Євангелія від Марка:

Вступне визнання: "Ісус Христос, Син Божий" (1:1)

Перша половина – Ким Він є

"Євангеліє": "Цар прийшов!" Наша відповідь: "Покаятися та вірувати"

Перше визнання: одним із близьких учнів – Петром: "Ти є Месія"

Друга половина – Що Він прийшов зробити

"Євангеліє": "Цар має померти!" Наша відповідь: "Взяти хрест і йти вслід за Ним"

Кульмінаційне визнання сторонньою людиною – римлянином: "Це – Син Божий!"

2. У вірші 31 слово *треба* відіграє головну роль у реченні. Що цей вірш говорить нам про те, що Ісус прийшов зробити?

Слово "треба" керує цілим реченням, а це означає, що в цьому переліку все є обов'язковим. Йому ТРЕБА: а) страждати, б) бути відкинутим, в) бути убитим, г) воскреснути. Це неодмінно повинно відбутися. Подумаймо, які це має застосування в сучасному світі.

а) По-перше, багато дослідників Біблії вірять, що Ісус сказав, що Йому *"треба"* померти, тому що в Писанні таке було пророцтво. Є певні підстави для такої точки зору. Під час Свого арешту Ісус сказав, що це сталося, *"щоб збулися Писання"* (14:49). Отож, Месія мав постраждати, щоб виконати такі місця Писання, як Ісаї 52, 53 та Захарії 13:7 тощо. У цих розділах описано, як Страждаючий Слуга приносить *"жертву за гріх"* і понесе провини багатьох. Напевно, частково про це йдеться. І це показує, як високо Ісус цінував Писання. Але слово "треба" не обмежується лише посиленням на пророцтва. Пророцтва заздалегідь сповістили, що Месія мав померти, але чому Він мав померти?

б) По-друге, Він неодмінно мав на увазі, що ніяк не зможе бути Месією, якщо не постраждає. *"Сину людському треба страждати"* означає, що Месія не може встановити Своє Царство, якщо Його не відкинуть і Він не помре. Це, звичайно, абсолютно не відповідало уявленню про те, як Месія мав здійснити визволення, а також це суперечить загальнолюдській концепції божественної сили та визволення. Ми думаємо, що влада дається достойним і вони використовують її, щоб придушувати та знищувати своїх. Але Ісус говорить, що божественна влада приходить через служіння та жертву. Його тріумф буде поразкою, а його поразка стане тріумфом. Влада приходить у наше життя через підкорення, покавання та служіння. Отож, *"ТРЕБА"* означає, що Йому потрібно було витримати страждання і втрату, щоб бути Божим Месією – саме так Божя сила працює у цьому світі. Але й це все ще не вичерпує всі значення цього слова. Чому ж *"треба"* було, щоб Божя спасительна сила саме так працювала у цьому світі?

в) По-третє, Ісус також вказує (словом “треба”), що Він планував померти, що Він зробив це добровільно. Він не просто прогнозує, що це станеться. Мабуть, Петра це вразило найбільше. Одна справа, якби Ісус сказав: “І буду боротися, але зазнаю поразки”, а інша справа сказати: “Саме для цього я прийшов!” Петро цього абсолютно не зрозумів. Проте Його готовність померти робить Його смерть більш цінною для нас. Він зробив це добровільно заради нас (див. Івана 10:17-18: “Я власне життя віддаю... Ніхто в Мене його не бере, але Я Сам від Себе кладу його”). Але й це все ще не вичерпує всі значення цього слова. Чому ж “треба” було, щоб Він добровільно віддав Своє життя за нас?

г) Це слово “треба” вказує далі на решту вчення Писання.

Алек Мотьер у книзі “Погляд на скелю” зазначає, що Біблія стверджує істини так, що вони, здавалося б, суперечать одна одній. Наприклад, Вихід 34:7 говорить, що Господь “певне не вважає чистим винуватого”, але все ж таки “вибачає провину й переступ та гріх”. Як Він може робити і те, і інше? У Псалмі 50:16, Давид, винний у вбивстві (Урії, чоловіка Вірсавії) просить Бога: “Визволь мене від переступу кровного, Боже”. Він просить Бога спасти його від справедливого покарання за вбивство. А далі він обіцяє, що якщо Бог зробить так, то “мій язик нехай славить Твою справедливість!” Як таке може бути? Якщо Бог визволить Давида від справедливого покарання за його злочин, то той може співати про Божу милість, але як Він може оспівувати Його справедливість? Як може Бог бути і справедливим, і милостиво прощати винуватих людей?

Ось іще один приклад. Рей Ділард стверджує, що, здається, ніби історію Ізраїлю від Суддів до 2 Хронік пронизує дилема: чи Божий заповіт із Його народом є умовним (обумовленим послухом), чи безумовним (чисто за благодаттю). Бог є і абсолютно святим, і також милостивим. Але як і те, і інше може бути справедливим? Таким чином, оповідь будується на напрузі, створеній **запитанням**: “Як Бог може бути святим і залишатися вірним Своїм народам?”

Ця “напруга” порушує справді проблематичне питання! Як Бог може бути і Богом закону/святості, і благодаті/милості? Було б абсолютно неправильно “знімати” цю напругу, просто підкреслюючи одні Божі атрибути та зневажаючи інші. Якщо ми робимо Бога люблячим, то не звертаємо уваги на гріх, а якщо ж строгим, Який приймає лише слухняних, то не маємо такого великого Бога, як Бог Біблії. Жодну з цих проблем неможливо розв’язати, якщо ми не знайдемо якесь радикально нове, невідане розв’язання. Все це вказує на хрест, де і Божий закон, і Божа любов були втілені в життя.

Це маленьке слово “треба” спростовує популярні сьогодні погляди на Ісуса. Сучасні люди вважають неправильним і неприйнятним вчення, що Бог має покарати гріх. Отож, Ісус суперечить ідеям, які були популярними не лише тоді, але й залишаються зараз. Це маленьке слово також розбиває багато сучасних теорій про смерть Ісуса: що вона в основному була призначена, щоб показати Божу любов, або що це просто приклад жертвової любові і т. п. Сучасні мудреці говорять: “Бог насправді не гнівається на гріх, Йому не потрібна жертва за гріх, Він насправді любить і приймає нас усіх”. Але Ісус сказав, що Йому ТРЕБА померти, а це твердо підкреслює, що Його смерть була справедливою платою за гріх і ми не можемо спастися іншим шляхом.

Це слово також підтверджує вчення, що ми спасенні лише через благодать, не завдяки ділам. Якщо ми можемо спасти себе, живучи добрим життям, то для Ісуса не було б причини важко страждати і помирати за нас. Навіщо тоді Ісусові потрібно було страждати? Навіщо тоді Отець послав Його на це? Якщо ми не усвідомимо глибини значення слова "ТРЕБА", ми не зрозуміємо Євангеліє правильно.

3. Прочитайте вірші 32-33. Чому Ісус суворо докорив Петрові та як Петро є застереженням для нас сьогодні?

Ісус докорив Петрові, тому що Петро щойно *"докорив"* Ісусові. Як тільки Ісус дав нам це нове, більш конкретне "Євангеліє" у в. 31, а саме – що Він помре, Петро *"узяв набік Його, і Йому став перечити"*. Грецьке слово, перекладене тут як "перечити", використовується в Марка 3:12, де Ісус докоряє демонам і наказує їм мовчати. Отож, це дуже сильне слово, що має відтінок засудження. Петро, почувши про немічного, розп'ятого Месію, почав докоряти Ісусові, наче те, що Він щойно сказав, було лихим!

Ісус тоді *"докоряє"* Петрові, використовуючи те ж грецьке слово, що було досить різко, але справедливо з боку Ісуса. Він говорить про Петра наче він був біснுவатим, називаючи його *"сатаною"*. Назвати Петра *"сатаною"* – звучить надто різко, доки ми не згадаємо, що сказав Ісусові сатана, згідно з Євангелієм від Матвія. Диявол запропонував Ісусові царство цього світу без страждань: *"Це все Тобі дам, якщо впадеши і мені Ти поклонишся!"* (Матвія 4:9). Отож, сатана спокушав Ісуса здобути Царство шляхом гордості, сили та влади, а не шляхом покори, немочі та послуху. Сатана спокушав Його досягти Свого Царства саме так, як уявляли тоді люди. Сатана прагне, щоб люди дотримувалися *"релігії діл"*, відповідно до якої люди спасаються, наслідуючи приклад могутнього, переможного лідера, а не через покаєння та віру в лідера, що служив та помер. Ці дві духовні *"моделі"* є абсолютно різними. Перша призводить до гордості, насмішок та конфліктів, а друга веде до покори, любові та миру. Таким чином, слова Петра – це слова сатани.

Як Петро є застереженням для нас?

а) По-перше, Петро представляє кожного, хто ставить для Бога свою мету та вимагає від Бога виконати свої очікування. Наприклад, неспокій говорить до Бога: *"Я знаю, що Ти – добрий Бог і зробиш щось у цій ситуації, але я боюсь, що Ти не зрозумієш її правильно!"* Отже, причиною багатьох наших проблем є міркування, що ми краще за Бога знаємо, що Він повинен зробити!

б) По-друге, Петро представляє кожного, хто не може вкласти страждання та самозречення у рамки свого розуміння щастя та величі. Він ніяк не міг збагнути, як Месія, наділений найвищою владою, може бути відкинутим і страждати. Таке нерозуміння ще більше поширене сьогодні. У давні часи люди очікували важкого життя та страждань, а сьогодні ми ніяк не можемо змиритися зі стражданнями. Сьогодні нам важко збагнути, як страждання та біль можуть принести відкуплення або бути частиною Божої волі. Це – обмеженість розуму, але більшість людей так вважає. Коли трапляються труднощі, ми говоримо: *"Бог не може так чинити! Це не може бути Його воля! Нічого доброго з цього не вийде!"*

в) По-третє, Петро представляє кожного, хто насправді не вважає, що Ісусові потрібно за них помирати. Вчення про необхідність смерті Ісуса є дуже при- низливим. Воно підкреслює, що ти настільки гріховний, що лише смерть Сина Божого може тебе спасти. Він мав померти за тебе. Твої власні зусилля не приведуть до бажаного результату. В основному, серцям усіх людей хочеться вірити, що нашої доброти та доброї репутації буде достатньо, тому підсвідомо чи свідомо ми заперечуємо необхідність Його смерті. Багато сучасних бого- слів, подібно до Петра, стверджують, що Бог не гнівається на гріх і в Ісуса не було необхідності вмирати. Як і Петро, вони заслуговують докору.

Отож, Петро показує, що він іще не до кінця зрозумів Євангеліє. Він усе ще не бачив різниці між релігією та благодаттю, яка насправді виконує закон. Він усе ще не розумів, що Царство означає, що через смерть Христа майбутня зцілююча сила Бога прийде у цей світ як дар Божий. Петро насправді зовсім не розумів ідеї підкорення Ісусові як “Цареві”. У нього була своя мета і власні очікування, які Бог мав задовольнити. Послання до римлян, 1 розділ, гово- рить нам, що ми всі хочемо зробити Бога за своїм образом – таким, щоб ми могли керувати Ним. Це – ідолопоклонство.

4. Що у вірші 35 означає перша фраза “зберегти душу” (35)?

Що означає перша фраза “погубити душу” (35)? Що означає друга фраза “погубити душу” (35)? Що означає друга фраза “зберегти душу” (35)?

Це речення вражає і побудоване воно у вигляді яскравої риторичної форми, поєднуючи протилежності та висловлюючи принцип у вигляді глибокого парадоксу. Хоча зазвичай вислів “зберегти свою душу” здається позитивним, чітко видно, що в першій частині речення Ісус закликає цього не робити! Він стверджує, що це призведе до “погибелі” душі. Далі, у другій частині речення, ми зустрічаємося з фразою “згубити душу,” що зазвичай вважається негатив- ним. Але чітко видно, що в другій частині речення Ісус закликає це робити. Він стверджує, що це приведе до “спасіння” душі. Отож, у першій частині речення “зберегти свою душу” та “погубити свою душу” говорять про щось негативне, але у другій частині речення “зберегти свою душу” та “погубити свою душу” говорять про щось позитивне.

У першій частині речення “зберегти свою душу” означає намагатися спасти себе добрими ділами або досягти щастя, живучи заради себе. Таким чином, існує і релігійний шлях “зберегти свою душу”, і нерелігійний. Але Ісус сказав, що намагання “зберегти свою душу” (в будь-який спосіб) призводить до “поги- белі душі”. Саме те, чого ти сподіваєшся досягти або здобути, втече від тебе. Ти не будеш щасливим, якщо живеш заради того, щоб бути щасливим. Бог не прийме тебе, якщо ти живеш, щоб заслужити Боже благовоління. Ти не пізнаєш себе, якщо житимеш просто для того, щоб догодити собі та реалізувати себе.

У першій частині речення “погубити свою душу” означає відмовитися від свавілля (підкоритися), відмовитися від самоправедності (покаятися) та бути готовим зробити все (відмовитися від своїх прав), навіть померти, заради Христа. Це називається “погубити свою душу (життя)” частково, тому що воно здається “самогубством” для світської мудрості. Відмовитися від свого права робити те, що тобі подобається, виглядає (для світу) кінцем життя. Але Ісус

сказав, що смирення, покаяння, служіння – це насправді шлях як “зберегти душу”. Звичайно, це не означає, що ми спасаємо самих себе, інакше це суперечило б першому твердженню! Швидше за все, Ісус говорить, що слідування за Ним приведе до спасіння та радості.

Ми перекажемо вірш 35 декількома способами:

- Ти ніколи не зрозумієш, “хто ти є” (“збережеш свою душу”), доки не пізнаєш, Хто Я є.
- Перестань так багато думати про свої проблеми та про догоджання собі і почни думати про Мої завдання та служіння Мені, тоді ти побачиш, як будуть розв’язуватися твої власні проблеми та задовольнятися твої потреби.

Добре запитання для подальших роздумів: Які неправильні розуміння про заклик Ісуса до самозречення поширені між сучасними людьми?

5. Як вірші 34 та 36 проливають світло на значення вірша 35?

а. Ми встановили, що в першій частині речення “зберегти свою душу” означає щось негативне. Значення цієї фрази можна вивести на основі вірша 36. Вона перегукується з фразою цього вірша “здобуде весь світ” – шукати у житті великого успіху, комфорту тощо. Також вона говорить про наші прагнення до визнання, гідності та щастя без Бога.

б. Ми встановили, що “погубити свою душу” в першій частині речення теж означає щось негативне. Значення цієї фрази також можна вивести на основі вірша 36. Вона співзвучна з фразою “душу свою занапастить” у наведеному вірші. Зневажити свою душу – це зневажити пізнання Бога та духовні проблеми. Це означає, що безбожне, егоїстичне життя завжди призводить до порожнечі, незадоволення, неправильного розуміння себе та вічності без Христа.

в. Ми встановили, що “погубити свою душу” в другій частині речення теж тепер уже означає щось позитивне. Однак тут вже немає паралелі з віршем 34. У цьому випадку “погубити свою душу” означає “зректися себе та взяти свій хрест”. У Біблії “зректися себе” означає не просто відмовити собі в чомусь, але повністю відмовитися від всього свого. Іншими словами, християни відмовляються від свого права на себе. Вони відмовляються від права самим визначати, як їм жити, – вони живуть так, як Христос скеровує. (Інколи послух Христосів призводить до втрати друзів, грошей, комфорту, а то й власного життя. Таким чином, “погубити душу” заради Христа означає бути готовим до всього, що може трапитися).

г. Ми встановили, що “зберегти свою душу” в другій частині речення тепер уже означає щось позитивне. Напевно, загальне значення цієї фрази – саме спасіння в усій його повноті. Тепер “зберегти душу” означає стати новою особою, знайти нове задоволення та любов і буквально спастися – отримати життя

вічне з Богом. Коли ми служимо Христові, ми пізнаємо, для чого насправді ми були створені. Подібно до того як потяг краще їде по рейках, аніж по футбольному полю, так і ми пізнаємо, що краще живемо, коли служимо Христові, а не собі. Ми зціляємося психологічно, соціально та духовно, коли зрікаємося себе.

Отож, ми не зможемо спастися, доки не забажаємо втратити свої заслуги та волю і покластися лише на заслуги Христа і довіритися Його волі.

Додаткові примітки про самозречення:

Самозречення не означає ненависті до себе. Ненависть до себе є проявом егоцентризму – ти зайнятий лише своїми потребами, а твоя увага зосереджена на власних недоліках і невдачах. Самозречення означає забути про себе. Наприклад, воно означає, що коли християнин наближається до Бога, то, обгрунтовуючи своє прохання, він зосереджує увагу на заслугах Ісуса, а не на своїх власних. З іншого боку, коли християнин вирішує, як використати гроші, він зосереджує увагу на бажаннях і завданнях Ісуса, а не на своїх. І так далі. Це також означає, що ти не сильно турбуєшся про те, щоб тебе шанували і не ображали і т. п. Зректися себе означає не бути ображеним і дратівливим.

“Взяти свій хрест” у в. 34, напевно, означає те, що й “зректися себе” та “погубити свою душу.” Але, можливо, ця метафора підкреслює, що власна воля і бажання самому все вирішувати помирають повільно. Розп’яття – це повільна смерть, і його потрібно здійснювати щоденно. Можливо, метафора “взяти хрест” означає, як уже було сказано вище, що самозречення може привести до буквальної смерті за Христа.

6. Прочитайте вірш 9:1. Як дехто з присутніх міг побачити Царство Боже, що прийшло в силі, перш ніж він помре?

Для початку варто згадати, що ці слова бентежили багатьох людей. Деякі дослідники Біблії прямо стверджують, що це просто помилка. Марко (та/або Ісус) вважали, що другий прихід відбудеться за життя апостолів. Такого не сталося, отож, Ісус помилився. Але існує велика проблема з такою теорією. Євангелії почали писати, коли апостоли, живі свідки Христа, помирали. Марко писав від 30 до 40 років після Христа. Неправдоподібно, щоб він записав і передав цей вислів, якби було зрозуміло, що він помилковий. Якби наведений вірш говорив саме про це, тоді те, що рання церква любила та цінувала це Євангеліє після смерті апостола, суперечило б здоровому глузду. (В Луки 9:27 теж записано цей вислів, а це Євангеліє було написано ще пізніше). Отож, те, що Марко записав цей вислів, показує, що рання церква не розуміла, що Ісус говорив про Свій другий прихід.

Багато хто вважає, що Ісус говорив про преображення, описане в наступному оповіданні Євангелія. Це правда, що преображення відкриває Ісуса в “силі”. Але, говорячи про преображення, мусимо пам’ятати, що його головна тема – розмова про страждання та смерть Ісуса. Таким чином, смерть і страждання на хресті – суть “приходу Царства”. Який парадокс! Славою Царства є смерть Царя! Його сила – в служінні, Він помер, щоб визволити. Є багато людей, які вважають, що саме про це Ісус говорить у цьому загадковому вірші.

Однак інші вважають, що фраза "Царство Боже, що прийшло в силі" говорить про П'ятидесятницю. Лука чітко говорить про це в Діях 1:6, коли апостоли запитали: "Чи не часу цього відбудуєш Ти, Господи, царство Ізраїлеві?" Ісус відповів: "Ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете..." (Дії 1:7). Якщо згадати, що Лука теж записав цей вислів про те, що деякі "побачать Царство" (Луки 9:27), то можна зробити висновок, що йдеться про П'ятидесятницю. Але не видно чітко, ніби Марко вважав, що саме в цьому полягає значення вислову Ісуса. Тому нам слід бути обережними в нашому тлумаченні цього тексту. Якщо ми будемо обережними і не дозволимо собі повністю зануритися в загадку, то зможемо зрозуміти пасторське значення твердження Ісуса. Він щойно сказав їм, що належність до Нього може призвести до земної смерті. Водночас у 9:1 Ісус утішає їх. Він говорить: "Не хвилюйтесь, якщо ви щось втратите, Я відплачу вам ще більше! Ви побачите щось велике! Я буду з вами!" Отож, хоча ми не можемо бути впевнені, що саме Ісус мав на увазі, загальне значення Його вислову зрозуміле – і воно прекрасне!

7. У християнстві є дивне поєднання сили та немочі. Як Ісус виявляє це поєднання у Своєму служінні? Як ми можемо побачити це дивне поєднання у Петра у віршах 32-33? Як ми бачимо це в житті, до якого нас закликає Ісус у віршах 34-37?

а. У першій половині Євангелія від Марка наголос падав на дивну особу Христа. У другій половині наголос падає на дивне служіння Христа. Основна причина, чому людям так важко збагнути месіанство Ісуса, – через вдаване протиріччя: цей Цар прийшов, щоб Його вбили! Тріумф цього Царя буде здійснено через те, що виглядає як поразка. Ми бачимо дивне поєднання сили та немочі у цьому уривку (8:31-38). З одного боку, Ісус називає Себе "Сино́м Лю́дським". Син Лю́дський (єврейські слухачі це добре знали) – це прославлена Особа, про яку згадано в Даниїла 7:13-14, яка мала прийти з неба у повній владі. Але наголос у наведеному уривку падає на те, що Сино́ві Лю́дському призначено бути відкинутим, Він повинен страждати і Його вб'ють.

Тріумфом Ісуса є Його "поразка". Його силою є Його слабкість. Ісус спасає, втрачаючи! Ісус дає життя через смерть. Якби Він пішов шляхом прояву сили (як пропонували сатана та Петро), Він би виявився безсилим, але, йдучи шляхом немочі (послуху Отцеві навіть до смерті та повної надії на Нього), Він виявився сильним.

б. Ми бачимо чудове визнання Петра в 8:29, але він усе-таки відмовлявся прийняти необхідність смерті Ісуса в 8:32. Таким чином, ми бачимо тут наочний приклад християнина. В усіх нас є суміш благодаті та гріха. Ми є духовно немічними, але в нас діє життя Ісуса.

в. Парадокс Ісуса – це парадокс кожного християнина. Ісус спасає, втрачаючи, так і ми знаходимо себе, втрачаючи себе. К. С. Льюїс сказав: *"Прагни до земного, то не отримаєш ані земного, ані небесного; прагни до небесного, то отримаєш і те, і інше"*. Це ще один спосіб висловити парадокс. Якщо ми більше шукаємо щастя, ніж праведності, ми не отримаємо ані першого, ані другого. Якщо ми шукаємо праведності більше, ніж щастя, ми отримаємо і те, і інше.

Християни повинні бути готовими зректися себе та бути слухняними, на яку жертву не довелося б іти. Але ось у чому іронія. Це – “шлях немічності”, але він вимагає надзвичайної сили, щоб іти ним! Отож, де взяти силу, щоб бути таким немічним, як був Ісус? Ця сила приходить від усвідомлення, що Ісус пройшов цим шляхом перед нами, що той тягар, який ми несемо, – це ніщо в порівнянні з тим тягарем, який Він поніс.

8. Як ми можемо наслідувати Ісусів приклад немічності?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос, Син Людський та страждаючий Слуга.

Чому Ісус прийшов: Він царюватиме в силі, але Він має постраждати та померти.

Як я маю відповісти? Йти вслід за Ісусом – означає йти вслід за страждаючим Слугою. Щоб по-справжньому йти вслід за Ним, ми повинні відкрито визнати Його та ціле Його вчення. Невід'ємною частиною слідування за Ісусом є хрест. Він не дає нам іншого прикладу.

Від Марка

Ісус на горі; Ісус із гори

Марка 9:2-29

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Ми бачили, щойно Петро визнав Ісуса Месією (8:29), Ісус відразу ж почав навчати: "Так, але я Месія, який прийшов, щоб Його вбили". Петро докорив Йому (8:31-32), таким чином видно, що лише неймовірно зусилля з боку Ісуса зможуть зробити якусь "тріщину" в упередженнях учнів. Тепер ми перебуваємо у другій половині Євангелія від Марка і вже побачили видимий контраст із першою. Ісус тепер постійно говорить про Свої страждання та смерть і робить це так, що учням дуже важко сприйняти. Цей уривок починає відповідати на питання про сутність життя Христа та причини, чому Йому потрібно було померти.

Ісус преобразився перед ними (вірш 2), це означає, що преображення відбулося заради учнів і було призначене, щоб навчити їх про Його особу та служіння. Тому нам треба поставити собі запитання: "Чого навчає нас преображення?"

1. Прочитайте вірші 2-8. Що надприродна саяність Ісуса (вірші 3-4) та сходження хмари (вірш 7) говорять нам про особу та служіння Ісуса? (Згадайте хмару та яскраве світло з книги Вихід).

а) По-перше, слава Ісуса (вірші 3-4) та хмара (вірш 7) говорять нам, що Ісус – не просто велика людина, але Сам Бог.

Коли Бог вивів дітей Ізраїлю із Єгипту, Він зібрав їх біля гори Синай, щоб вступити в особливі стосунки з ними. Він зійшов на гору Синай у хмарі слави (Вихід 19). Потім Він покликав старійшин Ізраїлю зійти на гору, а далі ми читаємо: *"І вийшов Мойсей... та сімдесят Ізраїлевих старших, і вони споглядали на Ізраїлевого Бога, а під ногами Його ніби зроблене з сапфірової плити, і немов саме небо, щодо ясности... І вони споглядали на Бога, і їли й пили"* (Вихід 24:9-11). Це було дивовижне об'явлення слави Бога. Одразу ж після цього Бог наказав їм побудувати скинію (шатра), де перебувала хмара, що символізувала Його присутність серед них. Божа присутність була представлена хмарию слави, що перебувала у Святому Святих і називалась "шехіна". Преображення, безперечно, є паралеллю до випадку, описаного у книзі Вихід. Ісус щойно сповістив про Свою смерть та Свою місію (Марка 8:31). А тепер Він покликав Своїх учнів на гору і перед ними з'явилась хмара слави, як це було й на Сінаї.

Але існує також надзвичайно велика відмінність. Обличчя Мойсея сяяло, коли він зійшов з гори, тому що він віддзеркалював Божу славу (Вихід 34:29-30). Але Марко говорить, що сяюча слава випромінювалась з Ісуса. *"І стала одежа Його осяйна, дуже біла, як сніг, якої білильник не зміг би так вибілити на землі!"* То була така яскрава білизна, яку не могла б зробити жодна людина (вірш 4). Ця згадка про білизну, якої жодна людина не могла б досягти, показує, що це божественна слава. Це дуже важлива заява. Ісус відкривається нам як сама слава Божа (див. Євреїв 1:3).

б) По-друге, видіння учнями Ісусової слави (вірші 2-3) показує нам, що Він є не лише Самим Богом, але Він є шляхом наближення до неприступного Бога.

Мойсей дуже сильно хотів побачити славу Божу, але Господь відмовив йому, бо грішна людина не може вижити в присутності Святого Бога (Вихід 33:18 і далі; див. Ісаї 6). Але тут учні (і Мойсей та Ілля) бачать славу Бога. Ісус, так би мовити, є новою скинією, через яку ми можемо прийти в саму присутність Бога, в чому було відмовлено Мойсеєві. Марко натякає тут на те, що Іван прямо написав (звичайно ж, згадуючи преображення): *“І Слово сталося тілом, і перебувало між нами (мешкало в наметі)... і ми бачили славу Його”* (Івана 1:14). Іван використовує грецьке слово (*“перебувало”*), яке буквально означає “мешкало в наметі”. Ми бачимо в нашому уривку, що Петро хотів побудувати намети (“шатра”) Мойсеєві, Іллі та Ісусові (Марка 9:5). Чому? Він зрозумів, що Ісус відкрився як слава Божа. (Дивись згадування Петра про преображення: *“Бо Він честь та славу прийняв від Бога Отця, як до Нього прийшов від величної слави голос такий: Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав! І цей голос, що з неба зійшов, ми чули, як із Ним були на святій горі”* – 2 Петра 1:16-18).

Давайте підведемо підсумки. Більшість людей знає, що є Бог, Який створив Всесвіт, а також, що існує якась прірва, яка відділяє нас від Бога. Тому в багатьох релігіях є храми, в яких якимось, як вважається, проявляється Божа присутність (через священників, жертвоприношення, трансформацію свідомості тощо). Але на горі ми дізналися, що Ісус є не лише Богом по той бік прірви, але також і мостом через прірву. Він є не лише Богом, Який так потрібен нам, але й Посередником, через Якого ми можемо прийти в присутність Святого Бога та в Його славу.

2. Розгляньте вірші 4-12. Що присутність Мойсея та Іллі, а також голос із хмари говорять нам про особу та служіння Ісуса?

Присутність Мойсея та Іллі (вірш 4) та голос із хмари (вірш 7) говорять нам, що Ісус є виконанням старозавітного закону (Мойсей) та пророків (Ілля). Мойсей представляє Закон Бога, а Ілля – пророків. Всі ниточки попередніх надій на спасіння сходяться в Ісусі.

І Мойсей (Вихід 31:18; 33:18 і далі), і Ілля (1 Царів 19:8) бачили славу Божу на горі. Але тут вони говорять із сяючим Ісусом – це чітко вказує, що Він є Тим, на Кого вказували всі їхні переживання та об’явлення.

По-перше, ми бачимо, як Ісус виконує всі елементи пророцтва. Голос із неба, як і під час хрещення Ісуса (Марка 1:11), поєднує пророцтво про проголошення божественного Сина з неба (Псалом 2:7 – *“Ти Мій Син”*) із пророцтвом про страждання Слуги (Ісаї 42:1 – *“що Його полюбила душа Моя”*). Старий Заповіт заздалегідь сповіщає про прихід могутнього Царя (див. Ісаї 1-39) і страждаючого Слуги (див. Ісаї 40-55). Ісус виконує всі ці елементи пророцтва. У Ньому всі вони сходяться в одну точку. Наприклад, Він буде Богом (Ісаї 9:6), але буде страждати (Ісаї 53). Як може бути істинним перше і друге? Ісус показує як і те, і інше може бути істинним щодо однієї і тієї ж особи.

Примітка: Також порівняйте Даниїла 7 (де сказано про “Сина Людського”, який повернеться з небес із Царством Божим). У Даниїла 7:9 читаємо опис, що у Сина Людського була яскраво біла одежа, як і в Ісуса під час преображення (вірш 3).

По-друге, Ісус виконує не лише передбачення пророків, але й об’явлення Закону Мойсея. З одного боку, виконує Закон, будучи досконало слухняним Йому. З іншого боку, Він виконав служіння у skinі, тому що Він є жертвою, священиком і самим домом Божим. Як Бог може залишатися абсолютно святим і приймати та спасати порочних та свавільних людей? Відповідь полягає в тому, що Ісус є не лише абсолютно прославленим і святим Богом, але й Він приніс Себе в жертву, щоб очистити нас і привести нас до Бога.

Лише пізніше, через кілька років, до Петра “дійшло”, як багато йому було показано на горі преображення. Ісус “розв’язує” вдавані суперечності об’явлення Старого Заповіту. Як Бог може бути Святим і проявляти благодать? Як Месія може бути і Богом, і страждаючим Слугою? Петро добре засвоїв цей урок, тому написав: *“Про це спасіння розвідували та допитувалися пророки, що звіщали про благодать, призначену вам. Вони досліджували, на котрий чи на який час показував Дух Христов, що в них був, коли Він сповіщав про Христові страждання та славу, що прийдуть по них”* (1 Петра 1:10-11).

3. Розгляньте вірші 2-8. Чому голос із неба додає наказ:

“Його слухайтеся!”? Чого це навчає нас?

Як ми вже згадували, Ісуса змальовано як Пророка, Священика і Царя, на Якого вказували всі пророки, священики та царі. Ось чому, хоча Мойсей та Ілля дали великі об’явлення про Бога, голос наказав: *“Його слухайтеся!”* Він вищий за всіх.

Як ми постійно бачили, учні дуже-дуже повільно розуміли Євангеліє. У них був свій шаблон здійснення Божого спасіння. Він складався з таких принципів: а) Бог пошле визволителя, який буде могутнім правителем, б) якщо я достойний та вірний Йому, Він наділить мене владою в Своїм новому царстві. Незалежно від того, що Ісус говорив їм, вони все проціджували крізь власне сито. Вони відкидали все, що не підходило під їхній шаблон, або просто не звертали на це уваги. Вони не слухали Його по-справжньому. Преображення є дивовижною та яскравою спробою пробитися крізь їхній шаблон, щоб вони могли по-справжньому почути, що Він їм говорив.

Тому, щоб вірити в Христа та слідувати за Ним, ми повинні бути хорошими слухачами. 1) З одного боку, це означає, що Ісус має інтелектуальну владу над нами. (Це непопулярний принцип у нашій сучасній західній культурі!) Він має владу не лише над тим, що ми робимо, але й над тим, що ми думаємо та в що віримо. Пам’ятаєте контекст розповіді про преображення – Петро дорікнув Ісусові (Марка 8:32). Месіанство Ісуса не відповідало уявленню Петра. Але преображення показує, що ми повинні підкорити своє мислення Тому, Хто відкриває абсолютні істини. 2) З іншого боку, це означає, що ми не повинні думати, наче ми слухаємося Ісуса по-справжньому лише тому, що на словах визнали Його владу. Петро та інші учні “записалися” послідовниками Христа, але вони й далі не слухали по-справжньому і не розуміли, що Він говорив.

Тому ми повинні не просто погодитися з фактом, що Його слово є авторитетом для нас, але старанно вивчати Його вчення, завжди допускаючи думку, що ми ще не все розуміємо.

4. Як Ви вважаєте, чому преображення відбулося одразу після першого повчання Ісуса про Його смерть? Чому це важливо не лише для учнів, але й для нас?

Ісус наполегливо навчав, що Його відкинуть, арештують, мучитимуть і вб'ють. Апостоли були збентежені та розгнівані такими твердженнями. Чому? Тому що вони не могли примирити такі плани з уявленням про велич і славу. Преображення яскраво показує, що слава Христа перевершує їхні уявлення, але вона є прихованою і відрізняється від їхнього розуміння.

Преображення вказує, що, незважаючи на зовнішній вигляд, особа та діло Ісуса є славними. Попри те, що Він не шукає політичної влади та військової сили, Він здійснює (для тих, хто має очі, щоб бачити) справжній царський похід. Це означає, що якщо правильно зрозуміти, то відкидання і смерть Месії є насправді найбільшим тріумфом. Його смерть перемогла смерть і гріх. Його смерть – велика перемога. Ось чому перед тим як померти Ісус сказав: “Надійшла година, щоб Син Людський прославивсь” (Івана 12:23). Смерть Ісуса не є запереченням або відсутністю слави. Насправді Його смерть – це вершина слави.

Чому цей урок був таким важливим для учнів? Тому що знову і знову вони опинялися в такому стані, коли здавалося, що їхній Господь та Його діло зазнавали абсолютної поразки. В такі моменти учням було важко уявити, що їхній бідний, покірливий, немічний та безпритульний Учитель є Тим, Хто повернеться судити у славі з арміями ангелів! А пізніше, коли Його заарештували та вбили, вони не могли уявляти Його майбутню велич. Преображення, в певному розумінні, було короточасною відміною “завіси простоти”, щоб учні побачили надзвичайну силу і славу за всіма стражданнями, служінням та смертю.

Нам потрібно це так само, як і учням. Ми теж постійно потрапляємо в ситуації, в яких здається, що Євангеліє та діло Боже не мають успіху. Немає відповіді на молитви, люди не вірять, ми не зростаємо духовно. Але преображення дає нам можливість на хвилюк заглянути за завісу простоти та труднощів нашого життя. Воно стверджує: “Незалежно від того, як усе виглядає, Ісус працює у твоєму житті та в історії світу. Царство прийшло і буде творити великі діла і, врешті-решт, переможе всі наші проблеми та труднощі”.

5. Що у віршах 11-13 Ісус мав на увазі, говорячи про Іллю? Чого Ісус намагається навчити їх про це?

Зверніть увагу, що після видіння на горі учні запитали про Іллю, а не про Мойсея. Чому так? На основі Малахії 4:5 багато юдеїв чекали, що Ілля повернеться перед приходом Месії. Побачивши Іллю, учні були дуже збуджені. Чи це був сигнал, що Месія скоро об'явиться? Отож, вони запитали про це Ісуса.

Можливо, існували і більш глибокі причини для запитання. Багато експертів Писання вважали, що Ілля прийде та *“приготує все”* (Марка 9:12) перед приходом Месії. Іншими словами, він принесе на землю справедливість та істинне поклоніння. Як же це узгоджується з ученням Ісуса про те, що Месія буде відкинутий, страждатиме і Його вб'ють релігійні лідери? (8:31). Якщо Ілля принесе мир і Царство, то чому Месія прийде страждати?

Ісус погоджується, що вчителі закону праві – *“Ілля”* прийде та *“приготує все”*, але далі Він говорить (вірш 13): *“Та...”*. Слід взяти до уваги ще одну істину. Він говорить: *“Ілля був прийшов, та зробили йому, що тільки хотіли, як про нього написано”*. Це чітко вказує, що *“Іллею”* був Іван Хреститель (Марко говорить в 6:15, що багато людей вважали Івана тим, про кого йшла мова в Малахії 4:5). Ісус сказав, що Ілля вже прийшов, але його скривдили та вбили (*“зробили йому, що тільки хотіли”*, вірш 13). Іншими словами, Ісус говорить: *“Так, Іван-Ілля прийшов, щоб усе приготувати, але великим був опір йому, він постраждав і його вбили”*. Застосування: *“Отож, чому ж Я не постраждаю та не буду вбитим?”*

Ісус намагається досягти тут дві мети. З одного боку, Він намагається виправити їхнє розуміння Царства, що мало прийти. Як ми вже бачили, в ті часи люди вважали, що Месія повинен прийти один раз, і тоді закінчиться старий вік та почнеться ера Царства. Але Ісус показує нам, що Месія прийде *двічі*: вперше – у немочі та стражданнях, а вдруге – у силі та славі. Таким чином, Царство Боже почалося в усій своїй силі, що дає життя, але воно співіснує із гріхом, несправедливістю та смертю у цьому світі, аж доки Цар не повернеться востаннє, щоб остаточно та повністю відновити все. Ісус виправляє їхнє розуміння Царства, яке мало прийти. Предтеча прийшов, і Месія вже тут, але вони обоє прийшли, щоб страждати та померти.

З іншого боку, це ще одна можливість для Ісуса, щоб виправити розуміння апостолами слави, величі та служіння Месії. Показуючи, що *“Ілля”* страждав і був відкинутий, Він провіщає те, що й представлений ним Месія повинен постраждати та бути відкинутим (вірш 12). Отож, Ісус продовжує показувати учням, що Його шлях (а також шлях кожного, хто йде за Ним) – це шлях покорі, служіння та жертвності.

6. Прочитайте вірші 14-29. Якою була головна мета цього чуда?

Звідки ми про це знаємо? Чому Марко розміщує це оповідання саме тут – між двома пророцтвами про смерть Месії (8:31-9:13 та 9:30-32)?

а) Це просто продовження Ісусової навчальної програми для учнів. У багатьох аспектах мета повчання така ж, як і в преображенні. Ісус використовує цю можливість, щоб навчити учнів, що шлях Христа і Царства – це шлях хреста – покірності та служіння. Учні ж продовжували проявляти дух всезнайства. Повчання про Його смерть ображало та збивало їх із пантелику, тому вони противилися цьому. Їх цікавили влада, популярність, слава та успіх. Учні намагалися здійснити екзорцизм без молитви з тієї ж причини, через яку не могли зрозуміти, чому Ісус мав померти – вони не усвідомлювали, наскільки вони є немічними та гріховними. Вони недооцінювали силу зла в цьому світі та в самих собі. Тут у Ісуса був ще один шанс показати, що справжня влада приходить через покору та усвідомлення залежності.

б) Можливо, Марко також використовує це оповідання, щоб підкреслити глибину зла та гріха загалом і необхідність смерті Ісуса. Хлопчик символізує все людство – в духовному плані ми перебуваємо в рабстві зла, є сліпими та глухими. (Це суперечить популярному зараз погляду на людство. Фільми один поперед другого показують, що ми здатні на героїчні вчинки і можемо спасти себе, якщо отримаємо якусь магічну допомогу). Але це оповідання показує нам, що ми абсолютно не здатні чимось собі зарадити. Тому для Бога було б абсолютно марно послати на землю просто вчителя або моральний взірець. Ми потребуємо, щоб нас не просто навчили, але спасли. Ось чому Ісус мав прийти не просто як учитель, але як Спаситель. Він мав померти. Він мусив зробити щось із нашим гріхом.

Примітка: Деякі дослідники Біблії звернули увагу, що, коли Мойсей спустився з гори Синай після того, як побачив Бога, він застав народ, який поклонявся золотому теляті. Також коли Ісус та учні спустилися з гори, вони зіштовхнулися із сум'яттям і злом. Можливо, ця паралель є навмисною, щоб показати нам, що Ісус є Господом Сінаю та новим Мойсеєм, що прийшов визволити нас. Але також це може послужити нам практичним повчанням. Переживання на вершині гори тривають недовго! Учні тільки що були буквально “на вершині світу”, сповнені славної впевненості, що Ісус є Господом слави. Вони поклонялися з таким відчуттям духовної реальності, яке неможливо перевершити в цьому житті. Однак вони відразу ж занурилися в проблеми та сум'яття. Пам'ятайте, що якими б досвідченими ми не були в своєму ходінні за Ісусом, поки існує цей світ, будуть часи темряви та недолі.

7. На основі віршів 19 та 23 – в чому Ісус вбачав основну проблему людей? Чому Ісус так різко говорив із учнями? Чому вони не могли впоратися з ситуацією?

Подано багато деталей про стан хлопця. Нам сказано, що демон намагався убити його (вірш 22). Демон зробив його глухим та німим і спричинив конвульсії. Стан був дуже жахливим – і фізичний, і духовний. Це не тільки зробило жертву безпорадною, але й загнало в глухий кут усіх навколо нього: його батька, учнів, учителів закону.

Ісус чекає, щоб хтось визнав свою безпорадність і впокорився. З одного боку, учні настільки пишалися своєю владою, що навіть не помолилися перед тим, як намагатися уздоровити хлопчика (вірш 29). Це показує, що у них був марновірний погляд на владу та багато гордості. З іншого боку, вчителі закону сперечалися з ними, просторікуючи про те, що це означало (вірш 14). Єдиний, хто проявив покору та визнав свою безпорадність – це батько хлопчика. Лише після того як батько визнав своє невірство, Ісус почав діяти. Ісус хапається за вислів батька “коли можеш що Ти” та примушує його визнати брак віри. Він говорить: “Я вірю, але я сповнений невірства”. Тоді і тільки тоді сила Ісуса почала діяти.

Отож, усі групи людей проявляли невірство через гордість. Дік Лукас написав про це місце Писання так: “Учні впали в спокусу вірити, що вони можуть управляти даром, який отримали від Ісуса (у 6:7). Це було підступним проявом невір'я, адже заохочувало їх покладатися на себе, а не на Бога... Те, що

Господь назвав їх невірним родом, означає, що вони нічим не відрізнялися від невідроджених людей”.

Врешті-решт, ця підступна самовпененість і глибока сліпота призводить до того, що ніхто не здатний побачити потреби в тому, щоб Ісус помер. Апостоли не розуміють, наскільки гріховними вони були, тому думали, що достатньо жити згідно з ученням та відповідно до прикладу Христа. Так завжди було. Ті люди, які вбачають у хресті щось образливе та неприйнятне, ніколи не усвідомлювали, наскільки сильно зло діє в них самих та у світі. Вони схильні до марновірства та нерозуміння. Вони не вважають необхідним такий радикальний засіб, як хрест.

Саме поняття хреста є огидним та образливим. Він показує, що ти настільки нечесливий, що лише смерть Божого Сина може спасти тебе.

8. Що ми дізналися про віру з цього місця Писання? А що про молитву?

а) Про віру. Коли батько хлопчика визнає, що його віра часткова та неповноцінна, Ісус починає діяти. Це доводить, що:

Віра – це НЕ відчуття абсолютної впевненості. Ісус показує, що вірою не є, насамперед, відсутність сумнівів або страху. Швидше за все, віра – це рішення покладатися на Ісуса та слухатися Його, незалежно від сумнівів та страху.

У багатьох церквах навчають, що віра – це досконала психологічна впевненість. Це зумовлює багато розчарувань і плутанини серед людей. Багато людей вважають, що не отримали відповіді на молитву, тому що не мали достатньо віри. Це призводить до того, що людина покладається на свою віру, замість того, щоб покладатися на Христа. Це примушує думати, що Христос не почує тебе, доки твоя віра не досягне певного рівня. Отже, центр уваги переміщується з Христа на стан віри. Це подібне до того, коли людина дивиться на лобове скло, замість того, щоб дивитися крізь лобове скло. Це призведе до аварії! Лобове скло не обов'язково мусить бути досконалим, щоб ми бачили дорогу. Наша віра не обов'язково повинна бути досконалою, щоб ми могли покластися на Ісуса.

Визнання свого невірства – це початок віри. Ісус починає діяти, щойно батько визнає свої сумніви. Це визнання перед Ісусом показує відданість Йому та надію на Нього, подібно як і готовність довірити Йому свого сина. Це дуже важливо зрозуміти. Праведною в Божих очах є та людина, яка визнає, що вона не має праведності і приходить до Христа. Ісус говорить: “Коли ви говорите, що бачите, то ви сліпі, але якщо ви визнаєте, що сліпі, то ви бачите” (див. Марка 8:22-26).

Тому віра зростає завдяки рішення довіряти. Очевидно, що віра батька, хоч вона була немірною, швидко зросла, коли він поклався на Христа і побачив Його діло. Так само і ми не зможемо бути впевнені, поки не довіримося. Це справджується також і в інших сферах життя. (Не можеш бути впевненим, що взяв на роботу правильного працівника, доки не візьмеш його на роботу і

не випробуєш його). Віра та впевненість зростають у міру нашої довіри та послуху. Вони не можуть з'явитися раніше.

Отже, як правило, Бог прагне, щоб ми повірили, перш ніж побачимо, іншими словами, ми приймаємо рішення довіряти, перш ніж зможемо мати впевненість. Для скептиків це означає, що найкращий спосіб пізнати віру – це спробувати християнство, приміряти його, ніби окуляри, щоб подивитися на життя крізь нього та зрозуміти, наскільки воно необхідне. Щоб віра зростала, повинна бути певна міра довіри. Ісус проявляє лагідність і щедрість, навіть коли віра неповноцінна. Він не чекає, поки наша віра стане досконалою. Він закликає нас до повноцінної віри, але працює над нами, незалежно від того, в якому стані ми перебуваємо.

б) Про молитву. Сила молитви, звичайно ж, не в красномовстві, але в усвідомленні безпорадності. Безпорадність примушує нас повністю покласти на Христа, а гордість перешкоджає це зробити. Ісус говорив Своїм учням, що їм потрібна така молитва, яка була у батька хлопчика (вірш 24). Чи молимося ми так? Які характерні риси цієї молитви? 1) Чесна, 2) з усвідомленням безпорадності, 3) сповнена надії, 4) конкретна, 5) ревна.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Сином Людським, про Якого згадано в Даниїла 7. Він – Старий днями, Син Божий, Якого любить Бог-Отець. Він – Месія, перед Яким мав прийти Ілля (Малахії 4) та на Якого вказує Старий Заповіт.

Чому Ісус прийшов: Ми вже знаємо на основі 8:31, що Йому треба було померти. Чому Він мусив померти? Марка 9:2-13 пояснює, що на це була воля Божа. Це було частиною плану Бога-Отця, як примирити грішників із Собою. Марка 9:9-29 дає початок відповіді з точки зору потреби людей. Ніхто з людей не міг зламати владу сатани, який намагається зробити людей глухими, позбавити їх усього людського та, зрештою, знищити.

Як я маю відповісти? Ми маємо прислухатися до вчення апостолів про хрест. Ми не повинні слухати вчення Ісуса так, як це робили учні. Але маємо слухати з упевненістю в Писанні, в якому записано, що говорив Ісус.

Від Марка

Слідування за Царем II

Заняття 10 | Марка 9:30-50

Ісус почав говорити Своїм учням, що Він – Месія, але прийшов, щоб бути відкинутим і померти. Він повторює це тут, у 9:31. Першою реакцією Його послідовників було просто нерозуміння значення Його слів (вірш 32). Це не вміщалося в їхній шаблон, тому вони й абсолютно не розуміли. Уявіть собі, що ви берете участь у виборчій кампанії і хочете, щоб певну людину обрали президентом. І ось одного дня вона говорить: “Послухайте, ось чим закінчиться виборча компанія. Я не лише зазнаю поразки, але моя опозиція вб’є мене”. Послідовники такої людини відразу ж подумали б, що вона жартує або хоче спонукати їх краще працювати. Отож, тепер ми можемо зрозуміти, чому учні були такі спантеличені! Але також ми бачимо й іншу реакцію. Страх. Вони не хотіли визнати, наскільки їх це збентежило (вірш 32 – “*боялись Його запитати*”). Учні боялися: а раптом Він говорив серйозно? Їхні страх і гордість не дозволяли їм визнати, якою мірою вони спантеличені та налякані цим ученням.

З цієї причини ми бачимо, що в останній частині Євангелія від Марка Ісус проводить набагато більше часу з учнями, щоб просвітити їх (вірш 30 – “*Він не хотів, щоб довідався хто, бо Він Своїх учнів навчав*”).

Настав той етап, коли Ісус більше займався інтенсивним навчанням Своїх учнів про значення смерті та воскресіння (тобто про Євангеліє).

1. Яке значення має використання титулу “Син Людський” кожного разу, коли Ісус навчав про Свою смерть (8:31; 9:12; 9:31)? (Прочитайте Даниїла 7:9-15 та запитайте, що це за особа, яка вона). Яку істину Ісус намагається донести?

Суть повчання Ісуса – парадокс: тріумф через поразку та прояв сили через немічність. Коли Він називає себе “Сином Людським”, Він ототожнює Себе з могутньою небесною особою, описаною в Даниїла 7:9, і далі Ця особа має надзвичайну силу та велич і тріумфально установить Царство Боже. Отож, коли Ісус говорить, що Синові Людському треба багато страждати (8:31), Син Людський мусить багато витерпіти (9:12) та Син Людський буде виданий у руки людей, і вони Його вб’ють (9:31), Він навмисно протиставляє найбільшу перемогу з поразкою, найбільшу силу з немічністю. Він постійно намагається спонукати їх переосмислити своє розуміння величі. Він постійно намагається донести до них: Моя вдавана поразка насправді є перемогою.

У цьому випадку Ісус просто висловлює цей принцип. Він не пояснює, як саме Його смерть та відкинення будуть тріумфом. Це буде зроблено пізніше, у 10:32-45.

2. Як суперечка учнів у дорозі (вірші 33-34) показує, що вони не зрозуміли повчання Ісуса про Його неминучу смерть?

Учні сперечалися, хто матиме вище становище в Царстві Ісуса (вірші 33-34). Це ще одне підтвердження, що вони абсолютно не розуміли того, що означає: *"Син Людський буде страждати"*. Вони абсолютно не правильно розуміли Царство "величі". Звичайно ж, якби вони розуміли, що Царство – це покора та служіння, то не сперечалися б один з одним, щоб отримати його якнайбільшу частку! Якби царство було політичним, то ті, хто перебуває ближче до Ісуса, отримали б більше політичної влади. Якщо ж Царство – це страждання та служіння, то найближчі до Ісуса розділятимуть більше Його відкинення та впокорення. Оскільки вони не бачать, як смерть на хресті може призвести до спасіння та влади, вони навіть не розуміють, як покора та служіння можуть призвести до сили та величі. Вони не розуміють, як немічність і підкорення можуть збільшити вплив, владу та силу. Насправді, незважаючи на те, що цей принцип виглядає як парадокс, існує багато його ілюстрацій навіть на найпростішому рівні. Часто дух лагідності та покори може зумовити здобуття влади, водночас пихаті спроби здобути владу можуть бути проявом немічності та призводити до поразки. Наприклад, 1 Царів 12:1-17 розповідає нам, як помер цар Соломон та як його син Рехавам намагався утримати владу трону. Люди прийшли до нього та сказали: "Твій батько був дуже суворим до нас". Старші радники порадили Рехаваму так відповісти: "Я буду царем, який служитиме вам". Але молоді друзі Рехавама радили йому відповісти їм: "Я буду ще суворішим до вас" і у такий спосіб зміцнити свою владу. Рехавам прислухався до поради молодих друзів. Він говорив гордо та різко, тому люди повстали. Рехавамові залишилося тільки мале царство. Його пихатість показує його внутрішню слабкість і невпевненість, що призвело до зовнішньої немічності та невпевненості. У результаті поділу Рехавам панував над маленьким царством. Якби він у покорі проявив дух служіння, це зумовило б більший вплив і владу. Це лише один приклад того, як працює принцип Ісуса.

3. У віршах 36-37 Ісус порівнює учнів з дітьми. Чого Він навчає про Себе та про нас цією метафорою?

У в. 37 Він говорить: *"Коли хто в Ім'я Моє прийме одне з дітей таких, той приймає Мене..."* Це – чудова метафора. Прийняти мале дитя означає турбуватися про немічну, безпорадну істоту, адже в дітей є багато потреб і вони мало що можуть дати взамін. У часи Ісуса діти мали також нижчий соціальний статус, ніж у наші дні. Навіть зараз ті, хто працює з дітьми, загалом отримують нижчу плату і мають нижчий соціальний статус. Чого ж тоді ця метафора навчає нас про слідування за Христом?

По-перше, можливо, Ісус прирівнює Себе до маленької дитини! Прийняти мале дитя означає прийняти Його. Він прийшов, щоб бути немічним і безпорадним, як дитя. Будучи "більшим" за всіх, Він став "маленьким" і немічним. Особливо це справдилось, коли Він страждав і помирав. Саме для цього Отець (*"Той, Хто послав Мене!"* – в. 37) відправив Його. Учні не приймали Його як Спасителя, сповненого благодаті, який приніс Себе в жертву. Вони виявили це відсутністю в них духа покори та служіння. Якщо ти зневажаєш слабких і немічних (таких, як діти) або тобі не вистачає покори та готовності послужити, що необхідно для турботи про дітей, то ти показуєш, що не розумієш самої місії Ісуса.

По-друге, в цій метафорі, напевно, Ісус є Тим, Хто приймає. Він наче говорить: “Я прийшов мати справу не з праведними та могутніми, але з тими, хто усвідомлює свою немічність. Якщо хочете бути подібними до Мене, то теж повинні приймати немічних, безпорадних і нужденних”. З цієї точки зору ми є дітьми! Він прийшов спасти нас, тому що ми немічні, грішні та абсолютно безпорадні в духовному плані. Ми ніколи не могли б спасти себе. Оскільки ми є тими немічними та безпорадними, заради яких прийшов Ісус, то й самі повинні приймати інших. Отож, ми маємо наслідувати Його в самовідданому служінні.

Як би ми не тлумачили метафору, Ісус говорить: “У Моєму Царстві більшим є той, хто більше за інших прагне послужити. Приймаючи інших як малих дітей, ти показуєш, що приймаєш і розумієш Моє діло, яке Я звершив на хресті. Я прийняв тебе, коли ти був немічним і безпорадним, тому, коли ти приймаєш інших, хто перебуває в такому стані, ти приймаєш Мене. Тільки ті, хто розуміє, що Я зробив на хресті, можуть розвинути в собі цей “перевернутий з ніг на голову” (з точки зору світу) погляд на велич. Іншими словами, ми повинні усвідомити: а) що Він став маленьким та б) чому Він став маленьким – тому що ми є маленькими, немічними та безпорадними. Якщо ми усвідомлюємо та приймаємо ці дві істини, ми “приймаємо” Його як свого Спасителя. Це також означає, що ми прийматимемо “маленьких дітей”, що оточують нас.

4. Що цією метафорою про турботу про дітей Ісус говорить нам про те, яким людям ми повинні служити?

Ми вже бачили, як “маленьке дитя” може символізувати Христа – Страждачого Слугу, а також воно може символізувати нас – немічних та безпорадних людей, що потребують спасіння. Але давайте подивимось на це ще з третього боку. Кому служити Він наказує нам? Хто є “маленькими дітьми?” Ось перелік рис дітей, що добре характеризує людей, яким ми маємо служити:

а) Дітям завжди не вистачало вдячності за те, що в них є. В них не вистачає розуміння, щоб бути вдячними. Вони схильні нарікати і рідко задоволені тим, що мають. Служити тому, хто вдячний тобі, – це насправді не є жертвеним служінням, тому що тоді багато чого отримуєш натомість. Але діти – це невдячні люди. Отож, Ісус закликає нас служити не лише вдячним. Ми повинні також співчувати та служити людям, які не є достатньо зрілими, щоб висловити нам вдячність і підбадьорення.

б) Діти не можуть зробити тобі якусь послугу. У них немає ні грошей, ні влади. Природно нам легко бути дружелюбними та добрими щодо заможних людей, які можуть багато чого нам запропонувати. Але служити тому, хто має велику владу, – це насправді не є жертвеним служінням, тому що тоді ти отримуєш багато чого взамін. (Примітка: це, звичайно, не означає, що ми не повинні служити вдячним чи заможним людям, які можуть віддячити нам. Це просто означає, що якщо ми служимо лише такому типу людей, то маємо не дух щедрості. Це значить, що ми не усвідомили, як Ісус умалив Себе та якими маленькими (духовно) є ми).

в) Діти, особливо тоді, не мали високого становища. У багатьох частинах поганського світу в ті часи батьки могли продавати або вбивати своїх дітей. Немовлят часто вбивали, якщо вони були небажаної статі. Отож, тоді діти були набагато “меншими, ніж сьогодні”. Тому було дивно, коли йшла мова про те, що потрібно служити дитині. Тут Ісус має на увазі, що ми повинні шанувати та поважати всіх людей, навіть якщо ми вважаємо, що у них низький статус.

Підсумок: Що це означає для нас практично? Звичайно ж, це принаймні означає, що в усіх стосунках ми повинні бути слугами, а не маніпуляторами. Ми ніколи не можемо діяти за принципом: “Як я можу використати тебе, щоб задовольнити свої потреби?”, але думати: “Як я можу послужити тобі та задовольнити твої потреби?” Але багато людей пішли далі. Вони бачать тут особливу обітницю людям, які віддали себе на жертвенне служіння сиротам, бідним, знедоленим сім’ям, нужденним людям. Цей вірш, здається, говорить, що коли ми служимо таким “малим” в ім’я Ісуса, Як Він Сам робив, то скоро зрозуміємо, що прийняли Самого Отця. Це означає, що Отець і Син по-особливому присутні в нашому житті та дуже реальні для нас духовно, тому що ми служимо іншим. Від дитини ми переходимо через Ісуса до Отця. Це чудово!

5. Тепер поміркуйте ретельно над фразою “приймає в Моє Ім’я”. Що вона говорить нам про те, як ми повинні служити один одному?

У ті часи проявити гостинність вважалося дуже важливим обов’язком. Якщо подорожній зупинявся у вас, ви мали зробити все, щоб йому було зручно, ви буквально мали б служити йому. Грецьке слово, перекладене як “*приймати*”, яке використовує Ісус, означає щось більше, ніж просто проявити гостинність. Воно означає докласти всіх зусиль, щоб виявити пошану та повагу до когось, дізнатися про всі його потреби та бажання і задовольнити їх.

Але Ісус також говорить, що ми повинні приймати їх в Його Ім’я. Робити щось від чийогось імені фактично означає робити це замість нього. Наприклад, якщо хтось прийшов від імені царя, то це означає, що він представляє царя і ми повинні ставитися до нього як до царя. Проявити неповагу до нього означало б виявити неповагу до могутнього царя, що послав його. Отож, приймати маленьких дітей “в Його ім’я” означає виявляти неприємним, немічним та невдячним людям пошану та повагу заради Христа! Ось чому християни не повинні чекати вдячності або винагороди за своє служіння. Чому? Тому що ми вже є вічними боржниками Христа і виявляємо вдячність Ісусові через наше служіння іншим заради Нього.

Ось найбільш радикальний принцип щодо стосунків із іншими людьми. Не просто “чиніть людям так, як ви бажаєте, щоб вам вони чинили”, але “чиніть людям так, наче ви зобов’язані їм своїм життям!”

Принаймні так повинні чинити один одному члени Церкви, християни, у стосунках один з одним. Звичайно ж, кожен християнин має Духа Христового в собі і Христос полюбив та прийняв його. Уявіть собі, що би сталося, якби ми всі були такими! Кожен хотів би приєднатися до нас. Але Ісус, беручи за приклад малу дитину, говорить нам ставитися так до всіх людей.

Вдумливі люди запитують: “А де взяти для цього силу?” Відповідь також захована у вислові “в Моє Ім’я”. Пам’ятаєте, чим малі діти символізують Христа – бо Він став бідним та умалив Себе заради нас. Роздумування про це та вдячність за це можуть дати нам силу для такого життя.

6. Що ми дізнаємося про учнів на основі того, як Іван учинив з цим чоловіком? (вірш 38)

Вислів “в Моє ім’я” відразу ж підводить апостолів до питання, що ще може представляти Ісуса.

Вони згадують про чоловіка, який здійснював служіння і сказав, що робить це “в Ім’я Ісуса”. Хоча той не робив нічого неправильного, вони намагалися зупинити його, бо, як сказав Іван, “він із нами не ходить”. Грецький текст буквально говорить: “бо він не йде вслід за нами”. Це показує, що вони бажали, щоб влада Імені Ісуса належала лише їм. Слід пам’ятати, що цей чоловік робив те, чого вони тільки що не змогли зробити (вірші 14-29). Він виганяв демонів владою Ісуса, а тому, звичайно ж, використовував молитву (9:29) і всім серцем покладався на Господа. Можливо, вони вважали, що в майбутньому Царстві цей чоловік зможе досягти кращих результатів, ніж вони!

Ісус виправляє їх. Вони повторювали одні й ті ж помилки. Їхній вчинок щодо “негідного” (з їхньої точки зору) учня показує, що учні все ще думали, що їхнє становище в Царстві залежить від їхніх досягнень, а не від благодаті Божої. Їх прийняли в елітну семінарію, де викладав найкращий Учитель. Що собі надумав цей пихатий сторонній учень? Вони не бачили себе “маленькими”, за яких Ісус помирав, і не розуміли, що будь-яка людина потрапляє до Його Царства завдяки незаслуженій любові та прощенню. Ніхто не увійде до Царства завдяки родоводу, заслугам або приналежності до правильної групи.

Велике значення має те, що Ісус схвалив людину, яка не входила до складу формального кола Його апостолів. Дуже важливо для нас пам’ятати це в наш час, коли Церква так сильно поділена. Вона складається з багатьох деномінацій, служінь і богословських поглядів. Ми не повинні думати, що Бог не може використовувати тих, хто не належить до нашого кола. Бог посилав пробування не лише в якійсь одній деномінації!

7. Ісус продовжує відповідати Іванові у віршах 39-50. Прочитайте це не як випадковий набір висловів, але як послідовне виправлення неправильних поглядів учнів щодо “іншого учня”.

Ісус так відповів Іванові: “Не зупиняй його” (вірш 39). Чому? Вся решта цього розділу подає причини, чому учні не повинні були зупиняти цього “негідного” учня. Ось аргументи, чому його не треба було зупиняти:

а) Вірш 39 – Тому що він використовує моє Ім’я належним чином. Те, що він творив чудеса, ще не означає, що він віруючий. Існують неправдиві чудеса (Марка 13:22) і деякі з них творяться в Ім’я Ісуса (Матвія 7:21-23). Але успіх цього чоловіка в екзорцизмі протиставляється невдачі учнів (вірші 14-29). Учні зазнали поразки, тому що не покладалися на благодать (вони навіть не

молилися, перед тим як виганяти демона – в. 29!), але вважали, що все залежить від наданих їм влади та статусу. Тому здається, що у цього чоловіка було краще розуміння благодаті та істинної природи месіанства Ісуса. Він краще за учнів розумів, що є грішником і йому потрібна милість. Ісус говорить: неможливо, щоб він настільки покладався на Його Ім'я, що міг творити чудо, а потім відрікся від Нього наступної хвилини.

б) Вірш 40 – Тому що він не проти нас. У нашому ставленні до Ісуса немає нейтральної позиції. "Людина є або зі Мною, або проти Мене. Вона не може перебувати посередині. Не прийняти рішення – значить прийняти рішення. Зрозуміло, що він не проти нас, а за нас".

в) Вірш 41 – Тому що *будь-яка* праця в Моє ім'я є почесною. Цей вірш є дуже відомим, але його не сприймають за правило. Він говорить: "Служіння в Царстві – це не лише такі захоплюючі справи, як вигнання демонів, чудеса та проповіді. Я також бажаю, щоб Мої слуги служили іншим і задовольняли їхні найпростіші потреби. Можливо, хтось просто подасть кухоль води з любові до Мене або через бажання наслідувати Мою місію". Цей прекрасний маленький вірш демонструє нам те, що апостол Павло описав в іншому місці: (див. 1 Коринтян 14) слід поважати будь-який дар, будь-яке служіння. Він показує, що християни повинні служити ділом, а не лише словом, і що всяке служіння в Царстві буде пошановане та винагороджене (*"поправді кажу вам: той не згубить своєї нагороди!"*).

г) Вірш 42 – Ми повинні читати цей вірш як продовження відповіді Іванові (а не просто як окремий відірваний вислів). Ісус все ще говорить про "малих дітей", як і у вірші 36, отож, Він не змінював теми!

Якщо це продовження відповіді Іванові, то ми маємо тут важливе застереження. Він застерігає учнів щодо спокушування *"малих цих, що вірять"* до гріха. Це практично стверджує, що учні будуть розчаровувати інших віруючих та спокушати їх до гріха, якщо не переможуть свою гордість, дух змагання та самоправедність. Євангеліє вимагає покаяння та віри – це вже достатньо важко! У нас є могутні вороги, які воюють проти нашого зростання у вірі: світ, плоть і диявол. Але, на жаль, у нас є четвертий ворог, який може підштовхнути нас до гріха. Це – інший християнин! Його поведінка може розчарувати, посіяти сумніви та спокусити до гріха, особливо новонавернених віруючих. Ісус сприймає це серйозно, коли ми через дух поділу та вузькозорості розчаровуємо в служінні Христові людей, які не належать до певного нашого кола. Це застереження є слухним для сучасних християн, які так поділені на різні деномінації, організації, теологічні системи та традиції.

г) Вірші 43-50 – Ці вірші підкреслюють серйозність і жахливі наслідки гріха, що впливають з усього того, що було сказано раніше. Учні думали про свій статус, своє становище в Царстві. Натомість, їм слід було зосередитись повністю на потребах інших. Їм не варто було думати про те, якими могутніми вони будуть у Церкві. Натомість, їм треба було наполегливо шукати можливості допомогти "малим". У віршах 43-48 Ісус стверджує, що підштовхнути когось до гріха – це жахливо, тому що гріх сам по собі є жахливим. Нашим ворогом є гріх, а не наша деномінація! Нам слід турбуватися про те, щоб наші друзі були благочесними, святими та радісними, а не про те, щоб вони були віддані нам або погоджувалися з нашою точкою зору.

8. Ісус говорить про пекло частіше, ніж будь-яка інша особа в Біблії. Що Він каже нам тут? Які висновки можна зробити?

а) Ісус описує пекло як "вогонь" (вірші 48-49). Замість того, щоб дратуватися або впадати у відчай, давайте замислимося, наскільки влучний цей образ. Вогонь пожирає. Вогонь завдає нестерпного болю. Гріх, говорить Ісус, приводить до вогню. Іншими словами – гріх призводить до розкладання та горя. Багато людей запитує: "Чи вірите ви в пекло з буквальним вогнем?" Звичайно ж, тут використовується образна мова. Справжній вогонь пожирає все і гасне.

Але цей вогонь ніколи не згасне (вірш 48). Отож, ми говоримо не про фізичний вогонь. Погана новина полягає в тому, що це метафора, а тому тут іде мова про щось значно гірше, ніж буквальний вогонь. Тут сказано про духовне розкладання і муки. Гнів, жадібність, заздрість, ненависть і вина – все це поїдає і руйнує наші тіла, стосунки, громади та дух навіть у цьому житті. Пекло – це просто ті муки та те розкладання, яких уже зараз завдає гріх, і це пошириться на цілу вічність. Тому пекло – це реальність, хоча вогонь є метафорою.

б) По-друге, Ісус говорить нам, як ми повинні боротися з гріхом у своєму житті. Гріховна поведінка (символізується рукою та ногою у віршах 43-46) та гріховні бажання (які символізує око у вірші 47) потрібно видалити з нашого життя. Гріх, говорить Ісус, подібний до вогню в нашому будинку. Скажімо, загорівся диван. Не можна сидіти і говорити: "Що ж, увесь дім поки що не горить, лише один диван". Якщо не зробити щось негайно та рішуче з цим диваном, то весь дім почне палати. Вогонь ніколи не буде задоволений. Він пожиратиме все більше і більше.

Так само і з гріхом. Вражаюча метафора про ампутацію (відітнути ногу чи руку) показує, що ми повинні діяти радикально щодо гріха. Не може бути жодних компромісів. До нього не слід ставитись толерантно. Не можна дозволяти йому навіть тліти або ховатися десь у куточку. Він все одно з часом переросте у велику пожежу, тобто в пекло. Ми повинні визнати гріх, змінитися і робити все можливе, щоб уникнути його, інакше з часом вогонь мук за гріх охопить нас і палатиме вічно. Гріх ніколи не залишається на місці. Він завжди веде до пекла, спочатку в цьому житті, а потім – у вічності.

(Напевно, метафора про ампутацію також говорить нам, що ми повинні бути готові відмовитися навіть від чогось дорогого для нас, щоб уникнути гріха).

в) Вірш 48 показує, що пекло – це вічні муки. Отож, наслідки гріха є нескінченними. Деякі вважають, що Ісусове вчення про пекло є різким і воно відштовхує людей. Але якщо я не знаю про пекло, то не усвідомлюю, що Ісус витримав замість мене на хресті. Знову і знову Писання говорить нам, що Ісус взяв на Себе наше покарання (Ісаї 53). Якщо я не знаю, наскільки це покарання велике, я не усвідомлюю, що Він зробив для мене. Тому, за іронією, без віри в пекло я не можу зрозуміти глибину любові Ісуса. Люди зазвичай не вірять у пекло, тому що говорять: "Я не вірю, що люблячий Бог може таке зробити!" У такому випадку, яку ж ціну Ісус заплатив за наш гріх? Ніякої – лише 3 години тілесного болю. Але якщо покаранням є вічна агонія, тоді на хресті Ісус витримав щось незрівнянно більше. За іронією, якщо ти відкидаєш вчення про пекло, щоб зробити Бога люблячим, ти робиш Його менш люблячим і тоді ти втрачаєш біблійну істину, що Ісус добровільно перетерпів за нас пекельні муки.

г) Твердження у вірші 50: *“Майте сіль у собі”* є загадкою. Сіль у ті дні була важливим консервантом. Вона зберігала м'ясо та інші продукти від зіпсуття. Будь-яке м'ясо без солі починало псуватися. *“Мати сіль”*, таким чином, протиставляється руйнівному вогню. Зверніть також увагу, що *“мати сіль”* та бути *“в мирі”* – це одне й те ж. Мабуть, Ісус таким чином підводить підсумок усього уривка. Він закликає їх упокоритися та уникати гріха. Він благає їх не змагатися за високе становище чи статус, але більше турбуватися про те, щоб служити іншим та поширювати Царство. (Тут я лише здогадуюся!)

9. Як можна втілити в життя істини, про які ми дізналися на цьому занятті?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус, проголошений Син Божий (вірш 7), все ще використовує титул Син Людський, що підкреслює Його велич (вірш 31). Але, на диво, Він порівнює Себе з маловажною дитиною (вірш 37). Будучи першим від усіх, Він стає останнім і слугою для всіх (вірш 35).

Чому Ісус прийшов: Бог послав Його, щоб померти, Його “передано” (це слово вказує і на людську зраду, і на Божий задум) людям, щоб вони вбили Його (вірш 31). Ми ще не усвідомлюємо, наскільки жадливим є гріх (вірш 42-48). Гріх веде до смерті та пекла, де вже нічого не вдієш, щоб уникнути “невгасимого” вогню та мук (вірш 48). Нам негайно треба спастися від цього, перш ніж ми будемо осуджені.

Як я маю відповісти? Головна думка цього уривку полягає не в тому, що ми можемо виправити свій гріх, покавшись у своїй релігійній гордості, але в тому, що ми – безпорадні грішники і нам потрібен Спаситель.

Від Марка

Зустріч із Царем

Марка 10:1-31

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

У першій частині Євангелія від Марка наголос падає на те, **Ким є** Ісус та на Його служіння всім людям. У другій частині Євангелія від Марка наголос падає на те, **що** Ісус прийшов зробити та на Його повчання учнів. На перший погляд може здатися, що деякі випадки, описані в цьому розділі, не відповідають такій структурі, але нам слід розглянути їх уважніше. Суперечка з фарисеями закінчується особистою бесідою Ісуса з дванадцятьма учнями (вірші 10-12). Розмова з багатим юнаком зумовила довгий діалог Господа з учнями (вірші 22-31). Головною турботою Ісуса все ще залишається намагання навчити їх про значення Своєї смерті.

Вступ до суперечки про шлюб

Серед єврейських рабинів існувала велика суперечка щодо підстав для розірвання шлюбу. В Повторенні Закону 24:1-4 Закон Мойсея говорить, що якщо чоловік “знайде якусь ганебну річ” у своїй дружині, то може розірвати шлюб із нею, написавши розвідного листа. Таким чином Бог через Закон Мойсея впорядкував та узаконив розірвання шлюбу. Але виникало запитання: що означає “якась ганебна річ”? Рабин Гіллеля навчав, що це може бути будь-що, що не подобається чоловікові. Рабин Шаммай, з іншого боку, навчав, що тут іде мова лише про видиму статеву невірність. Іншими словами, одна школа дотримувалася дуже ліберального погляду на шлюб – що ці стосунки призначені для насолоди та зручності і їх можна розірвати, якщо вони не приносять щастя. Інша школа була прихильником дуже консервативного погляду на шлюб – це стосунки, що зобов’язують до відданості та взаємної турботи і їх можна розірвати лише за крайніх обставин. Більшість фарисеїв дотримувалися дуже ліберальної точки зору. (Це дивно, на перший погляд, але дивись нижче). Суперечка точилася навколо того, на яких підставах можна було розірвати шлюб та над глибшим питанням щодо суті та мети шлюбу.

1. Прочитайте вірші 1-12. Як ви вважаєте, чому фарисеї хотіли порадитися з Ісусом щодо розірвання шлюбу?

Якщо пам’ятати про те, що фарисеї зневажливо ставилися до Ісуса, то мало ймовірно, що вони підійшли до Нього, щоб отримати для себе якесь просвітлення! А слово “випробовуючи” (вірш 2) вказує, що насправді вони намагалися просто підловити Його. І звичайно ж, це виглядало як добре продумана пастка. Якої б точки зору не дотримувався Ісус, Його можна звинуватити або за те, що Він надто ліберальний, або надто суворий – будь-яка точка зору поставила б Його у скрутне становище. Можна було б зневажити велич і мудрість Ісуса, якби вдалося показати, що Він всього лиш ще один богослов, який дотримується точки зору однієї зі шкіл.

2. Яку точку зору щодо розірвання шлюбу прийняв Ісус – “ліберальну” чи “консервативну”?

Фарисеї запитали Ісуса: “Чи дозволено чоловікові дружину свою відпустити?” Як правило, в таких випадках сама постановка питання показує упередженість до певної відповіді. Безсумнівно, правильна відповідь: “Так!”, тому що так стверджує Повторення Закону 24:1 і далі. Але якби Ісус відповів *просто* “Так!”, то підтримав би “ліберальну” точку зору, яка цілком дозволяє розірвання шлюбу. Багато фарисеїв дотримувалися цієї точки зору та вважали, що можна розірвати шлюб із дружиною з будь-якої причини.

Відповідь Ісуса у в. 5 вказує, що Бог дозволив розірвання шлюбу, тому Він не може повністю приєднатися до консервативної сторони, яка вважала, що розірвання шлюбу не дозволяється за жодних обставин. Але Він відразу додає, що розірвання шлюбу – це трагічна поступка. Ісус утверджує два принципи: а) По-перше, Він підкреслює, що “з початку” Бог призначив, щоб шлюб був єдиним і постійним (вірш 6). Шлюб робить чоловіка та жінку “одним тілом”, так що “немає вже двох, але одне тіло” (вірш 8) – це надзвичайно сильні твердження. Це показує, що шлюб – це щось більше, ніж співпраця або партнерство заради спільної мети. Він створює нову єдність – емоційну, духовну, особисту та навіть фізичну. Шлюб назавжди змінює людину і вона втрачає багато незалежності. Щоб усе було чітко зрозуміло, Ісус додає: “Що Бог спарував, людина нехай не розлучує!” (вірш 9). Це відразу ж заперечує ліберальніший підхід до розірвання шлюбу. То має бути крайня міра. “Одне тіло” можна роз’єднати лише шляхом ампутації! б) По-друге, Ісус навчає, що, хоча Бог спочатку призначив шлюб на все життя, дозвіл Мойсея на розірвання шлюбу був необхідним через “жорстокосердя” людей (вірш 5).

Це цікаве твердження є “двосічним”. З одного боку, воно показує, що розірвання шлюбу інколи дозволяється через гріх та немічність. Цікаво, що (див. питання № 4 нижче) Ісус не пояснює тут про належні підстави для розірвання шлюбу. Його слова дивним чином підкреслюють Божу милість. Хоча Господь не бажає розірвання шлюбу, Він робить виняток, тому що бачить гріх і муки у цьому світі. Інколи зрада й жорстокість можуть настільки зруйнувати шлюб, що продовжувати жити у шлюбі було б більшим злом, аніж його розірвання. На все це вказує те, що Бог через Мойсея дозволив розірвання шлюбу всупереч Своему ідеальному призначенню, як милосердне пристосування до нашого гріховного стану. З іншого боку, це означає, що на розірвання шлюбу ніколи не можна дивитись як на морально нейтральний вчинок. Воно завжди є результатом чийогось серйозного гріха, навіть коли одна зі сторін є жертвою, а не винуватцем. Не може бути “невинного” розірвання шлюбу. “Ампутації” можуть бути необхідними, але вони завжди є “лихими” та жахливими.

Ісус, таким чином, робить вражаюче твердження і, як висловився один із дослідників Біблії, “Він не погоджується ані з Шаммаєм, ані з Гіллелєм” (Д. Карсон “Матвія” (D. Carson, Matthew), том. 2, с. 411). Вчення про “жорстокосердя” показує і милосердний реалізм, що є чужим для багатьох прихильників традицій, і велику пошану до шлюбу, яка відсутня у багатьох послідовників ліберальної точки зору. Як ми вже зауважили вище, Ісус не говорить нам, коли саме дозволяється розірвання шлюбу. Він робить це, тому що хоче, щоб ми більше уваги зосереджували на нашому правильному ставленні до шлюбу. Ми не повинні запитувати “Як я можу втекти від цього?”

Таке запитання показує, що у нас немає належної поваги та серйозного ставлення до інституту шлюбу.

Примітка: Та є ще одна причина, чому вчення Ісуса вражало та відрізнялось і від консервативної, і від ліберальної точки зору. Консервативна позиція дбала про інтереси жінок. Зверніть увагу на питання: *“Чи дозволено чоловікові дружину свою відпустити?”* Згідно з “ліберальним” ученням чоловік міг прогнати жінку, якщо вона чимось йому не догодила. Жінки були більш уразливими з економічної та соціальної точки зору. Ліберальне вчення Гіллеля не давало жодного захисту для жінки та жодного законного способу примусити чоловіка виконати свої обіцянки. Ісус показує, особливо у в. 12, що жінки і чоловіки мають однакові права та обов'язки у шлюбі. (Тепер ми розуміємо, що ліберальне ставлення фарисеїв до розірвання шлюбу не є несподіваним. Їхня ліберальна точка зору була проявом зневаги до жіночої статі. Це узгоджується з усім тим, що ми знаємо про них!)

Сьогодні шлюбні звичаї більше відображають позицію фарисеїв, ніж точку зору Ісуса. Сьогодні люди вважають, що шлюб призначений заради втіхи та насолоди обох партнерів. Ісус вбачав мету шлюбу в тому, щоб бути поєднаними. Шлюб повинен відображати характер Бога. Ми маємо любити одне одного так, як Він любить нас, і ставитися одне до одного так, як Він ставиться до нас – із повною вірністю, самопожертвою та відданістю, живучи в абсолютній єдності.

3. Прочитайте вірші 10-12. а) Чи виправляє Ісус Мойсея і тепер скасовує старозавітний дозвіл на розірвання шлюбу? б) Як тоді нам слід розуміти це, здавалося б, категоричне твердження проти розірвання шлюбу?

а) Чи виправляє Ісус Мойсея і тепер скасовує старозавітний дозвіл на розірвання шлюбу?

На перший погляд може здатися, що Ісус робить саме це. Зокрема, Його слова у в. 10-12, здавалося б, скасовують дозвіл Мойсея на розірвання шлюбу. Ісус говорить, що будь-який чоловік чи жінка, що розриває шлюб та заново одружується, чинить перелюб проти попередньої(ого) жінки (чоловіка) та може підштовхнути її (його) до перелюбу. Це, здавалося б, повністю забороняє розірвання шлюбу на відміну від Старого Заповіту. Але малоімовірно, що Ісус робить це. Чому ні?

По-перше, Ісус уже пояснив, що причиною дозволу Мойсея на розірвання шлюбу було “жорстокосердя”. Чи змінилась ця причина/цей стан? Чи серця людей зараз є менш гріховними в порівнянні з минулими століттями? Якщо в цьому причина дозволу на розірвання шлюбу в Старому Заповіті, то цей стан мав би змінитися, щоб заборонити розірвання шлюбу. Але, звичайно ж, люди зараз не є менш “жорстокосердними”, аніж у минулому.

По-друге, Ісус ніде не говорить щось на зразок “а Я вам кажу”, як у Нагірній проповіді (де Він суперечить переданням рабинів). Беручи до уваги те, як Ісус підтримує та шанує Божий Закон, здається неможливим, щоб Він суперечив тут Мойсеєві.

По-третє, ми знаємо з інших місць, що Ісус дозволяв розірвання шлюбу за певних причин. У Матвія 19:9 Ісус сказав: "Хто дружину відпустить свою не з причини перелюбу, і одружиться з іншою, той чинить перелюб". Апостол Павло також вказує небажання невіруючої сторони жити разом як підставу для розірвання шлюбу в 1 Коринтян 7. Отож, ми знаємо, що Ісус та рання церква абсолютно не забороняли розірвання шлюбу.

б) Як тоді нам слід розуміти це, здавалося б, категоричне твердження проти розірвання шлюбу?

По-перше, (як згадувалося раніше) Ісус уникає обговорення конкретних підстав розірвання шлюбу, щоб підкреслити важливість правильного ставлення. Він прагне, щоб ми дивилися на шлюб як на щось святе. Загалом Він говорив про гріховність вчення Гіллеля про розірвання шлюбу за будь-якої причини. З цієї точки зору в. 11 означає: "Ти не можеш розривати шлюб за будь-якої причини, як стверджувала шкода Гіллеля. Це – неправильно. Так чинити означає потурати перелюбу". Отож, Ісус говорить загальними термінами.

По-друге, Марко не намагається тут викласти все вчення християн про розірвання шлюбу. Він намагався показати, що через своє законництво фарисеї втрачають ширше значення Закону Божого. За іронією долі, більшість законників винайшли спосіб занадто спростити шлюбні обов'язки! Марко намагається показати, що фарисеї випробовували Ісуса (вірш 2), а Ісус знову викрив їхнє лицемірство. Випробування, можливо, складалося з того, щоб звинуватити Ісуса Його ж словами перед Іродом. Іван Хреститель був заарештований за свою проповідь проти розірвання шлюбу та повторного одруження, що образила Ірода, який порушив біблійний Закон у цьому питанні (див. 6:17). Або, можливо, випробування полягало в тому, щоб перевірити, чи дотримується Ісус біблійного Закону. Їм дуже кортіло довести, що Він не шанує Боже Слово.

Примітка: Дехто може заперечувати, але Ісус у в. 12 стверджує, що повторно вступаючи в шлюб, грішить не тільки та особа, яка ініціювала розірвання шлюбу, але й та, з якою розірвали шлюб. Чи означає це, що, хоча розірвання шлюбу за певних обставин дозволяється, повторний шлюб ніколи не дозволено? Але це було б, напевно, неправильним розумінням в. 12. Вірш 12 не може говорити про жінку, з якою чоловік розірвав шлюб. Багато людей вважають, що в. 12-13 слід розуміти так: "Якщо чоловік розриває шлюб зі своєю дружиною та одружується з іншою, то він чинить перелюб, і якщо жінка, з якою він розірвав шлюб, виходить заміж за іншого, вона теж чинить перелюб". Але їх також можна розуміти так: "Якщо чоловік розриває шлюб зі своєю дружиною та одружується з іншою, то він чинить перелюб, і якщо жінка розриває шлюб зі своїм чоловіком та виходить заміж за іншого, вона теж чинить перелюб". У світлі 1 Коринтян 7:10-15 можна прийти до висновку, що особа, з якою несправедливо розірвали шлюб, має право повторно вступати у шлюб.

4. Прочитайте вірші 13-16. Як ви вважаєте, що означає прийняти Царство Боже, немов дитя?

Ісус тут говорить не про так звану “невинність” дітей. Це не відповідало б тим суворим словам, які сказав Ісус про гріховне серце людей в Марка 7. Також порівняйте з ученням Біблії в Римлян 5:12, Псалмі 50:7 та Римлян 3:10, 23. Нідє в Біблії діти не називаються “невинними”, в яких гріх та зло з’являються в житті пізніше.

Ісус говорить не про невинність дітей, а про їхню немічність. Діти є дуже вразливими, залежними, не можуть усього робити самотужки. Тому прийняти Царство, “немов дитя”, означає прийти до Бога з такими рисами:

Почуття залежності та довіра. Діти не можуть самі добувати собі їжу, захищати себе та турбуватися про себе; вони є досить безпомічними в порівнянні з маленькими тваринами. Так само і ми повинні приходити до Христа, шукаючи Його прихильності та благодаті. Ми не можемо заслужити Його благодаті. Він нам нічого не винен.

Щирість. Діти не вміють приховувати свої почуття та недоліки. Вони довіряють і не схильні ставитися з підозрою. Отже, і ми повинні бути повністю чесні щодо наших недоліків і тривог.

Підсумок: У Царство входять не ті, хто є “достойними” або досягли чогось, а ті, хто визнає свою безпомічність і довіряє. Ісус докоряє учням, які все ще не бачили, що визнання своєї немічності та залежності – необхідні умови для входу до Царства.

Примітка: Слово “благословив” у в. 16 має глибоке значення. Біблія говорить, що Бог благословив Своє досконале творіння, коли спочив (Буття 2:3). Це благословення було втрачене внаслідок гріхопадіння (Буття 3:14 і далі). Бог пообіцяв Авраамові, що один із його нащадків знову принесе це благословення у світ (Буття 12:2-3). Ісус благословив дітей, щоб показати, що приготовлено для тих, хто прийде до Нього, як ці діти!

5. Прочитайте вірші 17-31. а) Чому перша відповідь Ісуса цьому багатому юнакові є такою несподіваною у світлі віршів 13-16 та всього Євангелія? Яку мету Він намагався досягти? б) Чому Його друга відповідь є такою несподіваною? Якої мети Він намагався досягти?

а) Перша відповідь

Ісус багаторазово підкреслював, що моральні досягнення та послух Закону не приведуть до спасіння. Також Ісус вказував, що Він Сам є єдиним шляхом до спасіння. Але цьому юнакові Ісус не сказав: “Стань, немов мале дитя, і приймай Мене вірою”. Замість цього Він нагадав йому про Закон Божий, про 10 Заповідей і сказав, що їх потрібно виконувати, щоб досягти вічного життя. Наказ “Розпродай, що маєш” у в. 21 є, напевно, застосуванням першої заповіді проти ідолопоклонства (“Не будеш мати інших богів переді Мною”) або десятої заповіді проти будь-якого незадоволення та зажерливості (“Не пожадай”). Звичайно ж, від маленьких дітей нічого такого не вимагалось робити! Таким чином, Його реакція є несподіваною. Чому Він так сказав?

Для цього юнака слова “Прощаються тобі твої гріхи, бо Я прийшов, щоб померти за тебе і відкупити тебе” (див. 10:45), були б абсолютно незрозумілими. Чому? Тому що він не бачив себе грішником. Не може бути “доброї” новини про спасіння без поганої новини про гріх. Тобто Ісус не звістив юнакові доброї новини про прощення та хрест, поки той не розглянув уважно Закон, щоб побачити свою потребу та гріх. Отож, наказ “Розпродай, що маєш, та вбогим роздай” був призначений, щоб показати, що юнак винен у гріху ідолопоклонства, тому насправді не виконав Закон. Хоча він вважав себе моральною та гідною людиною, його прив’язаність до матеріального була серйозним порушенням духа Божого Закону.

Отож, ми бачимо, що хоча Ісус засуджує законництво, Він проповідує Закон! Без Закону людина не усвідомлює свій гріх або потребу (Римлян 3:20) і, таким чином, не розуміє та не цінує благодать. Чи є це відсутністю любові, коли ми проповідуємо Закон, щоб хтось зрозумів свій гріх та свою вину? Ні. Зверніть увагу, що перед тим як докорити юнакові за гріх, Ісус подивився на нього з любов’ю (вірш 21). Він вказав чоловікові на його гріх, тому що полюбив його.

Якби юнак сказав: “О, я тепер розумію, що не виконував Закон в усьому з дитинства! Як же мені тепер спастися?”, то Ісус міг би сказати щось на зразок цього: “Я віддав Своє життя як викуп за багатьох, отож, стань тепер, немов мале дитя, повір у Мене та увійди до Царства”. Натомість, юнак відійшов сумним і спантеличеним, тому що він не хотів розлучатися зі своїм багатством. Якби він бачив, що цей внутрішній конфлікт пов’язаний з ідолопоклонством і якби благав Ісуса про допомогу, відповідь Господа була б іншою.

Примітка: Не дозвольте збити себе з пантелику словам Ісуса: “Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого”. Ісус говорив до юнака, який навіть гадки не мав, що перед ним Хтось більший, аніж просто людина-рабин. Його зарозумілу (й дещо улесливу) мову слід було негайно зупинити. Ісус різко виступав проти самоправедності, коли людина вважає, що може стати достатньо “доброю”, гідною, щоб Бог прийняв її. Він говорить: “Я збираюсь змінити все твоє розуміння про моральну доброту людини!”

б) Друга відповідь

Друга відповідь є несподіваною, тому що Ісус зазвичай не говорив людям, що їм треба стати бідними, щоб спастися. (Принаймні виглядає, що Він це каже). На перший погляд, здається, що Ісус говорить: юнак повинен збідніти на землі, щоб увійти до неба. Але очевидно, що це не є вимогою для всіх. Наприклад, Він спонукав Закхея роздати 50% свого багатства, а не все (див. Луки 19). В інших місцях під час бесіди з багатими людьми (наприклад, із Никодимом) Він узагалі нічого не говорив про гроші.

Чому ж тоді Ісус закликав до цього? Христос ніколи не закликає нас просто покладатися на Христа у справі спасіння. Ти також повинен перестати надіятися на все інше у справі спасіння. “Покаяння” та “віра” йдуть разом, це не дві різні речі, але дві сторони однієї монети. Ісус зрозумів, що цей юнак у своєму виправданні та духовному стані насправді покладався не на послух морального закону, а на власне багатство. Як Бог покликав Авраама принести в жертву Ісака, Ісус закликав цього юнака бути готовим відмовитися від свого багатства. Якби Ісус просто сказав цьому чоловікові: “Йди вслід за мною”, то він міг би просто покрити свою самоправедність та ідолопоклонницьке серце

тонким шаром зовнішнього поклоніння Ісусові. Потрібно було дорікнути юнакові за його матеріалізм. Це не є основною проблемою для всіх людей, але для нього – було.

Тут варто звернути увагу на важливу думку. Цей чоловік не порушив “моральних правил” щодо грошей. Немає й натяку на те, що він набув своє багатство не за законом або шляхом утиску. Не сказано, що він не був щедрим або не давав десятини. Якщо ти каєшся лише у своїх видимих гріхах, це робить тебе просто моралістом. Ти повинен покаятися глибше – у гріховній самоправедності свого серця. Тобі треба покаятися не лише у своїх поганих вчинках, але у своєму ідолопоклонницькому ставленні до “добрих речей”: грошей, сім’ї, становища, талантів, стосунків тощо.

6. Чому Ісус у вірші 21 відіслав у смутку того, кого полюбив?

“Ісус же поглянув на нього з любов’ю”. Це – досить парадоксальне маленьке твердження. Юнак був духовно тупим, давав самоправедні відповіді на Ісусові запитання та зовсім мало розумів самого себе. Ця його духовна немічність і необізнаність викликали в Ісуса не презирство та роздратування, але любов! І тоді з любові (!) Ісус наказує юнакові зробити щось надзвичайно важке – продати увесь свій маєток і роздати бідним.

Цей наказ звіщає нам багато істин: і докірливих, і підбадьорливих. 1) Ісус любить нас всупереч тому (або навіть якщо!) ми є духовно кволими. Наша немічність не перешкоджає Його любові. 2) Ісус інколи дорікає нам, закликає нас зробити щось важке та дає відповіді, що збивають нас із пантелику – все це Він робить із любові до нас! Зрозуміло, цей юнак ніколи не став би кращим, якби в його житті не сталося того, що впокорило б його до землі та розбило б на порох світ його комфорту. Ісус часто робить це ж саме з нами, з любові до нас. 3) Ми повинні любити духовно немічних людей, не зневажати їх. 4) Нам не варто зневажати багатих людей. Для багатьох людей значно важче любити багатих, ніж представників середнього класу та бідняків. Але коренем нашого презирства до багатих можуть бути наші незадоволення, заздрість і самоправедність.

7. Чого Ісус навчає нас про багатство у віршах 23-31? Як ви вважаєте, чому багатство є такою духовною пасткою? Що обіцяє Ісус у віршах 29-31, і як ми можемо сьогодні “втратити” та “здобути” щось із цього?

Те, що основною духовною проблемою юнака був матеріалізм, зовсім не означає, що ми не можемо застосувати до свого життя заклик Ісуса турбуватися про бідних та жити простіше (вірш 21). Є багато способів застосувати ці вірші до нашого власного ставлення до багатства і матеріальних благ.

а) Ісус навчає, що багатство є дуже духовно небезпечним. Загалом у ті часи вважалося: чим ти багатший, тим більше Бог благословив тебе! Отже, чим ти багатший, тим, напевно, побожніший. Але Ісус стверджує протилежне: “Чим ти багатший, тим важче тобі досягти духовних успіхів”. Ісус також навчає, що потрібне надприродне втручання, щоб привести нас до Царства (*“Неможливе це людям”*).

б) По суті, нашою праведністю та надією стає багатство, а не Бог. Матеріалізм є порушенням першої та останньої з 10 Заповідей. Таким чином, багатство може зумовити гордість, відчуття, що ми чимось кращі за інших людей. Є багато інших духовних небезпек: 1) Багатство дає нам можливість жити особистим життям так, як захочеться, і не бути підзвітним будь-кому за свою поведінку. 2) Воно відволікає нас від християнського служіння, тому що створює (а) можливість більше займатися тим, що нас захоплює та приносить насолоду, (б) надмірну зайнятість бізнесом і всілякими проектами або (в) заклопотаність багатьма обов'язками та великим маєтком. 3) Багатство може призвести до того, що ти будеш постійно турбуватися, як утримати його. 4) Воно взагалі може стати причиною того, що твоє серце прив'яжеться до земного, а не до вічних цінностей.

в) Ісус обіцяє, що, відмовляючись заради Нього від багатства у цьому світі, ми насправді отримуємо багатство назавжди, але в іншому вигляді. Іншими словами, наші фізичні, емоційні та матеріальні потреби будуть задоволені, але дещо іншим способом. Ми можемо втратити сім'ю, але здобудемо нову сім'ю. Ми можемо втратити матеріальну забезпеченість, але відчуємо турботу християнської громади та пізнаємо на практиці Божу любов тощо.

Перевірка: Що є ознакою того, що гроші надто важливі для нас? Перевірте себе: **(1) Заздрість.** Чи відчуваєш ти неприязнь до людей, які мають багато грошей? **(2) Тривога.** Чи переживаєш ти надмірно про гроші? **(3) Упередження.** Чи є у тебе чітке упередження у ставленні до багатих людей? Чи прагнеш ти подружитися саме з ними? **(4) Марнотрат чи скупий.** Ти купуєш надто багато, щоб почуватися добре? Або, можливо, навпаки – ти надто скупий? Все це ознаки того, що гроші й багатство мають надмірний духовний вплив на твоє серце.

8. Прочитайте 2 Коринтян 8:9. Ми знаємо те, чого не знав багатий юнак. Як це може зробити наказ Ісуса для нас радісним?

Багатий юнак відійшов у смутку. Ми теж відійдемо, якщо будемо чути лише, як Ісус докоряє нас за неправильне ставлення до грошей. Але 2 Коринтян 8:9 нагадує нам про щось дуже важливе. Ісус наче говорить нам: "Я теж був багатим юнаком, але мав набагато більше багатства й утіхи та незрівнянно вище становище. І Я втратив незрівнянно більше, ніж ти – все це заради того, щоб придбати тебе! Щоб мати тебе! Щоб здобути тебе, Я залишив Своє небесне багатство та опустився на саме дно нескінченних мук та убогства, щоб спасти тебе. Якщо Я зміг залишити все це заради тебе, то чому ж ти не можеш відмовитися від своїх грошей заради Мене?"

Коли ми поглянемо на Ісуса як на справжнього багатого молодого правителя, ми зможемо відмовитися від усього, що маємо. Тоді ми зрозуміємо, що Його праведність є нашим *справжнім* духовним багатством, і не будемо дивитися на земні багатства як на щось цінне для нас. Тоді й лише тоді наші гроші стануть просто грошиками. Вони перестануть бути для нас способом досягти безпеки та стати важливими.

9. Чи проходить одна тема через усі три уривки Писання? Що ці уривки говорять нам про вхід до Царства Божого?

Оповідання про багатого юнака є класичним прикладом повчання про те, як ми повинні зустріти Царя та увійти до Царства. Коли Господь зустрівся з Никодимом, Він сказав: "Потрібно народитися згори, щоб увійти до Царства Божого." Але оповідання про багатого юнака певною мірою є більш повчальним про те, як насправді відбувається навернення. Воно показує нам взаємні зв'язки між Законом і благодаттю. Фактично всі три уривки говорять нам про Закон і благодать.

а) В. 1-12. У цьому уривку Ісус показує, що Він продовжує шанувати Закон Божий. Його нам дано, і його вимоги продовжують бути актуальними. Хоча згадка про "жорстокосердя" показує нам милостиве застосування Божого Закону, його вимоги все ще актуальні.

б) В. 13-16. Тут ми дізнаємося, що увійти в Царство можна не на основі досягнень та моральності, але через визнання своєї безпомічності та потреби.

в) В. 17-31. Нарешті тут ми бачимо, як взаємопов'язані Закон і благодать. Ми не спасаємося Законом, але нам потрібен Закон, щоб побачити нашу потребу в благодаті. Вірш 27 показує, що спасіння через Закон є неможливим, а тому життя вічне – це подарунок, але без Закону ми не побачили б своєї потреби в подарунку.

Підсумок: Ми повинні дозволити Закону дорікнути нам достатньо глибоко (аж до глибини наших думок), щоб ми перестали покладатися на нього як на засіб до спасіння та знайшли благодать Божу в Христі. Далі, звичайно (дивись в. 1-12), Закон продовжує скеровувати християнина в його поведінці, хоча вже не є засобом до спасіння. Отож, і Закон, і благодать відіграють певну роль в нашому житті.

Цікаво зауважити ще одну істину. Коли Ісус запрошує людей до Царства, Він може по-різному акцентувати на Законі або благодаті залежно від духовного стану людей! Тим, хто сповнений усвідомлення своєї немічності ("дітям"), Ісус негайно відкриває обійми та підкреслює благодать. Тим, хто сповнений почуття самодостатності та сили ("багатим юнакам"), показується Закон і підкреслюються його вимоги.

Пізніше ми ще глибше зрозуміємо, як у Євангелії взаємопов'язані Закон і благодать. Ісус помер, щоб відкупити нас, щоб прийняти покарання, якого вимагав Закон (10:45). Тому Євангеліє благодаті ґрунтується на виконаному Законі, і Закон спрямовує нас до благодаті.

Молитовні потреби

10. Як можна застосувати істини, про які ми дізналися сьогодні?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Знову ж таки, ми бачимо Ісуса як наділеного владою Царя, Який пояснює справжнє значення Писання та вказує, хто увійде та хто не увійде до неба. Він також є і Слугою, Який приймає діток.

Чому Ісус прийшов:

Щоб судити: у розділі 2 Ісус сказав, що прийшов покликати грішників. У розділі 7 Він навчав, що основною проблемою людини є гріх. Тепер Він докоряє всім у смертному гріху – фарисеям, багатим і дванадцятьом.

Щоб спасти: Але також Він стверджує, що ті, хто прийде до Нього, визнаючи свою безпомічність, будуть благословенні, спасуться, успадкують вічне життя та увійдуть до Царства Божого. Тут насправді йде мова про справжнє повернення з полону та обітниці, дані Авраамові. Мета Його першого приходу – спасти людей від остаточного суду, який відбудеться під час другого приходу.

Як я маю відповісти? Готовність пожертвувати всім заради слідування за Ісусом відображає впокорене серце, але не є ділом, здійснюючи яке, ми здобуваємо Божу прихильність. Ми повинні визнати, що не можемо заслужити права увійти до неба, але маємо довіряти Богові, щоб Він зробив те, що по-людськи здається неможливим.

Від Марка

Значення Його смерті

Заняття 11 | Марка 10:32-52

Ми вже побачили, щойно Петро визнав Ісуса Месією, як Євангеліє від Марка переносить центр уваги з особи Христа на діло Христа. Тепер, коли ми вже знаємо, Хто Він є, нас цікавить: що Він прийшов зробити? У цьому уривку ми маємо третю спробу Ісуса навчити Своїх учнів про значення Своїєї смерті. (Перші дві були у 8:31-32 та 9:31-32). Цього разу Христос дає нам більше деталей Своїєї смерті, ніж раніше. Але ключовий прогрес для читачів полягає в тому, що вперше нам сказано не лише те, що Він помре, але й чому Він це зробить. Тут Він починає пояснювати значення та мету Своїєї смерті. Багато хто вважає, що 10:45 є ключовим віршем усього Євангелія, який поєднує та підсумовує всі думки Марка про те, Ким є Ісус та що Він прийшов зробити.

1. Порівняйте вірші 10:32 з 9:31 та 8:31. Які нові деталі та поняття додає Ісус до вчення про Свою смерть?

а) Вперше нам сказано, що Його смерть станеться в Єрусалимі.

б) Вперше ми дізнаємося, що і погани, і євреї відкинуть Його. 8:31 говорить лише про єврейських релігійних вождів, а 9:31 говорить більш загально, що Він буде виданий у руки "людей". Але тут Ісус вперше показує, що не лише євреї завдадуть Йому мук і смерті. Це попереджає спроби використовувати Євангеліє з антисемітською метою.

в) Ключову різницю створює слово "засудять". У вірші 8:31 Ісус говорить, що Його відкинуть священики та книжники, але 10:32 стверджує, що вони також "засудять на смерть Його". Це – юридичний термін, який вказує, що над Ним вчинять суд і винесуть смертний вирок, а не просто Його вб'є якась особа або група людей. Але слово "виданий" принаймні натякає на те, що Він помре за злочини, яких не вчинив. Отож, Ісус буде жертвою несправедливості.

г) Інша відмінність стосується приниження: "І насміхатися будуть із Нього, і будуть плювати на Нього, і будуть Його бичувати".

(Вірш 34). Цей вірш доповнює, що Ісус зазнає публічного приниження, яке було призначене для злочинців під час страти римлянами.

Загалом нова інформація показує, що Його смерть буде результатом судового вироку. Це означає, що Його будуть судити, визнають винним і покарають за злочини. Ці три вірші все ще не пояснюють, чому Його смерть мала настати та чому вона мала бути результатом вироку суду.

Трикратне повторення цього пророцтва (лише в трьох розділах) показує, що Його смерть не була нещасним випадком або чимось несумісним із Його місією. Навпаки, вона була запланованою, головною метою Його приходу на землю.

2. Як запитання (вірш 35) і прохання (вірш 37) Якова та Івана показують, що вони все ще не розуміють значення хреста, “слави” та “величі”? б) Що прохання Якова та Івана, а також відповідь Ісуса навчають нас про молитву?

а) Запитання про велич

Прохання показує, що Яків та Іван зовсім не розуміли, що Ісус буде робити. Вони не розуміли, що найвищою славою Ісуса будуть Його сміливість, покора та мудрість, проявлені під час Його страждань і смерті. Якби вони знали, що долею Ісуса будуть муки та страждання, то ніколи б не попросили більшої участі в цьому!

Їхнє питання показує, що вони розуміли “славу” та “велич” як владу, а не як страждання та служіння. Вони не розуміли, що впокорення себе у служінні (навіть до страждання) є Божим шляхом до тріумфу. На відміну від Ісуса, їх наповнював зовсім інший дух – порівняйте їхнє запитання у в. 35 (“ми бажаємо, щоб Ти послужив нам”) з серцем Ісуса у в. 45 (“Я прийшов послужити вам”).

Ісус продовжує у в. 42-44 виправляти їхнє поганське розуміння величі. У світі чим вищим ти є, тим більше людей служать тобі (прислуга, придворні, садівники, шофери, кухарі і т. п. або працівники та підлеглі). Але в Царстві Ісуса чим більшим ти є, тим більше ти служиш людям.

б) Молитва

Прохання до Ісуса у вірші 35 і далі є дуже повчальним, якщо застосувати його до молитовного життя. Яків та Іван хотіли, щоб Ісус сказав: “Так!”, перш ніж вони висловлять своє прохання. Це спотворює справжню молитву. Справжня молитва шукає того, щоб підкорити свою волю Божій волі, а не навпаки – Божу волю своїй. Це не означає, що ми не можемо просити Бога встановити справедливість (“Нехай прийде Твоє Царство... як на небі, так і на землі”) та задовольнити наші потреби (“Хліба нашого насущного дай нам сьогодні”), але ми повинні завжди робити це з глибоким усвідомленням обмеженості нашої мудрості (“Нехай буде воля Твоя”). Ісус дає нам приклад справжньої молитви в саду (“Пронеси мимо Мене цю чашу!... А проте, не чого хочу Я, але чого Ти.” – 14:36). Хрест показує нам, що Ісус жив заради волі Отця та помер для Своєї власної. Природна схильність людського серця – використовувати Бога як Того, Хто задовольняє наші потреби. Людина, яка тримається християнства, поки все йде так, як вона хоче, зовсім не розуміє вчення про хрест.

Цей випадок не лише нагадує нам, що ми повинні молитися з покірною та щирим серцем перед Богом, але ми також повинні жити так. Марко, можливо, іронічно змальовує це. Прохання Якова та Івана, включаючи вислів “праворуч та ліворуч” (вірш 37). Праворуч і ліворуч від Ісуса на піку Його кар’єри дійсно перебували двоє чоловіків – це були розбійники, яких розп’яли разом із Ним! Отож, Яків та Іван і гадки не мали, про що просили.

“Погляд Марка на моральне життя є глибоко іронічним. Через те що Божий метод об’явлення характеризується змінами та сюрпризами, ті, хто йшли вслід за Ісусом, часто не розуміли Божої волі. Тому в етичних питаннях немає місця самовдоволенню чи догматизму. Ті, хто вважає, що все добре зрозуміли, потерпають

від жорстокосердя (3:1-6, 7:1-23). Якщо це оповідання навчило нас чогось, то ми не будемо самовпевненими; ми будемо самокритичні, готові прийняти несподівані прояви Божої любові та сили" (Р. Гейс "Моральний погляд на Новий Заповіт" (R. Hays, The Moral Vision of the New Testament) с. 90).

Нам легко почати сміятися з того, якими нетямущими були учні, але, нато-мість, нам треба спитати себе: "А що нам ніяк не вдається зрозуміти зараз? Щодо чого ми є сліпими й не бачимо, як Бог діє?" Бог любить осоромлювати світ, беручи щось немічне та використовуючи, щоб поставити світ на коліна (див. 1 Коринтян 1:26-29). Перед нами яскравий приклад цього: цей нікчемний Месія всього з 12 різношерстими послідовниками, з безграмотними людьми та рибалками, Якого страчують як злочинця, назавжди змінює напрямок історії людства! Якщо Бог так завжди діє у нашому житті, ми повинні завжди бути покірливими та відкритими до життєвих повчань. Нам слід уникати хвилювання (!). Хвилюється той, хто абсолютно впевнений, як має йти його життя. Нам слід уникати самовдоволення, догматизму, гордості та самовпевненості.

3. а) Що таке "чаша" та "хрещення"? Прочитайте Ісаї 41:17-23.

б) Як ми повинні розділяти їх із Ісусом?

а) Що таке "чаша" та "хрещення"?

По-перше, чаша та хрещення говорять про те, що Ісус мав витерпіти гнів Божий на хресті. І "чаша", і "хрещення" у Старому Заповіті вказують на важкі випробування та страждання. "Чаша" у промовах пророків, зокрема, стосується гніву та справедливого суду Бога за гріх. Див. теж. Ісаї 51:17-23 ("*келіх гніву Його, чаша-келіх одуру*") та Єремії 25:15-17 ("*Візьми з Моєї руки келіха вина цього гніву... І будуть вони пити, і будуть хитатися, втрачатимуть розум*") або Єзекіїла 23:28-34 ("*І ти вип'єш його, і витягнеш усе... і перса свої порозриваєш*").

Дуже цікаво, що Ісус згадує про "чашу" одразу після того, як вперше навчає, що Його смерть буде результатом судового вироку (дивись пункт 1 вище). "Чаша" – гнів Бога, осудження всього зла людей. Ісуса також будуть судити в залі суду, і Він прийме "гнів суду". Вперше ми маємо натяк на те, що судове осудження судом людей буде відображати осудження Божим судом.

"Хрещення" означає бути зануреним у щось. Хрещення, звичайно, може мати дуже позитивне значення! Але оскільки Ісус поєднує "хрещення" з "чашею", воно, звичайно ж, має тут негативний відтінок. Великий потоп Ноя (Буття 6) був ознакою Божого гніву на світ. Бути охопленим потопом і зануреним у його води – символ суду (див. Псалом 68:3,16). Але "хрещення", на відміну від образу "чаші", містить аспект надії. Хреститися – означає пройти крізь важкі випробування. Хрещення – це зануритися у воду і знову виринути на поверхню. Тому Римлян 6:3-4 говорить нам, що хрещення подібне до смерті та воскресіння. 1 Коринтян 10:1-2 стверджує, що, коли ізраїльтяни пройшли через Червоне море, вони були "охрещені". Хоча це було важким випробуванням, вони знову з'явилися на березі. Мабуть, тому це натякає на те, що жахлива смерть Ісуса закінчиться воскресінням.

б) Як ми повинні брати участь у них?

Яків та Іван сказали (так безглуздо), що вони можуть розділити чашу та хрещення Ісуса (вірш 39). Реакція Ісуса на їхні слова є дещо двозначною, адже, з одного боку, ми розділяємо це з Ісусом, а з іншого – ні.

Коли Ісус спершу запитав Якова та Івана, чи можуть вони прийняти Його чашу та хрещення (вірш 38), Він, здавалося б, мав на увазі, що вони просять неможливого. *“Ви не знаєте чого просите, – говорить Він, – Чи можете ви пити чашу, що Я її п’ю?”* Запитання виглядає досить риторичним, і це вказує, що ніхто інший не може витримати те, що доведеться витримати Йому.

Далі, як не дивно, Ісус говорить: *“Ви будете”* (вірш 39) пити Мою чашу та хреститися хрещенням. Як нам це розуміти? 1) З одного боку, ми, звичайно, не можемо витерпіти справжню чашу Божого справедливого гніву. Вона просто зруйнує нас. Ісус прийшов саме заради того, щоб ми могли її уникнути! Він прийшов забрати чашу, щоб нам не довелося її пити. (Дивись наступне запитання). 2) З іншого боку, йти вслід за Ісусом означає стати слугою та страждати. Наше життя має уподібнитись до Його життя. Саме цю думку намагався донести Ісус кожного з трьох разів, коли навчав про значення Своєї смерті. Ісус сказав нам, що ми теж повинні “взяти свій хрест” (8:34; 9:35-37). Він говорить: *“Я – той Месія, що перемагає, позбуваючись влади та служачи іншим. Якщо ви є Моїми послідовниками, ваше життя має відповідати цьому взірцю”*. Отож, це означає, що, приймаючи Його стиль життя, – служити іншим, замість того, щоб панувати та контролювати – нам теж доведеться платити велику ціну, можливо, навіть померти. [Ми знаємо, що Якова стратили за його віру, а Іван був у вигнанні].

До того ж, можливо, це вказівка на те, що як Його хрещення привело до слави, так наша “міні-смерть”, служіння та хрещення і нас також приведе до слави.

4. Прочитайте вірш 45. Що Ісус говорить про Свою смерть (особливо коли називає її “відкупом”), чого Він не казав нам раніше?

У цьому твердженні ми, нарешті, маємо розуміння мети та причини смерті Ісуса – тобто чому Він мав померти та чого Він досягне Своєю смертю.

а) По-перше, слово *“прийшов”* є дуже важливим. Це – сильний натяк на те, що Ісус існував ще до народження. Він прийшов у світ. Говорячи *“Прийшов не на те, щоб служили Йому”*, Він показує, що мав повне право чекати, що Його будуть шанувати та служити Йому, коли Він прийде, хоча Він не скористався цим привілеєм. Коротко кажучи, вислів *“Прийшов не на те, щоб служили Йому”* тихо вказує на надзвичайно важливу істину. Ісус говорить, що Він є Богом, Який існував раніше і прийшов на землю.

б) По-друге, слово “викуп” (грецьке *lutron*) навіть сьогодні означає “звільнення з полону шляхом викупу”. Однак у ті дні, зазвичай, “викуп” не платили тому, хто викрав людину (як сьогодні), але викупляли людину із рабства. *“Це слово [lutron] походить із військової сфери – ціна, яку платили, щоб звільнити полоненого з полону”*. (Л. Морріс *“Євангеліє від Матвія”* (L. Morris, *The Gospel According to Mathew*), с. 512). Вживання цього слова підводить до дуже важливих висновків.

Перше, слово “*викуп*” вказує, що ми перебуваємо в рабстві. Це багато говорить нам про те, як Ісус дивиться на наш духовний стан. Якщо дослідити, що інші частини Біблії говорять про це, то можна сказати, що ми в рабстві гріха, смерті та закону (принаймні). Ці сили тримають нас у полоні, і ми не можемо самі звільнитися.

Друге, це слово вказує, що існує певна ціна, яку потрібно заплатити, щоб звільнити рабів. Деякі дослідники Біблії стверджують, що слово *lutron* означає лише звільнити людину з полону (тобто просто випустити її – відкрити двері в’язниці, зняти кайдани тощо). Але уважне вивчення цього слова в Біблії показує, що воно означає не просто звільнити, але звільнити через викуп. Хтось має заплатити ціну. Те, що слово *lutron* означає “викуп”, підтверджується і коротким грецьким словом “анті” (“за”), яке вжив Ісус, коли сказав, що прийшов віддати Своє життя (“*на викуп за багатьох*”). Звичне значення цього прийменника – “замість”. Воно вказує на заміну або обмін. При такому розумінні цього слова воно вказує, що те, що сталося з Ісусом, мало відбутися з *багатьма*.

Третє, цей вірш показує нам величину ціни викупу. “*Віддати свою душу (життя) на викуп за багатьох*”. Ісус не заплатив вимірну, обмежену ціну. Він віддав за нас ціле Своє життя. Це була повна заміна. Щоб висловити це більш вражаюче: ті темні сили, які тримали нас, напали на Нього, замість нас. Він витерпів усе від Закону, гріха, смерті та пекла, що ми витримували або витримали б. Відкупитель переніс убогість і втрату, щоб раб міг мати достаток і свободу. Відкупитель робить те, чого раб не може зробити або доповнити. Все це дарує відкупитель. Див. Дії 20:28: “Церкву Божу, яку власною кров’ю набув Він” або 2 Коринтян 5:21: “Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою правдою в Нім!”

Четверте, слово “*багатьох*”, напевно, є прямим посиланням на відомого страждаючого Слугу, Який описаний в Ісаї 52:13-53:12, як на Того, Хто “*був ранений за наші гріхи*”. Своїми стражданнями “*Мій Отрок, оправдає... багатьох, і їхні гріхи понесе*” (Ісаї 53:11). Найбільш імовірно, що Ісус заявляє тут, що Він виконає діло страждаючого Слуги в Ісаї, отже, 10:45 підводить дуже стислий підсумок всього розділу. Щоб зрозуміти, що Ісус мав на увазі під словами “*віддати душу свою на викуп*”, потрібно прочитати цілий уривок в Ісаї.

П’яте, слово “викуп” вказує, що з відкупителем були встановлені нові стосунки. Зазвичай, звільнений раб зобов’язаний своєму визволителю своїм життям, тому починаються нові стосунки, що ґрунтуються на любові, вдячності та добровільному служінні. В якомусь сенсі колишній полонений тепер опиняється в “полоні любові”. Див. 1 Коринтян 6:19-20: “І ви не свої. Бо дорого куплені ви” та Івана 8:31-32 “Як у слові Моїм позостанетеся... пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!” Див. також древню Книгу спільної молитви (Book of Common Prayer): “чиє служіння є повною свободою”.

Підсумок: Ісус говорить нам, що Він прийшов як наш заступник.

Є багато людей, які виступають проти істини, що Ісус помер замість нас як наш заступник, тому що це вказує на те, що Бог гнівається і Його потрібно умилювати кров'ю. Для багатьох це виглядає надто схожим на кровожерних богів античного світу, які для свого належного вшанування вимагали людських жертвоприношень. Але хто так говорить, той не розуміє, що Євангеліє навчає про *самозаступництво* Бога. Тут не людина намагається вмилювати роздратованого, впертого бога, але сам Господь прийшов та добровільно став заступницькою жертвою. Це щось зовсім *протилежне* до кровожерних богів у примітивних релігіях.

З іншого боку, вчення про смерть Христа показує, що є справжнє зло, справжня вина та справжня Божа незалежна справедливість. У той час, коли в давнину люди не розуміли благодаті та любові Бога, сучасні люди не розуміють справедливості та святості Бога. Смерть Ісуса була необхідністю. Інакше це було б абсолютно неправильно. Було б а) безглуздо або б) гріховно пожертвувати своїм життям, якщо б це не було абсолютно необхідно, щоб спасти іншого. Наприклад, якби я сказав своїй громаді: "Я покажу вам, наскільки я люблю вас" і кинувся з моста Квінсборо, то ніхто би особливо не відчув, що я його люблю! Вони подумали б, що я божевільний. Однак, якби я помер, рятуючи потопаючого у Східній річці, тоді моя жертва була б розумним виявом любові. Подібним чином смерть Ісуса була б безглуздою, якщо б насправді ми не безнадійно гинули в рабстві гріха та смерті.

Таким чином, заступницька смерть Христа піддає сумніву і давній, і сучасний погляд на Бога та моральний порядок. Сучасні люди не вірять у глибину та реальність духовного зла та вини – не бачать, що необхідно вшанувати святу справедливість Бога. З іншого боку, древні люди не розуміли, що Бог настільки сповнений любові та благодаті, що Сам прийде та повністю заплатить за все.

Звичайно, багато чого все ще залишається таємничим про цей "дивний обмін" і жодна метафора, така як "*викуп*" чи "*відкупив*", не може передати всього. Також використовуються метафори з судового залу ("*виправдав*", "*зробив праведними*"), з храму ("*жертва*", "*приношення*"), з поля бою ("*переміг їх на хресті*") та з особистих стосунків ("*примирив*", "*умилював*"), щоб поглибити наше розуміння того, що Ісус зробив для нас. Але головною ідеєю в усіх них є заступництво. Жан Кальвін сказав, що Він забрав "*те, що було нашим, щоб дарувати нам Своє та зробити те, що було Його за природою, нашим по благодаті*" (Настанови 2.12.2). Джон Стотт написав: "Поняття заступництва, можна сказати, перебуває в центрі вчення про гріх та про спасіння. Суть гріха полягає в тому, що людина займає місце Бога, а суть спасіння – Бог зайняв місце людини. Людина ставить себе на місце, де тільки Бог заслужив перебувати, а Бог поставив Себе на місце, яке заслужили люди. Людина зазіхає на привілеї, які належать тільки Богові; Бог приймає покарання, яке належить тільки людям" (Стотт, *Хрест* (Stott, *The Cross*), с. 160). "Його Бог дав у жертву примирення в крові Його... щоб бути Йому праведним, і виправдувати того, хто вірує в Ісуса" (Римлян 3:25-26).

5. Прочитайте Ісаї 53:2-12. Якщо (а це цілком імовірно) Ісус мав на увазі це пророцтво, у що ще Він вірив щодо Своєї неминучої смерті?

а) Цей уривок чітко показує, навіщо Ісус використовує слово “чаша” для опису Своєї смерті у 10:38. Тут Він показує, що страждання, якого Він зазнав, не було тільки земним, тимчасовим та фізичним. На хресті Він мав якось пережити відкинення Богом, Його гнів та покарання. Бог ударив Його поразками – Ісаї 53:4.

б) Цей уривок ще яскравіше підкреслює заступницький характер смерті Ісуса, на який вказувало слово “викуп”. В Ісаї нам насамперед сказано, що Ісус не був грішником, якому потрібно було б платити за Свої власні гріхи. Він “із злочинцями був порахований” (Ісаї 53:12), але Сам Він не був злочинцем. Також це показує, що з юридичної точки зору з Ним повелися як зі злочинцем. Він стояв на нашому місці, сидів, так би мовити, замість нас на лаві підсудних. “На Нього Господь поклав гріх усіх нас!” (Ісаї 53:6)

в) І, нарешті, цей уривок розкриває наслідки Його смерті. Вона знімає вину (Ісаї 53:10), приносить мир (Ісаї 53:5) і дарує виправдання (Ісаї 53:11). Він виправдає багатьох, виправить їхнє становище перед Богом.

6. Що Ісус говорить про нас, коли каже, що помре як викуп за нас? (Наступне запитання: що означає, що ми є “в рабстві”?)

Слово “викуп” вказує, що людина, яку викупають, не є вільною. Викуп – це гроші, які платять для того, щоб звільнити когось із рабства або з полону. Коли Ісус сказав, що Його смерть є викупом за нас, Він автоматично стверджує, що люди перебувають у рабстві. Див. також Івана 8:34: “кожен, хто чинить гріх, той раб гріха”. Він говорить, що люди, за яких Він помирає, опинилися в рабстві, а не просто винуваті. Це означає, що ми – як заручники на захопленому літаку – ще не загинули, але в полоні та в смертельній небезпеці. Єдиним шляхом звільнення була смерть на хресті.

Це показує, що ми перебуваємо в рабстві злого господаря. Слід визнати, що більшість людей взагалі не вважають себе грішними, тим більше “рабами гріха”. Але в найстрашнішому рабстві перебуває той, хто навіть не усвідомлює, що є рабом! Той факт, що більшість людей не відчуває себе рабами, лише підкреслює глибину проблеми.

Хто ці “злі господарі”, в рабстві яких, згідно з Біблією, опинилися люди?

а) Сам гріх. Івана 8:34 – кожен, хто грішить, є рабом гріха. Бекі Пайперт (Becky Rippert): “Те, що контролює нас, і є нашим господарем. Якщо людина шукає влади, її контролює влада. Якщо людина шукає похвали, її контролюють люди, яким вона намагається догодити. Ти не керуєш сам собою, тобою керує господар твого життя”.

б) Закон. Галатів 5:18; Римлян 6:14. Що має на увазі апостол Павло, коли говорить, що ми всі є рабами Закону? З об’єктивної точки зору, ми всі винуваті та осуджені, тому що порушили моральний закон. З суб’єктивної точки зору, ми відчуваємо вину та тривогу, навіть якщо ми не є релігійними, тому що в глибині душі усвідомлюємо, що мали б бути досконалыми.

7. Прочитайте вірш 45. Це твердження Ісуса, попри його теологічну глибину, є надзвичайно практичним. Як Він використовує вчення про заступницьку викупну жертву в житті учнів?

Ісус не читає їм теологічної лекції. Він ставить під сумнів ціле їхнє розуміння успіху, влади та величі. Ісус застосовує Свою викупну смерть, щоб перемінити світогляд того часу.

“Коли правителем став Цезар Август, Рим був об’єднаний не лише єдиним імператором, але й політичним порядком, що ґрунтувався на етиці покровительства. Август взяв на себе роль благодійника та покровителя всього римського світу... Раби були зобов’язані своїм господарям, сини – батькам і т. д. Клієнти були зобов’язані своїм покровителям і часто самі мали своїх клієнтів. У результаті ця мережа тотальної взаємозобов’язаності, як павутиння, покрила всю імперію і в результаті всі були зобов’язані всім імператорові, а сам імператор вважався клієнтом самих богів, отримувачем їхнього покровительства та їхнім особливим агентом.

Вчення Ісуса є абсолютною протилежністю до такого світогляду. Він наполягав, що статус у суспільстві повинен вимірюватися [не тим, хто зобов’язаний тобі, але] твоєю роллю як слуги... У світі на служіння можна було розраховувати лише тоді, коли маєш справу з особою, яка обіймає вищу посаду, але Ісус говорить, що треба служити навіть тим, у кого нижче становище – навіть маленьким дітям... У цьому Ісус суперечив римському порядку на найбільш фундаментальному рівні, намагаючись замінити поширений світогляд, що базувався на обов’язках і пошуках прихильності богів, розумінням, що ми живемо у світі, в якому все добре походить від Бога... Контекст оповідання, в якому зустрічається твердження про викуп, в Євангеліях і від Матвія, і від Марка виокремлює його на тлі прохання про те, щоб опинитися на місцях особливої пошани” (Грін та Бейкер, Відновлення ганебного хреста (Green and Baker, Recovering the Scandal of the Cross), с. 39-40).

Яків та Іван думали, що у світі кожен вислужує свій статус, прислугуючи тим, хто має вище становище, та отримуючи нагороду – владу над нижчими, які зобов’язані служити тобі. Ісус перевертає все з ніг на голову. Він говорить: “Я прийшов як Той, Хто служить нижчим милістю та благодаттю. А вони служать іншим. Найяскравіший приклад цього – Моя смерть”.

Римський світогляд

Входиш у стосунки з богами, служачи їм

Результат: здобуваєш

1) владу на іншими

2) невпевненість перед богами

Християнський світогляд

Входиш у стосунки з Богом, отримуючи Його служіння

Результат: здобуваєш

1) служіння іншим

2) впевненість у Бозі

8. Це останнє чудо зцілення Ісуса. Як ви вважаєте, чому Марко розмістив його саме тут? У чому Вартимей є прикладом для нас?

Напевно, Марко розмістив його тут, щоб показати, що потрібне чудо зцілення, щоб перемогти духовну сліпоту щодо необхідності смерті Христа. Вартимей – це хороший приклад для нас, тому що:

а) Він проявив настирливість у вірі. Він безперервно взивав до Господа. Справжня віра знає, що допомогу можна знайти лише в Бога. Див. Івана 6:68: “До кого ми підемо, Господи? Ти маєш слова життя вічного”.

б) Ми повинні співчувати іншим і сумувати з ними. Люди навколо Вартимея насміхалися над ним і критикували його за те, що він так настирливо шукав Христа.

в) Ми бачимо, що Ісус був співчутливим. Він не ігнорує тих, хто взиває до Нього.

г) Коли ми отримуємо щось від Ісуса, це зобов'язує нас слідувати за Ним. Після зцілення Вартимей пішов услід за Ісусом. Звідки ми можемо знати, що Ісус доторкнувся до нас Своєю силою? Змінене життя!

Підсумок:

Вірш 45 є ключовим віршем для всього Євангелія від Марка. Чому? Він поєднує все те, що було сказано про Ісуса раніше, підводить підсумок і навчає того, що раніше було приховане.

1. Ким Він є

Цей вірш підкреслює, що Він є і Царем, і Слугою.

– “Син Людський”: Це ще одне підтвердження, що Він є Царем, про Якого було пророцтво, що Він прийде панувати над світом (Даніїла 7).

– “Служити”: Хоча Він є Царем, Він також є Слугою, Тим, Хто прийшов служити та страждати.

2. Що Він робить

– “Віддати Свою душу”: Нам уже було сказано раніше, що Він прийшов страждати та померти.

– “Викуп за багатьох”: Вперше нам сказано, чому Він мусив померти та чого Він досягне Своєю смертю.

9. Що з того, про що ви дізналися сьогодні, є для Вас особисто найкориснішим і вражаючим? Як це може практично вплинути на Ваше життя?

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус – Відкупитель, Син Людський і Син Давидів. На відміну від поганських царів, Ісус справді є Господом і має всяку владу. Але Його царювання проявляється через здатність умалити Себе; Він також є Страждаючим Слугою (Ісаї 52-53) та заступницькою жертвою (Вихід 12 та Левит 16), викупом, за допомогою якого нас відкуплено.

Чому Ісус прийшов: Бог говорить, що Ісус повинен померти за наші гріхи. Наш гріх дуже серйозний, ми не можемо спасти себе. Тепер ми дізнаємося, що Ісус прийшов не лише проповідувати та закликати грішних вірити в Нього, але й померти замість нас – таку ціну заплатив Він, щоб визволити нас від пекла.

Як я маю відповісти? Починаючи з Марка 8:32, дванадцять учнів ніяк не могли прийняти необхідність хреста та не розуміли, ким вони є насправді. У цьому уривку вони нарешті прийшли з порожніми руками, але не розуміли, що й цього замало. Ви нічого не можете вдіяти, але Бог повинен щось зробити. Гріх – настільки серйозна проблема, що божественний Син Людський прийшов замість нас померти, щоб нас спасти. Коли ми зрозуміємо це, наші уявлення про велич будуть перевернуті з ніг на голову.

Від Марка

Останній храм

Марка 11:1 – 12:17

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Біблійно-теологічне тло Марка 11-15

Щоб краще зрозуміти значення тріумфального входу та очищення храму (в Марка 11) та й увесь уривок Марка 11-15 (де події відбуваються в храмі та навколо храму), нам потрібно глибше зрозуміти багате старо-заповітне тло.

1. Ще на початку Бог дає нам “святиню” – місце, де можна жити в присутності Бога та зустрічатися з Ним віч-на-віч. Цією святиною був Едемський сад (Буття 2:8-9; 3:8-9) – місце повного задоволення та спілкування з Богом. Це було місце досконалого миру та гармонії.
2. Але через гріх нас вигнали зі святини Божої присутності – вогняний меч був поставлений на вході до Саду (Буття 3:24). Символічно це виражає істину, що платою за гріх є смерть. Дорога назад, у присутність Бога, закрита через справедливість. Немає такої дороги, якою можна було б повернутися у присутність Бога, уникнувши вогняного меча.
3. В пустелі Бог створив переносну святиню, скинію, де люди могли наближатися до Нього та зустрічатися з Ним (Вихід 25:22). Справжньою престольною залом святини було Святеє Святих, відділене товстою завісою із зображеннями херувимів та пальм (Вихід 26), що нагадувало про Едемський сад. Але у Святеє Святих мав право заходити тільки первосвященик і тільки раз на рік. Він мав проходити “під мечем” із кров’ю жертвоприношення, яка символізувала умилювання за гріх, понесення покарання, щоб можна було увійти у Божу присутність. Наприкінці поклоніння у скинії Бог благословляв людей Своїм миром (Числа 6:24-27). Слава Божої святості, шехіна, мешкала за завісою святини, і жоден грішник не міг туди зайти.
4. Хоча Бог дозволив Соломонові побудувати стаціонарну земну святиню (1 Царів 8:41-43), все ж таки Він натякає, що Син Давида побудує постійний “дім” для Бога і для нас (2 Самуїла 5:6-10; 7:1-16). Оскільки Соломон не є Його справжнім сином, цей храм було зруйновано (1 Царів 11:11-13; 2 Царів 25:8-11). Під час полону Єзекиїл пророкував про новий храм, який побудує новий Давид (Єзекиїла 37:24-28; 40-43). Він буде значно величнішим, ніж храм Соломона. Слава Господня буде наповнювати його (Єзекиїла 48:35), і він стане таким великим, що всі народи землі прийдуть до нього й увійдуть до нього (Єзекиїла 37:28).
5. Той храм, який побудували євреї після повернення до Ізраїлю з вавилонського полону, не виконав цього величного пророцтва. Коли було закладено фундамент, старші люди плакали, тому що бачили, що ця будівля буде значно меншою за величиною, ніж храм Соломона (Ездри 3:12). Побудований після вигнання

храм існував у часи Ісуса. Таким чином, це не був той храм, про який звіщали пророцтва (Огії 2:1-8). Той храм буде побудований тоді, коли прийде Месія, новий "Давид".

6. Захарії 9-14 вкрай важливе для розуміння Марка 11. Захарії 9:9-12 пророкує про Месію, Який "гряде, справедливий і повний спасіння, покірний, і їде на ослі, і на молодім віслюкові, сині ослиці". Закінчення пророцтва приголомшує: "Буде того дня на кінських дзвінках: **Святе Господеві...** І буде усяке горня в Єрусалимі та в Юді святістю для Господа Саваота... І того дня не буде вже більше купця в домі Господа Саваота" (Захарії 14:20-21). Тут нам сказано, що цар, який повернеться, перетворить усе місто, навіть цілий світ у величезне Святеє Святих. Це – захоплююче і вражаюче видіння. Навіть увесь посуд буде святим, як посуд храму Господнього. Святеє Святих розшириться і охопить увесь світ, що навіть ханааненяни (купці) будуть святими і житимуть у домі Господа (Захарії 14:21). Це означає, що Месія не просто побудує будівлю, але через Нього Бог буде присутній на всій землі. Він **буде** дверима до Бога, останнім храмом.
7. Марка 11 фактично показує, як Ісус виконав пророцтво Захарії, а таким чином і всі пророцтва Старого Заповіту, що пов'язують Месію з храмом. Іван пояснює ще детальніше, ніж Марко. Він говорить: *"І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його"* (1:14). Іван також згадує, що після першого очищення храму Ісус називає Своє тіло храмом (2:19-21). Іван записав слова Ісуса: *"Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходить ніхто, якщо не через Мене"* (Івана 14:6). Ісус – це останній храм. У Марка 15:38 розповідається, як це може бути – завіса храму розірвалась надвоє зверху донизу. Ісус пройшов під мечем (Буття 3:24). Він прийняв меч на Себе. Він був первосвященником, Який відкривав дорогу до Святеє Святих, але став жертвою за нас. Він заплатив ціну, щоб двері для нас відкрились.
8. У Марка та в інших Євангеліях Ісус зображається як "останній храм". Таким способом Він приносить нам спасіння, незмірні багатства та мудрість. Розірвання завіси символізує "викид" Божої царської та зцілюючої присутності в цей світ – це і є прихід Царства. Що це все означає?
 - а. Це означає, що Христос в основному є не Вчителем, а Спасителем. Ось чому Марко більше зосереджується не на Його моральних повчаннях, а на тому, Хто Він є та що Він зробив. Він прийшов, щоб відкрити нам дорогу до Бога.
 - б. Це означає, що бути християнином в основному не полягає в тому, щоб бути доброю людиною, яка дотримується певних переконань і моральних норм. Це практичне перетворення серця та новий напрямок життя. Ми відроджуємося, коли віримо (Івана 3:3), тому що в нас тепер перебуває та могутня присутність, яка колись хитала гори, жахала людей і вбивала все живе, що наближалось. Бо ми – ті, хто віримо в Ісуса, – тепер є храмами, в яких живе Святий Дух Бога (1 Коринтян 6:19; 2 Коринтян 6:16).

- в. Це означає, що бути християнином дає нам доступ до Божої присутності через молитву зараз і доступ до Божого лона в майбутньому. Можливість бачити сяяння Божої слави та Його обличчя, чого так сильно прагнув Мойсей (Вихід 33:18), є тепер нашим привілеєм (Івана 1:14; 2 Коринтян 4:6).
- г. Це означає, що бути християнином робить нас учасниками та партнерами Христа в Його ділі поширення по всьому світу Його цілющої могутньої сили та Царства. Так, як Ісус є храмом, так і ми також є останнім храмом, "живим камінням" у ньому (1 Петра 2:4-10). Так, як Ісус є Первосвящеником, так і ми є "священиками", які можуть і самі наблизитися до Бога (Євреїв 4:14-16), і інших привести до Нього (Євреїв 13). Так, як Ісус є дверима до неба (Івана 1:51; Івана 14:6), так і ми пов'язані з небом (Колосян 2:20; Филип'ян 3:20). Так, як Ісус є Помазанцем (Луки 4:18), як і храм був помазаний, так і ми помазані (1 Івана 2:20). Всі твердження та пророцтва про храм сходяться в одне в Ісусі – Він і жертва, і священик, і жертівник, і світло, і хліб, і кров очищення. Тому що всі обітниці Божі стають "Так" в Ісусі (2 Коринтян 1:20).

Від Марка

Суд Царя

Марка 11:1-26

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

З 11-го розділу починається останній період життя Ісуса. Ми звернули увагу, що в попередньому розділі (Марка 10:46-52) Він дозволяє людям (наприклад, Вартимею) відкрито називати Його Месією. Це може означати лише одне – непотрібно нічого іншого перед розп'яттям! Він знає, що відкрите проголошення того, Ким Він є, стане причиною страти, отож, починається зворотній відлік часу. Розділи з 11 по 15 описують лише один тиждень Його життя, але цей опис займає майже третину Євангелія від Марка. Ця диспропорція показує, що Євангелія не є просто біографіями. Ці розділи описують кульмінацію служіння Ісуса, виконання Ним Свого головного завдання, а не просто Його кінець.

1. Прочитайте вірші 1-6. Цілі шість віршів присвячені опису того, як знайшли молодого осла, верхи на якому їхав Ісус. Прочитайте Захарії 9:9. Чого навчає нас те, що Ісус так добре все розпланував? Які тут є особисті практичні застосування для нас?

По-перше, це оповідання показує, що Ісус повністю контролював усі події наприкінці Свого земного життя. Чітко видно, що Ісус усе продумав. Він, напевно, заздалегідь домовився з власником молодого осла. Він знав усе, що має статися – це все було частиною Його плану. Незважаючи на те, що Його мали схопити, мучити і вбити, Він, однак, усім керував! Це вкрай важливо з богословської точки зору. Смерть Ісуса була добровільною – Він віддав Себе заради нас.

По-друге, ця подія показує, що Ісус мав надзвичайно глибоке пізнання Писання і старався виконувати його. Марко звертає увагу на цей випадок через пророцтво в Захарії 9:9, що Месія приїде верхи на молодому віслюку. Марко не цитує Захарія, на відміну від Матвія (див. Матвія 21:1-9), але, звісно, має на увазі саме це пророцтво. Ми бачимо, як часто і настирливо Ісус намагається виконати Писання – див. Матвія 26:52-54, де Він наказує Петрові не противитись Його арешту: *“Але як має збутись Писання?”* Ми читаємо, що Ісус цитував Писання по дорозі на хрест (Луки 23:28-30) та на хресті (Матвія 27:46). Про що все це нам говорить? Що життя Ісуса формувалося в повній надії на Писання та у його глибокому пізнанні. Він підкоряв йому кожну частину Свого життя і сприймав усе у Своєму житті крізь нього. Навіть у часи Своєї найбільшої агонії Він цитував Біблію, показуючи, що надія на неї була стрижнем Його серця та служіння.

Особисте застосування: 1) Цей випадок підкреслює парадоксальність панування Ісуса. Хоча Він вибирає шлях немочі та служіння, ця немічність є царською, надзвичайно впевненою! Отож, наше життя теж має характеризуватися (в очах світу) парадоксальним поєднанням лагідності, покори та служіння з упевненістю, миром і силою. 2) Приклад Ісуса допомагає нам сформулювати власне правильне ставлення до Біблії. Деякі люди відчують, що не можуть повністю прийняти авторитет Писання, поки не

проведуть роки в пошуках розв'язання кожного вигаданого протиріччя Біблії та науки, історії або себе самої. О, нам варто просто подумати над тим, що Сам Ісус повністю довіряв Писанню і був слухняний йому. Врешті-решт, ми не можемо йти вслід за Ісусом, не будучи відданими Біблії. 3) Якщо ми опинимося в такому ж становищі, як Ісус у Вербну неділю, коли нас чекатимуть проблеми та страждання, ми не повинні думати, що Бог над чимось втратив контроль. У Нього є план. Завжди є план.

2. У вірші 2 Ісус чітко підкреслює, що то був молодий осел, “що на нього ніхто ще з людей не сідав”. Яке це має значення? Що це символізує?

Ми вже бачили, що Він вибрав молодого осла, щоб виконати пророцтво Захарії 9:9. Але чому Він вибрав саме такого осла? Про що це говорить чи що символізує? Те, що то був осел, “що на нього ніхто ще з людей не сідав”, має принаймні два символічні значення. По-перше, *“призначена для священнодіяння тварина не повинна була бути у звичайному вжитку* (див. Числа 19:2; Повторення Закону 21:3)” (В. Лейн *Євангеліє від Марка* (W. Lane, *The Gospel According to Mark*), с. 395). Наприклад, у 1 Самуїла 6:7, коли филистимляни повертали святий Божий ковчег в Ізраїль, для його перевезення вибирали таких тварин, яких ніколи раніше не запрягали. Це символізувало те, що Бог заслуговує ексклюзивного служіння на найвищому рівні. Він ні з ким не ділитиме Своєї слави. Все, що посвячене Богові на служіння, має посвячуватись Йому повністю та винятково. Але задумайтесь! Причина, через яку Ісус шукав осла, на якого ще ніхто не сідав, щоб їхати верхи на ньому, була тією ж, через яку ковчег треба було перевозити тваринами, яких раніше ніхто не запрягав, – це надзвичайна заява з Його боку! У цього осла було святе завдання! Він ввіз Святого до Єрусалима. Яка велика заява. *“Ця деталь, яка підкреслює, що осел був придатний для святого завдання, вказує на те, що в'їзд Ісуса був символічною дією з глибоким месіанським значенням”* (Лейн, с. 395).

Отож, з одного боку, вибір осла, на якому ніхто не їздив, є заявою про надзвичайну велич. До Нього слід ставитися так, як до Святого Божого ковчегу в храмі. Це показує Його царську гідність та велич як месіанського Царя. Хоча Ісус вже пройшов увесь шлях до Єрусалима, Він вирішив проїхати останні три кілометри верхи на ослі. Чому? Тому що це підкреслювало Його гідність.

Але є інша сторона символічного значення молодого осла. Те, що на цього осла “ніхто ще з людей не сідав”, показує, що це був дуже молодий осел. Ісус Своєю “царською під'яремною твариною” вибрав осла! Це знову ж таки посилення на Захарії 9:9. Зверніть увагу, що пророцтво говорить, що великий Цар буде їхати на “молодому віслюкові”, а така під'яремна тварина не підходить для полководця. Це не бойовий кінь. Така під'яремна тварина більше підходить для дитини (або до такого комічного персонажа, як Санчо Панса!). Ісус поєднав тріумфальний в'їзд із дуже покірним і скромним видом транспорту. Що це означає? Цей цар приносить мир, а не війну. Він іде, щоб примирити, а не розділяти, спасати, а не вбивати. Ісус наче говорить: “Я прийшов не на бойовому коні! Я не такий Месія, якого ви собі уявляєте. Я прийшов не з такою силою, як ви думаєте. Я прийшов страждати, служити, Я покірний і немічний, але через це моє Царство матиме тріумф. Я прийшов померти!”

Уявіть собі, якими були учні, коли готувалась тріумфальна хода. Вони були збиті з пантелику безумним твердженням Ісуса, що Він прийшов померти. Але тепер вони усвідомили, що Ісус збирається їхати до Єрусалима з тріумфом! Вони думали: "О! Ось те, чого ми чекали!" Але Ісус сідає верхи на тварину, яка, здавалося б, зовсім не підходила, щоб нагадати їм про відмінність між їхнім розумінням величі та сили і Його. На відміну від Марка (який любить бути загадковим, щоб провокувати нас до активних роздумів та питань), Матвій усе це пояснює. У своєму описі тріумфального в'їзду, він цитує Захарія 9:9: *"Ось до тебе йде Цар твій! Він покірливий, і всів на осла, на осли, під'яремної сина"* (Матвія 21:5).

Отож, Ісус подає нам тут сценку-притчу, прекрасно розкриваючи Себе. Він говорить: "Я є Царем, Який приходить у немочі. Тому до Мого Царства можна увійти через покаєння та усвідомлення своєї потреби. Це Царство втілюється в життя через вас, коли ви віддаєте себе іншим силою, що приходить через пізнання Моєї благодаті". Нам видно все це через Його тріумфальний в'їзд.

Примітка: Середньовічна ідея лицарства, у якій ідеальний лицар поєднав у собі суворість і мужність, була натхнена християнством. "Лицар – це людина із крові та сталі. Він знає вигляд розрубаних облич та відсічених кінцівок, але він також скромний, майже по-жіночому ніжний, лагідний та тихий. Він не є компромісом або золотою серединою між жорстокістю і лагідністю, Він і відважний та нещадний до n-ого ступеня, і лагідний та стриманий до n-ого ступеня" (К. С. Льюїс *"Необхідність лицарства"* (C. S. Lewis, *"The Necessity of Chivalry"*). Ця ідея походить від Христа, чия сила проявляється в немочі, чий найбільший тріумф полягав у тому, щоб покірно піти на смерть. І це стає нашим ідеалом: відвага для служіння, сила, щоб підкорятися, велич через покору. (Цим я не намагаюсь сказати, що середньовічні війни були чимось добрим або християнським!)

Але в цьому, напевно, і полягає третє значення того, що Ісус їхав верхи на молодому ослі, і воно досить прекрасне. Це дуже мало ймовірно, щоб молодим, неприрученим ослем було б легко керувати. Потрібен довгий та складний процес приручення тварини, щоб на ній верхи могла їхати людина. Окрім того, нашому ослу довелося йти повз натовп, що метушився та вигукував. З людської точки зору, це неможливо, щоб хтось міг стрибнути на неприрученого осла і спокійно проїхати на ньому крізь натовп у місто. *"Посеред збудженого натовпу неприручена тварина залишалася спокійною в руках Месії, Якому підкоряється вся природа (8:23-27; 14:22-32). Таким чином, це оповідання вказує на мир, який буде в завершальному Царстві (див. Ісаї 11:1-10)"* (Д. А. Карсон *"Матвія"* (D. A. Carson, *Mathew*), с. 438). Як чудово! Ісусові не потрібно приручати тварину. Він – Господь природи, і в Його руках все поринає в гармонію та мир. Тварина знає і любить свого справжнього Господаря. Це є прообразом повного зцілення всієї природи під час майбутнього царювання Ісуса. *"І замешкає вовк із вівцею, і буде лежати пантера з козлям, і будуть разом телятко й левчук, та теля відгодоване, а дитина мала їх водитиме!... Не вчинять лихого та шкоди не зроблять на всій святій Моїй горі, бо земля буде повна пізнання Господнього так, як море вода покриває!"* (Ісаї 11:6, 9).

3. Прочитай вірші 8-10. Що ми дізнаємося з реакції та вигуків натовпу?

Слова хвали приходять переважно з Псалма 117:25-26 (див. 2 Царів 9:13), що проголошує Ісуса Царем із роду Давидового, Месією. Це є кульмінацією всіх Його чудес і заяв. Вони проголошують Його Месіанським правителем, Якого вони чекали. І в цьому "епізоді" ми маємо стислий підсумок учення всієї Біблії та прагнення всього людства. Ось воно – "повернення Царя". Це те, чого прагнуло серце кожного. Істинний Цар повертається, щоб виправити все.

Але "Осанна" буквально означає "Спаси нас!" І Марко, автор Євангелія, який любить парадокси та загадки, неодмінно очікує, що ми помітимо іронію цих вигуків. Звичайно ж, натовп не розумів, ані *яке спасіння Він принесе, ані стратегії*, якою Він його здобуде. Вони чекали військового та політичного спасіння, а Він приніс повне спасіння душі та тіла. Вони чекали Спасителя лише для євреїв, а Він є Спасителем світу. Вони чекали спасіння через силу для добрих і сильних, а Він приніс спасіння через жертву для немічних, що каються.

Також вигуки та дії натовпу чітко вказують на благословення, які принесе істинний Цар. Але, знову ж таки, ті благословення, які приносить Ісус, значною мірою перевищують уявлення та очікування натовпу. В Біблії бути "благословенним" – це не просто бути веселим чи радісним, але глибоко усвідомлювати своє повне задоволення та самореалізацію. (Див. Матвія 5, Заповіді блаженства, де бути блаженним – "побачити Бога", "бути нагодованим", "вспадкувати землю", "отримати Царство Боже"). "Бути благословенним" тісно пов'язано з поняттям "мир" (шалом), як видно з благословення Аарона в Числах 6:24-27. Месія приведе все творіння знову до повноти та гармонії з Богом. Таким чином, пальмові гілки, якими махали під час тріумфального в'їзду, були ознаками завершального приходу, коли *"заспівують тоді всі дерева лісні, перед Господнім лицем, бо гряде Він, бо землю судити гряде"* (Псалом 95:12-13) та *"гори й холми будуть тішитися перед вами співанням, і всі польові дерева будуть плескати в долоні"* (Ісаї 55:12).

Отож, бути "благословенним" означає бути зціленим від усякого зла – духовного, психологічного, соціального та фізичного. Це глибоке розуміння Царства Божого має велике практичне значення. Якщо дерева у завершальному царстві будуть співати і танцювати, то якими будемо ми? Що може підбадьорити більше? Як віруючі повинні ставитися до цього світу? Не просто навертати людей до віри, яким би важливим це не було. Всі професії, що зцілюють і відновлюють творіння, є Божим покликанням.

4. Прочитайте вірші 12-14 та 20-25. Чому Ісус прокляв фігове дерево? Оскільки це "життєва притча", то як вона вчить нас жити?

У Палестині в певний період року, незадовго до того, як на фіговому дереві повинні з'явитися плоди і листя, на ньому виникають невеличкі нарости. Вони з'являються раніше за листя. Розмір у них, як мигдаль, і їх можна їсти. Мандрівники часто їли їх із дерева під час подорожей. Коли Ісус підійшов до дерева та побачив, що на ньому вже розпустилося листя, але не було нічого їстівного, то різко відреагував, тому що фігове дерево не "функціонувало належним чином". Те, що на ньому не було наростів, означало не лише те, що фігове

дерево не приносило зараз жодної користі, але що воно не принесе плодів і через шість тижнів. Це було безплідне фігове дерево.

а) Ясно, що цей урок є наочним; фігове дерево – наочний посібник. Зрозуміло, що фігове дерево символізує щось інше. Все, що робив Ісус, мало повчальний характер – це було не просто так, що Ісус не стримався, роздратувався. (Згадайте, яким тихим і спокійним був Ісус у різних обставинах. Чому ж у цій ситуації Він “втратив спокій”?)

Ісус побачив, що фігове дерево а) не виконує призначеного завдання та б) змушує Його голодувати. Тому дерево стало символом Ізраїлю, а також і тих, хто називає себе народом Божим, але не приносить для Нього плоду.

б) У Біблії “плід” вживається для позначення багатьох понять. Плід – це “видиме зростання справжньої віри в серці”.

(1) Галатів 5:22 і далі говорить, що “плід” – це внутрішня зміна характеру (“любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість”). (2) В Луки 3:9 Іван Хреститель говорить, що “плід покаяння” включає і соціальну праведність (ділитися своїм маєтком із нужденними). [Зверніть увагу, що пожертви, які апостол Павло збирав для бідних, називаються “плодом” у Римлян 15:28]! Також в Ефесян 5:9 апостол Павло говорить, що “плодом світла” є практична справедливість і праведність (“доброта, праведність і правда”). (3) “Плодом” також може бути щире поклоніння. 13:15 говорить, що хвала – це “плід уст”.

З іншого боку, “листя” можуть стосуватися багатьох речей, що можуть виглядати як ознаки справжньої віри, але за відсутності справжньої зміни серця. Важливе паралельне місце – Матвія 7:15-23, де Ісус дає приклад “листя без плоду”! 7:16 стверджує, що важливим є плід. Далі у в. 22 Він говорить нам про багатьох людей, які не будуть справжніми християнами, але проповідуватимуть Євангеліє та робитимуть багато чудес, не приносячи жодного плоду (7:22-23)! Очевидно, ми можемо бути дуже активними в служінні церкви без справжньої зміни серця (Галатів 5, Ефесян 5) та без справжнього співчуття до людей (Луки 3; Римлян 15).

5. Прочитайте вірші 12-19. а) Чому Ісус очистив храм? Щоце навчає про Ісуса, нас самих і Євангеліє? б) Як очищення храму та прокляття фігового дерева пов’язані між собою?

а) Про що ми дізнаємося з очищення храму

Оскільки багато євреїв приходили до храму з різних частин світу і вони не могли приводити з собою до Єрусалиму тварин для жертвоприношення, то існувала потреба, щоб на околицях храму продавали тварин та обмінювали гроші. В цьому не було нічого протизаконного. Коли сказано, що Ісус зайшов на подвір’я храму, напевно, йдеться про зовнішнє подвір’я, де молилися язичники (вірш 17, згадка про “народи” підтверджує цю думку). Ісуса турбувало те, що це мало бути місце, куди представники інших народів приходили поклонятися та шукати справжнього Бога. Очевидно, саме тут був розташований базар, який показував, що євреї зовсім не турбувалися про те, щоб погани мали належні умови для поклоніння Богові. Розміщення ринку саме на цьому

місці показує обмеженість їхньої зацікавленості в Бозі. Це показує а) байдужість до істинного поклоніння (шум і сморід перешкоджали зосереджувати увагу на молитві та Бозі) і б) формалізм, відсутність бажання поклонятися Богові від щирого серця та приводити до Нього інших.

Що ми пізнаємо про Ісуса: По-перше, ця подія показує нам владу та велич Ісуса як Господа і Спасителя. Тільки господар дому має право переставляти меблі в домі. Отож, Його дії підтверджують Його божественність. Він мав право переставити все в Домі Божому, бо це був Його дім. По-друге, це показує, що Ісус ненавидів формальну релігію, що полягала лише в зовнішніх ритуалах, а не у внутрішніх реаліях, таких як молитва та відданість. Окрім цього, Ісус осуджує парафіяльну релігію, що турбується лише про своїх прихожан і зовсім не думає про зовнішніх, про тих, хто не є її членами. І останнє: ми бачимо, що Ісус – муж сили! Щоб поперевертати столи, потрібна твердість характеру! Готовність Ісуса бути слугою та покірливо і смиренно піти на смерть не були результатом безвольного темпераменту.

Що ми пізнаємо про нас самих: По-перше, якщо Ісус живе в мені, то я є “храмом Божим” (дивись “Останній храм”), і тоді Ісус має право робити перестановку в моєму житті. Ми не можемо обмежувати те, що Він може попросити нас зробити. По-друге, якщо Ісус турбується про всі народи (вірш 17), то й ми повинні про них турбуватись. Якщо Він вболіває, щоб наші стосунки з Богом не стали формальними, щоб ми не перестали приводити інших до Нього, то й ми повинні про це вболівати. Якщо Ісус хоче, щоб ми любили невіруючих людей, які не є такими, як ми самі, та служили їм, то й ми повинні до цього прагнути.

Що ми пізнаємо про Євангеліє: Як написав один дослідник Біблії: *“Перші християни яскраво відрізнялися від інших релігійних груп тим, що вони не практикували жертвоприношень, нікого не називали священиком та не дивилися в сторону храму, наприклад, у Єрусалимі”* (Дж. Данн *“Послання до римлян”* (J.Dunn, *Epistle to the Romans*). Це – прекрасне твердження. Християнство було першою релігією в історії людства, яка сказала, що може існувати без поклоніння у храмі. Всі інші культури та релігії того часу відчували потребу постійного посередництва, яке проклало міст через прірву між Богом та людьми. Всі відчували потребу мати храми, священиків, жертвоприношення та інші ритуали, які прокладали б міст через провалля між Богом (або богами) і нами. Християнство фактично говорить: *“Ми представляємо кінець звичної для вас релігії та проголошуємо доступ до Бога без храму, жертвоприношень та священиків”*. Очищення храму символізує багато чого: корупцію релігійних установ, механічність і бездушність номінальної релігії і т. п. Але найголовніше, що Ісус попередив, що тепер, коли Він прийшов, Він замінить усю систему поклоніння у храмі. Він збирався скасувати жертвоприношення та храми.

б) Очищення храму і прокляття фігового дерева

Очищення храму (11:15-19) описане посередині між двома половинами оповідання про фігове дерево. Як ми бачили раніше, коли Марко використовує такий прийом оповіді, він поєднує два оповідання та прагне звернути увагу на подібність теми чи головної думки.

Напевно, поклоніння у храмі в ті дні було досконалим прикладом “листя без плоду” або форми без змісту. Було багато ритуалів і дій, але до цього не прикладалися серце та душа. Як ми вже бачили, 1) не було справжньої турботи про “нечистих” язичників, що були без Бога, та співчуття до них, 2) не було справжнього прагнення до справжнього поклоніння та прославлення Бога.

Інша подібність – попередження про суд і суворість Христа. Ісус – покірний Спаситель, Який прийшов спасати, а не винищувати. Але ці випадки є попередженням для нас. Якщо ми відкинемо Його милість, то не буде іншої надії. Ісус сповнений надзвичайно великої любові та співчуття, але жартувати з Ним не слід. Твердження з цитати Льюїса (дивись вище) цілком підходить сюди: “Він не є компромісом або золотою серединою між жорстокістю і лагідністю, Він і відважний та безпощадний до n-ого ступеня, і лагідний та стриманий до n-ого ступеня”.

6. Що обіцяє Ісус у віршах 22-24 та вимагає у вірші 25? Як це пов’язано з Його судом над фіговим деревом і храмом?

Якщо вирвати з контексту, то обітниця у в. 24 (“Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам”) виглядає як заклик до позитивного мислення! Багато хто розумів ці слова так: “Усе, чого ви в молитві попросите, одержите за умови, що усунете всяку психологічну невпевненість (сумніви) в тому, що це так станеться”.

Перша проблема з таким тлумаченням полягає в тому, що воно вириває твердження із загального біблійного контексту. Ісус дуже ревно просив, щоб “чаша” пройшла повз Нього. Він просив, щоб Йому не потрібно було йти на хрест, але отримав відмову (Марка 14:35-36). Чи варто нам думати, що Він просив із недостатньою вірою? Але в такому випадку Він не був би безгрішним Спасителем. Отож, таке поверхнєве, неглибоке тлумачення обітниці 11:23-24 не є правильним.

Друга проблема такого тлумачення полягає в тому, що воно вириває твердження з безпосереднього контексту, яким є випадок із фіговим деревом. Прокляття фігового дерева – це притча в діях про очищення храму. Обидві події символізують суд. Здивування учня, можливо, вказує на те, що він був вражений судом Ісуса над несправедністю. Тоді вислів Ісуса треба розуміти не як заклик, але як підбадьорення. Ісус тут не дає загальну обітницю, що Бог неодмінно пошле те, про що ми просимо у молитві, але конкретну обітницю про те, що Господь буде й далі чути учнів Ісуса та звертати увагу на них, незважаючи на Його суд над гріхом і безпліддям. Він говорить: “Підбадьортесь! Бог проведе вас навіть крізь найстрашніший суд, якщо ви будете покладатися на Мене”.

Є ще третій контекст, у якому слід розглядати цей вірш – це певний стиль Марка. Він любить цитувати вислови Ісуса без пояснень та інших додаткових тверджень, які ми часто знаходимо в Матвія, Луки та Івана. Наприклад, Марко говорить нам, як Ісус осуджує розірвання шлюбу. Він не додає вислову, який є в Матвія, що Ісус дозволив розірвання шлюбу в певних випадках. Марко віддає перевагу стислим виразам, що мають потужний вплив. Якщо розглядати вислів лише в цьому Євангелії, без паралельних місць у Матвія 19 та 1

Коринтян 7, то можна зрозуміти, що Марка 10 забороняє будь-яке розірвання шлюбу – але зробити так, означало б забути про стиль Марка.

Тепер Марко так само просто стверджує про необмежену силу молитви. І все. Він зовсім не намагається щось пояснити. Він говорить: "Поглянь! Для людини, яка насправді покладається на Бога, немає межі того, що вона може досягти молитвою". Вислів "*вірте, що одержите*" влучно передає таку думку: "Коли приходиш до Бога в молитві, пам'ятай, що ти приходиш до всемогутнього та люблячого Бога, Який може задовольнити наші прохання, перш ніж ми просимо!" Марко говорить те, що Джон Ньютон висловив словами гімну:

Ти приходиш до Царя! Принось великі прохання!
Бо Його благодать та сила такі, що ніхто не може попросити занадто багато.

Однак нам слід уважно розглянути заклик "*майте віру Богу*" (Марка 11:22) та занурити його в біблійний контекст. Подивіться на особистому прикладі Ісуса, що значить молитися з повною довірою Богові. Ісус сказав у своїй молитві: "*не Моя воля, а Твоя хай буде*" та показав нам, що це для нас зразок і ми повинні включати цей вислів у кожну молитву. Він говорив "*Нехай буде воля Твоя*" в молитві "Отче наш", що є зразком для всіх молитов. Чому? Чи не є це проявом невір'я? Ні, відмова це сказати є проявом недовіри до Бога. Коли ми молимося, ми повинні покладатися не лише на Його силу (що Він дасть те, що просимо), але й на Його мудрість (що Він знає, що мені потрібно і коли). Звичайно ж, ми не повинні вибирати тільки якийсь один атрибут Бога, коли молимося з вірою! Ми повинні вірити в усі Божі атрибути, коли молимося. Це означає, що ми повинні, подібно до того, як сказав Ісус, мати віру і в мудрість Його любові, і в силу Його любові. (Коли я відмовляюся вірити, що Бог може відмовити мені у моєму проханні, то це в цьому виявляється недовіра до Його мудрості, яка перевершує мою. Бути абсолютно впевненим, що я отримаю саме те, чого прошу, буде насправді відсутністю глибокої довіри до Бога.)

Це не означає, що обітниця про молитву не є надзвичайно сильною чи що вона не підбадьорює. У ній є заклик до Божих людей прагнути досягти великого для Бога та через молитву з упевненістю рухатися до мети. Просто ми не можемо сприймати це як гарантію на всі випадки, що Бог виконає кожне конкретне прохання.

7. Почитайте вірш 25. Подумайте про Ісусове очищення храму з практичної точки зору. Що ми можемо дізнатися тут про правильний та неправильний гнів?

- а) Ми дізнаємося, що гнів – це нормальна емоція. Це не обов'язково гріх. Ісус, будучи досконалим, інколи сильно гнівався.
- б) Ми можемо вивчити таке означення: гнів – це емоція, скерована на те, щоб захистити щось цінне, якщо воно під загрозою. Коли ти захищаєш щось правильне і не дозволяєш емоціям підштовхнути тебе до гріховних дій, то гнів – це добре. Ісус захищав істинне поклоніння Богові та чистоту Його дому.

в) Гнів стає неправильним, коли він призводить до озлобленості та бажання помститися. В такому випадку ми захищаємо своє "его" та власні інтереси. Помста належить Богові, бо 1) тільки Він знає, чого заслуговує кожна людина, та 2) тільки Він має право (тому що є непорочним і має владу як наш Творець) судити людей.

Цікаво, що у в. 25 від нас вимагається прощати незалежно від того, попросили у нас пробачення чи ні. Матвія 5 і 18 та Луки 17 показують, що треба докладати зусиль, щоб, якщо це можливо, примиритися з особами, які згрішили (Римлян 12:18). Але тут Ісус показує, що від нас вимагається прощати, навіть якщо сторона-кривдник не покалася. Отож, ми повинні прощати, перш ніж у нас з'являться відповідні почуття. Прощення – це обіцянка 1) не звинувачувати в цій справі особу, яка скривдила, 2) не розповідати про цю справу іншим або 3) не нагадувати собі постійно про цю справу.

8. У вірші 11 Ісус не просто в'їжджає до Єрусалима. Цей вірш показує, що Його тріумфальний в'їзд був до храму. Поділіться на основі прочитаного а) однією думкою, яка найкраще допомагає Вам зрозуміти місію Ісуса та б) однією думкою, яка найкраще допомагає Вам зрозуміти християнське життя.

Від Марка

Влада Царя

Марка 11:27–12:17

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Цей уривок показує, що Ісус повторювався. Такі повторення в Марка не є недоліком творчої уяви з боку автора. Насправді вони передають нам важливий урок. Ісус мав сказати лише декілька основних істин, але їх важко було сприйняти. Мудрі християни усвідомлюють, що ціле їхнє життя було довгим процесом пізнання одного чи двох Божих уроків.

Ми знову бачимо, що Ісус, замість того щоб навчати Своїх учнів про значення Своєї смерті, докоряє релігійним лідерам та натовпам людей протягом наступних декількох розділів. Ми повертаємося тут до теми першої половини Євангелія від Марка: “Хто це?” Прилюдний тріумфальний в'їзд Ісуса зв'язав руки первосвященникам, книжникам і старшим народу (Марка 11:27). Вони не могли продовжувати ігнорувати Його – вони мушили або дискредитувати, або знищити Його. Тріумфальний в'їзд був фактично заклик Ісуса: “Коронуйте мене або вбийте”. Не було сумніву в тому, що вони оберуть.

1. Прочитайте вірші 11:27-33. а) Що вони запитали в Ісуса? б) Чому це їх так сильно турбувало? в) Чому відповідь Ісуса була такою влучною?

а) Вони прийшли й запитали Його: “Якою Ти владою все оце чиниш?” Фраза “все оце”, мабуть, безпосередньо стосується очищення храму, але може також сприйматися щодо всього служіння Ісуса. Отож, питання про владу стосувалося Його повноважень. Це питання, звичайно, було риторичним, адже вони знали, що Ісус не був уповноважений будь-якою визнаною релігійною установою. Тому вони поставили запитання не зі щирим бажанням отримати інформацію, але з метою дискредитувати Ісуса.

б) Релігійні лідери встановлюють системи уповноважень та акредитацій з тією ж метою, з якою це роблять юристи та лікарі. Багато самопроголошених експертів виявляються шахраями, що мають не більше навичок, ніж люди, які до них звертаються. І чимало так званих пророків і релігійних лідерів заподіяли багато горя (див. Дії 5:36-38). Процес акредитації, як правило, складається із 1) навчання в певній установі, 2) певного практичного досвіду та 3) схвалення групою вже акредитованих експертів.

Отож, “акредитація” для людей – це добре. Але вона має й погану сторону. Вона дає можливість невеликій групі людей мати владу над іншими. Людей, які запитували Ісуса, дуже цікавила система уповноважень, тому що через неї вони могли контролювати тих, хто здійснював служіння і таким чином могли контролювати, чого вони навчали народ. А в цьому випадку вони намагалися скористатися своєю владою, щоб примусити Ісуса мовчати.

в) Але, на їхнє здивування, Ісус ставить запитання про повноваження Івана Хрестителя. Коли Ісус запитує їх, чи було Іванове хрещення з неба чи від людей, він фактично запитує їх: “Які повноваження мав Іван на своє

служіння?" Це був дуже мудрий крок із трьох взаємопов'язаних причин. 1) По-перше, (як показує в. 32) увесь народ вважав, що служіння Івана було натхнене Богом. 2) По-друге, Іван мав Божі повноваження, хоча не був акредитований. У всі часи з'являлися великі люди без допомоги чи схвалення встановленої офіційної системи. Служіння Івана доводить, що людина може бути Божим пророком без акредитації! 3) І по-третє, (як показує в. 31) Іван підтверджував заяви Ісуса ("Чого ж ви йому не повірили?"). Отож, вони повністю загнали себе в пастку. Якби вони визнали, що Іван був посланий Богом, то фактично визнали б повноваження Ісуса. А якби заперечили, що Іван був посланий Богом, то викликали б надзвичайно сильну негативну реакцію народу. Отож, вони утрималися від відповіді (вірш 33) і це було цілком справедливою реакцією на те, що Ісус відмовився відповідати на їхнє запитання.

З боку Ісуса це не було ухилення від відповіді. В Нього була чудова аргументація. Він фактично говорить: "Мої заяви ґрунтуються на тому, що служіння вповноваженого безпосередньо Богом є допустимим без людської акредитації. Перед вашими очима був прекрасний приклад такого служіння, що було загальновизнано народом. Тепер, коли ви не визнаєте цього конкретного прецеденту, то Я не буду наводити ніяких аргументів. Якщо ви настільки вперті, що не бажаєте визнати очевидний прецедент, то нам немає про що говорити. Ви завершили дискусію". Ісус влучно показав їм, що вони є некомпетентними, щоб судити Його. Якщо вони настільки сильно зосереджують увагу на людській освіті та процесі акредитації, що не можуть розпізнати ознаки дії Святого Духа через людину, то вони не зможуть належним чином оцінити служіння Івана або Ісуса.

Ще одна примітка: якщо "оце все" (вірш 27) стосується тільки очищення храму, то згадка Ісуса про Івана була для них прямою відповіддю. Малахія пророкував, що прийде предтеча Господа, який прийде очистити храм. Ісус стверджує, що Іван був посланцем, який мав прийти перед тим, як "нагло прибуде до храму Свого Господь" (Малахії 3:1 і далі). Якщо вони не впізнали, ким був Іван, то й не зрозуміють, яку владу мав Ісус, щоб очистити храм. Заклик Івана "покаятися" завжди є передумовою Ісусового заклику "вирити".

2. Які практичні застосування ми можемо взяти для себе з цієї дискусії?

По-перше, ми дізнаємося про добрий метод вести дискусію в питаннях релігії та віри. Ісус примусив Своїх опонентів проаналізувати їхні власні переконання та упередження, які стояли за їхнім запитанням. У наведеному випадку Ісус говорить: "В основі вашого висновку лежить упередження, що неакредитоване служіння не може бути з небес. Добре, давайте розглянемо, чи правильне це припущення? Чи узгоджується воно з тим, що ви вже знаєте? Наприклад, чи відповідає йому служіння Івана Хрестителя? Схоже, що ні. Тож якщо ваше припущення неминуче приводить до висновку, який, як ми знаємо, є неправильним, то вам варто його переглянути". Таким чином, Ісус показав, що в їхній точці зору відсутні послідовність і чесність.

Саме так християни можуть вести дискусії з духовних питань із іншими людьми. Наприклад, християнин може сказати: "Ти вважаєш, що немає Бога і всяка поведінка є морально відносною. Добре, давай розглянемо, чи правильне це припущення. Чи ти завжди живеш відповідно до цього принципу?"

По-друге, ми дізнаємося, що за багатьма логічними аргументами проти Ісуса стояв емоційний страх втрати влади. Релігійні лідери розпочали, здавалося б, академічну дискусію, але коли Ісус вміло загнав їх у глухий кут, вони просто стали впертими й відмовилися визнати очевидний факт. Вони просто замовкли. Чому? Тому що, врешті-решт, Ісус був для них особистою проблемою. У Ньому Самому приховувалася їхня небезпека втратити владу. Тому ділячись своєю вірою з іншими людьми, ми не повинні думати, що наші логічні аргументи приведуть людей до Царства. За інтелектуальними запереченнями стоїть багато особистих страхів. Фактично жодна людина не може об'єктивно дискутувати на релігійну тему, тому що кожен має надто багато власних радикальних особистих переконань. Скептик знає, що коли він визнає Ісуса Сином Божим, йому доведеться змінити все своє життя. Як хтось може бути неупередженим, об'єктивним суддею в таких питаннях? Отож, у всіх є особисті проблеми із заявами Ісуса, що часто затуманює нашу здатність мислити.

По-третє, ми можемо дізнатися, що надмірний наголос на людських повноваженнях та традиції є духовно небезпечним. У сфері віри надмірне зосередження уваги на акредитації та вповноваженнях може бути спробою людей контролювати Духа Святого. Нам слід визнати, що самопроголошені релігійні лідери, які відмовляються приймати оцінку та повчання з боку інших, є зарозумілими, необачними та небезпечними. У кожній країні є сумний досвід із такими "пророками", що призвів до посилення контролю над процесом акредитації служителів. Але як легко такий процес може призвести до тотального контролю над служінням з боку тих, хто має духовну владу. Бог діє через тих, кого Він Сам обирає, хоч їх можуть і не сприймати інші люди.

Але слід підтримувати рівновагу. Самопроголошені й абсолютно незалежні служителі часто приносять багато біди. Необхідна певна підзвітність. Ми є відродженими членами християнської громади. Ми не повинні бути радикалами-індивідуалістами. Біблійне вчення про те, що ми всі (релігійні лідери у тому числі) є грішниками, сильно показує, що ми повинні підкорятися один одному.

3. Прочитайте уривок 12:1-12. Чому Ісус розповідає цю притчу релігійним лідерам і як вона пов'язана з попередньою дискусією?

Вислів "до них" стосується первосвящеників, книжників і старших. Це настільки ясно, що навіть релігійні лідери зрозуміли, що Він говорить про них (вірш 12). (Зверніть увагу, що ніхто не підійшов до Ісуса після цієї притчі з проханням пояснити її)!

Чому саме цю притчу, з метафорою виноградника, Ісус розповів про релігійних лідерів? Крізь усю Біблію пророки та вожді народу уподібнюються до землеробів, тому що Божий народ уподібнюється до виноградника (див. Ісаї 5:1-7; Псалом 79:9-19). У винограднику вирощували виноград, щоб робити з нього вино. У цій притчі згадуються всі види обладнання. Щоб захистити виноградник від злодіїв чи звірів, ставили стіну. У чавилі ягоди винограду топтали ногами, і через трубочку сік перетікав у нижню посудину. Вежу використовували як склад, помешкання для працівників та для спостереження, щоб не допустити злодіїв чи інших проблем. Власник здавав виноградник в оренду працівникам, які повинні були віддати йому певний процент урожаю.

Образ виноградника для Ізраїлю мав, як мінімум, такі значення. а) Як власник виноградника захищає свою власність стіною, так Бог приходить і відділяє нас як Своїх. б) Як власник чекає від виноградника плодів, так Бог чекає, що ми будемо слухатися й любити Його і будемо подібними до Нього. в) Як власник наймає працівників, щоб вони доглядали виноградник, але й визнавали права власника, так Бог закликає релігійних лідерів турбуватися про Його народ і віддавати хвалу власнику – Богові. Цей образ Ізраїлю як виноградника був загальновідомим – ось чому значення притчі відразу було зрозумілим.

У цій притчі власник виноградника має справу з поганими та непокірними працівниками, які захопили виноградник. У заключному епізоді господар посилає свого сина, промовляючи: "Посоромляться сина мого!" Це чітке посилення на попередню тему. Господар говорить: "Звичайно ж, ці негідники визнають владу мого сина! Вони змушені будуть домовитися з ним". Але, замість цього, працівники поставились до сина ще більш вороже, ніж до посланців, і вбили його. Неможливо було сказати відвертіше. Вони щойно відмовилися "вшанувати" владу Ісуса. Релігійні лідери Ізраїлю виявили до Ісуса більшу ворожнечу і готовність вбити Його, аніж до Його слуг (пророків і служителів).

4. Прочитайте уривок 12:1-12. а) Які дивні заяви робить Ісус про Себе в притчі про виноградник? б) Прочитайте 1 Петра 2:4-8. У вірші 10 Ісус змінює метафору з виноградника на будівлю. Чого Він навчає нас цим?

а) Його дивні заяви

Він заявляє про Свою божественність. Усі слухачі знали, що Ізраїль – це "Божий виноградник", а тому власник у притчі – це Сам Бог. У такому випадку Ісус зображає Себе у притчі Сином Божим. І зверніть увагу, що Він не просто син у широкому сенсі, як усі ми є "синами" Божими. Вірш б говорить: *"І він мав ще одного, сина улюбленого"*. У притчі Ісус – єдиний Син. Він заявляє про Свою божественність.

б) Метафора про наріжний камінь

Коли Ісус цитує Псалом 117, Він переходить від метафори, в якій Ізраїль є виноградником, до метафори, в якій Ізраїль є будівлею, а релігійні лідери тепер уже не працівники виноградника, але будівничі. Їхнє завдання – вибудовувати народ Божий, але вони відкинули наріжний камінь. Наріжний камінь у будь-якій будівлі – це головний камінь у куті фундаменту. Цей камінь закладали першим і його розміри мали бути відповідними, тому що він забезпечував стійкість цілого фундаменту і всієї будівлі. (Якщо його неправильно закласти, то стіни будуть хилитися і т. п.) Коротше кажучи, неможливо було б побудувати будівлю без наріжного каменя (або з невідповідним наріжним каменем). Що це означає?

По-перше, це означає, що Ісус заявляє, що Він є основою Божого діла та Божого народу. Боже спасительне діло в історії людства полягає в тому, щоб врятувати людей для Себе. І тут Ісус заявляє, що Він є наріжним каменем цього спасительного діла Божого в історії людства. Як уся будівля тримається на наріжному камені, так усе християнське спасіння повністю і цілковито базується на Ньому! Ісус заявляє, що Він є Кимось значно більшим, аніж просто учителем!

По-друге, Ісус заявляє, що Його відкинуть. Це – повторення того, що Він сказав раніше, коли пророкував, що Його вб'ють і викинуть працівники виноградника. Проте Ісус показує, що це відкидання буде “дивним” тріумфом, адже наріжний камінь закладають у фундамент через відкидання! Хрест буде не поразкою, а “дивним” тріумфом, початком нового храму. Ось чому, коли Ісус помирав, завіса в старому храмі розірвалась зверху донизу (Марка 15:38). Відколи Ісус помер, старий храм уже віджив своє. Закладено новий наріжний камінь. Тепер уже не потрібно жертвоприношень, не існує розділення. Жертва Ісуса примирила Бога і грішників. Отож, згадка про наріжний камінь не просто прикріплена наприкінці притчі, але є дивним поворотом, епізодом про спасіння в безнадійній ситуації, який можна зустріти в кожному великому оповіданні. *“Ця [згадка про наріжний камінь] бере і зовсім в іншому світлі представляє тему Його відкидання у притчі. Бог возвеличить Ісуса, якого відкинули релігійні лідери. Ось у чому суть”* (Майкл Грін “Євангеліє від Матвія на сьогодні”, (Michael Green, *Mathew for Today*) с. 208).

5. Які практичні застосування ця притча має для нас?

По-перше, ми дізнаємося, що ми є Божим садом або виноградником. Це означає, що Бог чекає від нас росту та плодів. Ми належимо Богові, але Він використовує для нас органічну метафору. Ми повинні брати те, що ми маємо та ким ми є, і примножити. Ми повинні інвестувати нашу благодать і дари, щоб приносити плоди для Нього. Матвія 25 навчає нас, що Він бажає плоду та приросту пропорційно до наших талантів. Це означає, що чим більше ми маємо грошей, впливу, пізнання Бога та Його Слова, тим більшу ми несемо відповідальність за те, щоб поширювати Його істину та любити і словом, і ділом. Прочитайте Івана 15, де теж іде мова про принесення плодів. У Біблії згадується про два типи плодів. а) Внутрішній плід (питання для перевірки: чи ти зростаєш? Чи, можливо, ти настільки ж духовно слабкий, як і минулого року? Чи любиш ти більше, чи є ти більш стриманий та мирний, аніж минулого року?) б) Зовнішній плід (питання для перевірки: чи маєш ти вплив на людей навколо тебе? Чи більше людей зростає та пізнає Його любов через тебе?)

По-друге, ми дізнаємося, що в нас є природна ворожнеча з Богом та ненависть до Нього. Притча про працівників виноградника, звичайно ж, насамперед стосується релігійних лідерів, але вона також показує, що людське серце не є просто байдужим або недосвідченим щодо Бога, насправді в нас є упередження та ворожнеча щодо Нього, згідно яких ми живемо і діємо (Римлян 8:7). Невідроджений розум ворогує з Богом; він не підкоряється закону Божому. Насправді він не може. У нас є природна тенденція вважати, що Бог є несправедливим, що Він не розуміє, що чинить так, щоб було важко вірити в Нього, що Його вимоги є нерозумними. Нас дратують розмови про суд і моральну відповідальність. Ми опираємося твердженням про те, що нам треба слухатися Бога. Незважаючи на добро в нашому житті, ми відчуваємо, що Бог не зробив для нас достатньо, що Він не любить нас. Ми повинні усвідомити, що цей дух ворожнечі живе в людях і певною мірою продовжує існувати навіть у найбільш зрілих християнах.

По-третє, твердження про наріжний камінь показує, що “нейтральної позиції” щодо Ісуса не існує. В Ісаї 8:14 сказано, що Господь є або святиною, або каменем спотикання, залежно від ставлення людей до Нього. Цей образ добре підходить. Наріжний камінь завжди був величезним. Якщо не використати його для фундаменту, то він надто кострубатий і великий, щоб робити з ним щось інше. Ти або будуєш на ньому, або спотикаєшся через нього. Немає іншої альтернативи щодо Ісуса Христа.

По-четверте, ми дізнаємося, що наш обов'язок – бути “працівниками у винограднику”. Це, звичайно, великий привілей, коли тебе призначають лідером, учителем або пастирем у церкві, але кожен, хто є керівником, повинен усвідомлювати, наскільки легше почати служити заради власної влади та свого “его”, аніж заради Бога та Його народу. Наше служіння легко може перетворитися на панування. (До речі, це застереження не лише для рукопокладених служителів, “офіційного клиру”, але для всіх керівників). Ми повинні завжди ставити собі запитання: “Чи пам'ятаю я, чий це виноградник?” Нам не слід намагатися повністю контролювати якусь громаду християн, вони належать Йому, а не нам. Ми маємо служити переважно не заради визнання або вдячності, чи щоб відчувати себе потрібним. Також цікаво, що в притчі Бог посилав пророків/посланців для повчання пастирів. Отож, ті, хто “годує словом” інших, повинні бути тими, хто сам особисто приймає докори та виправлення Словом. Вся притча є закликом для всіх християнських лідерів пробудитися. Ми повинні приймати владу в церкві з надзвичайною покірною. Бог завжди може замінити працівників!

6. Прочитайте уривок 12:13-17. Що спільного це запитання має з іншими подіями, які ми розглядали сьогодні? Як воно впливає з них?

Тут податок – це подушний податок, якого вимагали римляни. Він був дуже огидним для всього Ізраїльського народу. На динарії (монеті, про яку згадано в цьому оповіданні) було зображено обличчя Тиберія. Також на ній був напис: “Тиберій Цезар, син божественного Августа, первосвященик, Великий Понтифік”. Багато євреїв вважали її міні-ідолом.

Тут порушено ще одне питання щодо влади, яке пов'язує це оповідання безпосередньо із запитанням в 11:27 і далі та з притчею про працівників у винограднику. Фарисеї та іродіани намагалися підловити Ісуса і чекали, що Він Своєю відповіддю дискредитує Самого Себе. Вони сподівалися, що Ісус буде змушений сказати або що подушний податок був незаконним, або що він був справедливим та законним і його треба платити. Можливо, тепер вони були хитрішими після поразки в 11:27-33 і думали, що заженуть Його в пастку так, як Він піймав їх раніше. Якби Він осудив цей податок, то виступив би проти влади Риму. Це би вважалося бунтом і призвело б до конфлікту Ісуса з Римською владою. З іншого боку, якщо б Він підтримав податок, то виглядало б так, наче Він визнає владу Риму над євреями. Це зробило б Його дуже непопулярним.

Примітка: Ми знову бачимо (див. Марка 3:6), що Ісус об'єднує колишніх ворогів, які тепер разом намагаються погубити Його. Фарисеї були дуже консервативними в теології і дивилися на іродіан як на лібералів, що пішли на компроміс. Увесь спектр релігійних людей – від лібералів до консерваторів – вважали Ісуса загрозою. Євангеліє говорить нам, що “любов Божа виконала закон

Божий через життя та смерть Ісуса Христа". Ліберали (іродіани та садукей) не вірили в Бога гніву та закону, в той час як консервативні релігійні люди вважали, що Закон можна виконати лише за допомогою власних моральних зусиль. Отож, ліберали дивилися на Ісуса як на небезпечного консерватора, а консерватори – як на небезпечного ліберала.

7. Якою була відповідь Ісуса та яким чином віруючі можуть застосувати це сьогодні?

Ісуса, звичайно, не можуть змусити дати "спрощену" відповідь. Його відповідь показує, що ставлення віруючого до держави та політики є складним питанням.

Спочатку Він говорить: *"Віддайте кесареві кесареві..."* Він наводить тут простий доказ. Саме використання монет кесаря було визнанням його влади. Образ кесаря розміщували на монеті, тому що його дорогоцінний метал використовувався для виготовлення грошей. Також за його кошти будували дороги, надавали навчання та військовий захист. Все це, звичайно, є "кесареве", без нього не було б усього цього. Тому, якщо ти користуєшся всім цим, то віддавай йому належне. У цьому полягає пошана до обмеженої, але реальної влади світського уряду. Навіть нечестиві царі та правителі мають свою владу від Бога (див. Притчі 8:15; Даниїла 2:21, 37-38).

Однак потім Ісус говорить: *"А Богові Боже!"* Це дуже важлива думка. Він підриває фундаментальне розуміння держави, що було загальноприйнятим у стародавньому світі. Вважалося, що правитель пов'язаний із місцевими богами і схвалений ними. Навіть сам напис на динарії висловлював таке переконання. Такою була теорія уряду, що визнавала "божественне право царів". Тому влада держави та правителя вважалася абсолютною. Що сказала держава – те сказали боги. Ісус відмовився від такого поширеного погляду. Він говорить "так" на давання податку кесареві, але "ні" – поклонінню кесареві. Ісус стверджує, що держава має владу, яка обмежена до певної сфери. Ця думка, звичайно, була радикальною і стала в наступні століття основою та джерелом для різних версій демократії та нетоталітарних держав.

Ісус тут дивиться на світ досить реалістично. Будь-який уряд вболіває за те, щоб мати владу та контроль. Римський уряд вважав, що поклоніння імператорові необхідне для стабільності держави. Язичництво та політеїзм не мали проблем із такою вимогою. В них було багато богів, то чому б не додати ще одного? Але євреї та християни не могли поклонятися будь-кому іншому, крім Бога. Згодом християн переслідували за їхню відмову брати участь у поклонінні імператорові. Це все було тому, що вони не могли сказати *Kaiser Kurios* ("Кесар є Господом"). Така відмова вважалася великою загрозою для абсолютної влади Риму. Сказати, що (*тільки*) Ісус є *Kurios*, означало, що є сила та стандарт, згідно з якими християни можуть судити світську владу. Тому Ісус проявив дивовижну мудрість! Він не впав у жодну з крайнощів. Він і не сказав, що Рим не має влади, але й не надав йому абсолютної влади.

Примітка: Дехто стверджує, що Ісус порівняв монету з людьми, які стояли довкола. Він наче сказав: "Ця монета має образ кесаря – відайте її йому, але ви маєте на собі образ Божий – віддайте себе Йому".

Практичний висновок: а) Християни поважають владу. Ми не є анархістами або політичними радикалами, хіба що в тоталітарній державі. Але б) християни критично ставляться до влади – вважають, що вона підзвітна Богові, тому й не дотримуються традиційної точки зору. Влада людей є завжди відносною (тому що вона діє тільки в певних сферах нашого життя) і ніколи не є абсолютною (тому що обумовлена Божим Законом). Якщо людська влада намагається порушити Божий Закон або примусити підвладних це зробити, тоді, як сказав Петро в Діях 5:29: *“Бога повинно слухатися більш, як людей!”* Християни ставляться до держави з повагою, але критично.

Отже, християни є дивними з політичної точки зору. В тоталітарних режимах їх сприймають як лібералів. Вони є “вільнодумцями”, тому що як би голосно уряд не говорив: “так правильно”, він підзвітний вищій владі. Християни менш схильні, ніж решта населення, бути бездумними овечками. Вони не вважають народні традиції, свою культуру, популярні точки зору, думки експертів та постанови уряду такими, що мають абсолютний авторитет. З іншого боку, в індивідуалістичному та цинічному суспільстві (як наше) християни виглядають консервативними, тому що вони поважають владу більше, аніж населення в цілому, адже ми розуміємо, що за нею стоїть Бог, і знаємо, що є абсолютні моральні принципи, які всі ми повинні виконувати, незважаючи на власні бажання та емоції.

Слова Ісуса також показують, що християни завжди матимуть певне тертя з урядом. Навіть демократичні уряди, такі як у США, можуть публічно висловлювати такі моральні принципи, щодо яких християнам доведеться протистояти. Наприклад, сьогодні нам кажуть, що в суді, в законодавчих органах та в публічних дискусіях слід вдаватися лише до досвіду та раціонального мислення, а не цитувати Бога чи Біблію. Але *“спроби створити публічний майданчик, на якому були б відсутні релігійні розмови, як би обдумані над цим не працювали, завжди врешті-решт призведуть до того, що віруючим скажуть, що тільки вони, на відміну від усіх інших, повинні вступити в публічний діалог, залишивши ту частину себе, яку вони вважають найбільш важливою”* (Стівен Л. Картер *“Незгода з урядом”* (Stephen L. Carter, *The Dissent of the Governed*, Harvard U. Press, 1999), с. 90). Демократія в США тисне на християн, щоб вони прийняли сучасну суспільну думку, різноманітність особистих цінностей (тобто наукові факти є істиною для всіх, але всі релігійні та моральні переконання повинні бути особистими). Це щось підступніше (і значно менш очевидне), ніж поклоніння імператорові! Але суть у тому, що абсолютні заяви Христа завжди спричиняли певне тертя з нашим урядом, водночас Ісус бажає все-таки, щоб ми поважали його та жили з ним в мирі, наскільки це тільки можливо.

Висновок:

Ісус продовжує в цьому уривку заявляти про Свою абсолютну, безумовну владу. Він показує, що всяка людська влада має підкорятися Йому. а) Влада релігійних лідерів обумовлена Ним. Вони можуть намагатися управляти Божим народом собі на користь та контролювати служіння інших, щоб підтримувати себе. Але Головою Церкви є тільки Ісус. Його неможливо контролювати. б) Влада уряду теж обумовлена Ним. Вони можуть намагатися узурпувати абсолютну владу, стверджуючи, що ніхто не має права судити їх. Але Божий Закон має бути вищим за людський закон. Це означає, що Ісус повністю панує над кожним аспектом нашого життя: і публічним, і особистим – над дум-

ками і вчинками, інтелектом та почуттями, матеріальним маєтком та духовними здібностями. Над усім! Визнати Його Господом – означає запитати: а) чи я слухаюсь Його в усьому у цій сфері та б) чи я дякую Йому за все, що Він посилає у цій сфері?

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ми знову ж таки бачимо верховну владу Ісуса не тільки через Його заяви, що Він є Сином Божим та Месією, на Якого вказував Іван, але також через Його повний контроль над так званими “вождями” Ізраїлю.

Чому Ісус прийшов: Притча про працівників у винограднику занурює прихід Ісуса в контекст усієї компрометуючої історії Ізраїлю. Він прийшов так, як раніше приходили пророки, щоб вимагати від Ізраїлю те, що належить Богові. Але коли бунтівний Ізраїль вб'є Посланця, Він воскресне з мертвих і, на диво віруючих, право турбуватися про Божий народ у них буде забрано.

Як я маю відповісти? Проблема невіруючих полягає в бунті, а не в незнанні (12:12а). Їм слід визнати, Ким є Ісус (11:27-33), шанувати Його (12:6) та віддати Богові те, що Йому належить (12:17). Але замість цього вони бажають захопити увесь спадок (12:7), бояться лише людей (11:32; 12:12б), ігнорують серйозні застереження (12:9-12) та намагаються скомпрометувати Ісуса (12:17).

Від Марка

Вчення Царя

Заняття 12 | Марка 12:18-44

Цей уривок продовжує низку “гарячих запитань”, скерованих на те, щоб підняти Ісуса на слові. Він майстерно приймає ці запитання і так само, як добрий захисник справляється з м'ячами, які котяться по землі, спокійно підіймає кожний з них і кидає назад! В одному випадку Він досить сильно кинув назад і перейшов у наступ, повністю перемагаючи їх. Ісус ніколи не ухилявся від важких запитань. Інколи люди в церкві відкидають важкі запитання зі словами: “Не запитуй, просто вір”. Ісус такого не робив. Цікаво зазначити, що Ісус не просто читає серію лекцій, щоб надати людям інформацію. Він навчає у відповідь на конкретні ситуації та запитання.

З одного боку, ми дізнаємося, що ставити Ісусові запитання – це дуже небезпечно! Він ніколи не дозволяє, щоб запитання залишалося на абстрактному або інтелектуальному рівні, робить особисті застосування та спонукує нас проаналізувати своє становище та посвячення.

1. Прочитайте вірші 18-27. Ісус використовує декілька різних аргументів, щоб показати садукеем їхні помилки. Назвіть ці аргументи.

Садукееві були аристократичним і високоосвіченим священичим родом в Ізраїлі. Вони приймали моральні повчання Писання, але відкидали все надприродне. Вони приймали П'ятикнижжя Мойсея, але не шанували писання пророків. З цих причин вони відрізнялися від фарисеїв своїм поглядом на життя після смерті. У той час як фарисеї вірили у воскресіння наприкінці віку на підставі Ісаї 26:19 та Даниїла 12:2, садукееві заперечували існування після смерті. “Вчення садукеев таке: душа помирає разом із тілом” (Йосип Флавій “Древності” 18:1,4). Садукееві дивилися на Ісуса як на “консервативного” богослова фарисейського типу, отож, вони підготували практичні запитання, щоб висміяти віру в життя після смерті.

Ці питання беруть до уваги єврейську практику лавіратних шлюбів. Якщо чоловік помирає, не маючи дітей, його брат повинен був одружитися на вдові (не залишати її знедоленою) та народити дітей в ім'я померлого батька родини.

Примітка: Цей звичай не був започаткований Законом Божим, але його практикували з давніх-давен (див. Буття 38:8), а Мойсей урегулював його у своєму Законі (Повторення Закону 25:5-6). Немає підтверджень, які вимагали б дотримуватися цього звичаю, або доказів того, що він був сильно поширений, хоча він ліг в основу оповідання про Рут. Тому описаний у запитанні садукеев випадок міг трапитися, але малоімовірно, щоб таке сталося. Тепер суть запитання: якщо жінка була заміжньою за сімома братами в різні часи, то чиєю дружиною вона буде після смерті?

Ісус не просто відповідає на це запитання. Він докоряє фарисеям і викрикує їхні упередження та помилки. Він дорікає їм за неправильне ставлення до Біблії та до Бога: “Не знаєте ані Писання, ані Божої сили” (вірш 24).

По-перше, Він докоряє їм за неправильне розуміння Божої сили. Невіра в майбутнє воскресіння є фактично запереченням Божої сили й того, що вона може здійснювати колосальні перетворення. Коли Ісус говорить: *“Не будуть женитись, ані заміж виходити, але будуть, немов Анголи ті на небі”* (вірш 25), Він показує, що запитання садукеев містило в собі приховане упередження. Вони вважали, що майбутнє життя після воскресіння буде просто продовженням життя в теперішньому віці. Однак Ісус стверджує, що, коли Царство прийде в повноті, щоб відновити все творіння (Матвія 19:28), наші стосунки будуть драматично трансформовані (див. наступне запитання для додаткової інформації). По-друге, Він спускається до їхнього розуміння Писання. Він мудро звертається до Виходу 3:6, уривка з П'ятикнижжя (тієї частини Біблії, яку приймали садукееві), в якому Бог говорить: *“Я є Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів”*, хоча промовляє до Мойсея через багато років після смерті цих трьох мужів. Якщо Бог може сказати, що Він є їхнім Богом (а не, що Він був їхнім Богом), то вони були живими для Нього (вірш 27), коли Він говорив ці слова. Це немислимо, щоб заповітні стосунки вічного Бога з Його народом не були б також вічними. Зверніть увагу, що Ісус не основує надію на життя після смерті (як це робили греки) на ідеї, що в нас живе безсмертна частина. Але Він опирається на Божу вірність щодо нас (*“Я Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів”*). Це – дуже сильний аргумент на підтвердження життя після смерті. Ми маємо Бога, Який не може в час нашої смерті викинути те, що є дорогим для Нього!

Чого ми навчилися тут із практичної точки зору? 1) Ісус показує садукееям, що вони не мали рації, використовуючи їхню термінологію (на основі П'ятикнижжя). Це найкращий спосіб переконувати людей, які не вірять. Хоча Даниїла 12:2 та інші місця поза межами П'ятикнижжя чітко згадують про воскресіння наприкінці віку та життя після смерті (див. Йова 19:25-27), Ісус звертається до П'ятикнижжя, щоб показати їхню помилку. Кожен, хто сумнівається в істинній вірі, повинен покладатися на щось інше, на чому й будує свої сумніви. У кожного є власні переконання і свої авторитетні джерела (наука, логіка, передання тощо). Завжди краще працювати з людьми на тому рівні, на якому вони перебувають і використовувати їхню термінологію та постулати, щоб показати їхню помилку. Наприклад, багато людей говорить: *“Я вірю, що Бог створив цей світ, але я не вірю в чудеса, наприклад, у воскресіння. Такого просто не може бути”*. Замість того, щоб сказати: *“О, справді?!! Але Біблія говорить, що чуда трапляються!”*, ми можемо запитати: *“Якщо ти припускаєш, що існує Бог, Який мав силу створити світ, то чому ж ти вважаєш, що Він не може воскресити і заново створити?”* Це показує людині, що вона не є послідовною в своїх переконаннях. Такий спосіб аргументації є завжди дуже ефективним. 2) Ми повинні серйозно сприймати вчення та самі слова Біблії. Ісус будує Свій аргумент на часі дієслова *“є”* в одному вірші Біблії. Ісус повністю довіряв Писанню та був слухняний йому (навіть у дрібницях). Ми не зможемо йти вслід за Ним і довіряти йому, не перейнявши Його ставлення до Біблії.

2. Що ми можемо знати про життя після смерті та які висновки зробити згідно з Ісусовими словами?

По-перше, ми бачимо, що Ісус підтверджує Своє існування! Він говорить, що ми будемо, *“як Анголи”* у майбутньому віці (вірш 25).

По-друге, ми бачимо, що збережемо свою особистість у вічності – ми будемо самими собою. Деякі люди на підставі відповіді Ісуса про шлюб (вірш 25) зробили висновок, що там ми не будемо пам'ятати попереднього життя та взаємин, але вони не звертають увагу на те, що Ісус сказав про Авраама у вірші 26. Авраам залишався Авраамом, Ісаак – Ісааком, а Яків – Яковом! Це різко відрізняється від учення східних релігій. Вони вважають, що ми всі приєднуємося до "Вселенської душі" та втрачаємо свою індивідуальність та особистість. На відміну від цього, Ісус показує, що наша особистість залишається в нас. Сам Ісус через Своє з'явлення після воскресіння є найбільш конкретним і яскравим об'явленням того, яким буде життя після смерті. Івана 20:26 говорить нам, що Ісус з'явився Своїм учням у кімнаті, хоча двері були закриті. Однак у Луки 24:37-43 Ісус теж з'явився Своїм учням та довів, що не є "духом". Він їв рибу (вірші 42-43). Він був у тілі, але міг пройти крізь закриті двері. Ще одну важливу думку можна почерпнути з Луки 24:28-31, де Ісус з'явився двом учням, які спочатку Його не впізнали, але згодом пізнали. Що це все означає? Що після смерті зберігається наша особистість, здатність мислити та наші фізичні особливості, але вони будуть преображені та прославлені, вже не буде ніяких недоліків, нічого недосконалого.

По-третє, ми дізнаємося, що на небі буде "світ любові". Чому? Коли Ісус говорить, що там люди "будуть, немов Анголи", деякі прийшли до висновку, що в нас не буде статі. Звичайно ж, воскресіння радикально змінить нашу статтю, але не треба думати, що на небі ми не матимемо такої сильної любові, як у цьому світі. Там не потрібно буде шлюбу, тому що шлюб є просто підготовкою, єдиною установою в цьому світі, де ми можемо впасти в глибоку любов із однією особою. Але в оновленому світі після воскресіння *"та інтимність, яку люди мають один з одним у шлюбі, стане універсальною через радість та любов на небі"* (Майкл Грін "Євангеліє від Матвія на сьогодні" (Michael Green, *Matthew for Today*), с. 214). Інший дослідник Біблії говорить: *"Величезні зміни після воскресіння (див. 1 Коринтян 15:44; Филип'ян 3:21; 1 Івана 3:1-2), без сумніву, уможливають те, щоб дружина сімох братів любила всіх їх і всі вони любили її, подібно як добра мама любить усіх своїх сімох дітей і вони люблять її"* (Д. Карсон, "Матвія", Том 2, (D. Carson, *Matthew Vol. 2*, с. 462). Іншими словами, та любов і ті стосунки, які ми матимемо з усіма братами та сестрами у вічності, будуть значно перевершувати ті швидкоплинні та часткові стосунки, якими люди на землі насолоджуються у шлюбі (якщо їм дуже-дуже "пощастило"!).

Як і багато наших сучасників, садукеї висміювали ідею життя після смерті, тому що не могли уявити цього. "Чого це ми будемо цілими днями сидіти на хмарах і грати на арфах?" Ми не знаємо, чи переконав Ісус садукеїв, але Він принаймні примусив їх замовкнути. Його натяки про особливості вічного життя з Богом настільки захоплювали та вражали, що скептикам було нічого сказати.

3. Прочитайте вірші 28-30. Чому відповідь Ісуса вчителю закону видавалася їм такою дивною? (Вірш 34: "І ніхто не насмілювався вже питати Його"). Чого це навчає нас про нас самих? Як це розповідає нам більше про Закон?

Це також досить складне запитання, і воно було скероване на те, щоб підловити Ісуса, хоч і виглядає більш щирим і відвертим. Вчитель Закону був вражений мудрістю Ісуса (вірш 28), отож, він ставить Йому надзвичайно складне

запитання. Вчителі Закону були професійними книжниками та дослідниками Закону. Вони проводили ціле своє життя, вивчаючи та класифікуючи заповіді Закону, розподіляючи їх за категоріями. Дехто з них знаходив 613 правил у Законі Старого Заповіту. І вони завжди намагалися виокремити легші заповіді з-поміж важчих. Питання полягало ось у чому: "Із сотень правил та заповідей, яка є найбільш важливою?"

Ісус вирізняє дві заповіді зі Старого Заповіту. Першу заповідь взято з Повторення Закону 6:4, це місце євреї називали "шема" та цитували щоранку та щовечора. Вона наказує нам любити Бога всім Своїм єством. Другу заповідь взято з Левит 19:18 – любити ближнього настільки ж, як ми любимо себе. Таким чином Ісус зводить увесь Закон Божий до одного принципу – любов до Бога та до інших. Тут Ісус звертається до осердя етичної дилеми. Людські мудреці впродовж століть вважали, що існує тертя між "Законом" і "любов'ю". Що мені робити: дотримуватися Закону чи любити? Джозеф Флетчер декілька років тому протиставив ці дві заповіді в добре відомій "ситуаційній етиці". Флетчер фактично стверджує, що всякий закон є відносним, окрім закону "любити". Ісус, однак, не протиставляє ці дві заповіді (у Матвія ми дізнаємося, що Він додав: "На двох оцих заповідях увесь Закон і Пророки стоять" (Матвія 22:40)). Він не виокремлює одне чи два правила, щоб відкинути інші, та не обирає любов замість Закону, але Він показує першочергову важливість любові в Законі (Карсон, с. 465). Закон неможливо виконати, якщо дотримання його повелінь не є проявом любові до Бога та до інших. Це означає:

а) По-перше, з одного боку, Ісус показує нам, що любов фактично дає визначення життя за Законом. Ісус говорить: "Справжня мета Закону – щоб люди жили в любові!" Звичайно ж, багато заповідей у Біблії для більшої ясності подані у вигляді негативних висловів: "Не..." Але нехай це не збиває нас з пантелику. Коли Ісус говорить, що увесь Закон зводиться до того, щоб "любити Бога та ближнього", Він стверджує, що ми не можемо виконати Закон, просто уникаючи того, що Закон забороняє, але ми повинні також робити те, в чому полягає суть Закону, тобто любити. Як Ісус показує у Нагірній проповіді, мета заповіді "не чини перелюбу" полягає в тому, щоб бути люблячим чоловіком чи люблячою дружиною. (Не достатньо просто утримуватися від статевих стосунків поза шлюбом). Суть заповіді "не вбивай" полягає в тому, щоб бути люблячим, самовідданим ближнім. Суть заповіді "не кради" полягає в тому, щоб радісно виявляти щедрість. Суть заповіді "не обмануй" полягає в тому, щоб бути чесним та відвертим у спілкуванні. Ми не повинні бути ізольовані один від одного. Тому кожна заборона вказує на позитивні дії. Замість того щоб стежити за тим, аби не переступити десятки заборон, нам варто шукати, як більше любити Бога та інших. Ісус показує тут, що християнська етика полягає в тому, щоб із радістю та задоволенням творити добро. Мова йде про добрі стосунки з Богом та іншими людьми.

б) По-друге, Ісус показує нам, що Закон фактично дає визначення життя у любові. Подумайте над тим, що говорить Ісус: Бог дав нам Закон, щоб показати, як потрібно жити в любові. Це спростовує теорію Джозефа Флетчера. Він говорить: "Не виконуйте Закон, а любіть". Однак Ісус говорить: "Але звідки ти знаєш, що таке справжня любов? За своєю обмеженою мудрістю ти можеш вважати, що обманути, приховати істину є проявом любові, але Я, як твій Творець, кажу тобі, що це неправильно! Як ти вважаєш, навіщо було дано Закон? Це – Божа відповідь на питання "Як проявляти любов?" Виконуй Закон – і тоді

ти проявиш справжню любов". Звичайно, в цьому гріховному світі можуть бути ситуації, в яких буква Закону і любов, здається, суперечать одне одному. Але нам слід бути обережними та не покладатися на власну мудрість у цих питаннях. Кожен, хто говорить, що любов суперечить Божому Запові, фактично заявляє: "Я знаю краще за Бога, що є кращим проявом справжньої любові у цій ситуації". Але як ти можеш знати краще за Бога? Бог є Творцем кожної людини та всіх людських стосунків, тому його Закон 1) показує, що Він любить та що ненавидить (тому якщо ми цього не дотримуємося, то як ми можемо любити Його?) та 2) вказує, що потрібно людям (тому якщо ми цього не дотримуємося, то як ми можемо любити їх?)

Можна взяти ще один важливий урок із учення Ісуса про Закон і любов. Неможливо виконати Закон, якщо не дотримуватися його з проявом любові до Бога та інших. Якщо ти виконуєш Закон, в основному, щоб отримати любов від Бога та інших і досягти праведності ділами, ти не використовуєш його правильно. Може бути так, що людина зосереджується на ритуалах і постановах ("цілопаленнях і жертвах", вірш 33) та дотримується всіх норм поведінки, але пропускає найголовніше – "віру, що чинна любов'ю" (Галатів 5:6).

Отож, Ісус говорить, що ми повинні виконувати закон через любов (як відповідь на Його благодать) та щоб любити (як відповідь на Його мудрість).

Примітка про любов до ближнього "як до самого себе": Коли Ісус говорить "Люби ближнього, як самого себе", Він не наказує нам любити себе. Ця заповідь швидше бере до уваги, що ми всі любимо себе. Хтось може сказати: "Як він може приймати це за істину, коли так багато людей мають проблеми з ненавистю до себе?" Але той, хто так говорить, неправильно розуміє слово "любити". В Біблії любов – це, в основному, не почуття, а дії. (Ось у чому тут суть повчання Ісуса. Він показує, що любов – це обов'язок, а не просто емоція). Любов вважає потреби та турботи іншого більш пріоритетними. Навіть якщо я відчуваю відразу до свого ближнього, я проявляю любов до нього, якщо задовольняю його потреби та надаю його турботам такий же пріоритет, як і своїм, або ще й вищий. Таким чином, беручи до уваги нашу любов до себе, Він говорить не про здорову впевненість або почуття власної гідності. Він бере до уваги нашу турботу про себе. Навіть люди, що нарікають на "пригнечене почуття власної гідності", ретельно турбуються про власний добробут, інакше чому б тоді їх турбувала низька самооцінка?! Любити свого ближнього, як себе, – означає задовольняти потреби інших так же старанно, із таким же задоволенням, винахідливістю та послідовністю, як ми задовольняємо власні потреби.

4. Прочитайте вірші 32-34. У якому сенсі питання книжника було мудрим, і чому Ісус сказав, що він недалеко від Царства?

Учитель визнає, що ці дві заповіді є найбільш важливими (важливіші за всі постанови про цілопалення та жертви, в. 33). Його згадка про жертвоприношення показує, що Він розумів, що вони не могли відкупити від гріха. Коли Він це робить, то починаєш усвідомлювати, наскільки Закон є недостижним стандартом. Чим більше це усвідомлюєш, тим більше наближаєшся до розуміння Євангелія. Якщо ми зосереджуємо увагу лише на правилах і постановах, то можемо почати вважати себе досить релігійними, але, коли дивимося на

стан свого серця, а саме про це, насамперед, турбується Закон, ми починаємо розуміти, наскільки нам потрібна благодать і милість. Отож, це завжди є першим кроком до розуміння Євангелія. Перш ніж Ісус може сказати нам добру новину про Його діло на хресті, Він має показати нам, що ми не можемо спасти самих себе. Перш ніж Він зможе втішити нас Своєю благодаттю, Він має занепокоїти нас Своїм Законом, показуючи, наскільки він справедливий, але також і те, що його вимоги неможливо виконати.

Те, що ми маємо тут, дуже подібне до Марка 10:17-23 (хоча тут все відбувається значно "ніжніше" і тут менше конфронтації. Ісус завжди дає нам те, що нам потрібно!) І в тому, і в цьому випадку Ісус показує, що Закон вимагає, щоб ми віддавали Богові все (10:21; 12:30). Обоє запитувачів наближалися до істини, усвідомлюючи, наскільки недосяжні вимоги Закону (10:21; 12:34). Визнати, що людині не під силу виконати Божі стандарти та що релігія ("жертвоприношення") не може спасти нас – це перший крок до Ісуса. Ось у чому полягає Євангеліє: Крок № 1 – побачити, що ти більш злий та гріховний, ніж наважувався раніше визнати, але Крок № 2 – побачити, що Бог тебе більше любить та готовий прийняти в Ісусі, ніж ти наважувався сподіватися. Книжникові було недалеко до першого кроку.

К. С. Льюїс написав: *"Відновлення давнього відчуття гріховності вкрай важливе для християнства. Христос завжди сприймав за факт те, що ми є поганями. Поки ми не усвідомимо цього, ми не станемо частиною аудиторії, якій адресовані Його слова... Коли ми просто говоримо, що є поганями, вчення про гнів Божий здається нам варварським. Щойно ми усвідомлюємо глибину нашої гріховності, Його гнів здається нам неминучим".*

5. Прочитайте вірші 35-40. Чому здавалося таким дивним, що цар Давид назвав людину "мій Господь"? Яке неправильне розуміння Месії Ісус виправляє цим запитанням?

Тут вперше Ісус "переходить у наступ", ставлячи запитання релігійним лідерам, а не відповідаючи на їхні. Ісус запитує: "Якщо Давид є царем Ізраїлю, то кого ж він називає "мій Господь" у Псалмі 109? А якщо цією особою є Месія, один із нащадків Давида, до якого він говорить у пророцтві, то чому ж він називає свого сина "мій Господь"? Це – прекрасний аргумент. І ось у чому він полягав: вислів Давида є неправильним і незрозумілим, якщо він звертається до простої людини.

Тому Месія має бути кимось більшим, ніж просто великим військовим вождем, який очолить повстання проти римських гнобителів. Ісус примушує їх переглянути свої погляди на природу Месії. Він показує, що Месія буде кимось більшим і матиме більший тріумф, ніж тоді вважалось.

6. Твердження Ісуса у віршах 38-40 йде після низки суперечок із релігійними лідерами. Як те, що Він тут говорить, відображає те, що ми бачили у розділах 11 та 12?

Запитання Ісуса про Псалом 109, здавалося, було “нокаутом”. Після дискусії про найбільшу заповідь ніхто не наважувався ставити Йому ще запитання (вірш 34), але Своім запитанням про “Давидового Господа” Ісус загнав їх в екзегетичний та теологічний глухий кут. Ісус прийшов до головного міста краю, де перебували всі великі вчителі та релігійні експерти. І він переміг їх чесно і справедливо. *“Учитель, який ніколи не відвідував відповідного навчального закладу (Івана 7:15-18), загнав у глухий кут найкращих богословів краю”* (Карсон, с. 468). Тоді Ісус звернувся до натовпу, який завжди любить спостерігати, як “експертів” заганяють у глухий кут (вірш 37), та дає ще одне застереження щодо таких релігійних лідерів та вождів. Як ми можемо сказати про них? Ісус дає нам такі ознаки.

а) По-перше, вони жадають визнання людей та особливого статусу (*“люблять у довгих одежах прохажуватись, і привіти на ринках”* в. 38б). Вони не служать своїм людям, але використовують їх, щоб отримати від них похвалу.

б) По-друге, вони зосереджують увагу на владі. Вони знають і ревно захищають свою “територію” (*“перші лавки в синагогах, і перші місця на прийняттях”* в. 39а). Вони в основному турбуються про те, щоб мати владу в місті та в релігійних установах.

в) По-третє, вони не розуміють головного принципу – “любити свого ближнього” (вірш 40 – *“поїдають вдовині хати”*). Вони показують це відсутністю турботи про бідних та нужденних. Вони схильні служити тим, хто може відплатити їм, та тим, хто має добрі зв'язки та може відкрити їм нові можливості.

Підсумовуючи все – ці люди дивляться на служіння не як на можливість послужити, але як на можливість побудувати кар'єру.

7. Прочитайте вірші 41-44. Чому Марко розмістив це оповідання про вдову тут?

Вона була повною протилежністю до позбавлених простоти, скептичних садукеев чи надмірно релігійних фарисеев. Марко показує, що вдова була посвячена Богові “всім серцем”, як Ісус говорив у 12:30. Отож, вона служить вдалим прикладом контрасту. І недостатньо релігійні, і надмірно релігійні – обидві групи лідерів робили себе ідолами. Вони намагалися все контролювати – у них обох була релігія, яка допомагала їм уникнути абсолютної необхідності Спасителя. Отож, вони були “самодостатніми” і не мали такої повної надії та щирого посвячення, як вдова. Вона буквально віддала все своє життя.

Підсумок: Нам слід уникати того, щоб бути як садукееї або фарисееї. 1) Садукееї тримали Бога “надто малим”, ігноруючи багато з того, чого навчало Писання. Вони скептично ставилися до всього надприродного. Вони були “вседозволячими лібералами”. 2) Фарисееї, з іншого боку, “за деревами не бачили лісу”, коли це стосувалося Закону. Вони заплуталися в заборонах і деталях та не розуміли, що істинне поклоніння Богові полягає в тому, щоб мати стосунки

любові з Богом та іншими. Також вони не розуміли, що Закон був призначений, щоб показати їм, що, намагаючись виконати його, вони не можуть спастись та мати правильні стосунки з Богом. Таким чином, фарисеї були "законниками". Дивно, але, зрештою, обидві групи були просто моралістами, які не розуміли, що справжня мета полягала в тому, щоб мати з Богом стосунки любові. У розмові з садукееми Ісус показав, що смерть не могла обірвати Його стосунки з Авраамом, Ісаком та Яковом. Фарисеям Він показав, що "любити Бога" – це головна заповідь.

Існують два шляхи неправильного розуміння Євангелія. Ти можеш зробити релігію – ортодоксальну, традиційну релігію – своїм господом і спасителем. (Релігійна людина говорить: "Звичайно ж, Бог зобов'язаний благословити та спасти мене, бо я добра людина"). Або ти можеш зробити скептицизм і вседозволеність своїм господом і спасителем. (Ліберал-скептик говорить: "Ніхто не має права вказувати мені, як жити. Я сам визначаю, що для мене добре, а що погане!") По суті, вони – однакові. І консервативні фарисеї, і ліберальні садукееві відмовлялися від Ісуса як свого Спасителя, намагаючись самі керувати своїм життям. Вони відкидали спасіння через благодать, а тому й панування Христа. Але ми повинні бути подібними до вчителя Закону, який почав розуміти, що неможливо спасти себе самому, і навіть більше – подібними до вдови.

8. Прочитайте вірші 12:18-44. Який аспект вчення Ісуса є найскладнішим для Вас? Як можна більше слідувати "вченню Царя?"

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Месія і, відповідно до Старого Заповіту, це означає, що Він незрівнянно більший за Давида нащадок Давида, але також і Син Божий. Тому Він має владу тлумачити Писання та визначати, хто близько до Царства Божого, а хто далеко. Царство Боже, Боже царювання “наблизилось”, тому що Ісус був присутній на землі (див. 1:14-15).

Чому Ісус прийшов: Як Месії, Йому тепер належить вся наша відданість. Замість того, щоб жити для себе, ми повинні жити для Бога.

Як я маю відповісти? Цей уривок містить два негативні та два позитивні приклади.

Нам потрібно остерігатися, щоб не заперечувати (ані теоретично – як садукєї, ані практично – як фарисеї), що буде воскресіння, а тому і суд, і спасіння. Таке заперечення ігнорує вчення Писання про силу Божу.

Нам потрібно остерігатися загалом релігії книжників, які шукали поваги від інших та робили себе ідолами. Така релігія може виглядати дуже святою, але вона не спонукає віддавати належне Богові та ближньому.

Ми повинні намагатися проявити таке розуміння Божих вимог, як у мудрого книжника. Ісус хвалить його не тому, що він виконав дві найбільші заповіді, але тому, що він знав: вони є стандартами, згідно з якими нас будуть судити, і що релігійність не може замінити їх дотримання.

Ми повинні намагатися проявити таке повне посвячення, як у вдови, не тільки фінансово, але й особисто. Вона віддала фактично “все своє життя” (див. 8:34-37).

Молитовні потреби

Від Марка

Цей світ не існуватиме вічно

Марка 13:1–47

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Вступ до есхатології

Християни не в усьому погоджуються між собою щодо деталей вчення Біблії про “кінець світу”. (Богословський термін про цю сферу вчення – *есхатологія*). З одного боку, нам варто пам’ятати, що основне вчення Нового Заповіту на цю тему і не могло б бути яснішим: Ісус Христос особисто і видимо повернеться наприкінці віку, щоб судити та відновити увесь світ. Серед тих, хто приймає достовірність Біблії, практично всі погоджуються з цим фактом. Дехто підрахував, що приблизно четверта частина Нового Заповіту присвячена проголошенню цієї істини. Якщо ми відкидаємо вчення про другий прихід Христа, то фактично відкидаємо достовірність усього Нового Заповіту. Ісус повернеться.

Але, з іншого боку, окрім цього основного вчення, християни з подібними переконаннями та посвяченням не змогли дійти згоди щодо деталей другого приходу Господа. Однією з причин цього є те, що багато біблійного пророцтва подається у літературному стилі, що називається “*апокаліпсис*”. У кожного літературного стилю є власний набір правил тлумачення. Ми не інтерпретуємо поезію так само, як історичну оповідь. Але якими є правила тлумачення пророцтва? Існує спокуса дивитися на “апокаліпсис” як на історичну оповідь, але написану заздалегідь. Однак насправді своєю образною мовою та неоднозначністю він більше подібний до поезії. Говорячи коротко, дуже важко зрозуміти біблійне пророцтво. (Коли ми дивимося, як автори Нового Заповіту тлумачили старозаповітні пророцтва про народження Христа, то бачимо, наскільки складними є ці пояснення. Наприклад, подивіться Матвія 2:14, де цитується Осії 11:1 як пророцтво про те, що Ісус піде до Єгипту. Чи тлумачили б ви Осії 11:1 як месіанське пророцтво, якби Матвій не пояснив цього?)

Що це означає? По-перше, це означає, що ми повинні дотримуватися наших переконань про есхатологію з певною обережністю та покірною. Якщо ми дотримуємося своїх поглядів на пророцтва та кінець віку з такою ж упевненістю, як вчення про Христа та Євангелія, то ми проявляємо самовпевненість. Що дає нам право думати, що ми є набагато мудрішими, ніж більшість інших християн? (Кожний окремий погляд на кінець світу є точкою зору меншості – ось наскільки розділена церква у тлумаченні деталей!)

По-друге, нам, однак, не слід просто уникати будь-яких дискусій про деталі. Наші точки зору мають вплив на те, як ми живемо у світі. Наша “есхатологія” (як ми побачимо) може зробити нас або дуже оптимістичними, або дуже песимістичними щодо життя в цьому світі, а це впливає на те, як ми витрачаємо свої гроші та свій час.

Отож, ми повинні вивчати цю тему – з покірною, але вивчати.

Приводом до промови Ісуса було його пророцтво про зруйнування храму. Храм був будівлею, що справляла глибоке враження. Йосип Флавій, єврейський історик, говорить нам, що кожен камінь був приблизно 11 метрів завдовжки, 3 з половиною метри заввишки та 5 з половиною метрів завширшки. Тому коли Ісус сказав, що “не залишиться тут навіть камінь на камені, який не зруйнується!”, Він пророкував про дуже жакливу подію та величезну руїну. Ми знаємо, що це пророцтво збулося. У 70 р. н. е. римська армія під проводом Тита зруйнувала Єрусалим. Вони зрівняли храм із землею, що мало послужити уроком та застереженням для бунтівників. Ця додаткова інформація є важливою для кожного читача цього уривка.

1. Оскільки Ісус пророкував у вірші 2 про страшенно велику руїну, то який період історії людства, на думку учнів, Він описує? (Тобто що мали на увазі учні під словами “це” та “все те” у своєму запитанні у вірші 4?)

Учні, напевно, вважали, що така надзвичайна подія станеться в кінці світу, в судний день, під час остаточного встановлення Божого Царства. Тому, запитуючи: “Коли станеться це?”, вони запитують: “Коли наступить день останнього суду?” Але ми, звичайно, знаємо, що зруйнування храму в 70 р. н. е. не було кінцем світу. Отож, не усвідомлюючи цього, вони запитували Його про дві різні події. Тому треба сприймати, що відповідь Ісуса стосується обох подій: і кінця храму/Єрусалиму, і кінця віку. Це може бути ключем до правильного тлумачення цього складного уривка.

Це означає, що промову Ісуса слід читати на “двох рівнях”. Ісус описує жакливий час в історії євреїв – бунт проти Риму та зруйнування Єрусалима з 66 р. н. е. по 70 р. н. е. То був міні-кінець світу. Це був час жакливого стресу і травми. Але також Він говорить про справжній та остаточний кінець світу. Деякі слова (як ми побачимо нижче), здається, стосуються обох подій, а інші чітко говорять про одну із них.

Чи є читання “на двох рівнях” складним? Так, але воно робить текст зрозумілим. Багато людей бажає читати увесь уривок як пророцтво лише про остаточний кінець світу. Якщо так читати Марка 13, тоді ви ігноруєте важливе значення зруйнування храму. Це може призвести до того, що ви побудуєте дуже детальний план подій кінця світу. Через згадку про храм у 13:14 деякі християни вірять, що храм має бути буквально відбудований та сплюндрований, перш ніж повернеться Ісус. З іншого боку, є багато людей, які вважають, що увесь текст говорить лише про зруйнування Єрусалима в 70 р. н. е. Тому вони сприймають згадку про Сина Людського, “що йтиме на хмарах” як образну мову. Якщо брати до уваги все, то “дворівневе” тлумачення є найкращим.

Учні поставили два запитання: 1) “Коли станеться це?” та 2) “Яка буде ознака, коли все те виконатись має?” Але оскільки Ісус має сказати їм про дві події, а не про одну, ми повинні шукати в Його повчанні відповіді не на два запитання про одну подію, але на чотири запитання про дві події.

A-1 “Коли буде кінець храму?” A-2 “Які будуть ознаки того, що це має статися?”

B-1 “Коли буде кінець світу?” B-2 “Які будуть ознаки того, що це має статися?”

Добрий спосіб дослідити цей текст – визначити, на яке з цих основних запитань відповідає Ісус у наведеному вірші? (Пам'ятайте – в будь-який момент Ісус може говорити про дві події одночасно, але все ж таки буде більш зрозуміло, якщо ми намагатимемося розрізнити кінець храму і кінець світу).

2. Прочитайте вірші 5-13 та 14-23. Після прочитання обведіть запитання, на яке Ісус відповідає в поданому уривку.

A-1 "Коли буде кінець храму?" A-2 "Які будуть ознаки того, що це має статися?"

B-1 "Коли буде кінець світу?" B-2 "Які будуть ознаки того, що це має статися?"

Вірші 5-13: A-1 A-2 B-1 B-2

Вірші 14-23: A-1 A-2 B-1 B-2

Далі я подам, на мою думку, найкраще пояснення тексту. Але давайте будемо пам'ятати, що найщиріші та найбільш обдаровані дослідники Біблії можуть мати різні погляди в цих питаннях.

Вірші 5-13 – A-1 A-2 B-1 B-2.

Відповідь: A-2. Загалом, здається, цей уривок говорить про ознаки наближення часу зруйнування храму в 70 р. п. Р. Х. **Докази:** вірші 5-8 – Описуючи політичні обставини, Ісус говорить про появу лжемесій (вірші 5-6), багато воєнних чуток (вірші 7-8) та землетруси (вірш 8). Нам не відомо про останнє (землетруси), але перед зруйнуванням Єрусалиму "зилоти" (євреї, які прагнули звільнитися від гніту римлян) протягом декількох років бунтували та воювали проти Риму. У віршах 9-13, говорячи про Церкву, Ісус стверджує, що Його учнів будуть переслідувати та водити на суди (вірші 9, 11, 13). Євангеліє буде проповідане в усьому римському світі, а не тільки в Юдеї (вірш 10). Це також відбулося (дивись Колосян 1:6, 23). Додатковий аргумент: говорячи про ці події, Ісус використовує займенник "ви" – апостоли. Згадка про синагоги (вірш 9) також підтверджує, що тут іде мова про те, що переживуть самі апостоли. Якщо б тут йшлося про віруючих, що житимуть перед кінцем світу, то чому це їх бичували б у синагогах? **Заперечення:** З іншого боку, Ісус говорить про ці часи, як про "початок терпінь породільних" (вірш 8). Цей термін швидше за все говорить про "народження нового світу".

Вірші 14-23 – A-1 A-2 B-1 B-2.

Відповідь: A-1. Це, здається, опис зруйнування храму в 70 р. н. е. **Докази:** в. 14 – В цьому описі "гідоти спустошення" ми маємо чітке посилання на пророцтво в Даниїла 9:24-27, що станеться щось таке, що занечистить його. Ніхто точно не знає, що це було! Можливо, і це найбільш ймовірно, виконанням пророцтва було зруйнування самої будівлі. Йосип Флавій, єврейський історик, пише, що зилоти захопили храм під час свого бунту проти Риму. Вони дозволили людям, що вчинили злочини, ходити по Святому Святих. Говорять, що вбивства чинилися в самому храмі. Ці події, можливо, і пояснюють фразу. Але ми не можемо бути впевненими. У будь-якому випадку Бог попереджає, що храмові буде кінець. Вірші 15-23 однозначно описують великі труднощі,

але, здається, це неможливо, щоб у них ішлося про події кінця світу. Якщо б це був кінець світу, то чому було б гірше, якби це трапилося взимку (вірш 18)? Якби тут ішла мова про кінець світу, то чому потрібно було б тікати з Єрусалиму (вірш 14)? Ми знаємо, що все це сталося, коли Тит оточив Єрусалим і повністю зруйнував його. Це виглядає найкращим поясненням цих віршів.

“Далі йшли сім років кровопролитної боротьби. Спочатку єврейські бунтівники здобували перемоги. Врешті-решт... під проводом Тита... римські легіони вирушили до Єрусалима і петля стислася. Цього разу не було полегшення. У квітні 70-го року почалася облога. Страждання тих, хто опинився в пастці в Єрусалимі, були жахливими. У вересні більшість єврейських повстанців зайняли останню лінію оборони у храмі... Сульпіцій Север стверджував, що Тит хотів зруйнувати храм, “щоб повністю знищити єврейську та християнські релігії, хоча ці релігії ворогували між собою... Однак християни були вихідцями із євреїв, і якщо забрати корінь, то й гілки швидко засохнуть” (Марк Нолл “Ключові події: вирішальні моменти історії християнства” (Mark Noll, *Turning Points: Decisive Moments in the History of Christianity*), с. 26).

Чому зруйнування Єрусалима та храму було важливим для християн?

Чому Ісус витратив час, говорячи про зруйнування Єрусалиму, та чому Марко (і Матвій) зосереджують на цьому увагу? Чому ранній Церкві потрібно було знати про це? Чому нам потрібно знати?

3. Як ви вважаєте, чому зруйнування храму та Єрусалима було важливим для християн?

По-перше, воно було важливим із богословської точки зору. Ісус прийшов як виконання поклоніння Старого Заповіту. Ісус виконав “закони про чисте”, тому скасувалися всі закони про їжу та обряди очищення. Ісус виконав усю систему жертвоприношень, тому нам вже не потрібно здійснювати відкуплення гріхів. Ісус виконав – насправді замінив – сам храм. Він є “Богом із нами”. Через Нього ми входимо в Божу присутність. Буквальне історичне зруйнування храму тоді є завершальним підтвердженням, що Царство Боже прийшло в Ісусі. Не слід розглядати його лише як Боже покарання на місто за те, що вони відкинули Христа (хоча й цей момент, звичайно ж, присутній у вченні Ісуса в синоптичних Євангеліях). Це фінальне підтвердження того, що Бог прийшов у Христі. Ми тепер маємо “новий та живий шлях” до серця Божого.

По-друге, було важливим з культурної точки зору.

“Хоча християнство в свої перші роки функціонувало як придаток до юдаїзму, до 70-го року воно вийшло на свій шлях. Цей перехід до незалежності сильно прискорило зруйнування єврейського храму римлянами... Удари, якими Веспасіан, Тит, Гардіан та інші римські генерали зруйнували Єрусалим, не зруйнували християнську Церкву. Навпаки, вони звільнили Церкву для її долі – бути вселенською релігією, що пропонується всьому світу” (Нолл, с. 26-27).

Історик Марк Нолл пише про тертя, про яке ми знаємо із Послань апостола Павла. Євреї-християни чекали, що новонавернені християни-язичники стануть євреями за культурою – прийнявши єврейський спосіб життя та поведінки. Але апостол Павло заперечував це. Він наполягав, що Євангеліє благодаті було визвольною силою, яка дозволила християнам “залишатися в своїй культурі” після навернення. Законницька “праведність через діла” призвела до культурної вузькозорості та довгого переліку: що можна робити, а чого не можна. Під навчанням та керуванням апостола Павла християнська Церква ставала транскультурним, поліетнічним феноменом зі зростаючими християнськими церквами в усіх містах та народах (див. в. 10 – *Але перше Євангелія мусить бути народам усім проповідувана*). Зруйнування Єрусалима було остаточним підтвердженням намагань Павла зробити християнство вірою для всіх народів. Це був останній удар у помилкову ідею, що християнство – це релігія однієї культури.

Звичайно, ці думки такі ж важливі для нас сьогодні, як і для ранньої церкви. Ми теж повинні пам'ятати принципи Євангелія благодаті. Деякі з них вказують, що “центр” християнства знову зміщується. У наш час він переходить у південну півкулю, в Африку, Латинську Америку та Азію, де християнство зростає значно швидше, ніж у своєму старому центрі – Європі та Північній Америці. Коли “центр” християнства стає гордим і самовдоволеним, Бог знаходить шляхи, щоб потрусити нас та змусити йти вперед та знову усвідомити, що Він бажає, щоб ми проповідували *всім народам*.

4. Прочитайте вірші 24-27, 28-31 та 32-37. Після прочитання обведіть запитання, на яке Ісус, на Вашу думку, відповідає у наведеному уривку.

A-1 “Коли буде кінець храму?” A-2 “Які будуть ознаки того, що це має статися?”

B-1 “Коли буде кінець світу?” B-2 “Які будуть ознаки того, що це має статися?”

Вірші 24-27:	A-1	A-2	B-1	B-2
Вірші 28-31:	A-1	A-2	B-1	B-2
Вірші 32-37:	A-1	A-2	B-1	B-2

Вірші 24-27 – A-1 A-2 B-1 B-2

Відповідь: B-1 Це опис кінця світу. **Докази:** Описані тут події неможливо помилково сприйняти за якісь інші. Він описує кінець космічного порядку так, як ми знаємо про нього, коли сонце потемніє і зорі попадають (вірші 24-25). Сам Ісус повернеться на землю у славі.

Вірші 28-31 – A-1 A-2 B-1 B-2

Відповідь: A-1 Я вважаю, що це детальне пояснення того, скільки часу мине, перш ніж буде зруйновано храм. **Докази:** Вірш 30 стверджує, що “не перейде цей рід (це покоління), аж усе оце станеться”. Звичайно ж, зруйнування Єрусалиму відбулося за життя слухачів Ісуса, а кінець світу – ні! Тому Ісус не стверджує, що “покоління” учнів побачить кінець світу, а лише що вони побачать кінець

храму. Багато християн хочуть читати цей розділ, наче увесь він говорить про кінець світу. Роблячи так, ви будете мати велику проблему з цим віршем!

Вірші 32-37 – A-1 A-2 B-1 B-2.

Відповідь: B-2 Радше тут мова йде про кінець світу, а не про кінець Єрусалиму. **Докази:** Тут Ісус говорить про *“той день”*, типовий біблійний термін на позначення судного дня. Він говорить, що ніхто (навіть Ісус у земному тілі) не знає, коли це буде. Деталі ознак зруйнування Єрусалиму були більш відомі, навіть вказано приблизно період часу – *“протягом цього покоління”*. Але Ісус, здається, відмовляється багато говорити про ознаки кінця світу.

5. Зробіть список істин про другий прихід Ісуса Христа на землю на основі віршів 5-37.

а. Він повернеться особисто (вірш 26 – люди побачать Його). Багато людей вважає, що вчення про другий прихід слід викинути як примітивне, помилкове переконання ранньої церкви. Багато хто вважає, що вірші про повернення Ісуса просто означають, що дух і вчення Ісуса продовжуватимуть жити та матимуть успіх. Але в цьому місці Ісус стверджує, що Він повернеться особисто та видимим чином. Неможливо дотримуватися лише символічного погляду на другий прихід у світлі цього місця. Якщо Ісус так сильно вірив у це, то або Він був правий, або нам не слід прислухатися до Його вчення взагалі. Одне з двох. Але ми не можемо твердити, що це просто образна мова.

К. С. Льюїс подає добру критику точки зору, що вчення про другий прихід варто відкинути або переглянути:

“Модерність говорить: “Кожна велика людина частково живе в своєму часі, а частково – в усі часи. Його важлива праця завжди живе довше за його вік ... Ми цінуємо Шекспіра за його прекрасну мову та глибоке розуміння людського серця, не за його віру у відом та божественні права королів... Так і з Ісусом. Його віра у швидкий та катастрофічний кінець історії людства належить Йому не як великому вчителю, а як селянину першого століття...”

[Але] коли ми вибираємо для ретельного розгляду ті доктрини, які “перевершують” думку їхнього власного часу і призначені для всіх часів, ми припускаємо, що думка нашого часу є правильною: думки, що перевершують час великої людини – це насправді думки, які узгоджуються з нашими ... Ніхто не буде відкидати апокаліпсис Христа на підставі того, що апокаліпсис був властивим для селянина першого віку, якщо він заздалегідь не вирішив, що подібна думка є помилковою. І тут природно виникає питання. Якщо ми приймаємо доктрину втілення, нам слід бути дуже обережними в припущенні, що якісь обставини культури Палестини першого століття мали великий негативний вплив на Його вчення. Чи ми вважаємо, що обставини земного життя Божого Сина були вибрані випадково? – Які б інші обставини були кращими?” (“Остання ніч світу” (The World’s Last Night))

б. Він повернеться з *тріумфом*. (вірш 26). Він “ітиме на хмарах із великою потугою й славою”. За свого першого приходу Він прийшов у немочі, як слуга, щоб страждати через зло. Але наступного разу все буде зовсім по-іншому. Він прийде у силі як правитель, щоб знищити зло. Він прийде у прекрасному та величному вигляді.

У цьому полягає основне теологічне та практичне значення всього “*апокаліпсису*”. Головна думка: Бог керує. Попри жахливі біди та катаклізми, історія людства є цілеспрямованою – вона рухається до певної мети. Все прийде до завершення біля престолу Божого. Якщо ми будемо занадто хвилюватися про деталі пророцтва, ми не звернемо уваги на головне практичне значення – Господь матиме тріумф. Це має надзвичайне значення для християнської надії та практичного довготерпіння. Це навчає нас, що Царство вже настало, але ще не зовсім. Ми можемо з надією долати проблеми та розчарування, тому що усвідомлюємо, що немає ще нічого досконалого. У нас не повинно бути утопічних поглядів, ми маємо налаштовувати себе лише на часткові досягнення та успіх. Але ми знаємо, що настане день, коли ми будемо частиною цього прийдешнього Царства.

в. Він повернеться з *відкупленням*. Його повернення принесе оновлення творіння. Вірші 24-25 (“*сили небесні порушаться*”) показують, що це будуть не лише духовні та політичні зміни, але оновлення всього матеріального Всесвіту. Ісус говорив про “відновлення світу” в Матвія 19:28. Фізичний світ не буде знищений, але “*порушиться*” і буде очищений від вад і зіпсуття.

Ісус іде на хмарах (вірш 26). Зверніть увагу, що не сказано, що Він прийде “крізь хмари” нашої атмосфери, але “*на хмарах із великою потугою й славою*”. У Старому Заповіті Божя хмара слави, що символізувала Його присутність, являлася у вигляді хмари вдень та стовпу вогню вночі. Під час преображення Божя присутність з’явилася у вигляді хмари (Марка 9:7). У Старому Заповіті ця хмара слави спочивала лише у Святеє Святих або над ним, і ті, хто торкалися її, помирали (див. Вихід 19). Тепер Ісус повертається, щоб перетворити увесь світ на гігантське Святеє Святих. Особлива присутність Божя наповнить землю, як це колись було в Едемському саду. Все буде очищено, оновлено, прославлено і стане прекрасним.

У той час, як тріумфальний прихід вкрай важливий для надії та довготерпіння, викупний аспект другого приходу важливий для участі християн у соціальній сфері. Якщо ми не розуміємо, що прийдешнє царство буде оновленням і продовженням матеріального світу, ми можемо бути пасивними в нашій боротьбі зі стражданнями, несправедливістю, хворобами, голодом і бідністю. Але як ми вже показували, чудеса Царства – зцілення тіл, нагодування натовпу, воскресіння з мертвих – є ознаками того, як буде виглядати відновлений світ. Ми повинні імітувати прийдешнє Царство в нашому світі та в служінні ділами.

“Оновлення Христового спасіння автоматично охоплює оновлення Всесвіту... немає нічого, що існує і чого не торкнулися б Його благословення. Чудеса, які творив Ісус, були чудесами Царства, що здійснювалися як ознаки того, що означає Царство... Він проголошував Свої благословення на бідних, пригнічених, обтяжених і змучених, які приходили до Нього та вірили в Нього... Чудотворні ознаки, що підтверджували божественність

Ісуса та засвідчували тих, хто передавав Євангеліє Церкві, не продовжуються, бо їхня мета була виконана. Але принципи Царства, які були відкриті через ці ознаки, мають продовжувати діяти в Церкві... Тому підхід до Євангелізації Царства має бути холістичним, ми повинні передавати і словом, і ділом як обітниці Христа для тіла та душі, так і вимоги Христа для тіла та душі" (Е. П. Кловней).

г. Він повернеться зі справедливістю. Його ангели зберуть Його вибраних (вірш 27), що вказує на те, що багато людей не належить Йому і вони будуть відкинуті та відділені. Це буде день суду, коли станеться велике розділення людства. Це вчення вкрай важливе, щоб ми могли жити без гніву, образи та жадоби помсти. Мірослав Вольф, християнський письменник із Хорватії, пояснює, що неможливо було б уникнути насилля та помсти, якби ми не вірили, що в кінці Господь все виправить і вчинить правосуддя. Якщо ми в це не віримо, то у нас буде спокуса зробити це самими.

Моя теза полягає в тому, що відмова від насилля вимагає віри в помсту Бога... моя теза буде непопулярною серед багатьох на Заході... Але уявіть собі, що ви говорите з людьми (як мені доводилося), чиї міста та села спочатку були пограбовані, а потім спалені та зрівняні з землею, чиї дочки та сестри були зґвалтовані, чиїм батькам та братам перерізали горло... Ви скажете їм, що ми не повинні мститися? Чому ні? Я стверджую, що єдиний спосіб уникнути насилля з нашого боку – наполягати на тому, що покарання є справедливим лише тоді, коли приходить від Бога... Насилля процвітає сьогодні і таємно живиться вірою в те, що Бог відмовляється брати меч... Потрібно бути далеко від реальності, щоб стверджувати, що відмова від людського насилля є результатом вчення, що Бог відмовляється судити. У випаленій землі, насиченій кров'ю невинних людей, ця ідея неодмінно помре, як і інші приємні ідеї ліберального розуму... Якби Бог не гнівався на несправедливість та неправду і не покладав би остаточного кінця насиллю, то такий Бог не був би достойний нашого поклоніння (Мірослав Вольф "Вигнання та прийняття" (Miroslav Volf, Exclusion and Embrace)).

г. І останнє – Він повернеться несподівано. Неможливо дізнатися, коли Він повернеться (вірші 32, 33, 35). Це має вкрай важливе значення для християнського життя. Дивись наступне запитання.

6. Прочитайте вірші 32-37. Ми знаємо, що Ісус повернеться, але не знаємо, коли це станеться. Яке практичне значення має ця дилема "знаємо та не знаємо"?

Оскільки ми знаємо, що, але не знаємо, коли, нам слід бути пильними (вірш 33). Практично це означає, що ми повинні жити так, наче Ісус може прийти в будь-який момент. Це чітко ілюструють вірші 34-35. Ми – як слуги в домі, в якому господар відсутній. Оскільки господар може прийти в будь-який час, слуга повинен жити саме так, як він хоче, щоб господар побачив, коли прийде.

Завдяки цьому образу ми маємо чудову рівновагу:

а. З одного боку, якби ми знали, коли Ісус прийде (скажімо, наступного року), то ми звільнилися б із наших робіт, доживали б на тому, що в нас є, і лише молилися б та проповідували Євангеліє. Христос не бажає такого радикального віддалення від життя суспільства і не навчає цього в жодному місці Нового Заповіту. Наприклад, ціле 2 Солунян написано як застереження проти такого апокаліптичного радикалізму. Саме така “впевненість” у деталях біблійного пророцтва призвела до того, що цілі групи людей віддалилися від суспільства чи від праці задля добробуту всіх (Примітка: Такий вплив на багатьох християн мала істерика щодо Y2K – проблема ймовірності збою усього програмного забезпечення у зв’язку з переходом від 1999 до 2000 р. – ред.).

б. З іншого боку, якби ми знали, що Ісус не прийде наступного тижня (або взагалі не прийде), то ми втратили б відчуття терміновості та головний стимул, щоб догоджати Йому в житті. К. С. Льюїс використовує як ілюстрацію жінку та її дзеркало. В темній кімнаті жінка може використовувати дзеркало з підсвіткою, щоб причепурити себе, щоб добре виглядати при сонячному світлі. Подібним чином ми повинні щодня морально та духовно “одягати” себе, щоб ми могли пережити спалах нестримного світла Його присутності з неба. Вчення про другий прихід спонукає нас жити з таким відчуттям невідкладності та з вселенським кругозором.

“Вчення про другий прихід навчає нас, що ми не знаємо і не можемо знати, коли закінчиться цьогосвітня драма. Завіса може опуститися в будь-який момент... Отож, саме тому, що ми не можемо наперед вказати момент, ми маємо бути завжди готові... Важливо не те, щоб ми завжди боялися (або сподівалися), але щоб ми завжди пам’ятали про Кінець та враховували його. Таке порівняння може допомогти краще зрозуміти. Сімдесятирічній людині не слід постійно відчувати наближення смерті (тим паче говорити про це), але мудра людина такого віку завжди буде враховувати таку можливість. Було б безумством для неї будувати плани, що вимагають ще 20 років життя, і було б неправильним не скласти заповіт. Що смерть для кожного з нас, те другий прихід для всього людства... Існування всього людства в цьому світі є хистким, тимчасовим та скороминучим” (“Остання ніч світу” (The World’s Last Night)).

Підсумок: якби ми вважали, що Христос не повернеться, або думали, що знаємо точно, коли Він прийде знову, то жили б із меншою надією та відповідальністю.

7. Поміркуйте хвилинку, як би змінилися Ваше життя та поведінка, якби ви серйозно сприйняли те, що дізналися про повернення Царя?

Застосування мають бути дещо різними у кожного. (Багато з них було згадано в питаннях 5 та 6). Ось деякі можливі застосування.

а. Ми мали б чудову впевненість та сміливість. Ми знаємо, що християни можуть програти битву, але не війну. Ми б знали, що ніхто не уникне покарання за жоден поганий вчинок! Ми б не розчарувалися нашим життям.

б. Це зцілило б нас від усякої образи. Ми відчуваємо, що з нами вчинили несправедливо, але Ісус знову гряде, що зібрати Своїх вибраних. Нам не потрібно намагатися звершити суд над іншими.

в. Ми б знали, що мета ніколи не виправдовує засоби її досягнення! Ми можемо виправдовувати неправду або якийсь неправильний вчинок, тому що думаємо, що намагаємося досягти доброї мети. Але Ісус може прийти в будь-який час – ніколи не знаєш, чи не буде ця ніч останньою ніччю світу. Ніколи не знаєш, чи це не буде твій останній вчинок у житті. Ти ніколи не повинен робити те, що неприємне твоєму Господеві, Який може повернутися в будь-який момент.

“Я не можу уявити собі іншу людину, яка б із більшим страхом дивилася б на кінець світу, аніж свідомий революціонер, який певною мірою щиро виправдовував жорстокість та несправедливість щодо багатьох своїх сучасників заради добробуту майбутніх поколінь – поколінь, які, як зараз показує йому цей жахливий момент, ніколи не існуватимуть... Нам, можливо, вдасться навчитися дедалі частіше запитувати себе, як наші слова та вчинки (або бездіяльність) будуть виглядати, коли їх освітить нестримне світло – те світло, яке так сильно відрізняється від світла цього світу, але й навіть зараз ми знаємо про нього достатньо, щоб його враховувати” (“Остання ніч світу” (The World’s Last Night)).

Отож, ми повинні жити у світлі того, що прихід Христа може відбутися в будь-який момент. Біблія навчає нас про другий прихід Ісуса Христа, щоб спонукати нас не до того, щоб дотримуватися певного погляду, але щоб жити певним чином.

Запам’ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є істинним Месією, Сином людським та Сином Божим. Він зараз відсутній (вірші 5-23), але повернеться (вірші 24-37). Коли Він прийде у славі, всі пізнають, Хто Він є.

Чому Ісус прийшов: Він прийшов, щоб принести суд, але це ще не останній суд над світом. Він прийшов, щоб послати Євангеліє до вибраного зі всіх народів Нового Ізраїлю. Коли Він повернеться і здійснить суд, Його народ збереться.

Як я маю відповісти? Відкиньте лжехристів та лжепророків, як би вони не захоплювали та як би не запевняли, що знають дату повернення Ісуса. Ми повинні поширювати Євангеліє в світлі приходу Ісуса. Останній суд може настати в будь-який час.

Від Марка

Цар готовий

Заняття 13 | Марка 14:1-26

Цей розділ розпочинає “страсне оповідання” Євангелія від Марка – розповідь про смерть Христа. Передбачення та пояснення закінчилися. Тепер ми спостерігаємо за тим, що відбувається. *“Розповідь про зраду, арешт, засудження та страту формує кульмінацію Євангелія та об’єднує головні думки та теми, які були розвинуті протягом всієї оповіді”* (Лейн; *“Євангеліє від Марка”*, (Lane; *The Gospel According to Mark*), с. 485).

1. Прочитайте вірші 3-9. Чому жінку розкритикували за її дію (вірші 4-5)? Чому Ісус назвав її вчинок добрим?

Ця подія відбувалася у Віфанії (вірш 3) недалеко від Єрусалима. Марко не подає ім’я цієї жінки, але Іван у 12:1-3 повідомляє, що Марія, сестра Лазаря, намастила Ісуса миром. Віфанія була місцем проживання Марії, Марфи та Лазаря. Мир (парфум) коштувало дуже дорого – *300 динаріїв* (повідомляє грецький текст), що еквівалентно середній річній заробітній платі робітника. Цілком ймовірно, що такий цінний товар був сімейною реліквією і передавався як коштовна цінність. Сім’я зазвичай берегла таку цінність і продавала її тільки в часи великої потреби. У певному сенсі жінка вилила на Ісуса увесь власний капітал. І хоч це було нормально – використовувати оливу, щоб пом’якшити та освіжити ноги гостей та мандрівників, її вчинок був вражаючим та радикальним.

У віршах 4-5 замальовується контраст із іншими учнями. Деякі з них скаржилися, що її вчинок був марнотратним і неправильним. Така критика, на перший погляд, здається справедливою. Уявіть, що ви бачите, як ваш друг витрачає річну зарплату комусь на подарунок. Звичайно, ви скажете: “Це – безумство. Якщо ти готовий розлучитися з такою великою сумою грошей, тобі слід витратити їх на більш достойні справи”. Слід пам’ятати, що критиками були Ісусові “учні” – люди, які були віддані Ісусові. Вони, звичайно, не були проти того, щоб Ісусові дали подарунок або проявили відданість. Але це було вже занадто не пропорційно.

Ісус захищає жінку чудовим твердженням: *“Вона добрий учинок зробила Мені”* (вірш 6), тому що *“вона заздалегідь намастила Моє тіло на похорон”* (вірш 8). Дехто вважає, що це твердження означає: вона знала про смерть Ісуса, що наближається, хоча це здається мало ймовірним. Але хоча вона, можливо, не мала чіткого розуміння, вона усвідомила набагато більше глибину та велич Його любові до неї. Вона відчула щось на зразок того почуття, що описане в таких рядках: “Якби я віддав весь світ, мій подарунок все одно був би занадто малий; Твоя любов така дивна, така божественна, вона вимагає мою душу, моє життя, всього мене”. Вона знала, що нічого з того, що є меншим за її найціннішу власність, не зможе висловити глибину її вдячності та відданості Йому і любові до Нього. (Пам’ятайте, Ісус воскресив її брата з мертвих).

Якщо вона конкретно не знала, що Ісус збирався померти, як же вона “підготувала” Його до поховання? Це, напевно, означає, що Ісус, Який знав, що має трапитися, був втішений і натхнений цим чудовим учинком. Вона допомогла Йому підготуватися до смерті. Він же людина, врешті-решт.

Ми не повинні любити Ісуса заради того, щоб отримати щось від Нього, наприклад, здоров'я, багатство або щастя. Ми повинні любити Ісуса просто за те, Ким Він є і що Він для нас зробив. Учні не досягли духовного рівня цієї жінки. Вони вірили, що Ісус є Месією і що Він якимось чином звільнить їх, але їхня відданість Йому все ще була обмеженою. Існував певний ліміт того, що вони вважали за доцільне віддати Йому.

Примітка: Ісус захистив цю жінку такими словами: *“Вбогих ви маєте завжди з собою”* (вірш 7). Деякі зрозуміли цей вірш так: *“Ви ніколи не зможете викоринити бідність, то навіщо бути такими щедрими щодо нужденних?”* Але не це мав на увазі Ісус. Він говорить про час. *“Бо вбогих ви маєте завжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, Мене ж не постійно ви маєте”* (вірш 7). Це означало, що правильно допомагати бідним, але в той момент всі проблеми тьмяніли на тлі того, що мало статися.

2. У чому конкретно ми маємо бути схожі на неї?

а) Її вчинок коштував їй багато чого. Та пляшечка мира була рівноцінна річній зарплаті (вірш 5), це була величезна сума. Застосування таке: ми ніколи не зможемо дати Ісусові занадто багато. (Наприклад, очевидно, що її вчинок виходив далеко за рамки “десятини”!) Отже, це означає, що ми повинні бути щедрими з нашими грошима, коли справа доходить до пожертвування Христові та на служіння. На основі цього уривка не можна зробити висновок, що у нас не повинно бути накопичувального рахунку! Але зрозуміло, що відданий християнин не буде збирати багатства так, як невіруюча людина. Тому що християнин щедро дає на служіння Христове.

Проте застосування цього випадку далеко виходить за межі фінансів. Часто, щоб послухатися Христа, доводиться платити дуже високу соціальну та емоційну ціну, не лише гроші. Якщо ви просто кажете правду або дієте чесно і чисто, або прощаєте (тощо), це може коштувати вам поваги інших або якогось задоволення або свободи тощо. **Головна думка:** ніщо, жодна цінність не може дорівнювати цінності Христа. Все інше, що ми маємо, повинно стати лише засобом для досягнення мети і виглядати дешевим у порівнянні з Його найвищою цінністю.

б) Вона проявила самовідданість. У ті дні (і в наші також) її вчинок викликав обурення. Так було неправильно, це порушувало традиції. Люди і тоді, і зараз вважають, що релігію добре практикувати помірковано, але не слід впадати у крайнощі! Коли ти стаєш повністю відданим Христові, люди можуть дивитися на тебе як на фанатика – так, як вони дивилися на неї. Але тому що її любов була зосереджена на Ісусові, вона навіть не засоромилася, її взагалі не хвилювала думка інших людей. Так повинно бути і з нами.

в) Вона вчинила це від щирого серця. Цим вона висловила своє глибоке почуття. Помазання Його голови було проявом близьких особистих стосунків. Її віра в Ісуса була не тільки інтелектуальною, вона заповнила усе її серце; вона охоплювала її емоції та дії. Це був вияв глибокої любові та відданості. Її велика щедрість і сміливість цього вчинку були викликані глибокою та палкою любов'ю, яку вона мала до Нього.

г) Її вчинок зробив її абсолютно беззахисною. Втративши всі свої гроші та заощадження і втративши репутацію серед людей, вона вірила, що не залишилася обділеною. Іншими словами, цей вчинок зробив її повністю залежною від Христа. Вона більше не покладалася на фінансове або соціальне багатство як на засіб безпеки. Більшість із нас вважає, що якщо ми віддамо Йому все (підкоряючись безумовно), то Він не попіклується про наші потреби. Отож, ми проявляємо непослух або віддаємо Йому себе не повністю, намагаючись захистити себе. А так не повинно бути.

Усе це окреслює людину, яка слідує за Христом не через те, що Він дасть їй, а через те, Ким Він є. Вона йшла за Ним не для того, щоб отримати щось, але щоб отримати Його. Ті, хто критикував її, вважали Ісуса корисним, але вона вважала Його прекрасним. Вони обмежували те, що дали б Ісусові; у неї ж не існувало меж того, що вона була готова віддати Йому.

3. Прочитайте вірші 10-12, 20-21. Негативним прикладом є Юда. Він виглядає як віруючий, але насправді ним не є. а) У чому всі ми схожі на Юду? б) Чим справжній християнин відрізняється від Юди?

а) У чому ми схожі на Юду?

Якоюсь мірою ми схожі на Юду тим, що ми всі грішимо, а кожен гріх є зрадою щодо Ісуса. Юдин гріх був особливо ганебним, адже він не був частиною натовпу, римського режиму чи релігійної установи, але був близьким другом Христа.

Так і ми, християни, не ставимося до Ісуса просто як до Творця або Судді, але як до особистого Друга, Брата чи співучасника заповіту. Якщо суддя встановлює правило і ти його порушуєш, тоді це просто правопорушення. Але якщо друг палко попросить зробити щось, а ти вчиниш проти його бажання, то це буде не тільки порушення твого слова, але й особиста зрада. Зараз невіруючі грішать проти Господа як проти Творця і Царя. Вони повинні Його слухати, тому що Він створив їх і вони належать Йому. Але й християнин може грішити проти Господа також як проти Відкупителя та Брата. Ми подвійно зобов'язані Йому, бо Він пожертвував Собою заради нас і ми знаємо це, ми вступили в особисті сімейні стосунки з Ним. Тому всі гріхи християнина завжди є особистою зрадою.

Ці роздуми допомагають правильно зрозуміти Рим. 8:1 – “Тож немає тепер жодного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі не за тілом, а за духом”. Християнин є “у Христі”. Бог уже дивиться на нас так, начебто ми вже воскресли і перебуваємо на небесах (Ефесян 2:5). Він уже бачить нас зодягненими в Христову праведність. Він тішиться нами на підставі того, що зробив Христос, а не того, що робимо ми, отже, нічого не може зумовити наше осудження. Але водночас наші гріхи завдають Йому набагато більше болю та смутку, ніж гріхи інших. Адже ми *знаємо* Його і знаємо, що Він зробив.

Дуже важко утримувати цей дивовижний баланс у наших серцях та в житті. Ми повинні жити з більшою радістю, сміливістю і впевненістю, що Він любить нас, але й із більшою ненавистю до гріха, що ще залишається в нас.

б) Чим справжні християни відрізняються від Юди?

Хоча Юда був близьким із Ісусом, слухав Його повчання і настанови і навіть ходив із іншими учнями зцілювати та виганяти демонів (Марка 3:13-19), однак слова Ісуса (14:21 – “Було б краще тому чоловікові, коли б він не родився!...”) вказують, що Юда був загубленою душею. Ісус сказав про це навіть іще пряміше в Івана 6:70 та 17:12: “Ніхто з них не загинув, крім призначеного на загубіль” (див. Івана 6:64).

Отже, Юда нагадував справжнього учня Христа в багатьох аспектах – і у вірі, і в служінні. Як же нам дізнатися, чи ми є справжніми християнами, чи просто поверхово релігійними, як і Юда? Ключова відмінність полягає в тому, що Юда не розкався після скоєння гріха. Він просто упав у відчай. Не глибина його відчуття, але природа відчаю показує, що його серце не було відродженим. Коли людина не розкається, це вказує на її повну дезорієнтацію та відкидання благодаті Божої. Один є занадто гордим, щоб покаятися, інший ненавидить себе так, що не може покаятися. Але в будь-якому випадку людина є занадто самоправедною, щоб прийняти Божу “милість”. Слова типу “я знаю, Бог простить мене, але я не можу простити себе” або “Бог не може пробачити мені” насправді підтверджують відмову від Євангелія благодаті і надію на спасіння ділами. Навіть якщо ти не зміг жити згідно з високими моральними стандартами, ти все ж таки вважаєш, що мав би так жити, а тепер не хочеш відмовитися від свого легалізму та мати живі стосунки з Богом на основі благодаті. Християнин, який зрозумів і прийняв Євангеліє, зрештою, завжди зможе прийняти Боже прощення.

Примітка: Нам слід бути обережними, щоб не надавати занадто великого значення самогубству Юди. Справжній християнин може стати сильно пригніченим перед тим, як повернутися до Божої благодаті. Інколи під час такого періоду відчаю християнин може імпульсивно, безглуздо забрати своє життя. Самогубство тоді перериває нормальний процес повернення назад до надії на Божу милість у Христі. Тому ми не можемо сказати, що людина, яка вчинила самогубство, відкинула Божу благодать. Ми знаємо, що Юда відкинув Божу благодать, але не тому, що він вчинив самогубство, а тому, що біблійний текст говорить нам, що він не вірив (Івана 6:64). Якщо ти християнин і вчиниш самогубство, то ти тяжко згрішиш. Ти вб'єш. Але якщо ти увірував, то жоден гріх не може призвести до твого осудження (Римлян 8:1).

4. Прочитайте вірші 18-20. Чому Ісус підкреслює, що зрадник – один із Дванадцятьох? Що вони розкривають про себе своєю реакцією? Чим вони відрізняються від жінки, яка розбила пляшечку?

Зауважте, Ісус говорив, що зрадником є “один із вас” чотири рази – двічі у в. 18 і двічі у в. 20. Чому Він підкреслює це так настирливо? Через це твердження Ісус упокорює учнів, щоб вказати, що всі вони грішні і стоять тільки за Його благодаттю. Він намагається показати їм їхню немічність.

Учні постійно переоцінювали себе. Ісус намагався неодноразово показати їм, що вони вибрані Богом люди, а не народні “обранці”. Вони не змогли вигнати демона з хлопчика (Марка 9:14), і Він вказує, що це було через відсутність молитов і духовної залежності. Три рази Він намагається розповісти їм про

найголовніше в Євангелії – Його страждання і смерть. Першого разу Петро фактично дорікнув Йому (8:31-33). Вдруге і втретє вони фактично проігнорували Його і почали сперечатися, хто буде більшим у Царстві Небесному (9:30-34 та 10:32-40). Він неодноразово показує учням, що вони немічні, грішні та потребують Божої благодаті; вони ж неодноразово бачать себе компетентними і достойними великої честі та відповідальності.

Тепер, коли Євангеліє наближається до своєї кульмінації, ця тема теж стає головною. Ісус намагається розтопити серця учнів (навіть Юди?), неодноразово повторюючи їм, що серед них є зрадник. На жаль, усі вони відреагували недовірою – "Це ж не я?" (вірш 19). Вони не могли асоціювати себе зі скоєнням такого вчинку. У в.14:27 ми бачимо ще більш особливий приклад цього. Ісус намагався сказати Петрові, що той зречеться Його, та Петро відмовився в це вірити.

Принцип зрозумілий. Коли Ісус любить когось, Він постійно намагається показати його схильність до гріха і потребу в благодаті та повній милості. Поки ми не побачимо, наскільки є немічними духовно, ми не зможемо отримати Божу благодать! І, як би іронічно це не звучало, доки ми не побачимо, наскільки є непотрібними, ми не зможемо стати потрібними. Жінка з миром, очевидно, була настільки упокорена Христовою любов'ю, що вона повністю віддала себе Йому. Учні ж думали, що вони достойні, тому ще не були готові віддати себе так, як це зробила вона.

5. Прочитайте вірші 12-26 та Вихід 12:1-20. Коли Ісус під час Пасхальної вечері говорить: "Це тіло Моє і кров Моя", Він проводить паралель між Пасхальними подіями і Своєю місією. Які існують паралелі і чого вони можуть навчити нас?

а) Перша Пасхальна вечеря була в ніч перед великим визволенням – визволенням від фізичного рабства. Господня ж вечеря була в ніч перед ще більшим визволенням – визволенням від гріхів і самої смерті.

Це була сильна заява. Ісус показав велику відвагу, переглянувши та змінивши Пасхальну вечерю, яку Мойсей заповів виконувати як вічну постанову (Вихід 12:14). Він сказав щось на зразок цього: "Моя смерть є центром і кульмінацією всієї історії народу Божого та історії спасіння. Всі інші визволення будь-яким іншим лідером, усі інші жертви, всі інші пророки, священики, царі, герої вказували на цю ніч. Це кульмінація всієї історії людства. Я маю намір покінчити зі злом, гріхом і смертю раз і назавжди".

б) Перша Пасхальна вечеря була встановлена визволителем Мойсеєм, який вивів народ із рабства. Вечеря Господня була встановлена ще більшим Визволителем – Ісусом, Який створював ще більший всесвітній народ Божий.

в) Перша Пасхальна вечеря була сконцентрована на агнцеві, якого умертвили як замінну жертву. Вечеря Господня також має "основну страву" – Агнца, Якого умертвили як замінну жертву. Зауважте, що на вечері Господній не було м'ясної страви. Чому? Він і є Агнцем – Агнцем, на Якого вказують усі агнці, яких приносили в жертву.

Після наслання багатьох кар на Єгипет, щоб послабити їхній гніт над Ізраїлем, Бог нарешті посилає останню кару. До Єгипту приходить "Ангел смерті", який оголив "меч божественної справедливості". В якомусь сенсі це був Судний день у певному місці в певний час. Важливим є те, що Боже справедливе покарання впаде на кожного, коли настане час. Божа справедливість не має расових упереджень. Вона не може пройти повз євреїв, лиш через те що вони євреї. У кожному домі обов'язково хтось помре через справедливий гнів. У кожному домі буде або мертво дитя, або мертво ягня.

Єдиною можливістю для порятунку було покластися на Богом вказану жертву: необхідно було зарізати ягня і намастити одвірки дверей кров'ю, як знак віри в Боже милосердя. Кожна ізраїльська сім'я, що не зробила цього, яка в своєму порятунку в ту ніч поклала більшу надію на свою національну приналежність або на моральні досягнення, була повністю розчарована.

Через роки після втечі з Єгипту Ісая так говорив про наші гріхи: "Усі ми блудили, немов ті овечки, розпорошились кожен на власну дорогу" (53:6). Що може бути зроблене для них? Ісая продовжує: "І на Нього Господь поклав гріх усіх нас! Він гноблений був та понижуваний, але уст Своїх не відкривав. Як ягня був проваджений Він на заклання, й як овечка перед стрижами своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст..." (53:6-7). У цьому уривку Ісая дивиться не просто на Пасхального агнца. Він говорить, що хоча Пасхальна вечеря справді вказує на маленькі замінені жертви, на агнів, принесених у жертву в минулому, вона також заздалегідь провіщає про великого Заступника, про Того, Хто насправді помре за наші гріхи і візьме на Себе гнів Божий. Іван Хреститель провіщав, коли говорив: "Ось Агнець Божий, що на Себе гріх світу бере".

г) На першій Пасхальній вечері був прісний хліб. Ізраїльтяни були в такому поспіху і небезпеці, що не мали часу використовувати дріжджі. Цей прісний хліб символізував утиски та випробування народу в Єгипті та пустелі. Зазвичай господар вечері роздавав хліб зі словами: "Це хліб нашого страждання". Господня вечеря також мала хліб, але Ісус вже сказав: "Це хліб Мого страждання". Тепер хліб символізує Його тіло, що за нас ламалося.

г) Перша Пасхальна вечеря мала чотири чаші вина, які символізували чотири обіцянки про благословення у Вихід 6:6-7 ("Я виведу..."). Ці обіцянки говорили про спасіння від рабства, спілкування та стосунки з Богом і життя в новій землі. Господня вечеря також має чашу благословення. Пролита кров і смерть Ісуса є "вином" – шляхом до всіх благословень. Він Сам узяв на Себе чашу Божого гніву (Марка 14:36), і тепер ми можемо отримати чашу Божих благословень.

д) Перша Пасхальна вечеря була насамперед трапезою, споживанням їжі. Недостатньо було просто заколоти агнца і намастити кров'ю одвірки. Агнца треба було прийняти, з'їсти. Подібним чином Господня вечеря – це особисте прийняття смерті Христової. Досить розповсюдженим є звичай говорити під час Вечері Господньої: "Вірою насичуйте Ним свої серця". Ви не отримаєте користі від їжі, якщо не перетравите її. Пасха та Господня вечеря говорять нам, що ми повинні постійно насичуватися смертю Агнца, черпати з неї життєві сили. Ми маємо постійно роздумувати про Його смерть та її значення, аж доки вона не стане джерелом справжньої покорі, радості, любові, прощення, мудрості та сили у нашому повсякденному житті.

Те, що вечеря символізує Боже спасіння, показує, що ніхто не може отримати користі від Його смерті, не вступивши з Ним в особисті стосунки. Розділити вечерю з кимось – це й означає мати з ним стосунки. Отже, Ісус каже, що нам потрібно мати особисті стосунки з Ним, вірити в Нього, якщо ми хочемо отримати благословення від Його досконалої заступницької смерті.

6. Перелічіть усе, що ми конкретно дізналися про значення смерті Христа з учення про те, що Він є нашим Пасхальним Агнцем.

а) Смерть Ісуса – це жертва. Новий Заповіт чітко навчає, що Ісус Христос є Пасхальним Агнцем – Тим, на Кого вказували всі Пасхальні вечері. Вечеря Господня – це Пасхальна вечеря. Важливою є згадка про Його кров. Старий Заповіт чітко підкреслює неможливість очищення від гріхів без пролиття крові. (Прочитайте Левит 17:11 та Євреїв 9:22 – Чому, на вашу думку, Біблія говорить, що тільки кров може очистити від гріха? Найкраща відповідь: тому що є справедлива заплата за гріх – смерть (Римлян 6:23), а пролиття крові ототожнюється з утратою життя – єдиною ціною, достатньою, щоб оплатити покарання).

б) Ісусова смерть є заміною. Ягня умертвили, щоб жив єврейський первісток. Іншими словами, Біблія дала народові Божому частинки мозаїки, але роками не було видно, як скласти їх до купи. Було зрозуміло, що можна якось спастись за допомогою заміної жертви. Також було зрозуміло, що безпомічні, милі ягнятка та овечки, яких приносили в жертву, не могли насправді відкупити гріхів. Також було ясно, що якась таємнича особа постраждає заради нас (процтва Ісаї). Він був Тим, на Кого вказували агнці. Ізраїльські первістки були спасенні, тому що Божий Первісток був принесений у жертву за них.

в) Ісусова смерть була абсолютно необхідною. Всі ми підпадаємо під покарання ангелом смерті. Ягнята в давнину спасали кожен дім від покарання. Це означає, що ми перебуваємо під осудженням і покаранням, якщо не сховаємося у крові Агнця. Смерть Христа не мала б сенсу, якби не було гніву, небезпеки та покарання.

г) Ісусова смерть була мученицькою. Уподібнюючи Себе агнцеві, Ісус показує, наскільки беззахисним, немічним та безпомічним Він став. "Як ягня був проваджений Він на заколення, й як овечка перед стриженнями своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст" (53:6-7). Хоча Він був всемогутнім, подивіться, яким Він став заради нас!

г) Ісусова смерть була досконалою та достатньою жертвою. Як у пасхального Агнця не мало бути вади, так Ісус був досконалим та безгрішним. Він не помер, щоб заплатити за якісь Свої гріхи. Дуже важливо підкреслювати, що Його жертва була заступницькою. Оскільки Він був досконалим, то Його смерть має безмежну цінність. Ми нічого не можемо додати до неї. Немає осудження тим, хто в Христі Ісусі.

ВИСНОВОК

Автори Нового Заповіту різними способами підкреслюють, що Ісус є Пасхальним Агнцем. Інші місця Писання: в 19:29 Іван говорить нам, що Ісусові дали

пити оцет на ісоповій тростині; Бог наказав ізраїльтянам використовувати ісопові гілки, щоб помазати кров'ю одвірки. В Івана 19:36 підкреслюється, що Ісус помер раніше і Йому не переламали ноги (що було поширеним способом прискорити смерть злочинців). Пасхальний агнець мав бути досконалим, без будь-якої вади чи переламаної кістки. Також підкреслюється, що під час суду Ісус більшість часу мовчав (Марка 14:61). Ісаї 53:7 пророкує, що Месія "як ягня був проваджений Він на заковання, й як овечка перед стрижнями своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст".

Якби ми зупинили ізраїльтянина в ті дні і запитали б: "Хто ти та що тут відбувається?", він би сказав: "Я був рабом, приреченим на смерть, але я сховався у крові агня і визволився із рабства, і тепер Бог живе серед нас і веде нас в обіцяний край". Саме це й говорять християни сьогодні.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Як земний Ізраїль спасався від смерті в Єгипті кров'ю агнів (Вихід 12), так Ісус, істинний Пасхальний Агнець, спасає Своєю смертю справжній Ізраїль від смерті. Він є Страждаючий Слуга, Який помирає за багатьох (Ісаї 53:12). Він повністю всім керує. Він є Царем.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов померти не за достойних, але за недостойних та віддати Своє тіло та кров, щоб відкупити гріхи людей з усіх народів. Це робить Його смерть дивною доброю новиною.

Як я маю відповісти? Хоча все більше здається, що начебто кожен зречеться розп'ятого Христа – це ще не кінець. У вдячному поклонінні ми можемо віддати хвалу за смерть "Пасхального Агня".

Від Марка

Страждання від руки Своїх друзів

Марка 14:27-52

ДОДАТКОВЕ ЗАНЯТТЯ

Наступні три частини Євангелія від Марка розглядають, як Ісус страждав від руки друзів, ворогів та Отця. Ці заголовки взято з навчального посібника під назвою “Читай, відзначай, дізнавайся”, які багато років використовувала церква Сейнт Геленс Бішопс Гейт (St. Helen’s Bishops Gate). Ці заголовки показують нам, що страждання Христа були багатограними: фізичними, розумовими і духовними. Необхідно розуміти глибину того, що Він витримав заради нас, щоб ми могли буди вдячними за щедроту благословень, які принесли Його страждання. Також це показує, як нам витримувати випробування в нашому житті.

Примітка: Сьогодні ми лише поверхнево розглянемо вірші 27-31, роблячи тільки декілька приміток. Буде за краще розглянути ці попередження про зречення Петра разом із пізнішими розповідями про те, що і як Він зробив.

1. Зверніть увагу, як у віршах 27 та 49 Ісус постійно згадує про пророцтва під час Своїх випробувань. а) Що це говорить нам про смерть Ісуса? б) Як вчення про хрест допомагає нам зносити страждання та несправедливість у нашому власному житті?

а) Що згадки про пророцтва говорять нам про смерть Ісуса?

По-перше, це говорить нам, що смерть Христа була частиною Божого плану. Нічого не сталося випадково (Дії 2:23). Це означає, що Бог може використовувати зло та страждання (і ними перемагати з Його допомогою), бо Він включає їх у Свій загальний план, який приведе до більшого добра.

По-друге, це говорить нам, що Сам Ісус, особливо в людському тілі, часто використовував Писання, щоб жити вірою та дотримуватися правильного життєвого курсу. Він постійно цитував Писання, особливо тоді, коли був у стресовій ситуації. Якщо Йому потрібне було Писання, щоб перетерпіти труднощі в житті, то наскільки більше ми потребуємо його.

б) Як вчення про хрест допомагає нам терпіти страждання та несправедливість у нашому власному житті? Це допомагає нам трьома способами.

По-перше, це показує, що Бог настільки ненавидить страждання та несправедливість, що був готовий витримати їх разом із нами. Він “солідарний” із тими, хто стогне в муках. Страждання та смерть Ісуса є проявом найбільшої несправедливості у світі. Ісус страждав (як ми побачимо нижче) більше, ніж будь-хто інший. І Його смерть була однозначно найбільшою несправедливістю, тому що Він є єдиним безгрішним підсудним, Який не був винуватим не лише в злочині, у якому Його звинуватили, але взагалі не мав провини щодо будь-якого поганого діла. Це єдина Особа, Яка не заслужила взагалі ніяких проблем або страждань! Це означає, що Він турбується. Він знає, що ми переживаємо. Це також показує, що Бог ненавидить тиранію та несправедливість. Він налаштований на боротьбу з нею. Це надзвичайно підбадьорює.

По-друге, це, однак, показує, що всі ми заслужили того, щоб померти за свої гріхи. Хрест показує, що всі ми винні в тому, що світ є поганим місцем. Ми грішимо. Ми є егоїстичними, недобрими щодо інших людей і бунтуємо проти Бога. Це глибоко впокорює нас. Це вберігає нас від жажливої самоправедності (під час наших страждань) щодо тих, хто робить нам зло. Це береже нас від жажливої самоправедності (під час наших страждань) щодо Бога. Ми не маємо права вимагати щасливого комфортного життя. Ми не заслужили його.

По-третє, страждання Христа показують нам, як Бог може включити зло та страждання в план, який з часом приносить відкуплення, спасіння та радість. В оповіданні про хрест ми бачимо, як Бог керував подіями протягом століть і підводив усе до смерті Ісуса. Ми можемо бачити, чому кожна деталь кінця Його життя мала бути саме такою. Ми бачимо надзвичайну мудрість в хресті, як через нього досконало проявилися і святість, і любов Бога. Оскільки Біблія надає нам таке чітке та детальне пояснення, ми не є такими ж збентеженими та пригніченими біля підніжжя хреста, якими були учні та шанувальники Христа.

Мало людей нарікає, "чому Бог дозволив, щоб усе те зло та несправедливість трапилися з Ісусом", тому що Біблія дуже ретельно пояснює причину цього. Ми не нарікаємо, тому що бачимо більше добро, яке Бог приніс через зло та страждання. Зараз, на жаль, ми не маємо повного пояснення, чому Бог дозволяє інші випробування та страждання. Ми не маємо цілої книги, яка б пояснювала наші життєві скорботи так, як ми маємо Біблію, що пояснює скорботи у житті Ісуса. Але хрест – це доказ того, що Бог має добрий план для нас, навіть якщо ми, в основному, не розуміємо його. На хресті Бог (начебто) говорить: "Хрест показує, наскільки Я люблю тебе та наскільки Я ненавиджу твої страждання! Я готовий прийти і теж це перетерпіти, щоб спасти тебе. Це є доказом того, що Я турбуюсь про тебе, і якщо Я не припиняю зло та страждання, то для цього існує вагома причина. Я не поясню тобі, яка це причина, але хрест підтверджує, що вона є".

Доброю вправою для нас було б уявити собі, як почували себе послідовники Ісуса, коли стояли біля хреста. Здавалося, що Бог чинить щось зовсім незрозуміле! То був Чоловік, Який практично одноосібно проганяв хвороби та нещастя з Палестини силою Своїх багатьох чудес. То був Чоловік, Чия мудрість, здавалося, могла зцілити всі лиха світу. То був Син Божий. Тоді як же Його поразка та смерть могли принести щось добре? Чому Бог допустив це? Майже здається, що Бог є ворогом доброго, правдивого та правильного. Уявіть собі людей, які втратили віру біля хреста, які з відчаєм відходили, говорячи: "Бог ніяк не зможе повернути це на щось добре!" Але все ж таки вони дивилися на прояв найбільшої любові та мудрості. Для нас це урок. Ми не повинні переставати довіряти Богові, тому що Він не вміщається в наше розуміння того, як усе має відбуватися.

2. Протиставте реакцію Ісуса на смерть (прочитайте вірші 33-34, 36) із реакцією багатьох християн-мучеників в історії Церкви (читайте нижче). Чому існує така різниця?

Ніколас Рідлі та Хью Латімер 1555 р. були спалені за віру в Оксфорді в Англії. Їх прив'язали поруч і, коли розпалили вогонь під їхніми ногами, Латімер сказав (що стало загальновідомим): "Підбадьорся, Рідлі, і будь справжнім чоло-

віком. Цього дня, благодаттю Божою, ми запалимо таку свічку в Англії, яка, сподіваюсь, ніколи не загасне". Приблизно в той же час Джон Бредфорд був спалений разом із Джоном Ліфом. Коли принесли вогонь, він сказав Ліфові: "Підбадьорся, мій брате, бо сьогодні ми матимемо радісну вечерю з Господом". І Бредфорд, і Латімер підняли свої руки в молитві, коли їх спалювали. Існує багато подібних розповідей про християн, які померли за свою віру з миром у серці.

Протиставте впевненість і радість цих мучеників реакції Ісуса, Який, як бачимо, був стривожений Своїми стражданнями. У вірші 33 ми читаємо: "... Він зачав сумувати й тужити...". І Він сказав: (вірш 34) "Обгорнена сумом смертельним душа Моя!" Він не хотів терпіти ці страждання. Вірш 36: "...пронеси мимо Мене цю чашу!" У цілому Євангелії від Марка ми бачили надзвичайну силу та гідність Ісуса. Він називав Себе суддею всієї землі, вічним Сином Божим. Він завжди абсолютно був впевнений, що є Сином Божим. До якого висновку ми можемо прийти на основі того факту, що Він так тремтів перед лицем Своєї смерті, хоча набагато слабші люди не робили цього?

Методом дедукції ми дізнаємося, що Ісус витримав на хресті значно більше, аніж страждання від руки друзів (які покинули Його) та від руки ворогів (які мучили та вбили його). Немає свідчень, що Ісусові не вистачало мужності або що Він емоційно вразливіший, аніж інші люди. Єдина можлива причина, чому Він боявся Своєї страти та намагався уникнути її більше, ніж інші люди, – Він мав витерпіти більш жакливу смерть, аніж та, яку будь-хто з людей витримував або ще витримає. Смерть Ісуса якісно відрізнялася від будь-якої іншої смерті. Фізичний біль був нічим у порівнянні з духовним переживанням розлуки з Отцем.

Вкрай важливо зазначити, що Ісус вже був стривожений та мучився. Він уже "сумував" і "тужив", хоча розп'яття ще не почалося! Марко показує, що навіть очікування та передчуття страждань було достатньо, щоб занурити душу Сина Божого в страшну агонію. Яким же тоді було повне відчуття цих мук? Нам важко навіть уявити.

"Отож, смертельний смуток і тривога, з яких і виникла молитва про те, щоб чаша минула Його, – це не вияв страху перед чорною смугою життя і не боязнь фізичних страждань і смерті. Це, швидше, жах Того, Хто завжди жив у єдності з Отцем... Ісус прийшов, щоб побути з Отцем напередодні Своєї страти, але виявив, що перед ним відкрите пекло, а не небо, і це налякало його" (Вільям Лейн, Коментарі до Марка (William Lane, Commentary on Mark)).

3. а) Що слово "чаша" говорить нам про страждання Ісуса? (Згадайте Марка 10:38.) б) Багато людей відкидає вчення про пекло та гнів Божий. Який вплив це має на їхнє усвідомлення любові Христа?

а) Зазвичай метафора "чаші" у Старому Заповіті говорить про гнів Божий за гріх. У Єзекіїла 23:32-33 написано: "Буде це келих спустошення й розруху... І ти вип'єш його, і витягнеш усе, а череп'я його порозбиваєш, і перса свої порозриваєш". Ісаї 51:17, 22 – "з руки із Господньої випила ти келих гніву Його, чашу-келиха одуру випила, вицідила". Ісус мав перетерпіти це. Один зі способів уявити

це – подумати про пекло. “Пекло” – це біблійний термін і дуже реальне місце, але Писання не дає чіткого детального опису. Вогонь і темряву слід сприймати як метафори (подібно до того, як і золото та коштовне каміння в описі неба), але це не повинно втішати нас. Ці образи використовуються для того, щоб передати абсолютну безнадійність і жахливі муки. Пекло – це страждання, які є і природним, і юридичним наслідком гріха. Плата – це нескінченні муки.

Ідея пекла не є такою дивною, коли ми подивимося на плату за гріх у цьому житті: муки сумління, зіпсовані стосунки, психологічне спустошення. Гріх є глобальною зрадою, що зумовлює появу безмежного боргу, тому й покарання є вічним. (*“Всі релігії визнають, що наші діла є безсмертними”* (Чеслав Мілош *“Огляд книг Нью-Йорка”*)). В реальності пекло – це те, що ми самі для себе обрали. Ми створені так, що можемо пізнавати й любити Господа Бога та служити Йому, і наскільки ми не робимо цього, настільки неправильно працює наша душа. Чим більш гордими та егоїстичними ми стаємо, тим менше ми можемо любити та приймати любов, тим менше ми здатні чесно говорити та приймати істину і так далі. Все своє життя ми втікаємо від Бога та шукаємо того, щоб самому бути паном для себе. Пекло – це повне розділення з Богом, яке трапляється, коли Бог врешті-решт говорить: “Хай буде воля твоя! Ти хотів бути господом і спасителем самому собі. Хай так і буде”. Тоді ми підпадаємо під повне духовне прокляття. Саме це прокляття Христос витримав на хресті.

б) Якщо б не було гніву Божого, смерть Христа не мала б сенсу і ми не змогли б до кінця оцінити велич Його любові.

По-перше, смерть Христа не мала б сенсу. Багато людей говорить: “Я не вірю в Бога, Якому потрібно було, щоб Ісус помер, щоб простити нас. Я вірю в Бога, Який прощає нас просто з любові до нас. Я не дивлюсь на хрест як на жертву, щоб умилювати справедливого Бога, але просто як на чудовий приклад того, як самовіддано ми повинні любити один одного”. Але якщо смерть Ісуса об’єктивно не приносить нам прощення, то вона не може бути суб’єктивно зворушливим і натхненним прикладом любові. Ілюстрація: якщо ти з другом ідеш вздовж річки Гудзон і раптом він говорить: я покажу тобі, наскільки я люблю тебе, стрибає в річку і тоне. Чи це буде натхненним виявом любові? Ні. Ти вважатимеш, що він вчинив вкрай безумно та безглуздо. Але якщо ти з другом ідеш вздовж річки Гудзон і раптом ти падаєш у воду, а він стрибає і рятує тебе, хоч сам тоне, то ти скажеш: “О, як сильно він любив мене!” Якби Ісусові не потрібно було помирати за наші гріхи, то було б неправильним те, що Він свідомо шукав смерті. Якби Його смерть об’єктивно не спасала нас від мук, вона б суб’єктивно не спонукала б нас жити так, як жив Він.

По-друге, ми не змогли б до кінця оцінити велич Його любові. Багато людей говорить, що вони відкидають вчення про гнів Божий, тому що вірять у люблячого Бога. Але без учення про гнів і пекло ти не можеш оцінити глибини Ісусової любові до нас. Це прояв великої любові – коли хтось віддає своє земне життя, щоб спасти земне життя інших. Однак тут ми маємо щось більше. Ісус був готовий перетерпіти не лише фізичний біль, але витримати заради нас саме пекло. За іронією долі, коли намагаєшся зробити Бога більш люблячим, відкидаючи Його гнів, то ти робиш Ісуса менш люблячим. Біблійний Ісус полюбив нас настільки, що замість нас прийняв на Себе пекло. Відкидання вчення про пекло та суд применшують ту велику любов Ісуса, яку Він виявив нам.

4. Що означає слово “Авва” та що воно говорить нам про страждання Ісуса?

“Авва” – це арамейський зменшувальний іменник від слова “батько”. Це еквівалент нашого слова “тато”. Це слово розкриває нам багато всього про природу Його страждань. Муки розлуки були гнівом Божим. Ми дещо знаємо про цей біль. Чим більш близькими та важливими були стосунки, тим більше болю завдає їх розірвання. Наприклад, коли твій друг говорить: “Я відкидаю тебе” – це погано, але коли твоя дружина (твій чоловік) говорить: “Я відкидаю тебе”, то це набагато гірше.

Це пояснює і глибину, і природу страждань Ісуса на хресті. Як ми побачимо пізніше, Бог “залишив” Ісуса на хресті. Ми не можемо навіть уявити собі, наскільки близькими та життєво важливими були стосунки любові між Отцем і Сином. Вони були абсолютними, вічними та незрівнянно багатшими за ту любов та радість, яку ми можемо знати. Вони мали близькі стосунки від самої вічності. Оскільки Його стосунки з Отцем були незрівнянно більшими, ніж ми можемо мати, то й муки втрати цих стосунків були незрівнянно жахливішими. Результатом цієї втрати був безмежний та унікальний біль. Ось чому Ісус міг заплатити ціну просто там, на хресті.

По суті, Ісус (починаючи Гефсиманським садом і закінчуючи хрестом) не мав ні Бога, ні сенсу, ані надії взагалі. Один письменник висловив це так:

“Він був без будь-якої Божої втіхи, не відчував, що Бог любив Його... Раніше Бог був Його сонцем, але тепер це сонце стало темрявою... Він був без Бога, Він був наче не мав Бога. Все, чим Бог був для нього раніше, тепер було забрано від Нього. Він відчував себе повністю засудженим. Він відчував, що Бог сказав Йому те, що Суддя говорить: “Ідіть ви від Мене, прокляті, від присутності Господа та від слави Його сили”. О, це саме те пекло, яке перетерпів Христос. Дорогі друзі, я відчуваю себе маленькою дитиною, що кидає камінець із гори в глибоку ущелину і прислухається, щоб почути його падіння, але даремно слухає. Океан страждань Христа є бездонним” (Роберт Мюррей МакЧейн, “Боже мій, Боже мій”).

Іншими словами, страждання Христа були безмежно страшнішими, аніж вічність у пеклі для нас. Отже, глибина відчаю та болю була помножена для Христа незбагненно, тому Він заплатив за всі наші покарання сповна. Сама по собі думка про те, що хтось один взяв на себе покарання за всі наші гріхи, жахає. Наума 1:6 – “Хто встоїть перед гнівом Його, і хто стане у полум’ї люті Його? Його шал виливається, мов той огонь, і розпадаються скелі від Нього!” Це страшна річ – впасти в руки Бога живого.

5. Як в цьому уривку Ісус проявляє послух Своєму Отцеві?

а) Він проявив послух, люблячи Своїх друзів. Ісус був слухняний “закону любові” (люби свого ближнього, як самого себе), проявляючи любов та терпіння щодо учнів, хоча вони продовжували спати, коли Він просив їх бути бадьорими та молитися за Нього (вірші 34, 38, 41). Слід пам’ятати, що Він от-от мав витримувати незбагненні муки заради них. Джонатан Едвардс нагадує

нам, що Ісус мав повне право сказати: "Чому повинен Я, незрівнянно більший за всіх ангелів небесних, чому повинен Я терпіти ці жакливі муки заради цих грішників? Чому повинен Я залишити всю Свою любов і славу та прийняти ці жорстокі, вогняні муки на Свою душу за цих людей, які ніколи не віддячать Мені і не люблять Мене достатньо, щоб бути бадьорими зі мною в час найбільшої потреби?" Але Він цього не сказав.

б) Він проявив послух, молячись до Отця. Він був слухняний Законові, який говорить, що ми повинні молитися та бути залежними від Бога. Він двічі звертався до Отця (вірші 36, 39). Впродовж усіх випробувань Ісус продовжував молитися: "Отче, прости їм..." та "Отче, в руки Твої віддаю дух Свій" (обидві взяті з Луки) та навіть "Боже мій, Боже мій – для чого Ти Мене залишив?" Навіть коли Бог покинув Його, Він не переставав молитися. Він ніколи не припиняв називати Бога "мій Боже", що нагадує про Божий заповіт, особисті стосунки з Ним та Його вірність.

в) Він проявив послух, незважаючи на молитву, що залишилася без відповіді. Ісус був готовий слухатися, хоча Його волю було перекреслено, а молитву – відкинуто ("пронеси мимо мене цю чашу"). Часто ми слухаємося Бога тільки тоді, коли отримуємо якусь винагороду або відповіді на наші основні молитви. Але якщо ми слухаємося лише тоді, коли Бог відгукується на наші надії та молитви, то це взагалі не є послухом. Це – егоїстична згода. Послух – це безумовна покора.

г) Він проявив послух добровільно. Джонатан Едвардс вказує, що Гефсиманський сад був найбільшою перевіркою послуху. Бог дав Ісусові передчуття агонії, щоб Він міг відчувати, що насправді має відбутися з Ним. (В. Лейн: "Марко розумів, що Гефсиманія є переломним моментом в житті Ісуса, коли повне розуміння Свого послуху Отцеві поставило Його перед неминучими муками"). Ісус вже до цього знав, що повинен страждати. Але в саду, здається, Він отримав передчуття агонії розлучення з Отцем. Тепер Він знав, чого коштуватиме Йому виконання Своєї місії, але був ще час, щоб ухилитися. Всі спали, і зрадник ще не прийшов. Тоді ще не було примусу, а далі насувалася точка неповернення. Але Він залишався там. Таким чином, Його послух був повним.

Послух Ісуса був неперевершений! Йона став слухняним у череві риби, промовивши: "Усі хвили Твої та буруни Твої надо мною пройшли... проте ще побачу я храм Твій святий". Але тут Хтось більший за Йону! Йона був лише в океані води, Ісус був в океані Божого гніву і залишався слухняним. Адамові Бог сказав: "слухайся – і будеш жити", але він не послухався. Ісусові Бог сказав: "послухайся – і Я розчавлю Тебе в порошок", і Він послухався!

6. Чому послух Ісуса має для нас таке велике значення? Який вплив це має на нас?

"Ісус був Спасителем, Який і зробив усе, і помер" (Роберт М. Макчейн). Він прийшов не лише для того, щоб забрати прокляття, але й щоб здобути благословення. Він прийшов не лише для того щоб прийняти покарання смертю замість нас, але також здобути нагороду вічного життя, досконали слухаючись Бога в усьому, "виконуючи всяку праведність" (Матвія 3:15).

Є дуже багато практичних застосувань цієї істини. Більшість людей роздумує лише про негативний аспект діла Христа. Іншими словами, вони бачать Його лише як "помираючого Спасителя", Який платив ціну за наші гріхи. Якщо це все, тоді, коли така людина впадає у великий гріх, вона повернеться до Бога, щоб отримати прощення. Але вона віритиме, що день за днем Бог приймає її за її добрі моральні старання. Це призведе або до духовної гордості та самоправедності (якщо в основному ви живете згідно з власними принципами), або до почуття відчаю та ненависті до себе (якщо ви не живете відповідно до своїх принципів). Але Ісус є не лише Той, Хто поніс наші гріхи, але й наша праведність. Він не лише помер за нас заступницькою смертю, Він також, як наш замісник, прожив життя, яким би ми мали жити. Коли ми віримо в Нього, то відбувається "подвійне" юридичне зарахування. Наші провини приписуються Йому, і Він терпить те, що ми мали б витримувати, але нам зараховуються також і Його заслуги, і до нас ставляться так, як Він заслужив. Коли ми приймаємо Христа, то не лише наші гріхи юридично переходять на Нього, але також Його послух зараховується нам! Це означає, що нам зараховується той досконалий послух, і Бог ставиться до нас так, наче ми були слухняні в усьому, як Христос. Івана 17:23 – *Любіть їх, як ви полюбили мене.* 2 Коринтян 5:21 – *Бо Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою праведністю в Нім!*

Отож, ми живемо в повній покорі (тому що наші заслуги нічого не варті), але й у повній впевненості (тому що Його заслуги приводять до повної любові та абсолютного прийняття). Без розуміння того, що Він був слухняний замість нас, ми будемо або відчувати приниження, або пишатися, але ніколи не зможемо мати смислової та радісної покорі, яку дає тільки Євангеліє.

7. Як іще приклад Ісуса в саду дає нам багато практичної втіхи та повчання?

Вище, у питанні № 1, ми обговорювали, як хрест відкриває мудрість Божого плану, так що ми можемо мати спокій, знаючи, що Бог вплітає страждання в добрий план нашого життя. Але, окрім цього, хрест дає нам деякі дуже практичні повчання, як переносити тягарі.

а) Втіха:

Хрест показує, що Ісус знає наш біль. Він Сам особисто витерпів людський біль – під час Своїх страждань та смерті Ісус витримав кожний аспект людських страждань: фізичний, соціальний (неприйняття, самотність), психологічний (відчуження, страх, скорбота) та духовний (розділення з Отцем). В інших світових релігіях немає нічого подібного – Бога, Який би не лише пережив деякі з наших труднощів, але постраждав значно більше за нас.

Хрест показує, що Ісус ніколи не покине нас. Ми часто боїмося, що Він перестане нас любити. Але якщо Ісус у Своїй любові витримав гнів вічної справедливості, то як будь-що інше може змусити Його перестати любити нас? Любов Христа вже витримала пекло та всемогутній гнів Бога! Що ти можеш зробити, щоб змусити Його перестати любити? Нам дано обітницю, що Христос ніколи не покине нас (див. Євреїв 13:5). Хрест є підтвердженням цієї обітниці. Ми можемо справді покладатися на неї.

б) Повчання:

Молитва. Молитва Ісуса є зразком для нас. а) Він чесно визнає Свої потреби та почуття (пронеси повз Мене цю чашу!). Він нічого не заперечує, не намагається сказати те, що “прийнято серед християн”. Чудова християнська реальність. Він а) відкриває бажання Свого серця. Але б) Він показує, що мета молитви не в тому, щоб підігнати Божу волю під нашу, але впокорити свою волю Божій волі. Він шукав у молитві силу та бажання творити Божу волю. Справжня молитва матиме і щире виливання свого серця, і непохитний дух покори. Нестача першого робить молитву формальною, а нестача другого – егоїстичною.

Жалість до себе. Якщо Ісус був терпеливим, не нарікав але довіряв, коли страждав, і терпів те, чого не заслужив, то як ми можемо чинити по-іншому, якщо пам'ятаємо, що ми є грішниками і насправді не заслужили комфортного життя? Він страждав без нарікань заради нас, то чи можемо ми без нарікань постраждати заради Нього? Також пам'ятайте, що Його страждання були набагато більшими за ваші. Говоріть: “Господи, мої страждання – це укуси комара в порівнянні з Твоїми. Ти витримав заради мене справжні страждання, гнів Божий! Якщо Ти витримав це спокійно та з любов'ю заради мене, я можу спокійно та з любов'ю витерпіти це заради Тебе”.

Порядність. Коли ніхто не дивився, Ісус залишався вірним, хоча міг би втекти. Це і є порядність – залишатися вірним принципам, навіть коли ніхто не дивиться і ти перебуваєш у темряві. Якщо Ісус залишався вірним щодо нас, навіть коли ніхто не бачив, то й ми повинні залишатися вірними Йому, навіть коли ніхто не дивиться. Він був вірним нам “у темряві”, тому і ми маємо бути вірними Йому “в темряві”.

Стосунки між людьми. Ми дізнаємося багато про стосунки між людьми із прохання Ісуса до учнів *“Попильнуйте зі мною”* та з Його реакції на те, що вони заснули. а) По-перше, те, що Ісус просить їх пильнувати та молитися разом із Ним, показує важливість стосунків між людьми. Ісус стояв перед великим випробуванням і прагнув підтримки Своїх друзів. Це показує, що Ісус був справжньою людиною, звичайно, але не будемо забувати, що Він був досконалим і безгрішним. Тому потребувати підтримки людей не є проявом слабкості. Єдиний безгрішний чоловік мав потребу мати стосунки з людьми та їхню підтримку. б) По-друге, варто зауважити, коли учні заснули, незважаючи на прохання Ісуса (через те, що були втомлені, або ні про що й не здогадувалися, або з двох причин), Ісус сказав Своїм учням: *“батьорий бо дух, але немічне тіло!”* (вірш 38). Хоча вони не виконали Його прохання та хоча Він застерігає їх (*“Пильнуйте й молитесь, щоб не впасти в спокусу”*, вірш 38), Ісус також підбадьорює їх. Він вирішив сказати їм щось позитивне про їхню часткову щирість. (Див. *“Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять вони!”* Луки 23:34). Отож, навіть докоряючи іншим, ми повинні робити це з підбадьоренням, любов'ю та ніжністю.

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є повноцінною людиною. Його страждання – реальні, і Він боявся хреста. Але Він є слухняним Сином Божим, Який готовий померти і виконати цим старозавітне пророцтво (вірші 27, 49).

Чому Ісус прийшов: Він прийшов пити “чашу” Божого гніву, зазнати покарання за гріхи замість людей. Ніхто інший не міг би зробити цього; Він залишився абсолютно один. І не було іншого шляху. Тільки Сам Бог міг заплатити за гріхи людей, віддавши життя замість людей.

Як я маю відповісти? Ми будемо соромитися Ісуса і Його слів, якщо не зрозуміємо хрест і не будемо пильнувати та молитися про Божу допомогу. Ми не зможемо робити це, якщо не зрозуміємо, що ми всі схильні спати, забувати про молитву та терпіти поразки.

Від Марка

Страждання від руки Своїх ворогів

Заняття 14 | Марка 14:53–15:15

Тут взаємопов'язані три події: **а)** Допит Ісуса перед Синедріоном (вірші 55-64); **б)** зречення Петром Ісуса (вірші 53-54; 66-72); **в)** Суд над Ісусом перед Пилатом (15:1-15).

Синедріон до і після часів Христа був верховним судом євреїв під римською окупацією. Він складався в основному з трьох груп людей: первосвящеників (переважно “ліберальних” за своїми переконаннями садукеев), книжників і старійшин (остання група загалом складалася з фарисеїв). Його сфера вповноважень була достатньо широкою в часи Христа. Він мав владу не тільки над релігійними єврейськими церемоніями, але й мав певну владу притягувати також до кримінальної відповідальності. Синедріон міг проводити арешти. Йому було дано право вести справи, які не вимагали страти, тому що засудження до страти мали бути підтверджені римським прокуратором.

1. Прочитайте уривок 14:53-72. Чи забезпечили Ісусові чесне слухання – чи судили його справедливо? Чому так чи чому ні?

Щоб зрозуміти цей уривок, ми повинні знати деякі правила суду в юдаїзмі. Правила для юриспруденції в той час були на диво обережними, щоб уникнути несправедливого засудження або покарання невинного. **(Примітка:** Слід пам'ятати, що велика частина інформації, яку ми маємо про єврейські суди, походить із Мішни – збірки стародавніх передань рабинів, які важко точно датувати (Див. Карсон “Матвія” (Carson, Mathew), том 2, с. 550).

Структура суду. Було прийнято надавати звинуваченому адвоката на суді, але його Ісусові не дали. Також було передбачено, щоб справи, що вимагали страти, провадилися принаймні два дні. Голосування про вину та винесення вироку не могли відбуватися в той самий день. Чому? Кожен суддя мав переспати ніч, переглянути, чи не упустили вони нічого.

Зняття показань. Кваліфікації свідків і їхня роль у судочинстві були дуже точно описані, вони багато в чому відрізнялися від Римського закону (на основі якого будується західна юриспруденція). Потрібно було мати двох або більше свідків, щоб довести вину (Числа 35:30; Повторення Закону 17:6,7; 19:15), окрім цього, їхні свідчення мали узгоджуватися в кожній деталі, інакше ув'язненого відразу звільняли. Іншими словами, якщо свідчення відрізнялися навіть у деталях, вони не могли використовуватися як докази.

Все це було для того, щоб захистити когось від несправедливого засудження. У Мішні сказано: “Синедріон, який хоча б один раз на сім років засуджує людину на смерть, є бійнею”.

Тепер повернемося до запитання, чи був суд чесним? Ні, не був. Ось декілька підтверджень цього:

а) Вірш 55 – *“А первосвященики та весь синедріон шукали посвідчення на Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть”*. Це – перша несправедливість. Суд не повинен виносити вирок до того, як розгляне докази! 14:1 говорить нам, що синедріон складався з тих людей, які вже вирішили, що Ісус повинен померти. Отже, зараз вони тільки шукали законних підстав, щоб це втілити.

б) Вірш 56 – *“Бо багато-хто свідчив фальшиво на Нього, але не було згідних свідчень”*. Неузгоджені свідчення повинні були звільнити Ісуса. Але натомість вони тримали Ісуса і продовжували шукати новий спосіб засудити Його. Вірші 57-59 говорять нам, що навіть свідчення про зруйнування храму не узгоджувалися в деталях, але вони все одно продовжували судовий процес.

в) Вірш 61-62 – Ісуса просять підтвердити їхні звинувачення проти Нього, отож, вони фактично просять Його дати свідчення проти Самого Себе. Це показує, що Йому не було надано адвоката.

г) Вірш 65 – Слід звернути увагу на сказане тут: *“Тоді деякі стали плювати на Нього, і закривати обличчя Йому, і бити Його”*. Така поведінка показує страшенну злобу, що не є правильною поведінкою з боку суддів або присяжних навіть щодо засудженого!

2. Прочитайте 14:58. Спочатку Ісуса звинувачують у тому, що Він сказав, що зруйнує і побудує храм за три дні. В чому це звинувачення хибне? Але в якому сенсі це звинувачення справедливе?

Спочатку Марко згадує звинувачення, що Ісус погрожував, ніби Він зруйнує та заново побудує храм. Це звинувачення є хибним у його першій частині. Ісус ніколи не погрожував зруйнувати храм. Він сказав, що храм буде зруйнований (Марка 13), і Він також зробив загадкову заяву: *“Зруйнують цей храм, і за три дні Я поставлю його!”* (Івана 2:19-21). Отже, оскільки Він ніколи не говорив саме такого твердження, було неможливо знайти двох свідків, які засвідчили б однаково навіть у деталях.

Проте вчення Ісуса певним чином натякає, що Він був “загрозою” для храму, тому що Його прихід зробить храм застарілим. Як ми вже бачили, вся остання частина книги Марка розповідає про ставлення Ісуса до храму. Коли Ісус приходить до Єрусалима, Він відразу йде до храму, щоб очистити його (Марка 11:11). Відразу після цього Ісус говорить у Марка 12:10 про те, що Він є “відкинутим каменем”, який стане “наріжним каменем” нового храму. Кінець кінцем, у Марка 15:38 під час смерті Ісуса завіса, яка відділяла Святеє Святих (де Бог перебував) від людей, розірвалась згори донизу.

У світлі цього всього починає мати сенс дивне твердження в Івана 2:19 (*“Зруйнують цей храм, і за три дні Я поставлю його!”*). Ісус виконує функцію храму. Він помре – принесе Себе в жертву і покладе кінець усім жертвоприношенням. Його “пасивна праведність” завдяки смерті на хресті повністю очистить нас від гріха. Наші гріхи “зараховано” Йому і з Ним вчинили так, як ми заслужили. Але потім Він воскресне – і стане Первосвящеником, щоб більше не було первосвящеників. Це означає, що Він стоїть перед Отцем заради нас. Його заслуги “зараховано” нам і до нас ставляться так, як Він цього заслуговує.

Таким чином Він надає нам незрівнянно кращий доступ до Бога, ніж старий храм, і нескінченно більшу впевненість у прощенні, ніж старі жертви. Християнство мало виглядати дивним для інших релігій того часу. Воно не мало храмів, жертв або священиків. Але це тому, що Ісус Сам був останнім храмом.

Таким чином, це звинувачення, хоча й помилкове та виразно сфабриковане, фактично відображало суть учення Ісуса і насправді вказувало на велику загрозу для старої релігії в Ізраїлі.

3. Прочитайте вірші 14:61-62. Ісуса звинувачують у богохульстві. Чи Він винний у цьому звинуваченні?

Первосвященик питає Ісуса, чи Він Христос (Месія), син Благословенного? Як не дивно, це – головне питання всього Євангелія від Марка і Ісус ставиться до нього з повною повагою. В інших місцях Євангелія Він уникає його (7:5-6) або ставить запитання тому, хто запитав у Нього (11:29). Цього разу Ісус відповідає – позитивно і повно. По-перше, Він сказав “Я є” і заявив, що є обіцяним Месією. Проте ми повинні пам’ятати, що в цілому євреї не очікували, що Христос буде буквально божественним. Він міг би бути “Сином Божим” у тому сенсі, що є предметом Його особливої любові та ласки. Тому далі Ісус продовжує пояснювати значення терміну “Месія”, ототожнюючи себе з “Сином Людським” в Даниїла 7:13. По-третє, кажучи, що Він буде сидіти праворуч Бога на небесах, Ісус, напевно, заявляє, що Він є Господом Давида (Псалом 109:1), Який сидить праворуч Отця і є єдиним спадкоємцем Божим. Це рівносілля до заяви, що Він є Богом.

Коли Ісус зробив цю, на диво, повну заяву, Його відразу ж звинуватили в богохульстві. “Богохульство”, зазвичай, означало глузування з Бога і кожного, хто стверджував, що він божественний, автоматично звинувачували в цьому. Але чи був Ісус винен у цьому звинуваченні? Ні, не був. Його заява була б богохульством або глузуванням з Бога лише в тому випадку, якби була неправдивою. Якщо це правда, то це не богохульство. Отже, Він був повністю невинним в усіх звинуваченнях і, отже, суд був несправедливим із кожного боку. Праведник страждає несправедливо. Невинний засуджується.

В обох біблійних текстах, на які посилався Ісус у Своїй заяві (Даниїла 7:13 – “Син Людський” та Псалом 109:1, 5 – “Сядь праворуч”), йдеться, що Месія прийде як суддя. Таким чином, Ісус говорить: “Хоча ви думаєте, що ви – Мої судді, насправді, Я є вашим Суддею. Ви повинні стояти переді Мною, а не Я перед вами”. Підсудні судять, а Суддя є підсудним. Все перевернуте догори дном. Марко показує нам, що Той, Хто перебуває під судом, насправді є суддею, і ті, хто судять, насправді є підсудними. Вони відмовляються розглянути реальні докази того, хто Він такий – Його безгрішне життя, чудеса, Його незрівнянне вчення. У 15:29-32 Марко чітко показує, що саме вони чинять богохульство, тому що вони вульгаризують і топчуть Самого Бога.

Це досить яскраво зображає стан людей. Ми посадили Бога на лавку підсудних, а самі сіли в суддівську колегію. Такими діями ми ілюструємо суть вчення всієї Біблії про корінь проблеми людини (гріх) і характер божественного рішення (благодать). Джон Стотт добре це висловив:

“Суть гріха полягає в тому, що ми ставимо себе на місце Бога, а суть спасіння – в тому, що Бог зайняв наше місце. Ми виставляємо Богові свої претензії та ставимо себе на місце, де лише Бог заслужив перебувати. Бог приносить Себе в жертву замість нас та ставить Себе у позицію, на яку тільки ми заслужили. Ми претендуємо на те, що належить лише Богові; Бог відбуває покарання, яке належить тільки нам” (Джон Стотт “Хрест Христа” (J. Stott, *The Cross of Christ*)).

Тут ціле християнське вчення в двох словах, і воно чітко та драматично було проілюстроване цим судом. Члени Синедріону зайняли місце, якого заслуговує тільки Ісус; Ісус приймає місце, на яке вони заслуговують.

4. Прочитайте вірші 14:66-72 (див. також 14:27-31). У чому подібні переживання Петра та Ісуса в той час? Як реакція Петра протиставляється реакції Ісуса?

Тут паралелі між Петром та Ісусом є прекрасним прикладом літературної майстерності Марка. Порівнюючи та протиставляючи двох чоловіків таким іронічним способом, Марко показує гріх Петра (і наш) та благодать Ісуса.

По-перше, Петрові, як і Ісусові, ставили запитання. Однак Ісуса допитував увесь Синедріон і первосвященик (вірші 55, 61), а Петра – лише служниця (вірші 66, 69).

По-друге, Петра, як і Ісуса, звинуватили в тому, що могло завдати великих страждань. Проте звинувачення проти Ісуса були неправдивими (вірші 55-57), а проти Петра – правдивими (вірші 67, 69-70). Він дійсно був учнем Христа.

По-третє, Петро, як і Ісус, відповідає на звинувачення. Однак Ісус визнає та проголошує істину (вірші 61-62), а Петро зрікається істини (вірші 68, 70-71).

По-четверте, Петро, як і Ісус, перебували з охоронцями. Однак Ісус говорить правду, не думаючи про наслідки, і охоронці б'ють Його (вірш 65). У цей час Петро зрікається правди з метою уникнути поганих наслідків, тому він сидить біля вогню та гріється разом із охоронцями (вірші 54, 67)!

По-п'яте, Петро, як і Ісус, опинився під прокляттям. Однак на Ісуса засудження (прокляття) Синедріон наклав (вірш 64) несправедливо. А Петро сам на себе наклав прокляття (вірш 71 – “А він став клястись та божитись...”), Петро сам себе засудив – і справедливо.

Підсумок: Що говорить Марко? Марко знову ж таки показує, що суд насправді здійснювався не над Ісусом. І під час суду над Ісусом суд здійснювався не тільки над релігійними лідерами. І над Петром здійснювався суд під час суду над Ісусом. Нам, можливо, важко уявити себе на місці релігійних лідерів, але легко уявити себе на місці Петра. Знову ж таки – Ісус зайняв на суді наше місце, Його покарали замість нас. Але Марко вміло підкреслює ці доктринальні принципи (“урядової солідарності” та “зарахування”). Суд над Ісусом насправді виявив і в Петровому естві, і в лідерах народу ті гріхи (богузливність, гордість та егоцентричність), за які помирав Ісус. Петро засуджує себе (вірш 71) і плаче

(вірш 72). Ісус зазнає несправедливості та задовольняє Божу справедливість (Римлян 3:23-25), щоб про Петра було справедливим твердження: *"Тож немає тепер жодного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі"* (Римлян 8:1).

5. Як нам уникнути того, що зробив Петро?

Як уже було сказано, нам не важко уявити себе на місці Петра. Уявіть собі, що він відчував. Зникли всі його надії та мрії. Він не розуміє, що сталося. Він та Ісус збиралися разом досягти великого успіху. Вони збиралися перемогти зло та несправедливість, але тепер злі люди перемогли! Петро залишив усе заради Ісуса – і що тепер? Легко зрозуміти боягузливість та обман Петра. Він відчував себе беззахисним. У нього не було внутрішніх ресурсів. Він почав діяти згідно з інстинктом самозбереження.

Так буває і з нами. Ми маємо багато надій та мрій про те, як буде проходити наше життя. Якщо ж наше життя тече не так, як ми уявляли, ми втрачаємо орієнтацію, подібно до Петра, і тоді стаємо вразливими до спокус. Ми теж можемо почати робити те, що суперечить нашим моральним принципам. Наша внутрішня порожнеча робить нас вразливими та безпомічними.

То в чому ж була основна помилка Петра? Він повністю неправильно зрозумів Євангеліє. Він не зрозумів ані суті Ісусового спасіння, ані своєї ролі в цьому спасінні. Він не зрозумів, що спасіння Ісуса – це спасіння не через діла, а за благодаттю. Він не зрозумів, що спасіння буде здобуте через немичність (смерть Христа), яка парадоксально перетворилась у неймовірну силу (воскресіння!). Він також не зрозумів, що спасіння приймається в немочі (через покаєння та віру), яка також стає неймовірною силою. Хоча він думав, що надіється на Христа, насправді він надіявся на власні здібності та праведність (він же був, зрештою, учнем Ісуса!). Хоча він вважав, що живе для Христа, насправді використовував Христа, щоб досягти влади та високого становища у світі. Отже, його справжнім фундаментом була його власна праведність, а справжньою метою – його становище у світі. Коли виявилось, що він – безпомічний грішник і слідування за Ісусом не приведе до високого становища у світі, Петро впав.

Багато з нас подібні до Петра. Ми вважаємо, що покладаємося на Христа, але насправді ми надіємося на власну доброту та моральні досягнення, за які, ми віримо, Бог благословить нас. Нашою справжньою метою є різні форми похвали, влади та насолоди, якими – ми віримо – Бог благословить нас. Коли обставини а) показують глибину нашої духовної та моральної немичності та/або б) примушують засумніватися, чи дійсно ми досягнемо життєвої мети, то ми зазнаємо духовного колапсу, як Петро.

То як нам уникнути такого колапсу, який був у Петра? Нам потрібно пізнати Євангеліє, перш ніж криза виявить наш слабкий фундамент. Петро не повірив, коли Ісус говорив йому про боягузливість у його серці в 14:27-31. Він почав плакати в розкаянні лише після того, як відрікся від Христа. Біблія говорить також і нам, що ми є грішними, егоцентричними та боягузливими. Чи будемо ми сміятися з такої оцінки нас, не сприймаючи її серйозно, чи, можливо, почнемо зараз каятися, в покорі покладатися на Бога та змінюватися?

Але що, якщо у нас такий колапс, як у Петра? Не переживай. Петро (звичайно ж) відновився у вірі. За цього життя ніколи не пізно повірити в Євангеліє.

6. Прочитайте 15:15. Чому Марко включає цікаву примітку, що Варавву звільнили замість Ісуса? Тобто чого звільнення Варавви навчає нас про діло, яке Ісус здійснив на хресті?

а) По-перше, слід звернути увагу, наскільки сильно Варавва відрізнявся від Христа. Він був жорстокою людиною і вчинив вбивство. Він заслужив на смерть. Ще раз ми бачимо, що Марко підкреслює заміну жертву Христа. Невинний помер замість винного. *“Бо й Христос один раз постраждав був за наші гріхи, щоб привести нас до Бога, Праведний за неправедних”* (1 Петра 3:18). Праведний прийняв справедливе покарання за неправедних!

б) Але, по-друге, варто простежити і цікаві подібності між Вараввою та Христом. Він був повстанцем (15:7). Це, напевно, вказує, що він був борцем за свободу, протистояв імперіалістичному гніту та, напевно, бажав через насилля насадити Царство Боже (можливо, він був зилотом або підтримував їх). Ось тут маємо глибоку іронію. Якщо вони видадуть Варавву на смерть, то покладуть кінець повстанню проти влади цього світу. Але якщо вони видадуть Ісуса на смерть, вони тільки *допоможуть розпочати* Його революцію проти влади цього світу.

“Варавва намагався зруйнувати систему, він убивав людей... Якщо відпустити Варавву, завжди можна зупинити Його. Все, що Варавва може зробити, – це піти, зібрати ще одну групу повстанців та розпочати ще один бунт. Завжди можна зупинити його, пославши національну гвардію для придушення повстання. Знайти, де вони зберігають зброю. Зробити набіг на його дім без попередження та застрелити його уві сні. Варавву можна зупинити.

Але як зупинити Ісуса? Вони прибили Його до хреста... Вони поховали Його, приваливши великий камінь до його могили і сказали, потираючи руки: “Цей радикал вже більше ніколи нас не потурбує...” Через три дні Ісус Христос звершив найбільший політичний переворот за всю історію людства: Він встав з могили... Господь нового творіння, Який скинув існуючий порядок та встановив новий порядок, не побудований людиною” (Том Скіннер “Расова криза в США та всесвітній євангелізм” (Tom Skinner, “The U.S. Racial Crisis and World Evangelism”) у кн. *“Христос Визволитель”* (Christ the Liberator), с. 208).

7. Кого в оповіданні Марка можна звинуватити в смерті Ісуса, якщо такий є? Подумайте про всі події, що підводили до Його страти.

Суди над Ісусом неправильно використовувалися і 1) язичниками, які хотіли звинуватити євреїв за смерть Ісуса, і 2) єврейськими письменниками, які звинувачували Євангелія в антисемітизмі. Але антисемітське розуміння тексту (з будь-якого мотиву) є безпідставним. Ось деякі відповіді на таке неправильне розуміння.

По-перше, якщо читати повністю всі розповіді в Євангеліях, ми бачимо, що і євреї, і язичники були причетними до смерті Ісуса. Оповідь Марка показує, що і єврейські релігійні лідери, і римська влада, і навіть безумство та боягуз-

ливість Його учнів – усе це сприяло несправедливому засудженню та смерті Ісуса. І про Пилата, і про релігійних лідерів сказано, що вони видали Ісуса на смерть. Римляни фактично керували смертною карою та виконували її.

По-друге, авторів Нового Заповіту не можна називати антисемітами, оскільки всі вони були євреями. В них не було мотивів збуджувати антиєврейські настрої серед читачів-язичників. Це лише створило б проблеми для них самих! У Євангеліях саме євреї вірили в Нього і саме євреї засудили Його. Найбільш винуватими в смерті Ісуса були релігійні лідери, а не нація євреїв у цілому.

По-третє, кожен християнин може побачити з цього євангельського оповідання, що Ісус мав усі можливості уникнути смерті, але Він мусив померти через наші гріхи. Отож, віруючі знають, що, врешті-решт, відповідальність за те, що Ісуса прибили до хреста, лежить на нас. Біблія і прямо, і побічно стверджує, що все людство вороже налаштоване щодо Бога та Його Сина. Всі ми вороги Йому (див. Римлян 5:10 та контекст). Ми не є нейтральними або байдужими, тому що наші серця сповнені природної ворожнечі (Римлян 8:4). Ми реагуємо гнівом на Бога, Який заявляє, що має абсолютні права на нас. Смерть Христа – результат ворожнечі людства із Ним, а не результат дій людей якоїсь окремої національності.

Висновок:

Якщо уважно придивитися, то видно тему, що пронизує увесь цей уривок: Ісус – наша замісна жертва. Ісус, невинний Чоловік, отримує покарання, яке було б справедливе для винуватої людини. Хоча Ісус був невинним, Його визнали "гідним смерті" (вірш 64), щоб ми, хоч і винні, були виправдані. Невинного звинуватили, щоб винні були звільнені від вини.

Частина 1 – 14:53-65: Ісус абсолютно невинний і говорить істину під час допиту, але Його засуджує судовий орган, який сам був вартий осудження. Ісус отримує осудження, якого заслуговують судді.

Частина 2 – 14:66-72: Петро обманує та зрікається правди під час допиту, але уникає покарання. Ісус отримує покарання, якого заслуговує Петро.

Частина 3 – 15:1-15: Ісус знову ж таки абсолютно невинний перед римським судом. Варавва стає метафорою для нас усіх. Це була символічна заміна: Ісус отримав покарання, на яке заслужив Варавва.

Апостол Павло пише: *"Бо Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою правдою в Нім!"* (2 Коринтян 5:21) Цей вірш нам говорить про те, що богослови називають "подвійним зарахуванням". Не лише наші гріхи "зараховуються" або передаються Христові, але й Христова праведність "зараховується" або передається нам.

Поняття замісництва і зарахованої праведності (за словами Стотта) є головним у Євангелії. Воно пояснює, чому ми є *"святими, і непорочними, і неповинними перед Богом"* (Колосян 1:22). Якщо ми думаємо про хрест лише як про спокуту та прощення наших гріхів, але не говоримо також і про прийняття Христової праведності, ми не розуміємо глибини нашого спасіння. Люди говорять "я не можу простити собі" або намагаються різними шляхами "вдосконалити себе" і не усвідомлюють, що у Христі вони є "святими та непорочними в Його очах,

вільними від вини". Коли Бог дивиться на нас, Він бачить нас одягнутими в праведність Христа. Все це добре пояснюється в посланнях апостола Павла, особливо до римлян та галатів, але тут це показано через розповіді в Євангеліях. Ісуса зв'язали, щоб ми могли бути звільнені (15:15). Ми отримуємо те, що Він заслужив, Він отримав те, що ми заслужили.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус вперше робить публічні заяви. Він є Месія-Цар Ізраїлю, Син Божий і Син Людський, Той, Хто сидітиме праворуч Отця та прийде судити у славі. На Його невинність вказують ті люди, які більше за всіх намагаються довести Його вину. Як страждаючий Слуга, Він реагує на їхні глузування мовчанням.

Чому Ісус прийшов: Ісус не прийшов, щоб бути таким Царем царів, якого ми хочемо. Його несправедливо звинуватили, що Він є таким і вбили за це. Він прийшов, щоб бути таким Царем царів, Який насправді нам потрібний, Який помре не лише від рук таких же бунтівників-убивць, якими є ми, але й замість них.

Як я маю відповісти? Синедріон ненавидів Ісуса. Петро та натовпи відреклися від Нього, коли настали гоніння. Пилат був придушений цьогосвітніми турботами (див. 4:15-19). Контраст між Христом та всіма, хто відкинув Його, описано тут не для того, щоб ми краще йшли за Його прикладом у майбутньому, але щоб показати нашу безпомічність і потребу у спасінні. Він прийшов покликати не праведників, а грішників (2:17).

від Марка

Страждання від руки Свого Отця

Заняття 15 | Марка 1:35–2:17

Нам слід пам'ятати, що Марко завжди має дві причини, щоб включити в оповідь подробиці. По-перше, він описує їх, тому що саме так усе відбулося. Марко нічого не вигадував (див. нижче запитання № 2). По-друге, все, що написано, він включив, щоб навчити нас про Ісуса. Марко не намагається "проповідувати" – він не наводить багатьох пояснень, тлумачень чи моральних повчань. Замість цього, він вибирає факти та події таким чином, щоб нам було зрозумілим діло Христа. Тому ми повинні завжди запитувати: "Чому Марко включив це? Що він тут намагається нам сказати?"

1. Подивіться на "глузування" з Христа. Прочитайте вірші 17-20, 29-32, а також 14:65. а) За що саме глузували з Ісуса? б) Як ви вважаєте, що Марко нам показує в розповіді про глузування?

а) За що саме глузували з Ісуса?

У віршах 17-20 з Нього глузували переважно за Його заяви про те, що Він є Царем. а) У вірші 17 одягання в багрянцю висміювало Його заяви, що Він є Царем. б) У вірші 17 терновий вінок був глузуванням з Його заяви, що Він є Царем (це було більше глузуванням, ніж тортурами). в) У вірші 18 вигук "Радій, Царю!" та г) у вірші 19 падання навколішки були прямим і злісним висміюванням Його заяв про царювання.

У віршах 29-32 з Нього глузували двома основними способами переважно за Його заяви, що Він є Спасителем.

(1) Вони насміхалися над Його *немічністю*, що Він не міг зійти з хреста. Вони висували таку передумову (що насправді відповідає здоровому глузду): людина має спасти себе, щоб спасти інших (вірш 31). По суті, у вірші 31 вони висували такий аргумент: "Як хтось може спасти інших, якщо він не може спасти себе?" (2) Вони також глузували з Його заяви, що Він зможе за три дні побудувати зруйнований храм (вірш 29).

У 14:65 ми бачимо, що з Нього в основному глузували за Його заяви, що Він є пророком. Вони зав'язували Йому очі та вдарили Його, закликаючи "пророкувати", тобто сказати, хто саме вдарив Його.

б) Як ви думаєте, що показує нам Марко в розповіді про глузування?

Глузування з Христа має надзвичайно багате теологічне значення! З Ісуса глузували за три конкретні аспекти Його місії на землі. Впродовж всієї історії Церкви християнська теологія навчала, що Ісус прийшов, щоб бути Пророком (навчати нас), милосердним Священиком (спасати нас) та Царем (панувати над нами). У цьому полягає підсумок того, заради чого Він прийшов. Марко, звичайно, вказує на всі аспекти спасительного діла Христа в цьому оповіданні. Навіть неприйняття Ісуса Христа відкриває Його славу. Навіть глузування з Нього проголошують, Ким Він є!

Але глузування з Христа вказують не лише на Його тригранне служіння заради нашого спасіння. Марко показує нам тут глибоку іронію, в якій ми бачимо славу та мудрість Божу. Мучителі Ісуса допомагали здійснити саме те спасіння, з якого вони глузували, знущаючи над Христом. Вони вважали, що, вбиваючи Його, руйнують Його жалюгідне Царство та діло спасіння. Але насправді вони лише сприяли здійсненню Божих задумів. *“Бо й гнів людський Тебе вихваляє”* (Псалом 75:11). Отож, Марко також вказує на верховенство Божої влади. Ніхто не може відвернути Його задумів.

І останнє – Марко показує парадокс істинної влади та сили. У вірші 32 первосвященики та книжники говорили, що вони не вірили в Ісуса тому, що Він є немічним: *“Христос... нехай зійде тепер із хреста, щоб побачили ми та й увірвали”*. Вони стверджували, що ця немічність є несумісною з Його заявами, що Він – це Месія. Але тут ми маємо найбільшу іронію. Вони спостерігали найбільший прояв Божої спасительної сили в історії людства. Але вони не могли розуміти цього, тому що дивилися на Євангеліє крізь “релігійні ґрати” свого розуму. В їхньому розумінні Божий Спаситель мав би прийти з (військовою) міццю та спасти моральних і добрих людей від поганих гнобителів. Але Євангеліє звіщає, що Божий Спаситель приходить у немочі та спасає тих, хто кається (хто визнає свою моральну немічність), від гріха та самої смерті. Вони говорять, що немічність – перешкода для спасіння. А ми знаємо (Марко показує це), що немічність – це саме те, через що здійснюється наше спасіння. Отже, вони не можуть бачити справжню силу Ісуса. Більше сили потрібно, щоб добровільно стати немічним заради когось іншого. Потрібна була надзвичайна любов і сила Сина Божого, щоб впокорити Себе до такого немічного стану заради нас. Вони не можуть бачити справжньої сили Бога.

Джордж Герберт у поемі “Жертва” говорить від імені Ісуса на хресті та яскраво змальовує іронію ситуації:

“Тепер зціли себе, о лікарю, зійди додолу”.
Я ж це зробив, коли залишив Я Свою корону
Прийшов для вас по волі Я Отця:
Чи ще була така скорбота, як Моя?

Не зцілюю Себе, бо вам усім даю
Все те спасіння, що ви противитесь йому;
Мої хвороби – то вам життя:
Чи ще була така скорбота, як Моя?

2. Прочитайте вірш 21. Що ця маленька згадка про Олександра та Руфа говорить нам про а) читачів Марка та б) достовірність його оповіді?

Марко говорить нам, що Симон Кірінеянин, який допоміг Ісусові нести хрест, був *“батьком Олександра та Руфа”*. Така примітка була б незрозумілою, якби ці люди не були добре відомі читачам (про Руфа згадується в Римлян 16:33, але це було поширене ім'я). Це має певні застосування для нас, коли ми читаємо такі тексти, як у Марка, та запитуємо себе: *“Звідки ми знаємо, що це не просто легенди, вигадані через кілька років?”* По-перше, здається, що, швидше за все, Олександр і Руф були сучасниками читачів. Якщо Симон Кірінеянин був їхнім

батьком, вони або вже жили в час розп'яття, або були народженні незабаром після нього. (Вони могли бути свідками події у дитячому віці). Це означає, що Євангеліє від Марка було написане, коли ще жили свідки розп'яття. По-друге, це значить, що у Марка та інших авторів Євангелій було багато очевидців усіх цих подій, у яких вони могли отримати інформацію.

Все це показує, що недопустимо думати, що Марко подає нам сфабриковані оповідання або легенди. Як же він міг вигадати всі ці розповіді про Ісуса, коли були десятки або сотні людей, які брали участь практично в усіх подіях? Такий стиль оповіді не характерний для легенд або казок. Ми можемо довіряти Маркові в тому, що він дає нам достовірну історичну оповідь.

3. Що Марко намагається розкрити нам про природу людей через опис цього глузування, плювання та побиття?

По-перше, це оповідання показує нам, наскільки легко нас можуть полонити популярні думки, наскільки ми схильні плисти за течією та йти за натовпом. Дуже ймовірно, що багато людей, які проходили повз (вірш 29), були й у тому натовпі, який радісно вигукував під час тріумфального в'їзду за тиждень до цього. Також цікаво зазначити, що двоє розп'ятих розбійників також насміхалися з Нього (вірш 32). Ми схильні були б думати, що ці чоловіки, яких страчували, мали б проявити якусь солідарність із засудженим разом із ними. Але, замість цього, вони приєдналися до натовпу. Точка зору, що Ісус – жалюгідний невдаха, мала страшенно великий вплив. Навіть Його власні учні піддалися їй. Можливо, Марко показує нам, наскільки важко триматися віри всупереч популярній точці зору.

По-друге, ця розповідь показує нам, наскільки легко для нас неправильно зрозуміти, що Бог робить у конкретній ситуації. Практично кожен абсолютно не розумів, що відбувається. Ми, звичайно, можемо проявити тут співчуття. Кожен думав, що Бог покинув Ісуса, тому що Бог покинув Ісуса! Але вони не могли розуміти, що за цим стояла велика мета відкуплення, якої було досягнуто глибоко за завісою того, як усе виглядало для них. Це повинно спонукати нас бути терпеливими щодо Бога та Його праці у нашому житті. Коли ми бачимо, що сонце “темніє опівдні” і все йде не так, нам не слід починати глузувати та насміхатися, мовляв усе позбавлене сенсу.

По-третє, ця розповідь показує нам, наскільки велика злоба прихована в серці людини щодо Бога. Римлян 8:7 – *“Думка бо тілесна ворожнеча на Бога, бо не кориться Законові Божому, та й не може”*. Марко намагається показати, що серце людини не є нейтральним, але за своєю природою вороже налаштоване щодо Бога. Основна причина полягає в тому, що ми ненавидимо все, що загрожує нашому суверенітету. Ми хочемо панувати над собою та керувати собою. Заяви Бога про Його абсолютну владу над нами є абсолютно нестерпними для наших сердець, ким би ми не були. Наскільки ми знаємо, Ісус Христос є найповнішим та найвиразнішим об'явленням природи справжнього Бога. (*“Однороджений Син, що в лоні Отця, Той Сам виявив був”* Івана 1:14-18). Тому не дивно, що, коли люди наблизилися до Ісуса, злоба почала бити фонтаном із їхніх сердець. Вони не могли реагувати спокійно:

“Людина, яка була б просто людиною і сказала б те, що сказав Ісус, не могла б бути великим вчителем моралі... Ти повинен зробити свій вибір. Або цей Чоловік був і є Сином Божим, або Він є безумним, або це щось навіть гірше. Ви можете відкинути Його як безумного, або плювати на Нього та вбити Його як негідника, або можете впасти на коліна до Його ніг і назвати Його Господом і Богом. Але давайте не будемо триматися цієї безглуздої ідеї, що Він просто Великий Учитель. Він не залишає нам такого вибору, і не мав наміру залишати” (К. С. Льюїс “Просто Християнство”).

Цей відомий фрагмент майже завжди використовують, щоб примусити людей вийти з “мертвої точки” та прийти до висновку щодо Христа інтелектуальним шляхом. Але воно також показує, як Христос “поляризував” людей і духовно. Абсолютні заяви Ісуса, якщо уважно прислухатися до них, приводять або до ворожнечі, або до поклоніння. Неможливо реагувати на Нього помірковано. Чому? Богословська (і психологічна) відповідь така: Він стукає до сердець, що за своєю природою вороже налаштовані щодо Бога. Якщо ти насправді послухав Його, ти маєш або навернутися, або втікати чи атакувати. Марко показує, як на Нього нападали.

4. Прочитайте Римлян 8:7. а) Чи вважаєте ви, що апостол Павло перебільшує, коли говорить, що ми за своєю природою схильні ворогувати з Богом? б) Який прояв природної ворожнечі з Богом ви бачили у звичайній поведінці людей? У своєму житті?

Ми можемо думати, що апостол Павло перебільшує, коли говорить, що кожна людина відкрито та свідомо вороже налаштована щодо Бога та віри. Наша “ворожнеча”, як правило, перебуває на стадії розвитку, вона прихована і навіть несвідома. Звичайно, найлегший спосіб приховати цю ворожнечу (від самого себе і від інших) – стати абсолютно байдужим до всього релігійного. Дехто каже, що найглибший вияв байдужості, коли ми щось досить сильно ненавидимо, – ми навіть не хочемо, щоб нам нагадували про це.

І навіть підступніший шлях приховати природну ворожнечу нашого серця – придумати таке вчення про Бога, яке б не ображало нас. Тільки істинний Бог пробуджує жажливий гнів у наших серцях (це виявилось під час розп’яття). Але є декілька неправильних поглядів на Бога, які заспокоюють наші серця та роблять нас, здавалося б, дружніми щодо Бога, хоча не було справжнього навернення через дію Духа Святого.

(1) Перший неправильний погляд на Бога, що може приховати ворожнечу в наших серцях: далекий від нас Бог, Який не є особою (божественна сила), або поступливий, люблячий Бог, Який приймає всіх і все. Такі погляди на Бога можуть надихати або заспокоювати нас, а також вони не пробуджують природну духовну ворожнечу. Ми можемо мати дуже тепле та привітне ставлення до Бога, який мало що вимагає від нас. (2) Другий неправильний погляд на Бога, що може приховати ворожнечу в наших серцях: дуже суворий Бог, який вимагає виконання Закону, але якщо ми відчуваємо, що виконуємо Його вимоги так, що Він тепер має благословити нас, то ми теж можемо мати теплі почуття до Нього. Цей погляд на Бога є набагато нестабільнішим, бо якщо ми вважаємо, що живемо добрим і моральним життям перед Ним, але Він не

відповідає на наші найщиріші молитви, то ми можемо сильно розізлитися на Нього. Все ж таки вимогливий моралістичний "Бог" також загалом не загрожує нам. Його можна "підкупити" добрим життям. Тому ані "релятивіст", ані "мораліст" не мають Бога, Який би пробуджував та відкривав природну духовну ворожнечу людського серця щодо Бога.

Але Бог Біблії не лише абсолютно святий, але й абсолютно сповнений благодаті. Він не тільки вимагає, щоб ми підкорялися Його волі, але Він говорить, що ми не здатні зробити це самі і маємо повністю покладатися на Його благодать. Іншими словами, неможливо зустрітися з істинним Богом і залишити шматочок чи клаптик непокори. Ми не маємо жодного права перед таким Богом. Він настільки чудовий і зробив так багато для нас, що немає нічого такого, чого Він не мав би права попросити у нас. І це є саме те, чого терпіти не може природне, невідроджене серце. Ми не можемо терпіти щось, що загрожує нашому суверенітету. Ми бажаємо бути самими собі господарем та паном. Істинний Бог Євангелія Ісуса Христа здається нам найбільш "неприборканим" і "небезпечним" Богом, якщо Дух Святий не подіє в наших серцях, щоб примирити нас із Ним.

б) Який прояв цієї ворожнечі ви бачили?

Вона проявляється в наших думках. Люди не лише не вірять в Євангеліє, але воно глибоко ображає їх. Або вони можуть чути його знову і знову та вважати безглуздом.

Вона проявляється в наших почуттях. Незалежно від того, як багато Бог робить для нас, наші серця часто є холодними та летаргічними щодо Нього. Часто процвітання примушує нас узагалі забути про Бога. Це показує, що в нас проявляється природна невдячність, глибинне бажання вважати, що ми є самодостатніми.

"Природно людина не любить мати справи з Богом. Природна тенденція серця – втікати від Бога та залишатися на відстані від Нього. Якщо людському невідродженому розумові сказати щось про Бога, він швидко забуде про це. Такий розум подібний до втоптанієї стежки, на яку падають зерна, але пташки незабаром видзьобують їх... Ця ворожнеча особливо проявляється в тому, як важко нам мати таємну молитву. Нам набагато легше провести чверть години у важкій праці, аніж чверть години – в молитві... Вони не бачать, наскільки Бог прекрасний та не спробували, наскільки Він приємний. І оскільки вони не можуть бачити Його краси, їм не подобається, що Він є всемогутнім і може зробити все, що забажає..." (Джонатан Едвардс "Люди за природою є ворогами Божими" (Jonathan Edwards, Men Naturally God's Enemies)).

Вона проявляється в нашій волі. Ми можемо вважати себе добрими християнами, які люблять Бога, але коли життя суперечить нашій волі, коли Бог відкинув наше важливе молитовне прохання, це нас сильно злить і нам хочеться взагалі відкинути Бога.

5. Дехто називає вірш 34: “Найважливіше і найжахливіше запитання” а) Що це запитання говорить нам про те, що робив Ісус? б) Що воно говорить нам про те, що робив Отець? в) Якою є відповідь на запитання Ісуса?

а) Що робив Ісус?

Дивно, що Ісус все ще звертається до Бога “мій Бог”. Це вказує на близькість їхніх стосунків. Коли хтось називає когось “моя Сюзанна” або “мій Іван”, це підкреслює, що у них особливо близькі стосунки. З біблійної точки зору “мій Бог” вказує на заповітні стосунки. Бог сказав, що так будуть називати Його ті, хто має з Ним особисті стосунки. “І буду їм Богом, а вони будуть народом Моїм!” Отож, запитання Ісуса показує, що Він був слухняний Богові навіть віч-на-віч із повним відкиданням! Він усе ще молився, був слухняний заповіту і покладався на Бога. Отож, Ісус був не лише Спасителем, Який “помирає”, але також і Спасителем, Який “виконує”. Він не тільки помер смертю, якою ми мали б померти, але й прожив досконале життя, яке й ми мали б прожити. Наші гріхи були зараховані Йому, щоб, коли ми увіруємо, Його досконалі заслуги могли б бути зараховані нам. 2 Коринтян 5:21 – *Бо Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою правдою в Нім!*

“Боже мій, Боже мій”. Ці слова показують найбільшу віру на світі. Віра – це довіряти Слову Божому не тому, що ми бачимо чи відчуваємо, що це правильно, але тому, що так сказав Бог. Тепер Христос був покинутий. Він не бачив, що Бог був Його Богом, Він не відчував, що Бог був Його Богом, але Він вірив Слову Божому і виголошував: “Боже мій, Боже мій”... Йона проявив велику віру: “Усі хвили Твої та буруни Твої надо мною пройшли... проте ще побачу я храм Твій святий” (Йони 2:3,4). Він був буквально на дні моря. Однак тут Хтось більший за Йону! Але Христос був на дні глибшого моря, аніж те, що поглинуло Йону. Він був у морі Божого гніву, Він був у зовнішній темряві, Він був у пеклі, але все ж таки Він вірив Слову Божому! “Хоч Він вразить мене, все одно я буду покладатися на Нього”. Дорогий віруючий, ось твоя впевненість. Ти часто не віриш та не довіряєш Богові – ось твоя впевненість! Він ніколи не переставав довіряти, ніколи не виявляв непослух, навіть у пеклі! Приліпися до Нього – в Ньому ти знайдеш повноту!” – Р. М. Маккейн

б) Що робив Бог?

Це місце говорить, що Бог Отець фактично відвернувся від Ісуса. Темрява (вірш 33) є символом Божого суду та покарання (Ісаї 13:9,10; Єремії 15:6-9). Це природний символ відкидання; як сонце сховане, так сховане і світло Божого обличчя та Його прихильність. Ісусове запитання було, звичайно, криком агонії та болю, це не було академічне, відірване від життя запитання! Цей крик показує, що Бог завдав неймовірно великого болю Своему Синові, відкинувши Його.

“Подивіться на Того, Хто покинув Його. Це не Його народ Ізраїль, це не зрадник Юда і не Петро, який відрікся від Нього... О! Це був Його Отець і Його Бог. Інші речі мало впливали на Нього в порівнянні з цим. Ті, хто проходили поруч, хитали своїми головами – Він нічого не говорив. Первосвященик

глузував із Нього – Він не нарікав... [Але] Бог приніс темряву над Його душею. Це було безмежною агонією. Тому Він кричав..." – Р. М. Макчейн

Там, на хресті, Ісус терпів "безмежну агонію" пекла. Ми, звичайно, дивимося тут на невичерпну таємницю. Агонія Ісуса через Його розлучення з Отцем була безмежно більшою, ніж наша, тому що Його стосунки з Отцем були безмежно ближчими. Не могло бути втіхи в тому, що розумом Він знав, що воскресне. Насправді, наскільки ми розуміємо, це знання могло б зникнути, коли Він упав у бездонну прірву осудження.

в) Якою є відповідь на це запитання?

Відповідь на запитання "Чому Отець покинув Його?" – "Заради нас!" Не було іншого шляху, щоб Бог прийняв нас, окрім того, що Ісус помер за нас.

"Від розламаного хліба та налитого вина, здається, піднімається крик: "Боже мій, Боже мій, нащо Мене Ти покинув?" Відповідь така: заради мене, заради мене! Нехай Бог благословить Своє Слово". – Р. М. Макчейн

6. Як цей крик може допомогти тобі, коли ти відчуваєш себе самотнім і покинутим (навіть Богом)?

Ісус допомагає нам, коли ми роздумуємо про Його крик як приклад для нас. Часто ми відчуваємо себе покинутими, в абсолютній темряві. Здається, що Бог відсутній. Всі наші молитви залишаються без відповіді. Але нам завжди тільки здається, що нас покинули, насправді ми не покинуті (Євреїв 13:5; Матвія 28:20 – *І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку!*). Ми відчуваємо себе покинутими не тому, що Бог насправді покинув нас, але тому, що Він не дає нам те, чого ми хочемо. Він чинить із нами згідно з мудрістю, що набагато перевершує нашу мудрість. Тепер подивіться на Ісуса. Він насправді перебував у темряві і насправді був покинутий Богом. Ісус показує нам, що слухатися та довіряти в часи темряви – це правильно, тому що це наш обов'язок перед Богом. Бог не спас Його за те, що Він довіряв Йому. Він слухався, тому що Бог був Богом. І все ж таки, через те що Він продовжував довіряти та слухатись, Бог здійснив відкуплення через це. Отже, ми повинні слухатись так, як Ісус – просто тому, що Бог є Богом, а також знаючи неосяжні глибини Його мудрості.

Але Ісус – не лише приклад для нас. Коли ми роздумуємо про Його крик, Він допомагає нам як наш заступник. У попередньому прикладі ми дійшли до висновку, що Бог насправді ніколи не покидає нас (як Ісуса), але нам лише так здається. Проте звідки ми знаємо, що нам це лише здається, а насправді так не є? Як ми можемо знати, що Бог насправді не покинув нас за наші гріхи? Коли ми відчуваємо себе покинутими, то знаємо, що це нам тільки здається, тому що Він прийняв справжнє відкидання замість нас. Ми можемо сказати: "Якщо Ти витримав справжнє відкидання заради мене, то я можу витримати це вдаване відкидання заради Тебе". Коли ми звертаємося до Нього, ми також знаємо, що Він зрозуміє. Він витерпів те, що ми терпимо, але на значно глибшому рівні.

7. Яке значення має розірвана завіса (вірш 38)?

Повторіть особисте читання "Останній храм".

а) Коли Бог поставив Адама і Єву в саду, Він дав їм святиню, або безпечне місце, де вони віч-на-віч могли пізнавати Бога та насолоджуватися Його повною присутністю. Після того як вони згрішили, їх прогнали з саду, а це означає, що вони втратили присутність Божу. Залишатися там мало б фатальний наслідок для них, адже вони стали грішними. "Вогняний меч" тепер розділяє нас зі святинею або присутністю Божою.

б) Бог установив храм посеред Свого народу. В центрі храму було розміщене Святеє Святих – маленький Едемський сад, де перебували Боже обличчя та Його присутність. На завісі перед святинею були зображення квітів та дерев Едемського саду! Але важка завіса демонструвала, що люди були все ще відділені від повної Божої присутності. Ніхто не мав права туди заходити, окрім первосвященика один раз на рік, який приносив кров жертви за гріхи людей. Чому потрібна була жертва? Не було іншого шляху до Божої присутності, як тільки пройти під вогняним мечем. Потрібно було заплатити за гріх, щоб мати доступ до Бога. Але щорічні кровні жертви та прохід крізь завісу були лише символами. Вони повторювалися щорічно. Що це означало? Як можна побудувати міст через прірву?

в) Після Ісусового відкидання та Його крику відбувається розірвання завіси. Це означає, що вогняний меч впав на Христа. Це означає, що завершальною кровною жертвою був Христос. Це означає, що Первосвящеником, Який назавжди зайшов за завісу, є Христос! Таким чином, завіса розкрилась назавжди. Ми тепер маємо доступ до Бога. Розірвана завіса означає, що тепер, якщо ми віримо, що Ісус є останнім Священиком та останньою Жертвою, яка прийняла на Свою душу вогняний меч, то тепер царська присутність Бога, яка колись була фатальною для людей, може оселитися та жити в нас. Святий Дух і нове народження є наслідками розірвання завіси.

8. Прочитайте вірш 39. За різними ознаками визнання сотника є кульмінацією розп'яття та навіть усього Євангелія від Марка. Протиставте його іншим людям біля хреста. Який існує зв'язок між віршами 38 та 39? Як Ви вважаєте, до чого Марко прагне закликати нас, його читачів? Як ми можемо це зробити?

Вражає контраст між сотником та всіма іншими людьми. Учні, яких Ісус навчав протягом років, були абсолютно збентежені та розгублені. Релігійні лідери дивилися на найбільшу мудрість Божу і відкинули її (вірш 32). Навіть ті, хто стояв навколо, не почули Ісуса правильно. Коли Він кричав до Бога, вони подумали, що Він кличе Іллю (вірш 35).

Далі ми бачимо сотника. Як би там не було, він був сторонньою людиною – тим, хто не мав би зрозуміти, що відбувається. Цей офіцер був представником римлян-гнобителів, далеких від Бога поган, і він керував тими, хто глузували з Ісуса та бичували й убили Його. Однак він є єдиною людиною в цьому Євангелії, яка використала цей найвищий титул "Син Божий" (Петро називав Його лише "Христом" у розділі 8. Демони та Отець застосовували цей

титул, але більше ніхто з людей його не використовував). Ті люди, які (говорячи по-людськи) мали б зрозуміти, – не зрозуміли. Та людина, яка не мала б зрозуміти, – зрозуміла.

Малоймовірно, що сотник зрозумів до кінця увесь сенс того, що сказав, хіба що він раніше мав контакт з Ісусом, а це було можливо. Але завдання Марка – наголосити на істині: тепер дорога відкрита для кожного. Визнання сотника записане відразу після розірвання завіси. Кожен може прийти.

Цікаво провести паралель із визнанням Петра. В кінці першої половини Євангелія від Марка до Петра нарешті “доходить” із допомогою Духа Святого, Ким є Ісус. Але тепер в кінці другої половини Євангелія від Марка абсолютно стороння людина, не омитий поганин, розуміє, Ким є Ісус. Можна зробити висновок, що Дух Святий тепер працюватиме в житті людей різного типу. Бог змінює на протилежне становище “Своїх” і “чужих”. Яка велика втіха – для всіх є надія! Але і яке застереження. Не покладай надії на свою релігійну спадщину або моральні досягнення.

Тепер кінцева мета євангелиста Марка стає зрозумілою. Він бажає, щоб його читачі визнали Ісуса Сином Божим та знали, що, зробивши це, ми маємо доступ до “внутрішньої святині” – до прийняття, обіймів та серця Божого. Він запрошує нас побачити, як Ісус помер (вірш 39), та разом із сотником визнати Його Сином Божим.

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Ісус є Христос та Цар-Відкупитель, Син Божий. Як Пасхальний Агнець Ісус постраждав не тільки від руки людей, але також і від руки Бога.

Чому Ісус прийшов: Ісус прийшов, щоб ми вірили в Нього як у Месію, в Того, Хто мав померти. Ісус зазнав Божого гніву та помер замість нас. Він був покинутий Своїм Отцем, щоб нас прийняли.

Як я маю відповісти? Вірити в цього Месію, Який повинен був померти (8:31).

Молитовні потреби

Від Марка

Цар помер! Нехай живе цар!

Заняття 16 | Марка 15:40–16:8

Легко помітити стислість розповіді Марка про воскресіння, що викликало багато дискусій. Незважаючи на всю стислість, оповідь Марка надає деякі найсильніші докази історичності воскресіння.

1. Що ми дізнаємося з того, що свідками воскресіння та людьми, що проявили вірність Ісусу, були фарисей Йосип (15:40-47), жінки (16:1-8) та римський сотник (див. 15:39, 44)?

Жінки в той час мали дуже низький статус і в римському, і в єврейському світі. У більшості випадків свідчення жінки не приймалося за доказ на суді. Однак Марко (та інші євангелісти) неодноразово повторюють, що жінки були основними свідками і розп'яття, і воскресіння (див. Марка 15:40, 47; 16:1-8. див. Матвія 27:55-56, 61; 28:1, 5-7).

“Це є найглибша іронія, найвищий гумор та найбільший сюрприз від всемогутнього Бога: коли Він звершує Своє найбільше діло після створення світу – підіймає Свого Сина з мертвих, Він засвідчує це устами тих, кого зазвичай зневажали”
– Майкл Грін

Що ми дізнаємося з того, що жінки були основними свідками воскресіння? Тут є і об'єктивне, і суб'єктивне застосування. По-перше, це дуже сильне об'єктивне підтвердження, що оповідання про воскресіння не було просто вигадане. Якби християни фабрикували розповіді про воскресіння, вони б ніколи, в жодному випадку не зробили б жінок головними свідками. У тому суспільстві вважалося, що жінкам не можна довіряти. Найбільш імовірна причина, чому Марко описує, що жінки першими побачили воскреслого Ісуса – вони насправді першими побачили воскреслого Ісуса. Він дійсно не мав іншої можливої мотивації.

По-друге, існує також суб'єктивне практичне застосування. Видно, що жінки-послідовниці Ісуса проявляли більше проникливості, відваги та вірності Господеві, ніж 12 апостолів. Пам'ятайте також, що за цими розповідями, швидше за все, стоять спогади очевидців-апостолів. Марко також показує, що Йосип, хоча і фарисей, проявив надзвичайну відвагу та самостійність, виявивши пошану до Ісуса і поховавши Його. А язичник-сотник – єдина людина в Євангелії, яка називає Ісуса “Сином Божим” – Він бачить Його славу. Марко показує нам, що Бог не кличе людей на підставі родоходу, резюме або статусу. Він працює, не звертаючи уваги на світські категорії: “Свої” та “сторонні”, “поважні” та “прості”. Євангеліє суперечить погляду цього світу, що спасіння досягається зусиллями, ділами та досягненнями.

“Чому Матвій [і Марко] описують лише явлення воскреслого Ісуса жінкам та Його послідовникам в Галилеї [Марка 16:7]?... Відповідь... По-перше, Месія походив зі зневаженого краю [Галилеї]... З цієї ж причини Ісус спочатку явився жінкам, чие свідчення серед євреїв абсолютно не цінувалось... Він проливає Своє світло на зневажених людей... бо Царство Небесне належить вбогим духом (Матвія 5:3)...” (Д. А. Карсон “Матвія”, с. 590)

2. Перелічіть усі можливі альтернативні пояснення воскресіння (які заперечують, що це насправді сталося). Тепер розгляньте, як інформація та оповідь, які надає Марко, спростовують ці пояснення.

а) Висувалися такі альтернативні пояснення воскресіння:

- (1) Це було повернення до життя. Ісус насправді не помер на хресті, але знепритомнів, а пізніше прийшов до тям і показав Себе учням.
- (2) Це була щира ілюзія. Учні були настільки емоційно прив'язані до Ісуса, що думали: "Він просто не може бути мертвим". Таким чином, у них виникли галюцинації або вони якось переконали себе, що бачили Його живим.
- (3) Це був обман. Всі або деякі учні викрали тіло та заховали його, а потім заявили, що не знайшли його. Це була таємна змова.
- (4) Це була образна мова. Перші учні ніколи не стверджували, що Ісус буквально та фізично воскрес. Ці оповідання були спробою образно сказати, що Його дух і вчення продовжують жити.
- (5) Це була легенда. В останні роки багато людей стверджують, що ці оповідання є легендами, що склалися про Ісуса протягом багатьох років і були записані набагато пізніше після справжніх подій.
- б) Детальний опис у цих віршах спростовує кожне з цих альтернативних пояснень. Кожна частина цього уривка неодноразово заперечує будь-яку іншу можливість, окрім того, щоб визнати, що воскресіння було справжнім чудом.
- (1) Повернення до життя? Здається, що Марко міг добре знати таке пояснення, тому що тут він наводить досить багато інформації, щоб спростувати таку теорію. Вся розповідь про поховання підтверджує, що Ісус був насправді мертвим. По імені названо свідка – Йосипа з Ариматеї, який насправді обгорнув тіло Ісуса плащаницею і привалив до входу в гробницю камінь (15:46). Римський сотник (який був експертом у цій справі) засвідчив Його смерть перед Пилатом (представником влади; 15:44). Також двоє жінок були очевидцями поховання (15:47). Отож, багато експертів та свідків підтвердили, що Він був насправді мертвим.
- (2) Ілюзія? Очевидно, що ціла група жінок говорила з ангелом (16:5). Люди не бачать галюцинації групами! Але, напевно, найчастіше не беруть до уваги те підтвердження в Євангеліях, що воскресіння було абсолютно несподіваним для учнів. У тексті все вказує на це. Те, що вони купили пахощі (16:1, а вони були дуже дорогими) для мертвого тіла, показує, що вони Його дуже любили, але не чекали, що Він воскресне з мертвих! Реакція жінок на звістку ангела також показує їхню неготовність вірити у воскресіння. Їхньою першою реакцією не були слова: "Ми знали! Я знала, що так буде!", але натомість вони були шоковані, спантеличені та налякані (16:8). І останнє, слід зауважити, що там не було жодного із 12 учнів Ісуса. Зрозуміло, що ніхто не чекав, що все станеться так, як Він наперед сказав.

Але тут виникає ще одне запитання. Чому, незважаючи на чіткі та неодноразові пророцтва Ісуса про Своє воскресіння, воно було таким несподіваним для Його послідовників? Сучасні люди часто вважають, що люди в давнину були більш схильні вірити в чудеса. Але Марко показує, що послідовники Ісуса діяли так, як і ми. Відповідь деяких сучасних істориків інтригує і може бути дуже корисною.

“Неможливо занадто сильно підкреслювати, що “воскресіння” для євреїв того часу не мало нічого спільного з просто “поверненням до життя”. Йшлося не про повернення до того ж самого виду життя. Мова йшла про прохід крізь смерть та перехід у новий світ... Але також це не те саме, що й безсмертя або переселення душі чи духа, що вийшли з тіла. Це те, до чого прагнули мученики Макавеї у другому столітті до н. е., коли говорили, що Бог Ізраїлю поверне їм їхні кінцівки та органи після того, як вони витримають жахливі тортури та смерть. Люди, які вірили в це, не використали б слово “воскресіння”, якби не сталося якесь безсумнівне фізичне надприродне явище.

Також варто підкреслити, що євреї в першому столітті не очікували, що люди будуть воскресати з мертвих (у такому сенсі) індивідуально, як поодинокі випадки – то там, то тут. “Воскресіння” для них було чимось, що мало відбутися з усіма мертвими євреями, а можливо, й з усіма померлими. Воно мало статися в майбутньому – того великого дня, коли істинний Бог нарешті приведе історію людства до нового етапу, коли настане новий світовий порядок ...

Тому було б неправильно сказати, що учні Ісуса були настільки приголомшені та шоковані Його смертю, настільки не могли змиритися з цим, що вони спроектували свої розбиті надії на екран фантазії та придумали ідею “воскресіння” Ісуса, щоб якимось пережити те, що їхню мрію було так жорстоко розбито. На перший погляд, це може видаватися ймовірним з психологічної точки зору, але його не було б прийнято в першому столітті за щось правдоподібне. Ми знаємо багато інших месіанських і подібних до цього рухів у єврейському світі приблизно в той час, коли жив Ісус. У багатьох випадках лідер помирав жорстокою смертю від руки влади. Ані в одному з тих випадків ми не чуємо і найменшої згадки, щоб розчаровані послідовники стверджували, що їхній вождь воскрес із мертвих. Вони знали краще. Єврейські революціонери, чийого вождя влада страчувала, а їм самим вдавалося уникнути арешту, могли вибрати одне з двох: відмовитися від революції або знайти іншого вождя. Стверджувати, що перший вождь ожив, було б неможливо. Якщо, звичайно, він не був живим”.

– Н. Т. Райт “Ким був Ісус?” (N. T. Wright, *Who Was Jesus?*)

- (3) Обман? Марко відкриває дивний факт, що Йосип, а не учні, поховав Ісуса і що жінки потурбувалися про те, щоб намастити та вшанувати тіло. А де ж були учні? Очевидно, що вони були налякані, розчаровані та покинули свого Вчителя. Все вказує, що вони були занадто деморалізованими,

щоб поширювати такий обман. Якби вони задумували фальсифікацію, то обов'язково були б присутніми при похованні, щоб бачити, де саме поклали тіло. Але є ще дві основні труднощі з цією теорією.

По-перше, як ми бачили, схильність людей не вірити в індивідуальне воскресіння робить теорію "ілюзії" неправдоподібною, але це також робить неправдоподібною теорію "обману". Ми говорили, що євреї не вірили в воскресіння окремих осіб, а лише в загальне воскресіння в кінці віку. Ідея, що хтось воскресив себе для нового світового порядку, здавалася абсурдною. Що могло спонукати учнів думати, що вони зможуть переконати інших, що Ісус воскрес із мертвих? Якби Ісус насправді не являвся людям, таку звістку важко було б поширити. Все в їхній системі переконань заперечувало б таку заяву.

По-друге, історія розповідає нам, що всі учні жили самовідданим життям і померли жахливою смертю заради поширення Євангелія про воскреслого Христа. Чи міг обман так преобразити їх? Чи готовий хтось померти за те, що не є правдою? Чи готовий ти жертвувати чимось у житті заради того, що не є правдою? Самовіддане життя ще якось узгоджується з теорією ілюзії, але ніяк не з теорією обману.

- (4) **Образна мова або легенда?** Як ми вже бачили, євреї в першому столітті не мали грецької ідеї про "безсмертну душу" або сучасної ідеї про те, що чийсь дух продовжує жити. Вони не застосовували термін "воскресіння" на позначення чогось нефізичного (див. цитату Н. Т. Райта вище. Також дивись запитання № 4 нижче).

А легенда? Марко ретельно фіксує справжніх історичних свідків. У 15:40,47 та 16:1 декілька разів повторюються імена жінок. Той факт, що Марія названа "*Марія, мати Якова Молодшого та Йосії*" вказує, що ці люди були добре відомі в ранній церкві. (Не забувайте також згадку в 15:21 про Симона Кіреніянина "*батька Олександра та Руфа*"). Марко не говорить просто: "Деякі люди бачили це" – тоді неможливо було б перевірити достовірність розповідей. Називаючи імена, Марко наче говорить: "Все, що я написав, можна перевірити. Перевірте самі!" Пам'ятайте, Євангеліє від Марка було написано 30-35 років після подій (приблизно як перша висадка на Місяць для нас), отож, ці оповідання були написані ще за життя (напевно) Марії та (звичайно ж) Якова, Йосії і Соломії. Цим він показує, що воскресіння – це історичний факт.

Те, що Марко описує, що жінки були першими свідками воскресіння, теж підтверджує достовірність оповіді, тому що в тій культурі ніхто не вигадав би історії, в якій основними свідками були жінки. Стверджуючи, що жінки були єдиними першими свідками та подаючи читачам їхні імена, оповідь Марка має повне право на правду.

"Чим більше перевіряти різні факти, що сприяли надзвичайній перемозі християнства [в давньому світі], тим більше це спонукає тебе шукати причину, що стоїть за ними всіма. Стає зрозумілим, що на самому початку християнства мало б відбутися величезне вивільнення енергії – таке, якого не було за всю історію людства. Без цього неможливо пояснити подальший розвиток віри. Цей

вибух енергії приписувався першими учнями Засновникові їхньої віри. Щось сталося з людьми, що ходили з Ісусом. У Його з'явленні їм... у впевненості в Його воскресінні та у постійній присутності Господа зі Своїми учнями прихована основна причина успіху християнства". – К. С. Латоретт (K. S. Latourette)

Підсумок: Воскресіння Ісуса не було ані гарним міфом, що з'явився через десятки років, ані просто символом нового життя, ані галюцинаціями через те, що цього так прагнули в думках, ані обманом. Це був історичний феномен, засвідчений та підтверджений багатьма достовірними свідками. Біблійні свідчення не можуть "довести" абсолютно безсумнівно, що воскресіння сталося. Але ці свідчення неможливо відкинути, бо сотні людей, що не мали культурного або релігійного підґрунтя, щоб вірити в це, часто великими групами свідчили, що бачили воскреслого Христа неодноразово протягом 40 днів після Його смерті. Що нам робити з усім цим?

3. Прочитайте 16:7. Яке значення має наказ ангела: "Йдіть, скажіть учням Його та Петрові"?

Цей наказ ангела показує, що Ісус пробачив учням ще до того, як вони покалися. Як ми вже зрозуміли, жінки, язичник та фарисей були більш вірними Йому, аніж Його вибрані учні. Це підтверджує спасіння через благодать. Але попри це Ісус відразу ж відновлює Своїх учнів на посаді. Обіцянка, що Ісус знову явиться їм (*там Його ви побачите*) та знову зробить їх лідерами Свого руху (*Він іде в Галилею попереду вас*). Чудово! Це, безсумнівно, доводить, що Бог дає спасіння через благодать, оскільки Він приймає не лише зневажених "чужих", але й невірних "Своїх"!

Конкретна згадка про "*Петра*" має велике значення. Чому потрібно було назвати його ім'я? Через ангела Господь давав Петрові особливу впевненість та втіху, тому що на ньому лежала особлива провина у тому, що зрадив та покинув Його. Ісус дає кожному індивідуально те, що йому потрібно. "*Петро вирізняється своїм неодноразовим і яскравим зреченням Ісуса ... Легко можна було припустити, що його невірність дискваліфікує його... Але цей наказ дає впевненість, що воскреслий Господь не відкинув Петра*" (Лейн, с. 589). Лейн додає: "*Обіцянка "там Його ви побачите" натякає, що воскреслий Господь явиться Петрові ... (1 Коринтян 15:5)*". Павло в 1 Коринтян 15 говорить нам, що воскреслий Христос особисто з'явився Петрові. Тільки це Євангеліє натякає на це. (Це підтверджує передання, що Євангеліє від Марка мало за основу спогади Петра).

Отож, воскресіння так багато говорить про прощення. По-перше, воно є доказом, що смерть Ісуса повністю оплатила наші гріхи та задовольнила Боже правосуддя. Цим Бог наче написав на сторінках історії "ЗАПЛАЧЕНО СПОВНА". Його смерть здобула наше прощення, а воскресіння – підтвердження цього. Але, по-друге, ми бачимо, що воскресіння приносить також конкретне особисте прощення та примирення. Ми бачимо, що воскреслий Христос прощає учнів, перш ніж вони покалися в тому, що покинули Його. Пам'ятайте Марка 11:25. Чи схильні ми так швидко прощати, як Ісус?

4. Чому Марко так ретельно показує, що воскресіння є історичною подією? Чому це так важливо?

Інші релігії є, в основному, філософіями. Тобто вони подають вчення, як правильно жити. Християнство, в основному, є проголошенням історичних подій, які насправді відбулися. Ці події включають в себе втілення (Бог став людиною), розп'яття (Богочоловік помер замість нас) та воскресіння (Богочоловік переміг смерть, щоб ми жили з Ним).

В інших релігіях є описи чудес, але вони лише пояснюють та підтверджують вчення засновника. Чи трапилося це чудо насправді, чи ні – це неважливо, тому що нас спасає дотримання вчення. Але в християнській вірі ми спасаємося благодаттю, а не за своїми досягненнями. Ми спасаємося не за те, що ми зробили, але завдяки тому, що було зроблено заради нас. Тому саме чудотворні події фактично спасають нас. Ми спасаємося НЕ через вчення, але завдяки цим історичним подіям.

Отже, якщо забрати історичні події з життя Христа – Його смерть та воскресіння – то заберемо серце християнства, воно стане просто ще однією життєвою філософією, що навчає про спасіння через власні зусилля.

5. Багато достовірних рукописів показують, що Євангеліє від Марка обривається в 16:8. Якщо це було справді так (як нам здається), то чому, на Вашу думку, Марко так зробив?

У надраних манускриптах Євангеліє від Марка закінчується в 16:8, тому багато дослідників Біблії вважають, що ті два різні закінчення, які ми знаходимо в пізніших манускриптах (і які зазвичай друкуються в перекладах Біблії), не є частиною оригінального тексту. Словниковий склад і стиль грецького тексту цих закінчень суттєво відрізняється від іншої частини Євангелія, отож, досить ясно, що Марко їх не написав. Вони були дописані пізніше, щоб дати Євангелію довше та "належне" закінчення. Тому виникає запитання: "Чи закінчив Марко своє Євангеліє у вірші 8, чи "остання сторінка" його оригіналу загубилася на початковому етапі?"

а) Аргументи на користь того, що Марко НЕ закінчив так: Малоімовірно, щоб автор закінчив свою книгу, описавши тільки одного свідка, який все ще перебував у страху та сумнівах. Мета книги полягає в тому, щоб спонукати нас вірити в Ісуса як у Месію. То чому б Марко закінчив, не показавши, як учні увірували? Закінчити книгу, не описавши, як апостоли побачили Христа на власні очі (що було важливою основою для заснування церкви), є малоімовірним, особливо, якщо врахувати, що ангел послав жінок сказати учням (вірш 7), щоб вони пішли і побачили Його.

б) Аргументи на користь того, що Марко закінчив у в. 8: Марко будував свої докази впродовж усього Євангелія. Він постійно наводив аргументи, що Ісус є Сином Божим, Христом. Тепер його доводи є повними і не потребують додаткового закінчення. Ось у чому суть його аргументу: 1) воскресіння дійсно сталося фізично та історично, 2) учням заново буде доручено їхню місію, 3) Марко від самого початку і крізь ціле Євангеліє пише досить уривчасто, тому таке обривисте закінчення відповідає його літературному стилю.

Дехто стверджує, що Марко закінчив оповідь обривисто, щоб ми могли додати себе до оповідання. Ми начебто чуємо свідчення цих стурбованих жінок. Перед нами факти – що тепер ми зробимо? Проігноруємо їх та скажемо: “Це не може бути правда. Має бути якесь інше пояснення”? Чи “закінчимо ми самі це оповідання”, поставимо себе в нього та будемо виконувати велике доручення для всіх, хто знає воскреслого Христа?

“Відсутність закінчення в Євангелії закликає читачів до активної відповіді. Ми помітили, що Марко любить закінчувати епізоди своєї оповіді запитаннями або закликами не лише до персонажів оповідання, але й адресовані безпосередньо читачам (наприклад: “Чи ви ще не розумієте? ”; “Пильнуйте! ”) Дивне закінчення Євангелія працює таким же чином. Що це за оповідання, яке передає звістку про радісну надію, але закінчується загадовими словами: “І не сказали нікому нічого, бо боялись... ”? Для цього Євангелія характерні обривистість і тиша, що наводить на роздуми. Саме з цієї причини вона закликає додати закінчення, взявши хрест, і завершити інтерпретацію своїм власним життям учня. Євангеліє від Марка не можна зрозуміти ззовні; його можна читати правильно лише через слідування за Ісусом в активному самовідданому служінні”.

– Ричард Гейс “Моральний погляд на Новий Заповіт” (Richard Hays, The Moral Vision of the New Testament), с. 90-91.

Отож, ті давні автори, які намагалися “закінчити” Євангеліє від Марка, були фактично (в певному сенсі) на правильному шляху! Нас закликають зробити це своїм власним життям. Закінчив він своє Євангеліє у вірші 8 чи ні – саме так ми повинні закінчити наше читання. Ми маємо занурити себе в оповідання та відгукнутися на заклик воскреслого Христа.

Молитовні потреби

Запам'ятаймо головні істини

Ким є Ісус: Він є Страждаючий Слуга, Викуп, Пасхальний Агнець, Син Людський, Син Божий, невинний, наділений владою, улюблений у Отця.

Чому Ісус прийшов:

- Судити всіх людей за безплідність, релігію, в центрі якої перебуває людина, бунт/богохульство.
- Спасти і євреїв, і язичників, включаючи богохульників, бунтівників та Своїх вбивць, від пекла для життя вічного.
- Послужити, померши як викупна жертва. Він – Агнець, Який прийняв на Себе Божий гнів і забрав гріх світу.

Як я маю відповісти?

- Не соромся Ісуса. (Приклади: Візьми хрест! Зречися самого себе! Упокорись, приймай незначних! Служи! Свідчи! Пильнуй! Май віру в Бога! Віддай усе!)
- Соромся себе. (Приклади: ми відкидаємо слово про хрест; ми відкидаємо слово про нас; ми віддаємо людям те, що належить Богові; ми зрікаємося/вбиваємо нашого Спасителя).
- Молися про прощення/милість.